

PERSFOCUS

TWAALFDE JAARGANG NUMMER 5 - MEI 1996

KNIPSELKRANT VAN VERENIGING MARTIJN
OVER KINDEREN, VOLWASSENEN EN SEKSUALITEIT

JOS COLLIGNON VK 18-4

IN DIT NUMMER:

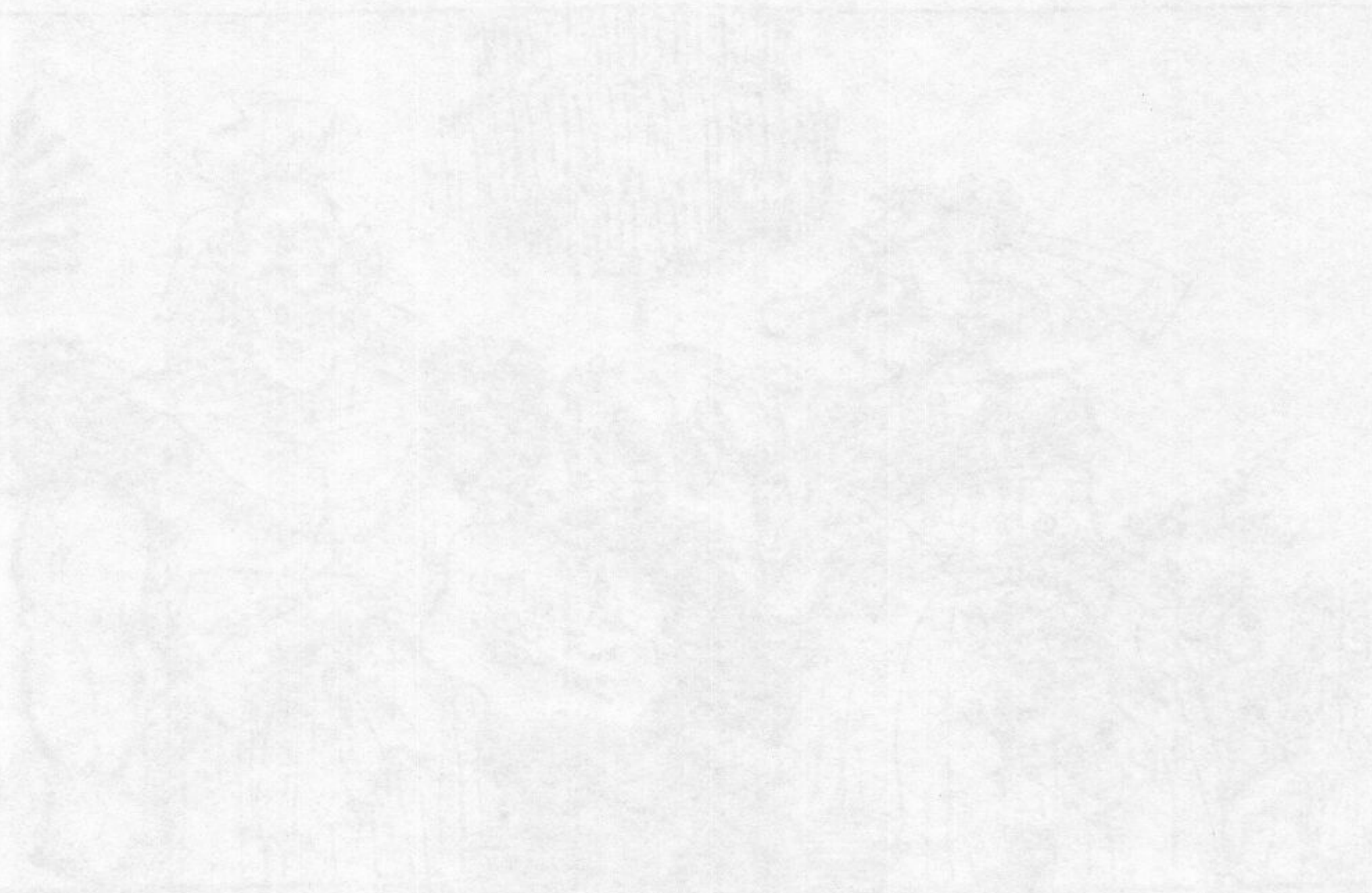
Eros in de school	pag. 2
Pedoprostitutie	pag. 7
De strijd tegen kinderlokkers...	pag. 9
...en sekstoeristen	pag. 14
Op kinderpornojacht	pag. 20
Jeugdige daders / Tè aardige Ooms	pag. 23
Ontucht van de maand	pag. 24
Levensgevaarlijke agent L. vrij	pag. 26
Waar of niet?	pag. 28
TV-chip beschermt kinderziel	pag. 30
Beatrix ook tegen homohuwelijk	pag. 31
De schone kunsten	pag. 33
Kinderarbeid voor EK-ballen?	pag. 36
Achtergrond	pag. 37
Braziliaanse kindermoordenaar achter tralies	pag. 39
Kindermoord	pag. 40
Dunblane revisited	pag. 41

REPORT

ON THE

PROGRESS OF

THE

BY

THE

SECRETARY

OF THE

WAR

DEPARTMENT

WASHINGTON

1918

PERSFOCUS, TWAALFDE JAARGANG, NUMMER 5, MEI 1996

Met knipsels uit:

Volkskrant	Vk
Algemeen Dagblad	AD
NRC Handelsblad	NRC
Trouw	Tr
Het Parool	Par
Nieuwsblad van het Noorden	NvhN
Haagsche Courant	HC
Alkmaarse Courant	AC
De Gelderlander	Geld
Gooi en Eemlander	G+E
Hoogeveense Courant	
Groene Amsterdammer	GA
Elsevier	ELS
Vrij Nederland	VN
Nieuwe Revu	NR
Tijdschrift Gezondheidsvoorlichting Aaneen	
Onze wereld	
Homologie	
Het Schoolblad	HS
Uit Duitsland:	
Tageszeitung	TAZ
Express	EXP
Bild Zeitung	BIL
Rosa Zone	ROZ
Uit België:	
Gazet van Antwerpen	GvA
La Dernière Heure	LDH
Het Laatste Nieuws	HLN
De Standaard	STA
Standaard der Letteren	SDL
Straal	
Uit Engeland:	
The Independent	IND
The Independent on Sunday	
Uit Denemarken:	
Politiken	
Diversen:	
Time	
Internet-homepage Don't Buy Thai! (Andrew Vachss)	

Aan de abonnees

In verband met de zomervakantie, verschijnt het juni-nummer van Persfocus gelijk met het juli-nummer. U kunt deze nummers eind augustus in uw bus verwachten.

De redactie

Abonnementen op Persfocus kosten f 65,-- per jaar. Verzending als brief is f 15,-- duurder en komt op f 80,--.
Losse nummers f 8,--.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
Postbus 93.548
1090 EA Amsterdam

Ontslag leraar om relatie met volwassen leerlinge ^{NRC}

Door onze redactie onderwijs
DORDRECHT, 8 MEI. Een 47-jarige docent geschiedenis aan een scholengemeenschap in Dordrecht mag worden ontslagen omdat hij een seksuele verhouding heeft gehad met een 19-jarige VWO-leerlinge. Dit heeft de Dordtse kantonrechter J.C. Stoop bepaald.

De docent werd op 11 september 1995 met onmiddellijke ingang geschorst, nadat de leerlinge en haar ouders bij de school een aanklacht hadden ingediend, aldus de school. De docent zou in ruil voor hogere cijfers een seksuele verhouding hebben gehad met de leerlinge. De leerlinge volgde het VWO aan het voortgezet algemeen volwassenenonderwijs en deed afgelopen schooljaar examen.

„Voor ons was dat een belangrijke schakel om de docent onmiddellijk te schorsen en de klacht te onderzoeken”, zegt F.J. Remmers, voorzitter van het col-

lege van bestuur van het Regionaal Opleidings Centrum (ROC) in Dordrecht. Volgens Remmers zou onderzoek van zowel de Onderwijsinspectie als de interne vertrouwenscommissie van de school inmiddels hebben uitgewezen dat de docent de leerlinge onder druk heeft gezet om seksuele handelingen te verrichten in ruil voor goede studieresultaten.

De advocaat van de docent, C. van de Waarde, vindt de uitspraak van de Dordtse kantonrechter „merkwaardig”. Volgens de advocaat is de rechter niet ingegaan op de aanklacht van de school: machtsmisbruik en seksuele intimidatie. „De kantonrechter vindt het hebben van een relatie met een meerderjarige voldoende reden voor ontslag. Maar de school heeft niet gevraagd om zo'n uitspraak. De rechter treedt buiten het geding”, aldus de raadvrouw, die namens haar cliënt in hoger beroep zal gaan tegen de uitspraak.

Acht maanden cel geëist tegen ontuchtige leraar ^{NYHN 24-5}

LEEUWARDEN - Voor de rechtbank in Leeuwarden is donderdag tegen de 33-jarige leraar G.J. de J. uit Dokkum acht maanden gevangenisstraf, waarvan vier maanden voorwaardelijk, geëist met een proeftijd van twee jaar. De man zou als leraar op de basisschool De Regenboog in Dokkum ontucht hebben gepleegd met twee leerlingen. Hij ontkent in alle toonaarden.

Volgens Justitie zou de ontucht hebben plaatsgevonden in de periode van 1991 tot en met 1993 en van 1994 tot halverwege 1995. De slachtoffertjes, twee zusjes, waren 11 en 12 jaar, toen de seksuele intimiteiten begonnen. Het oudste meisje verklaart ongeveer 10 keer gemeenschap met haar vroegere meester te hebben gehad. Bij het jongste meisje bleef het bij betastingen van de borsten. De meisjes eisen ieder 1500 gulden smartegeld.

De seksuele handelingen met het oudste meisje vonden plaats toen zij al van school was. Zij speelde nog vaak op het schoolplein en De J. riep haar regelmatig binnen. Hij begon haar te zoenen en te betas-

ten. Vele malen kwam het tot geslachtsgemeenschap.

Pas toen bleek dat het jongere zusje ook door De J. werd betast kwam het oudste meisje met haar verhaal naar buiten. Andere meisjes van de school verklaren dat De J. geregeld opmerkingen maakte over hun borsten in de periode dat deze begonnen te groeien. Ook zou hij meisjes regelmatig in de kont knijpen en met zijn gulp open bij de ingang van het klaslokaal hebben gestaan.

Getuigen zijn er niet. Wel wist het oudste meisje een gedetailleerde omschrijving van de slaapkamer van de verdachte te geven. Ook hier zou zij twee keer zijn misbruikt.

De J. ontkent iedere betrokkenheid. In zijn laatste woord sprak hij zijn zorg uit over het onderwijs. „Collega's worden bang om voor de klas te staan. Het risico voor een aanklacht wordt steeds groter. Een hand op de schouder wordt al bijna als seksuele intimidatie gezien”, aldus De J. Hij zou geen reden kunnen bedenken waarom de meisjes met dit verhaal naar buiten zijn gekomen.

Uitspraak 6 juni.

Leraar misbruikt meisje in ruil voor hoge cijfers

Door Leon Vankan

DORDRECHT - De 47-jarige leraar geschiedenis en maatschappijleer J.T. van het Regionaal Opleidings Centrum (ROC) in Dordrecht is ontslagen wegens seksueel misbruik van een 19-jarige havo-scholier. In ruil voor seksuele diensten zorgde hij in 1995 voor goede cijfers bij het eindexamen.

Door deze manipulatie loopt tegen de man nog een justitieel onderzoek wegens fraude. Het meisje beklagde zich vorig jaar na haar examen bij haar ouders dat zij seksueel was geïntimideerd en misbruikt, in ruil voor goede eindexamencijfers. De ouders lichtten de schooldirectie in. Tijdens een intern onderzoek bleek dat het schriftelijk eindexamenwerk van het meisje was verdwenen. Volgens voorschriften van het ministerie van Onderwijs moet dat vier jaar ter inzage blijven. Leraar T. was op de mammoetschool met 15.000 leerlingen verantwoordelijk voor het secretariaat van het eindexa-

men en had toegang tot alle ingeleverde cijfers.

De directie van het ROC (per 1 augustus dit jaar het Da Vinci College) diende een klacht in wegens fraude en vroeg de kantonrechter in Dordrecht de arbeidsovereenkomst te ontbinden. De kantonrechter wees deze vordering op 23 april toe. De directie bracht de zaak niet in de publiciteit. Volgens adjunct-directeur L. van Haften-Dekker werd geen rechtbaarheid aan de zaak gegeven, „omdat het justitieel onderzoek naar fraude nog niet is afgerond”.

De leraar was sinds 1978 in dienst van scholengemeenschap Merwedrecht, die in 1991 opging in het Midveld College. Dat werd dit jaar het ROC.

AD 07.05.96

Relatie met leerlinge redenen voor ontslag

Van onze verslaggeefster

AMSTERDAM ^{VK P.5}

Elke docent die een relatie heeft met een leerling mag ontslagen worden. Ook docenten in het onderwijs aan volwassenen. Dat oordeelde de kantonrechter in Dordrecht naar aanleiding van het ontslag van een 47-jarige geschiedenisleraar van het Midveld College in Dordrecht.

De man had een relatie met een negentienjarige leerlinge van zijn school. De advocaat van de docent, C. van der Waarde, noemt de uitspraak belachelijk. Zij vermoedt dat 'dan nog wel heel wat docenten op hogescholen en universiteiten ontslagen kunnen worden'.

De geschiedenisdocent kwam vorig jaar juni in de problemen toen zijn vrouw ontdekte dat hij een relatie had met een leerlinge van het voortgezet volwassenen onderwijs. Zij eiste dat hij zijn directeur van de relatie op de hoogte zou stellen, en was zelf aanwezig bij het gesprek op school.

Onder druk van zijn vrouw verbrak de docent de relatie met de leerlinge, die echter contact met hem bleef zoeken. Zijn vrouw besloot daarop een brief naar de leerlinge te sturen met de eis haar man niet langer lastig te vallen.

Cel geëist tegen ontuchtige leraar ^{AD 24-5}

LEEUWARDEN - Voor de rechtbank in Leeuwarden is tegen de 33-jarige leraar G.J. de J. uit Dokkum acht maanden cel, waarvan vier voorwaardelijk, geëist met een proeftijd van twee jaar. De man zou als leraar op de basisschool De Regenboog in Dokkum ontucht hebben gepleegd met twee zusjes van 11 en 12 jaar.

Leraar eist seks voor goed cijfer ^{Geld. 17/5}

AMSTERDAM - Het Landelijk Actie Komitee Scholieren (LAKS) kreeg woensdagavond een 'schrikbarende klacht' binnen op de eindexamenklachtenlijn. Een leraar van een school in Schiedbroek zou van een leerlinge seksuele handelingen hebben geëist in ruil voor het cijfer dat ze nodig heeft om te slagen. „De leraar heeft volgens deze leerling nog meer meisjes seksueel geïntimideerd voor goede cijfers. De leerlingen durven geen klacht in te dienen”, aldus het LAKS.

'Geen seks voor goed cijfer' ^{Geld. 18/5}

AMSTERDAM (ANP) - De klacht van een scholiere uit Schiedbroek afgelopen woensdag dat een leraar seksuele handelingen van haar eiste in ruil voor een goed cijfer, blijkt ongegrond. Dat heeft een woordvoerder van het Landelijk Actie Komitee Scholieren (LAKS) gisteren gezegd. De betreffende docent zou wel enkele seksistische en dreigende opmerkingen hebben gemaakt tegen de eindexamenkandidate, maar van seksuele handelingen blijkt geen sprake te zijn geweest. De leerlinge, die examen deed in het vak gymnastiek, kreeg uiteindelijk een onvoldoende.

De moeder van het meisje opende de brief en besprak de zaak met haar dochter. Die vertelde haar ouders dat zij in ruil voor goede eindexamencijfers seksueel geïntimideerd was. Ook de ouders stapten naar directeur De Haan en vroegen haar maatregelen te nemen.

De directie schorste de docent en begon een onderzoek naar de eindexamenfraude. De directie en de inmiddels ingeschakelde onderwijsinspectie concludeerden dat de docent had gefraudeerd. 'Er is een cijfer gegeven voor werk dat niet is gemaakt,' oordeelde de inspectie. Zij adviseerde het schoolbestuur 'passende maatregelen' te nemen.

Directeur De Haan vond dat er voldoende aanleiding was om in het ontslagverzoek op te nemen dat de seksuele intimidatie en de examenfraude met elkaar verband hielden. De rechter, mr J. Stoop, wilde zich daarover echter niet buigen. Hij oordeelde wel dat het hebben van een relatie voldoende reden is voor ontslag.

De advocaat van de docent verwacht dat haar cliënt in hoger beroep zal gaan. 'Beide partijen waren volwassen toen zij een relatie hadden. Het gaat er niet om of zo'n relatie wenselijk is, maar of het grond voor ontslag is.'

Leraar verdacht van nog meer ontucht ^{Geld. 14/5}

EINDHOVEN (ANP) - De politie heeft gisteren voor de tweede keer in enkele weken een 57-jarige Eindhovense onderwijzer van een basisschool aangehouden. Dat is gebeurd nadat opnieuw twee aangiften waren binnengekomen van minderjarige meisjes waarmee de man ontucht zou hebben gepleegd. Een woordvoerder van de politie heeft dit meegedeeld. De onderwijzer is vorige maand voor het eerst opgepakt omdat hij een inmiddels twaalfjarig meisje zou hebben misbruikt. De man ontkent dit.

Klacht tegen leraar over seksuele wensen ongegrond

Van onze verslaggever ^{JK}

AMSTERDAM - De klacht van een scholiere uit Schiedbroek afgelopen woensdag dat een leraar seksuele handelingen van haar eiste in ruil voor een goed cijfer blijkt ongegrond. Dat heeft een woordvoerder van het Landelijk Actie Komitee Scholieren (LAKS) gisteren gezegd.

De betreffende docent zou wel enkele seksistische en dreigende opmerkingen hebben gemaakt tegen de eindexamenkandidate, maar van seksuele handelingen blijkt geen sprake te zijn geweest.

De leerlinge, die examen deed in het vak gymnastiek, kreeg uiteindelijk een onvoldoende. Het LAKS, dat een speciale telefoonlijn heeft voor scholieren met eindexamenklachten, zal de kwestie wel aanklaarten bij de onderwijsinspectie.

Ontslag leraar na misbruik ^{Par 7/5} havo-leerlinge

(Van een verslaggeefster)

DORDRECHT - Een docent geschiedenis en maatschappijleer van het Da Vinci College in Dordrecht is ontslagen wegens seksuele intimidatie. De 47-jarige man zou een negentienjarige havo-leerling gedwongen hebben tot een seksuele relatie in ruil voor goede examencijfers.

Na haar eindexamen een jaar geleden vertelde de leerling haar ouders dat de leraar haar seksueel had geïntimideerd en misbruikt. De ouders lichtten de directie van de school in, die de inspectie inschakelde. De docent werd gedurende het onderzoek geschorst. Het eindexamenwerk van de leerlinge bleek verdwenen. De docent erkende een relatie met het meisje te hebben gehad, maar sprak tegen dat sprake was van dwang.

De directie heeft de docent ontslagen wegens verduistering van examengegevens en seksuele intimidatie.

Leraar verdacht van ontucht ^{Geld. 24/5}

APELDOORN (ANP) - De politie in Apeldoorn heeft, naar nu pas bekend geworden is, dinsdag een 46-jarige inwoner van die stad aangehouden op verdenking van ontucht met een leerlinge van vijftien jaar. De ontucht zou aan het eind van de jaren tachtig hebben plaatsgevonden. De vrouw deed kortgeleden aangifte bij de politie. De man werkt als leraar aan de christelijke Jacobus Fruytier Scholengemeenschap voor mavo, havo en vwo. Het is de tweede ontucht-affaire op scholen waarmee de Apeldoornse politie in korte tijd te maken krijgt. Eind maart hield de politie een 43-jarige leraar van het Veluws College Mheenpark aan. Die bekende dat hij met zes leerlingen ontucht had gepleegd.

Ontucht met leerlinge ^{AD 24-5}

APELDOORN - Een 46-jarige leraar van de christelijke Jacobus Fruytier Scholengemeenschap voor mavo, havo en vwo is aangehouden op verdenking van ontucht met een leerlinge van vijftien jaar. De ontucht zou aan het eind van de jaren tachtig hebben plaatsgevonden. De vrouw deed kortgeleden aangifte.

Weinig aandacht op de scholen voor seksuele intimidatie

GRONINGEN - Scholen in het voortgezet onderwijs besteden weinig aandacht aan seksuele intimidatie. Ze hebben niet of nauwelijks beleid ontwikkeld om problemen op dit terrein aan te pakken. Daarmee is het overheidsbeleid met als doel preventie en bestrijding van seksuele intimidatie in het onderwijs weinig succesvol te noemen. Dit zijn de conclusies uit een rapport, opgesteld door onderzoekers van de Rijksuniversiteit Groningen. In totaal zijn 28 scholen in Groningen en Friesland bij het onderzoek betrokken.

Van die 28 hebben 19 scholen een beleid dat in meer of mindere mate is gericht op het voorkomen van seksuele intimidatie. De lan-

delijke overheid heeft daarvoor vier doelen opgesteld en daarvan wordt het aanstellen van een vertrouwenspersoon als beginpunt gezien. Daarover beschikken 18 scholen dan ook. Maar een beleid ontwikkelen is er niet bij. Een enkele school heeft nog wel doelstellingen vastgelegd op het punt van het personeel, maar specifiek beleid gericht op jongens - zoals de overheid voorstaat - is er niet.

Een ander doel, het instellen van een klachtenregeling en -commissie is evenmin nauwelijks gerealiseerd. Wel zeggen alle scholen een overzicht te hebben van alle hulpverleningsinstellingen in de omgeving, een ander doel van de overheid.

Blote kinderen in 'wasstraat', dat is nu verdacht

Van onze verslaggever **JK**
Frank Poorthuis
DEN BOSCH

Waterspel tijdens een zomers kinderkamp. Mochten de kleren uit? 'Tuurlijk', zegt een jeugdleader. 'Meisjes met borstjes niet', meent een deelnemer aan de discussie. 'Waar praten we over? Achtjarigen!' 'Die kunnen ze ook hebben, hoor.' Het is 1996, ruim twintig jaar na de seksuele revolutie. Jeugdleaders van Scouting, Jong Nederland en aanverwante organisaties discussiëren ernstig over de ethiek van het omgaan met kinderen in onderbroekjes. En of je tegenwoordig tienjarigen nog onder de douche mag zetten? Hoe je een meisje met heimwee troost? En wat je doet met een verliefde puber?

'Vorig jaar nog', zegt een leidster, 'werd een achtjarig meisje dodelijk verliefd op een kampeider van negentien. Ze schreef hem een brief. Hij wist bij God niet wat-ie er mee aan moest.' 'Terugschrijven', stelt iemand voor. 'En als ze nou veertien was geweest?' Vele vragende blikken. 'Erover praten', merkt een vrouw op. 'Maar wel afstand houden. En het vooral met je medeleiders bespreken', luidt de aanvulling.

Het zijn vragen en kwesties die een paar jaar geleden bij wijze van spreken nog niet eens bestonden, maar waaraan nu een label hangt: 'Pas op, seksueel misbruik!' De ene na de andere affaire in het onderwijs en het verenigingsleven komt dezer dagen boven water, met als gevolg onder meer dat het jeugdwerk in verwarring raakt.

'Er heerst angst', zegt P. Verheule van het Brabants Steunpunt Jeugdwezijn (BSJ), dat deze week zestig jeugdleaders bij elkaar haalde voor een speciale cursus over omgaan met intimiteit. De respons was zo groot dat inderhaast een extra groep moest worden gevormd. 'Een kind even lekker knuffelen, met elkaar stocien, iemand troosten, allemaal normale dingen in het jeugdwerk', stelt Verheule. 'Maar tegenwoordig is alles verdacht.'

Op een kinderkamp van Jong Nederland, zo vertelt een van de leiders, bestaat al jaren de 'wasstraat'. Een groot succes tot nog toe. Om iedereen schoon te houden, wordt de hele schaar kinderen als in een autowasstraat langs twee leiders met emmers water en zeep geleid.

'Naakt?' vraagt een vrouwelijke vrijwilliger. 'Jazeker. Nou ja, tenzij ze echt niet willen.' 'Tot hoe oud?' is de onvermijdelijke volgende vraag. De discussie is weer fel. Zes jaar, oké, maar als ze elf zijn? Waar ligt de grens? Niemand weet het eigenlijk, want wat is nog normaal?

Een vrouw uit Liempde, ook jeugdleader, vertelt wat er op de basisschool in haar dorp gebeurt. Daar moeten van de meester alle kinderen na de gymles onder de douche. Jongens en meisjes samen, zeker tot ze elf jaar oud zijn. 'Hij stuurt ze in hun nakie achter elkaar de doucheruimte door. En het moet. Zelfs een briefje van thuis helpt niet. Ja, alleen als de meisjes ongesteld zijn, hoeven ze niet.'

Er ontstaat iets dat zweeft tussen hilariteit en verantwoordiging. 'Moet kunnen', vindt de een. 'Belachelijk', stelt de anderderheid. Misschien zijn de jeugdwerkers zelf niet eens zo erg in verwarring, oppert in de pauze van de discussie-avond een veertiger, vrijwilliger van Scouting. Maar dat maakt niet uit. De maatschappij is zo achterdochtig dat ze zich niets kunnen veroorloven.

De vrijwilliger: 'Vorige week kwamen ouders naar me toe. Hun kind, een welpje, was thuisgekomen met het verhaal dat een groepje jongens aan elkaars piemel had getrokken. Ja jemin, denk ik dan, dat hebben we vroeger toch allemaal wel eens gedaan. Maar je moet optreden.'

Wat doe je als een leider een spel voorstelt waarbij naar jouw zin wel erg veel wordt geknuffeld, vraagt Verheule de groep. Een enkeling haalt zijn schouders op. 'Wat moet ik me daar bij voorstellen?'

'De kusjestrain', antwoordt iemand. 'Het komt voor', beaamt de cursusleider. 'Ik heb onlangs nog moeten bemiddelen tussen een aantal leiders, van wie er één dit soort spelletjes deed, die anderen belachelijk vonden.' 'Nou ja, daar moet je over praten', klinkt het.

'Je moet zaken aan de orde durven stellen', zegt een vrouw die een woensdagmiddagclubje leidt. 'Wij hadden een jochie in de groep dat iedereen in zijn kruis greep. Daar

'Soms voel je je net een voyeur'

Van onze verslaggever **JURRIAN GELDERMANS**

DIEMEN - Vooroordelen zat over seksuele intimidatie. Komt alleen voor tussen bazen en secretaresses. Vindt plaats rond het kopieerapparaat op kantoor. Of in de kantine van de legerkasierne. En natuurlijk in de operatiekamers van een ziekenhuis. Meer vooroordelen: slachtoffer zal het wel uitgelokt hebben. En: ach een grapje moet toch kunnen. En een heel hardnekkige: bij ons op school komt seksuele intimidatie niet voor.

Conny ten Klooster weet beter. Vél beter, want als vertrouwenspersoon op de Hogeschool Holland in Diemen en als opleider bij het expertisecentrum voor leerlingenbegeleiding en teamontwikkeling aldaar, is zij gespecialiseerd in de opvang en begeleiding van intimidatieslachtoffers in het onderwijs.

Dat ook leerlingen (en docenten) dikwijls geïntimideerd worden, blijkt de laatste maanden wel uit de golf van aangiften en ontslagen in het onderwijs. Zelfs het basisonderwijs blijft daar niet van verstoken. En het hoger onderwijs al evenmin. Slachtoffers van seksuele intimidatie moeten hun verhaal kwijt kunnen bij speciaal daarvoor aangestelde vertrouwenspersonen. Die dienen wel te weten wat er van hen verlangd wordt, wat de te nemen stappen kunnen zijn en waar de verschillende verantwoordelijkheden liggen. Daarom geeft Conny ten Klooster cursussen over opvang en begeleiding na seksuele intimidatie.

Een voyeur

„Daarin bespreken we voorbeelden en wordt per geval bekeken welke stappen genomen kunnen worden. Ook is het belangrijk dat de vertrouwenspersonen nadenken over de vraag hoe ze zelf tegenover seksualiteit staan. Wat zijn je eigen vooroordelen? Hoe ga je zelf om met intimidatie? Waar liggen je eigen grenzen eigenlijk? Soms zul je je een beetje een voyeur voelen, omdat je wel moet weten wat er is voorgevallen. Een rekbare bekendenis als 'hij zat aan me' is niet voldoende. Soms moet je het gesprek sturen en vragen stellen als 'heeft hij aan je borsten gezeten?' of 'is hij bij je binnen geweest?'. Dat kan heel lastig zijn, maar je móet het weten om de ernst van de situatie te kunnen doorgronden."

In de praktijk blijkt er onder vertrouwenspersonen weinig onenigheid te bestaan over wat absoluut niet kan op school. „Verkrachting en aanranding uiteraard. En samen met leerlingen naar pornofilms kijken. Maar ook: scholieren een goed cijfer beloven in ruil voor seks. Er is echter ook een grijs gebied, waarin veel lastiger is aan te geven wat wel en wat niet door de beugel kan."

Blote vrouw

Voorbeelden uit dat grijze gebied zijn er helaas legio. „De docent die vraagt of je meegaat iets drinken en voor de grap zegt dat je dan een zetje krijgt op je rapport. Of die herhaaldelijk in je bloesje kijkt als hij over je heen hangt om iets uit te leggen. En de informatica-leraar die je computer zo programmeert dat er een blote vrouw op het scherm ver-

moet je zijn ouders wel op aan durven spreken.'

Discussie en vooral openheid, dat zijn de remedies die de jeugdleaders elkaar voorhouden. Dat die echter de oplossing zijn, zal niemand zeggen. Aan het eind van een lange avond discussiëren en ervaringen

schijnt zodra je hem aanzet. De één vindt dat dit geen ernstige 'overtredingen' zijn, de ander is er heel fel op. Uiteindelijk worden we het tijdens de cursus meestal wel eens, simpelweg omdat we het slachtoffer als uitgangspunt moeten nemen. Voelt die persoon zich geïntimideerd, dan is er ook sprake van intimidatie."

In de afwikkeling van een melding staat eveneens het slachtoffer centraal. Ten Klooster: „Hij of zij moet er voor 100 procent van overtuigd kunnen zijn dat je als vertrouwenspersoon niet met de melding aan de haal gaat. Dat je geen te grote stappen neemt. Als het een strafbaar vergrijp betreft? Ik heb wel meegemaakt dat iemand van buiten de school een aanranding of verkrachting meldde zonder daarvan aangifte te willen doen. Gebeurt dat binnen de school, dan mag je als vertrouwenspersoon uiteraard proberen hem of haar over te halen om toch juridische stappen te ondernemen. Lukt dat echter niet, dan vind ik het heel moeilijk om het vertrouwen dan maar te schaden en mijn eigen plan te trekken. De keerzijde is dat zo iets dus ongestraft blijft. En zich kan herhalen."

Heilzaam

De rol van de vertrouwenspersoon kan per geval verschillen. Ten Klooster onderscheidt vier procedures, afhankelijk van wat het slachtoffer wil. „Het kan zijn dat een leerling of collega-docent zelf wil praten met de dader, en dat de vertrouwenspersoon dat gesprek begeleidt of in het contact bemiddelt. Een dergelijke oplossing kan zeer heilzaam zijn, omdat

Vertrouwenspersoon voor slachtoffers seksuele intimidatie op scholen

het slachtoffer daarmee weer een beetje macht krijgt over de situatie. Macht die hem of haar was ontnomen door de intimidatie. Door zelf op te treden, wordt iemand weer wat sterker."

Een andere mogelijkheid is dat de vertrouwenspersoon de aangeklaagde zelf aanspreekt op wat er is gebeurd. „Maar denk erom, dat kan alleen als daar een goede voedingsbodem voor bestaat op school. Er moet een sfeer heersen waarin een dergelijk gesprek kan worden gevoerd, anders is de kans op een conflict tussen collega's onderling levensgroot. Overigens kun je best proberen zo'n cultuur te kweken. Door er als team over te praten. Door het onderwerp seksualiteit en seksuele intimidatie in de klas te bespreken. Het kan een paar jaar duren, maar dan is er geen sprake meer van zwijgende omstanders. Dan wordt er niet langer gelachen om 'grappes' die helemaal niet grappig zijn maar seksistisch en intimiderend."

Drastisch

De meest drastische stap die slachtoffer en vertrouwenspersoon kunnen zetten, is die richting de klachtencommissie van een school. Die heeft tot taak de klacht in kwestie te onderzoeken, de aangeklaagde te horen en de zaak eventueel aanhangig te maken bij personeelszaken, de directie van een school of bij justitie. „De drempel is daarbij heel hoog voor het slachtoffer. Hij of zij moet anderen in vertrouwen nemen. Moet het hele geval opschrijven en nog eens vertellen aan een commissie. Maakt zich misschien zorgen om de gevolgen die aangifte bij de commissie heeft voor bijvoorbeeld de echtgenote van de dader." Juist omdat die drempel zo hoog is, vindt Ten Klooster het circuit van informele oplossingen minstens zo belangrijk. „Als we alleen maar terecht zouden kunnen bij een officiële commissie, zou het aantal meldingen aanmerkelijk lager zijn dan nu het geval is. Dan zouden veel slachtoffers de seksuele intimidatie maar liever voor zich houden. Want hoe onterecht ook, heel veel slachtoffers voelen zich een beetje schuldig. Houden zichzelf medeverantwoordelijk voor wat er is gebeurd. Al is het alleen maar omdat het niet te verteren is dat je echt helemaal machteloos bent geweest. Dan kan het je immers nogmaals overkomen..."

Blote kinderen

In reactie op het artikel 'Blote kinderen in "wasstraat"', dat is nu verdacht' (de Volkskrant, 23 mei) wil ik benadrukken dat wat hierin vermeld wordt over de basisschool in Liempde, zich afspeelde in het verleden en al jaren niet meer aan de orde is. LIEMPDE / C. Merckx

uitwisselen zegt een van de leiders. 'Ik heb nog steeds geen antwoord op de vraag: 'Wat kan, wat mag?' 'Wellust, dat is een grens', zegt cursusleider Verheule. 'Ja, dat is duidelijk.' 'O ja?', vraagt ze. De groep gaat in twijfel uiteen.

Alledag met Henk Hielkema

Alledag met Henk Hielkema

Alledag met Henk Hielkema

Achterdocht en twijfels in het lerarenkorps

NVHN 7-5

Wat mag je als leraar of onderwijzer eigenlijk wel en niet doen in de omgang met je leerlingen? Die vraag hoorde ik vorige week van een leraar op een scholengemeenschap ergens in Drenthe. Omdat hij niet met zijn echte naam in de krant wil, noemen we hem voor het gemak Paul de Jong. Hij is 32 jaar en geeft Duits en aardrijkskunde aan havo-scholieren in de leeftijd van veertien, vijftien jaar. "Ik weet zeker", aldus de docent, "dat dit onderwerp de laatste tijd in veel lerarenkamers aan de orde is."

Het toenemende aantal berichten in de media over ontucht op scholen door onderwijzers en leraren heeft volgens hem een schokgolf veroorzaakt op menige scholengemeenschap. In het lerarenkorps kijkt men argwanend om zich heen, omdat zo langzamerhand iedere leraar, die een arm om de schouder van een leerling legt, als verdachte wordt aangemerkt. De openheid waarmee de ongewenste intimiteiten op scholen in de publiciteit komen, dreigt de relaties tussen leraren en leerlingen op veel scholen te bekoelen.

Kusje

Zo is al een leraar op non actief gezet nadat deze een leerlinge een kusje op de wang had gegeven omdat ze een 8½ had gehaald op een door haar gevreesd proefwerk. En dat terwijl er achter dat wangkusje helemaal geen seksuele bijbedoelingen zaten. De Jong: "Ik ben bang dat we als reactie op al die ontucht-berichten de verkeerde kant opgaan. Straks worden de relaties zo koel dat er geen enkel gevoel of genegenheid meer is in de verhouding met de kinderen."

Pedagogen hebben volgens de Drent al gewaarschuwd voor een overdreven reactie op scholen. Er bestaan al scholengemeenschappen die richtlijnen voor het personeel hebben opgesteld, waarbij het verboden is om leerlingen sowieso aan te raken. De Jong: "Kijk, daar ben ik een beetje op tegen. Zelf ga ik altijd heel vrij met de leerlingen om. Af en

toe bereik je meer met een arm om iemands schouder dan met welk pedagogisch gesprek dan ook."

Geen regels

Het heeft volgens de docent helemaal geen zin om stringente regels voor te gaan schrijven. "Iedereen moet zijn eigen grenzen kennen. Je weet nu eenmaal dat je moet oppassen met het gevoelsleven van een puber. En je moet er ook alert op zijn dat je als onderwijzer of leraar niet wordt verleid. Want vijftienjarige leerlingen kunnen je heel verleidelijk benaderen. Geef je daar aan toe dan zit je fout. En leerlingen hebben trouwens heel goed in de gaten wanneer je hen op een verkeerde manier benadert."

Het is volgens De Jong goed dat er over dit onderwerp op scholen in de lerarenkamers wordt gepraat. Zonder dat een leraar meteen in het verdachtenbankje komt te zitten. Want niet iedere leraar benadert zijn leerlingen op dezelfde manier. "Waar ik een beetje bang voor ben, is dat er helemaal niets meer mag in de omgang met de kinderen. Ik wil iemand een aai over zijn bol kunnen geven als de situatie daarom vraagt."

Taboesfeer

De reden waarom hij niet met naam en toenaam in de krant zijn verhaal doet, heeft volgens hem te maken met de taboesfeer waarin dit onderwerp lange tijd heeft gezeten. De Jong: "Het was tot voor kort helemaal niet gebruikelijk om te praten over je relaties met leerlingen. Ja, alleen in de zin van: die jongen is lastig en dat meisje is brutaal, maar niet als het gaat over je persoonlijke relaties met een leerling. En natuurlijk hebben wij ook onze voorkeuren. De één mag je meer dan de ander."

Wie ook zijn mening over dit onderwerp wil geven - leraren, leerlingen, ouders - kan schrijven, bellen of faxen. Ook gewenste of ongewenste relatie-ervaringen tussen leraren en leerlingen zijn natuurlijk welkom in deze rubriek.

Hoogezandster droeg geheim met zich mee

NVHN 11-5

Het is alweer 37 jaar geleden maar mevrouw Vos (50) uit Hoogezand weet het nog als de dag van gisteren: ze werd als dertienjarige leerlinge op school seksueel lastiggevallen door een onderwijzer. De reden waarom ze me belde was tweeledig: aan de ene kant om kinderen te waarschuwen en aan de andere kant om aan te geven dat misbruik op scholen vroeger vermoedelijk net zo vaak voorkwam als tegenwoordig. "Alleen wordt er nu meer en vrijer over gesproken," aldus de Hoogezandster, die door de vele ontuchtberichten in de media herhaaldelijk wordt herinnerd aan vroeger.

Ze heeft de avances van de onderwijzer jarenlang als een geheim bij zich gedragen. Pas toen ze een jaar of zestien was, lichtte ze haar ouders in. Die wilden niet te veel drukte maken, omdat het namelijk een dorpsnotabel was om wie het ging en het misbruik was niet verder gegaan dan betasting van het lichaam. Vos: "Achteraf hadden we natuurlijk wél een aanklacht moeten indienen. Maar in die tijd werd veel in de doofpot gestopt."

Nachtmerries

Zes jaar was mevrouw Vos getrouwd toen ze nog nachtmerries kreeg die ze in verband bracht met de aanrakingen op school. Ze zegt dat ze haar hele leven 'er mee bezig' is geweest. Maar ook kwam het niet bij haar op om aangifte te doen. Vos: "Nogmaals, het was een andere tijd en als kind ben je heel onnozel. Ik had wel in de gaten dat er iets gebeurde wat niet goed was, maar je praatte er met heel weinig mensen over."

Ook nu nog wordt ze af en toe herinnerd aan die vroegere gebeurtenissen. Niet alleen door de krantenberichten, maar ook omdat de betreffende persoon niet eens zo ver van haar vandaan woont. "Eens in de zoveel maanden zie ik hem nog wel eens lopen. Het is wel eens gebeurd dat ik van plan was om hem eens goed de waarheid te zeggen, maar het is er nooit van gekomen. Wat

hij met me deed? Op zijn kantoorje betastte hij mijn borstjes en zelfs in de klas gebeurde dat. Ook voelde hij in mijn broekje."

Waarschuwing

Mevrouw Vos heeft er in elk geval één ding van geleerd: ze drukte haar eigen dochter op het hart dat ze thuis altijd alles moest vertellen als iemand aan haar lichaam zou zitten. "Dat laatste heb ik gedaan om in te kunnen grijpen als er iets aan de hand zou zijn. Met je opgroeiende kinderen moet je een open gesprek kunnen voeren. Ze moeten weten dat ze dingen die hen overkomen, thuis gewoon moeten vertellen. Zeker als het gaat om iets waarvan ze zelf het idee hebben dat het niet in de haak is."

De Hoogezandster weet het niet zeker, maar ze vermoedt wel dat de onderwijzer die haar betastte dat ook deed met andere leerlingen. "De tip dat de leraren er onderling over moeten praten in de lerarenkamer lijkt me zinloos, want een onderwijzer die zich bezondigt aan misbruik gaat daar natuurlijk niet met zijn collega's over praten. Deze onderwijzer heeft vroeger ongestraft zijn gang kunnen gaan en dan vraag je je af hoeveel er zijn geweest die dat hebben kunnen doen."

Openheid

Ze juicht de openheid van tegenwoordig toe: "Ik heb wel het idee dat nu veel minder van dit soort gevallen in de doofpot terechtkomen. De ouders moeten hun kinderen er ook bewust op wijzen dat ze thuis alles en eerlijk kunnen bespreken. Juist met die openheid van tegenwoordig wordt het voor de onderwijzers moeilijker om er ongestraft onderuit te komen. Eén keer heb ik hem vroeger een duidelijk signaal gegeven: ik prikte toen met een naald in zijn hand. Maar hij ging gewoon door."

Wél is ze van mening dat onderwijzers een arm op de schouders van een kind moeten kunnen leggen. "Onderwijzers én kinderen weten zelf precies hoever de aanrakingen kunnen en mogen gaan."

Leraren zijn slachtoffer van een soort hetze

NVHN 14-5

Over de ongewenste intimiteiten tussen leraren en leerlingen op scholen zijn nogal wat reacties gekomen. Het is een actueel onderwerp en de meeste mensen zijn van mening dat de onderwijzers en leraren sowieso van leerlingen af moeten blijven. Toch vindt mevrouw Idskes uit Zuidwolde dat de jacht op 'vieze leraren' in de media veel weg heeft van een soort hetze. Volgens haar is de situatie niet zo verontrustend als je zou geloven na al die berichten over ontucht.

De maatregel van de schoolleiding in Roermond om de leerlingen te verbieden met een blote navel in de klas te gaan zitten, acht de vrouw uit Zuidwolde een uitstekend middel in de strijd tegen seks in de klas. Idskes: "Er zijn meiden op school die het er zelf naar maken dat de leraren soms toenadering zoeken. Ze zitten soms heel verleidelijk in de klas en in de zomer mankeert het er nog maar aan dat ze in bikini naar school gaan."

Lastigvallen

Ook scheppen sommige leerlingen er volgens mevrouw Idskes een genoeg in om een leraar eerst te verleiden om hem vervolgens aan de schandpaal te nagen. Onder het mom van 'hij valt me lastig' is zo'n man dan meteen getekend terwijl hij misschien niet meer heeft gedaan dan een vriendschappelijke arm leggen om de schouder van een leerling. "Een schouderklopje of een aai over de bol moet echt kunnen," aldus de 60-jarige lezeres.

Ze heeft zelf niet in het onderwijs gezeten en ventileert haar mening ook niet omdat ze een voorstander is van contacten op school. Zelf kijkt ze wél met ontzettend veel plezier terug op haar eigen schooltijd: "Het gebeurde wel eens dat ons schoolhoofd ons mee naar huis nam. Maar er gebeurde niets hoor. Ik denk dat de leraren het nu wel uit hun hoofd halen om een leerling mee naar huis te nemen. Terwijl de leerlingen dat op zichzelf best wel leuk zouden vinden."

Er wordt volgens mevrouw Idskes veel te veel over ontucht op school gepraat en geschreven. "Natuurlijk zal het wel eens voorkomen, maar ik ben zo bang dat er een heksenjacht ontstaat en dat de leraren zichzelf en hun collega's niet meer vertrouwen. Dat kan ten koste gaan van een goed contact tussen de kinderen en de onderwijzers, die nog altijd gezien worden als de belangrijkste opvoeders ná de ouders."

De vorige week zag en hoorde ik trouwens op de tv een voormalige onderwijzer, die vertelde dat veel seksuele contacten gewenst zijn door de leerlingen. "Hoe vaak gebeurt het niet dat een leerling verliefd wordt op een leraar en dat ze later zelfs gaan trouwen? Natuurlijk moet je stevig in je schoenen staan, maar veel leerlingen sturen juist aan op intiemere contacten met degene die voor de klas les staat te geven," aldus de ex-leraar.

Kindertehuizen

Mevrouw N. uit Groningen zegt dat er veel over ontucht op scholen wordt gepraat, maar dat ze veel te weinig leest over intimiteiten tussen de leiding en kinderen in opvangtehuizen. "Het is bekend dat kinderen die in opvangtehuizen zitten, vaak door de leiding in de weekeinden mee naar huis worden genomen. Een beetje uit nood omdat er in de weekeinden onvoldoende personeel op de tehuizen aanwezig is en omdat de meeste kinderen in de week-einden naar huis gaan. Ik vraag me dan wel eens af wat er dan allemaal kan gebeuren."

Zelf heeft ze nare ervaringen opgedaan met haar eigen zoon dat volgens haar 'zogenaamd liefdevol' werd opgevangen door een leider die hem in de weekeinden mee naar huis nam. "Daar werden dan seksfilms bekeken. Mijn zoon was dan weliswaar vijftien, maar ik vind niet dat zo iets kan. Toen ik er iets van zei, vertelde de leider me dat hij op deze manier aan mijn zoon wat voorlichting wilde geven."

Wilt u reageren of een probleem aan de kaak stellen?
Telefoon: 050 -5 844233. Schrijven kan ook:
Adres: Alledag postbus 60, 9700 MC Groningen.
Fax: 050 -5 844209.

Ontucht. In de lerarenkamers ligt het woord op ieders lip. Wie van ons is de volgende verdachte? Mag je een leerling nog spontaan zoenen na een behaald tentamen? "Ik durf geen arm meer om een kind heen te slaan", zegt een docent, "je hebt zo een klacht aan je broek." Onzin, vindt een schoolpsycholoog, aanraken moet geen taboe worden. Hoe valt seksueel misbruik te voorkomen? Veel scholen hebben er geen echt antwoord op.

Van onze medewerker
Homme Krol

DEVENTER — "Er leeft toch wel angst onder de docenten", zegt leraar klassieke talen Jacques van Hal op het Deventer Geert Groote College. "Bij een klacht over ongewenste intimiteiten kom je er altijd beschadigd af, ook als de klacht ongegrond blijkt te zijn." Hij vertelt van een vrouwelijke collega. Ze kreeg in de klas te maken met een jongen die overstuurd was door de publiciteitsgolf over ontucht op scholen. "Hij had thuis een geval van incest meegeemaakt en zocht bij haar begrip. Ze legde een arm om hem heen, als gebaar van troost. Achteraf dacht ze: oh jee, had ik dat wel moeten doen?"

Docenten tussen misbruik en genegenheid

Seksueel misbruik gonst als 'hot item' rond in de lerarenkamers. Niet alleen in Rijssen, Amersfoort, Zwijndrecht of 's Gravenzande, maar op alle scholen in Nederland. Hoe ver kun je gaan in de omgang met leerlingen?

In Barneveld werd vorige week een geschiedenisleraar van het Johannes Fontanuscollege naar huis gestuurd. Hij gaf toe een leerlinge op de wang gezoend te hebben die een 8,5 had behaald voor een gevreesd tentamen. De rector noemde dit spontane gedrag een ongewenste intimiteit en daarom ontoelaatbaar.

"We praten er heel veel over met elkaar", zegt Van Hal, een van de twee vertrouwenspersonen op de Deventer school met 1100 leerlingen en 70 leraren.

Voor klachten over collega's kunnen leerlingen bij hen terecht. "In de ruimste zin. Over ongewenste intimiteiten of seksuele intimidatie hebben wij gelukkig nog geen klacht gehad."

Wat voor sfeer heerst er in de lerarenkamer? "We bekijken elkaar niet met argusogen, zo van: ook onder ons zal wel een dader zitten. In ons schoolklimaat komt zo'n gedachte niet als vanzelf boven. Maar we drukken elkaar wel op 't hart voorzichtig te blijven in de omgang met leerlingen, door je zo te gedragen dat je geen aanleiding geeft voor klachten. Zo blijven onze docenten bij voorkeur niet alleen met een leer-

ling in een lokaal. Als het niet anders kan blijft de deur open."

Onrust

Na het bekend worden van een reeks ontuchtgevallen heerst op veel scholen een sfeer van onrust. Schoolleiders, geconfronteerd met de vraag hoe zij met klachten over seksueel misbruik omgaan, wilden veelal niet met naam en toenaam worden genoemd.

De recente gevallen vormen het topje van de ijsberg, roepen velen, maar over de werkelijke omvang van seksueel misbruik op scholen kan niemand een zinnig woord zeggen. Deugdelijk onderzoek in Nederland ontbreekt. Volgens Ameri-

HS, 31e jaargang nr. 10,
18 mei 1996. Uitgeverij van de
Algemene bond van
onderwijspersonen

Relaties

10/5
Commentaar

Voor negen van de tien mensen zal het oordeel over seksuele relaties tussen docenten en pupillen mede worden bepaald door een aantal omstandigheden, waaronder de leeftijd, in het bijzonder van de leerling, student of cursist. Het lijkt er echter op dat de rechterlijke macht *ongeacht* de omstandigheden zo'n relatie strafwaardig vindt. De kantonrechter van Dordrecht verleende vorige week een ontslagvergunning, volgens de berichtgeving enkel vanwege het feit dat de betrokken docent (47) had gevrijd met een cursiste. De school stelt dat andere omstandigheden ook een rol speelden bij de toewijzing van het verzoek om de docent te mogen ontslaan. Uit de beschikking van de kantonrechter blijkt dat allerminst (zie het Dossier op pagina 17). In elk geval speelde de leeftijd van de cursiste, negentien en dus meerderjarig, geen rol. Dat versterkt de indruk dat de rechter uitgaat van een *onvoorwaardelijk verbod* op seks tussen docent en leerling, cursist of student.

In een uitspraak van de Centrale raad van beroep uit 1993 over een seksuele relatie tussen een docent en een leerlinge van veertien staat dat gezien aard en ernst van het gepleegde plichtsverzuim, daarop in de regel ontslag past. Of daarbij impliciet de leeftijd van het meisje een rol speelde, wordt uit de overwegingen niet duidelijk. Behoort het tot de (nog ongeschreven) code van het beroep van leraar dat hij, ongeacht de leeftijden, nooit een seksuele relatie met een leerling, student of cursist aangaat? Een dergelijke code bestaat wel voor hulpverleners. In alle omstandigheden zijn er ongelijke machtsverhoudingen, voortvloeiend uit de afhankelijkheid van de patiënt tegenover de hulpverlener.

Het is niet vanzelfsprekend dat hetzelfde geldt voor onderwijspersoneel, althans voor zover werkzaam in de hogere takken van onderwijs. Iemand van negentien is meerderjarig en handelingsbekwaam, in principe ook bij het kiezen van seksuele partners. Naarmate de leeftijd hoger wordt, is dit duidelijker. Minder duidelijk is het of tussen docent en leerling of cursist altijd een afhankelijkheidsrelatie bestaat, zodanig dat de machtsverhoudingen tussen de partners vergelijkbaar zijn met bij voorbeeld die in de medische sector. Alleen als dat het geval is, zou ook in de hogere takken van onderwijs een algemeen geldend verbod op het aangaan van liefdesrelaties en het bedrijven van seks te rechtvaardigen zijn.

Het is wenselijk hierover een openbaar debat te voeren. Kennelijk onder invloed van de hausse van zedenschandalen in het onderwijs draagt de beschikking van de kantonrechter in Dordrecht bij aan het ontstaan van een code waarover nooit is nagedacht: seks tussen leerkrachten en hun pupillen mag nooit en te nimmer. Dan is het geen code, maar een taboe en taboes horen niet thuis in rechtspraak.

Het ontbreken van een code houdt natuurlijk niet in dat onderwijspersoneel nu stuurloos is in gevallen waarin de liefde (of wat er in de ogen van betrokkenen voor doorgaat) toeslaat. Morele standaards, gezond verstand en juridische overwegingen kunnen de weg wijzen. De morele standaard verbiedt een liefdesrelatie en seks, mede bepaald door ongelijke machtsverhoudingen die voortvloeien uit de formele positie. Het gezond verstand gebiedt daarover niet alleen zelf te oordelen, maar ook anderen om raad te vragen en indien nodig maatregelen te treffen. In de psychiatrie is het normaal dat een patiënt in voorkomende gevallen een andere therapeut krijgt.

De leeftijdsgrens van achttien jaar is een juridische scheidslijn: minderjarigen zijn volgens de wet afhankelijk, ook als dat *materieel* misschien niet altijd klopt. De scheidslijn is duidelijk: geen relaties met pupillen die jonger zijn dan achttien. Omdat er altijd mensen zullen zijn die de grens naar de verkeerde kant zullen oversteken en omdat je in het mistige gebied aan de andere kant gemakkelijk kunt verdwalen, zullen scholen en rechters met dit soort zaken geconfronteerd blijven worden, ook nadat het noodzakelijke debat over de code is gevoerd.

Bij de navel ligt de grens

VK0-5

De navel dient bedekt te blijven op het Bisschoppelijk College Broekhuizen in Roermond. Meisjes die 'naveltruitjes' dragen kunnen rekenen op een reprimande van de schoolleiding. Conrector Knops wil niet spreken van een verbod, maar 'ik zal ze beslissen vragen iets anders aan te trekken'. Een aantal docenten heeft problemen met naveltruitjes in de klas. De conrector zegt: 'Als het erg warm wordt, komen ze straks in bikini naar school. Ergens moet je de grens trekken.'

Staatssecretaris Netelenbos ziet na 1996 de overheid terugtreden als het gaat om maatregelen tegen seksuele intimidatie in het onderwijs. Een onverstandige keuze, vinden Cristien Bajema en Greetje Timmerman. Beide medewerkers van de Rijksuniversiteit Groningen

hebben onderzoek gedaan naar het beleid tegen seksuele intimidatie in het voortgezet onderwijs in Groningen en Friesland. In hun onlangs verschenen rapport concluderen zij dat dit beleid nog in de kinderschoenen staat. Zeker de helft van de onderzochte scholen

heeft meldingen van seksuele intimidatie gehad.

HS 10-5

kaans onderzoek zou het ginds op tien tot achttien procent van de onderwijsinstellingen voorkomen. Als dat percentage ook voor Nederland geldt is er dus veel meer aan de hand dan er boven water komt. Dan is er echt reden voor onrust.

Bij de landelijke onderwijsinspectie in Utrecht zijn vorig jaar 106 klachten over seksuele intimidatie gemeld, vertelt een woordvoester. Maar dat cijfer zegt weinig omdat scholen geen meldingsplicht hebben. "Het aantal klachten loopt de laatste jaren niet echt op. Nee, ook niet na de recente publiciteitsgolf." In vrijwel alle gevallen ging het om ontucht tussen leraren en leerlingen, voor het gros op basisscholen en in het voortgezet beroepsonderwijs. Openbaar en bijzonder onderwijs waren daarin verhoudingsgewijs even sterk vertegenwoordigd. Er was geen enkele vrouwelijke leraar bij betrokken. Bij de slachtoffers ging het voor bijna tachtig procent om meisjes.

Taboe

Sinds enkele jaren zijn scholen wettelijk verplicht vertrouwenspersonen aan te stellen waar leerlingen terecht kunnen met klachten over ongewenst gedrag van leraren of medeleerlingen. Ook moet een school in ernstige gevallen een voorgeschreven procedure hanteren, met inschakeling van een onafhankelijke klachtencommissie van mensen buiten de school. In de praktijk mankeert daar nog veel aan.

"Een klachtenregeling is er meestal wel", zegt woordvoester Carine Hulscher van de besturenraad van het protestants-christelijk onderwijs in Voorburg, waarbij 1100 schoolbesturen zijn aangesloten. "Maar veel scholen zitten met de handen in het haar als zich werkelijk een geval voordoet. Hoe ga je ermee om? Wanneer moet je justitie inschakelen? Wat doe je als de pers op de stoep staat? Wat voor opvang bied je de leerlingen? We zijn nu bezig daarvoor een soort protocol te maken, dat we de scholen willen aanreiken."

Hoe voorkom je seksuele intimiditeit? Een vraag die op veel scholen nauwelijks aan de orde komt. In het lesplan

ontbreekt het onderwerp veelal. De voorlichting aan de leerlingen beperkt zich doorgaans tot de biologielessen. In de klas seksuele gevoelens bespreken is veelal taboe. Toch zijn ze niet te miskennen. Wie is vroeger als kind niet verliefd geweest op een juf of meester, leraar of lerares? "We doen er wel iets aan bij het vak maatschappijleer, maar dat mag eigenlijk geen naam hebben", bekent een anonieme leraar.

"Bij ons op school doen we er wel degelijk iets aan", zegt leraar Erik van Silfhout van de Zutphense scholengemeenschap voor speciaal onderwijs. "In mijn lessen maatschappijleer besteed ik heel veel aandacht aan seksuele intimidatie. Ook in m'n voorleesuur. Ik lees voor uit het boek Blauwe Plekken, dat gaat over kindermishandeling. Dat bespreek ik met de kinderen. Ik maak ze ook duidelijk: als je niet aangeraakt wilt worden moet je dat zeggen."

Maar het blijft een moeilijk onderwerp, verzucht hij. "We zijn er hier op school heel alert op. Kan ook, omdat we maar 45 leerlingen hebben, in kleine klassen. Je weet vóór in de gang wat er achterin gebeurt. Op mammoetscholen is dat veel moeilijker. En ik kan me die situaties voorstellen. Een kind kan best lustgevoelens bij je opwekken. Dames van veertien, vijftien jaar kunnen heel verleidelijk naar je toe komen. En als je dan zwak in je schoenen staat, je machtspositie misbruikt en niemand let op je..."

Vaders

Voortaan geen arm meer om de schouders van leerlingen? "Onzin", zegt een Arnhemse schoolpsycholoog ("anoniem graag, het onderwerp is zo beladen"). "Je moet als school in alle openheid met de leerlingen afspraken maken over wat wel en wat niet kan. Belangrijker

nog is het klimaat op school. Dat moet elke vorm van machtsmisbruik uitsluiten. Je hoeft echt niet preuts met leerlingen om te gaan, maar wel met respect. Dus in de klas geen grappen maken over de lichaamsbouw van een meisje of jongen. Ik weet uit ervaring dat zo iets heel diepe wonden kan slaan. Ook uit studies is bekend dat zo iets altijd schadelijk is voor het kind."

Hij is niet bang dat de publiciteitsgolf over ontucht tot 'verpreutsing' van de samenleving zal leiden. "Ben je gek, daar geloof ik niet in. Misschien dat vaders hier of daar bang worden om hun dochtertje aan te halen. Dat is jammer, maar dat gaat wel over. In een nieuw aanrakings-taboe geloof ik niet. Stel je voor zeg, een leraar die geen kind meer durft aan te raken uit genegenheid of troost. Dat zou pas erg zijn. Dat hoort toch bij het leven? Het is een kwestie van feilloos aanvoelen. We weten allemaal intuïtief wanneer we over de schreef gaan."

Voor die verpreutsing is de Utrechtse seksuoloog Frits Wafelbakker wel beducht. "Als je het schandaalgeroep hoort over die ontuchtaffaires op scholen waar jongetjes bij betrokken waren, dan kun je daar bang voor zijn. Maar verpreutsing zou ik rampzalig vinden." Het machtsmisbruik van leraren wil hij allerminst goedpraten. "Daar moet je in alle gevallen tegen optreden. Opvoeders moeten hun handen thuis houden. Maar ik ben bang dat deze affaires worden aangegrepen om elke seksuele handeling tussen een jongere en een oudere misbruik te noemen. Die roep komt uit Amerika overgewaaid. Daar hebben ze het alleen maar over sexual victims. In Nederland wordt het ook meer en meer geroepen. Bij de Amsterdamse zedenpolitie bijvoorbeeld. Zo oefent men druk uit op de minister om dienover-

eenkomstig het Wetboek van Strafrecht te wijzigen."

De Nederlandse wetgeving laat toe dat jongeren vanaf twaalf jaar seksuele spelletjes doen met ouderen, zolang ze dat contact uit eigen vrije wil opzoeken, er zelf plezier aan beleven, er geen sprake is van machtsoverwicht of geweld en evenmin van 'seksueel binnendringen' in een lichaamsopening. Enkele jaren terug lag die grens nog op zestien jaar. "Het ministerie van justitie heeft verzuimd om voldoende voorlichting te geven. Bij veel mensen is dat volslagen onbekend", zegt Wafelbakker.

Op dat punt heerst volgens hem ook een grote chaos bij veel overheidsdiensten. Zelfs op politiebureaus. Vandaar dat sommige agenten nog steeds op elke melding van ontucht met minderjarigen afvliegen. "Maar het is echt zo dat een jongen van zeventien seks mag hebben met een meisje van dertien, tenzij het meisje dat niet leuk vindt of de ouders een klacht indienen. Maar nogmaals: voor opvoeders geldt dat niet en dat is maar goed ook."

Volgens Wafelbakker wordt het hoog tijd dat scholen zorgvuldiger handelen bij een vermoeden van seksueel misbruik. "Ik heb zelf in de ministeriële commissie gezeten die daarvoor richtlijnen heeft opgesteld. Er zijn inmiddels ook vertrouwensinspecteurs, zoals u wellicht weet. Het gaat in de eerste plaats om bescherming van het kind." Iedere school zou voor zichzelf een protocol moeten maken. "Dus niet meteen naar justitie lopen. Vorm een coördinatieteam, organiseer professionele hulpverlening, zet een telefoonteam neer, inventariseer de geruchten, licht het personeel en de ouders in. Vermijd een crisis. En hang in geval van geruchten de zaak niet aan de grote klok."

Met de Onderwijsemancipatienota uit 1992 stimuleerde het ministerie van Onderwijs scholen om actie te ondernemen tegen seksuele intimidatie. De nota noemde vier streefdoelen voor 1996: de formulering van beleid, het instellen van een klachtenprocedure en -commissie en een vertrouwenspersoon, de aanwezigheid van een deskundige docent en een verkenning van lokale hulpverleningsinstanties. Het ministerie ziet deze doelen als een voorwaarde voor een effectieve bestrijding van seksuele intimidatie. Van de 28 door Cristien Bajema en Greetje Timmerman onderzochte scholen zijn er negentien die een *vorm van beleid* hebben. Toch is het eerste streefdoel in de praktijk nauwelijks verwezenlijkt. Slechts een van de scholen heeft dit beleid schriftelijk vastgesteld en bepaald wat de doelen en instrumenten zijn. Geen van de scholen heeft beleid dat gericht is op het personeel. Ten slotte besteedt geen enkele school specifiek aandacht aan jongens. Volgens Cristien Bajema is dit een tekortkoming. "Jongens zijn vaak de lastigvallers. Wil je het probleem aanpakken, dan moeten zij er zeker bij betrokken worden. Dat kan door jongens bewust te maken van hun houding rond seksualiteit en seksuele intimidatie. Dit zou een belangrijke aanzet zijn om zulke intimidatie te voorkomen." De meeste scholen beschikken over een of meer *vertrouwenspersonen*. De aanstelling van een vertrouwenspersoon is voor veel scholen de eerste stap als eenmaal besloten is om seksuele intimidatie tegen te gaan. De vertrouwenspersonen hebben over het algemeen geen specifieke taak op het gebied van seksuele intimidatie. Zij richten zich op de algemene problemen van leerlingen of docenten. Een aantal scholen heeft deze keus gemaakt omdat ze bang zijn voor stigmatisering. Niet iedereen hoeft meteen te weten wat er aan de hand is. De voornaamste taken van de vertrouwenspersoon zijn het bieden van een luisterend oor, het geven van adviezen en eerste opvang. Een minderheid van de scholen ziet een rol voor de vertrouwenspersoon op het gebied van begeleiding, nazorg en voorlichting. De faciliteiten voor de

vertrouwenspersoon verschillen nogal. Bijna de helft van hen moet de taken uitvoeren zonder te beschikken over een aparte gespreksruimte, taakuren of een eigen budget. Scholing voor de vertrouwenspersonen is geen vanzelfsprekendheid. Toch zijn deze faciliteiten belangrijke voorwaarden voor het goed kunnen uitoefenen van de taken. Slechts een klein aantal scholen heeft een klachtencommissie en een procedure voor de behandeling van klachten.

Taboesfeer

Aan preventie lijkt er op het eerste gezicht veel te gebeuren, vooral op het gebied van voorlichting. Deze activiteiten richten zich in de eerste plaats op leerlingen. De voorlichting vindt incidenteel plaats in de lessen. In hoeverre er aandacht besteed wordt aan seksuele intimidatie, hangt sterk af van de persoonlijke inzet van individuele docenten of vertrouwenspersonen. Weerbaarheidstraining lijkt zich een vaste plaats te hebben verworven op de scholen. Voorlichting aan ouders en docenten gebeurt nauwelijks. Een andere vorm van preventie is het opstellen van gedragsregels. De vertrouwensinspecteurs hebben hier in 1993 op aangedrongen. Geen van de onderzochte scholen heeft zulke regels opgesteld. Een kleine meerderheid van de scholen met een vorm van beleid beschikt over een deskundige docent en de meeste scholen onderhouden contacten met lokale welzijnsinstellingen. Het ontbreken van beleid heeft volgens de onderzoekers twee oorzaken. "In de eerste plaats komt er natuurlijk al erg veel af op scholen", zegt Cristien Bajema. "Bovendien zit seksuele intimidatie nog steeds in de taboesfeer. Dit geldt zeker ook voor leraren. Ik denk dat veel leerkrachten het eng vinden om het over elkaars gedrag te hebben. Op scholen is het vaak bekend welke docenten zich op een grensgebied bevinden met seksuele intimidatie. Maar er is geen sfeer om dat aan de orde te stellen." Verder is er een categorie scholen die zegt dat het bij hen gewoon niet voorkomt.

Omvang

De mate waarin seksuele intimidatie voorkomt verklaart zeker niet het uitblijven van adequaat beleid. De helft van de geïnterviewden maakt melding van seksuele intimidatie. Het aantal meldingen per school loopt sterk uiteen. De aantallen variëren tussen de een en de tien op jaarbasis. Maar bijna alle geïnterviewden geven te kennen dat het om een topje van de ijsberg gaat. Leerlingen vinden het moeilijk om erover te vertellen. "Er zijn leerlingen die zichzelf liever inslikken dan erover te praten", aldus een van de ondervraagden. Sommigen denken ook dat ze zelf schuld hebben.

Het is moeilijk om de verschillen tussen scholen te verklaren. Volgens de onderzoekers is in ieder geval openheid erg bepalend. Leerlingen moeten de zekerheid hebben dat ze serieus worden genomen. En ze moeten makkelijk bij de vertrouwenspersoon kunnen binnenlopen. De mate van openheid zou ook het verschil kunnen verklaren tussen openbare en protestants-christelijke scholen. De eerste groep scholen rapporteerde meer meldingen. "Maar", zo verduidelijkt Cristien Bajema, "het kan ook dat de leerkrachten op de protestants-christelijke scholen een sterker normbesef hebben."

De meeste klachten komen van meisjes en vrouwen. De gevallen hebben veelal betrekking op het gedrag van mannen en jongens. Het gaat daarbij om docenten en leerlingen. Ongeveer veertig procent van de klachten gaat over het gedrag van leraren. Op twee scholen waren vrouwelijke docenten het slachtoffer van intimidatie door oudere jongens.

Binnenskamers

De meeste klachten zijn binnen de muren van de school gebleven. Slechts in één geval heeft een vertrouwenspersoon geholpen om een officiële klacht op te stellen. Volgens Cristien Bajema zijn veel scholen bang voor een rel. "Ze proberen het eerst informeel op te lossen. De schoolleiding praat met de betrokkenen en probeert zo tot een oplossing te komen. Meestal blijft het bij een terechtwijzing. Als de klaagster het op die manier wil, is er niets aan de hand."

Gezien de stand van zaken bepleiten de onderzoekers een actieve rol voor de overheid. Het blijkt dat veel scholen behoefte hebben aan concrete aanwijzingen. De overheid zou bij voorbeeld voorstellen kunnen doen voor het opstellen van een gedragscode om zo discussie op gang te brengen. Wat doe je met seksueel getinte opmerkingen? Kun je als docent een leerling thuis extra les geven? En ook niet onbelangrijk: Hoe is de gang van zaken tijdens werkweken en schoolreizen? Leerlingen maken een periode door waarin ze hun seksualiteit ontdekken en met grenzen experimenteren. Een gedragscode biedt dan toch de nodige duidelijkheid. Belangrijk is verder goed onderzoek naar de exacte aard en omvang van seksuele intimidatie in het onderwijs. Wat dat betreft zijn de Verenigde Staten en Canada al veel verder. Volgens Cristien Bajema komt dat ook tot uiting in het Nederlandse beleid. "Het is beleid waaraan geen diagnose ten grondslag ligt. Het is belangrijk om te weten welke vormen van seksuele intimidatie het meest voorkomen en hoe je die moet aanpakken. Of seksuele intimidatie in Nederland op dezelfde schaal voorkomt als in Canada of de VS weten we niet. Maar zeker is wel dat de 99,9 procent veilige scholen van Netelenbos absoluut niet klopt. Ik heb geen idee waar zij dat cijfer vandaan heeft."

Maarten Ton

Eros in school II

Als dit Schoolblad verschijnt, is de hype over zedenmisdrijven in de school wel voorbij. Ik hoorde van onze eindredacteur nog een goeie: "Waarom is er zoveel meer stampeij gemaakt over de Amersfoortse knapenschener dan over die in Rijssen?" Als het antwoord niet kwam van een door alle wateren gewassen journalist, dan zou je het niet geloven: "Amersfoort ligt veel dichterbij Amsterdam dan Rijssen."

Maar er zat meer achter die overdreven aandacht: het leedvermaak dat het nu juist op gereformeerde scholen was gebeurd. Die gereformeerden toch, altijd zo preuts en zo bang voor seksuele voorlichting. Hoor ze in de Kamer tekeergaan tegen de zedenverwildering. De meiden op hun scholen mogen alleen een lange broek dragen als ze er een rok tot onder de knie overheen hebben. Ik heb ze gezien, 's middags in Amersfoort op het station. Nauwelijks op het perron of de rok ging uit en in de tas.

Het was vroeger op roomse jongens- en meisjesscholen trouwens ook raak. Vooral op de kostscholen in Wallonië (om het Frans) voor kinderen van de deftigheid, of gewoon in Brabant (Oudenbosch) voor kinderen uit van die grote middenstandsgesinnen. En dan heb ik het nog niet eens over de kleinseminaries waar jongens van twaalf tot achttien jaar door 'liefdevolle' paters werden voorbereid op een priesteropleiding. In die wereld weet men van oudsher de doofpot uitstekend te hanteren. Er werd hoogstens besmuikt over gemonkeld. Men leze *De kleine republiek* van Lodewijk van Deyssel er maar op na.

De denkfout die in orthodox protestantse, traditioneel roomse en islamitische kringen wordt gemaakt, is dat 'zedige' kleding en strenge scheiding tussen jongens en meisjes remmend

Eros in de school

Jan Stoelhorst zou voor het eerst eindexamens afnemen. Zes-gym-alfa was geen slechte klas, maar er zaten er drie in die slechts met veel bijlessen en drie maal doubleren in de zesde waren gekomen. Hij had ze op hun eindrapport een vijf gegeven maar dat was zwaar geflatteerd. Hij las op het examenrooster de naam van zijn gecommiteerde, ene prof. dr Van Zon. Hij wist dat-ie Frans had gegeven aan de VU in Amsterdam en al een paar jaar emeritus was. De man moest dus tamelijk oud zijn.

De volgorde der kandidaten deed hem schrikken. Verdomme, waarom had de rector uitgerekend Monique Verhei als eerste geplaatst, de zwakste van de klas? Een anders mooie meid maar zonder enig historisch benul. Ze was al 21, haar vader was röntgenoloog. De moeder had hem op een ouderavond op schalkse toon toevertrouwd dat ze gesjeesd was bij haar rechtenstudie. Er zat iets parvenu-achtigs in het mens. Paardrijden deed Monique niet, had ze smalend gezegd, dat deden hier alleen kinderen van boeren en omhooggevallen middenstanders. Maar Monique was een aardige meid. Er gingen praatjes dat ze het in de vijfde ooit zou hebben aangelegd met een van de classici. Maar die roddel was uitsluitend gebaseerd op de onwaarschijnlijke zeven voor Latijn en zes voor Grieks die ze, voor de tweede keer in de vijfde zittend, op haar eindrapport had weten te scoren.

De deur van het lokaal ging open en de rector liet met een als elegant bedoeld maar houderig armgebaar een oude heer binnen. Dit is, sprak hij op Stoelhorst wijzend, onze nieuwe geschiedenisman, mijnheer Stoelhorst. Mijnheer Stoelhorst, dit is uw gecommiteerde, professor Van Zon. Stoelhorst stond op en schudde een slap handje. Voor hem stond een oud heertje in een morsig, driedelig kostuum. Een vest met vlekken en een vettige dasknoop. Het ronde hoofd met blozende appelwangetjes werd bekroond met een krans van ongekamd, grijs haar. Gaat u zitten, zei Stoelhorst, ik heb begrepen dat ik vraag en het protocol bijhoud en dat u het cijfer vaststelt. Jawel, zei de professor, maar u doet eerst een voorstel en, oh ja, ik mag graag zelf ook eens wat vragen stellen, schrikt u niet als ik dat doe. Op dat moment werd er geklopt. Binnen, riep Stoelhorst en daar kwam Monique. Ze zag er mooier uit dan ooit. Ze had kennelijk hard gewerkt de laatste tijd want van enig lentebriun viel niets te zien. Stoelhorst stelde

zouden werken op zondige driften. Dat is niet waar. De EO heeft een juffrouw op het scherm (ik weet niet hoe ze heet) met altijd een hoog dichtgeknoopt bloesje. Ze heeft een zinnelijk pruimmondje, weet de ogen zedig neer te slaan en heeft een pure, wellicht zelfs nog maagdelijke glimlach. Ze is heel mooi en in al haar truttigheid heeft ze meer erotiserende bijwerking dan de hoerigst uitgedoste presentatrices van RTL of Veronica. Een geen blik is peillozer en opwindender dan die van een Marokkaanse met donkere, amandelvormige ogen vanonder een zijden hoofddoek. Men vergeet in de orthodoxie te gemakkelijk dat Eva (Genesis 3:1-9) al dacht dat verboden vruchten het lekkerst zijn (of dat uiteindelijk ook waar is, laat ik in het midden). Overigens, had de Schepper behalve Eva ook Adam niet kunnen laten verleiden door de slang? Dan waren mannen net als vrouwen voor dat verleidelijke symbool gewaarschuwd en was het op de Guido de Brès wellicht niet gebeurd.

Waar ik niet goed van word, is het legertje hulpverleners dat zich, deskundigheid en mededogen veinzend, onmiddellijk meester maakt van weeral nieuwe werkgelegenheid. Het stort zich wellustig op die zielige, getraumatiseerde jongetjes, die weerloze slachtoffertjes van een leraar die hen aanzette tot 'aftrekken in groepsverband' (community singing!). Er zal weer heel wat worden afgeluld in praatgroepen of individuele begeleiding. Tegen forse betaling uiteraard. Is er nog niet een budgetje in de lumpsom om een psycholoog of psychiater een cursus in school te laten geven om het bespreekbaar te maken? Dat kan heel preventief werken. Vroeg op de vrijdagmiddag bij voorbeeld, dan spijbelt het grootste deel van de leerlingen toch en dan ben je er je hele middag niet aan kwijt.

Ahasveros & Kafak

haar voor, Monique gaf de prof een hand en ging zitten. Toen zag Stoelhorst het. Ze droeg een blouse met een wel heel lage, vierkant uitgesneden hals. Ze gunde de beide mannen een royale blik op haar volle boezem en dit des te gereder omdat ze voorover leunend aan het tafeltje zat. Stoelhorst werd plotseling overvallen door een golf van geile begeerte maar wist dat met grote moeite te verbergen. Zo niet de prof. Als ooit ogen uit hun kassen dreigden te rollen, was dat nu het geval. De oude boog zich voorover alsof hij bijziend was en genoot onbeschaamd van het schouwspel dat hem zo gul geboden werd.

Stoelhorst schraapte zijn keel en vroeg of ze konden beginnen. Hoe zag, vroeg hij, ons land er uit in 1830? Monique keek hem niet-begrijpend aan. Hoe bedoelt u, vroeg ze. Nou, wat voor grenzen hadden we? Geen antwoord. Welk land grensde in het zuiden aan het onze, hielp Stoelhorst haar vertwijfeld verder. Stilte. Meisje, meisje, klonk de stem van de prof, je hoeft niet zenuwachtig te worden, als België toen nog niet bestond, welk land was dat dan? Monique dacht nu ingespannen na. Luxemburg, zei ze toen. Zie je wel, kraaide de prof, je weet het wel. En welk land ligt er nou naast Luxemburg? Duitsland, zei Monique. En aan de andere kant, vroeg de prof.

Frankrijk, zei Monique aarzelend. Goed zo, zei de prof en keek Stoelhorst aan of het allemaal zijn schuld was. Na eindeloos gemartel was het tijd. Monique stond op, gaf de prof en Stoelhorst een hand en verdween. Zou u, vroeg Stoelhorst timide, het cijfer willen vaststellen zonder voorstel, ik heb nog geen enkele ervaring. Dat begrijp ik, zei de oude, ik dacht een zeventje. Stoelhorst slikte even. Ze heeft, zei hij toen, nogal eens wat gemist, is een zes niet beter? Goed hoor, zei de prof. Het eindexamen vaderlandse en algemene geschiedenis werd een groot succes. De zes van Monique bezorgde elke volgende kandidaat ten minste een zeven. Gaandeweg meende Stoelhorst te begrijpen dat er een rectorale tactiek achter de volgorde der kandidaten schuilging. Stoelhorst verwees daar bescheiden naar toen de rector hem prees om zijn voortreffelijke resultaten. De rector keek hem argeloos aan. Ik begrijp u niet, zei hij glimlachend, die volgorde is zuiver toeval. Maar aardige kerel, die Van Zon, niet? Ik ken hem goed, komt hier al jaren.

Ahasveros

die, betraapt op het rommelen met leerlingen, worden veroordeeld. Het is natuurlijk heel verkeerd, ik weet het. Het is misbruik maken van je macht, ik weet het. Het valt niet goed te praten, ik weet het. Het kan veel leed berokkenen, ik weet het. Maar wie heeft nooit de drift gekend die zich als een vloedgolf over je werpt, waardoor je bijna willoos wordt meegesleurd en de schaamte en zelfhaat die daar op volgen? Of de spijt dat je niet durfde? Daarom, collega's, zoek je gerief buiten de school. Laat de deur van je lokaal open als die mooie jongen of meid je spreken wil. En bovenal, gedenk Hem die ooit zei: Wie Uwer zonder zonde is, werpe het eerst een steen... (Johannes 8:3-11, opzoeken en lezen).

Ahasveros

Ik erger mij mateloos aan het gemak waarmee collega's

Pedo-prostitutie in Nederland groeit

NK 8-5

Said is acht jaar als hij door neefjes aan de hand wordt meegenomen naar een aardige meneer een paar straten verderop. Daar mag-ie TV-kijken, de koektrommel legeten en in de koelkast duiken zo vaak hij maar wil. Voor Said gaat de hemel open. Dit laatste geldt ook voor die meneer. Die vergrijpt zich als een onverzadigbare aan Said. Voor het jaar om is, bezoekt de jonge Marokkaan zes of zeven andere mannen. Altijd in hun huis. De adressen geven hij en zijn vriendjes aan elkaar door. Of ze worden gewoon opgepikt. Said draagt in die tijd dure merk-kleding en hij wordt dik.

Op school hollen de resultaten achteruit. Een leraar beschrijft hem als aan de oppervlakte meegaand met daaronder een laag onverzettelijkheid. Said is tot op het bot verwend en wil altijd zijn zin doorzetten. Hij je-en-jouwt en behandelt volwassenen op voet van volledige gelijkheid.

Zijn vader komt achter zijn activiteiten en de situatie thuis escaleert. Die stuurt hem eerst een half jaar naar Marokko. Bij terugkomst dreigt hij Said te vermoorden als hij opnieuw het pedo-prostitutie-netwerk induikt. De dan dertienjarige Said steelt als wraak uit de kluis van zijn vader een .357 magnum en 3800 gulden cash. Zwaaiend met de bankbiljetten bestelt hij een kamer in een gerenommeerd hotel en belt een callgirl. Want hij wil tonen dat-ie het ook met vrouwen kan.

Said wordt opgepakt. Zeven weken observatie in een kliniek volgen, maar niemand weet raad. Said frequenteert de Paardenstraat, vlakbij het Rembrandtplein, waar enkele homo-prostitutienten zijn gevestigd. Tegen betaling gaat hij met klanten mee. Geld dat hij vervolgens als een bezetene vergokt. Hij steelt wat, maar wordt nooit een grote crimineel. Hij is eerder een stakker. Said heeft last van een emotionele blokkade: terwijl zijn middel door het vele snoepen groeit, staan zijn hersens stil. Tegen iedereen vertelt hij dat-ie straaljagerpilot wil worden, terwijl de eenvoudigste rekensom hem hoofdbrekens bezorgt. Na zijn zestiende verjaardag, hij is dan zijn halve leven actief in de prostitutie, komt de kinderrechtter tot de conclusie dat het niet meer goed komt met Said. Nooit meer.

Het projectteam kinderpornografie van hoofdinspecteur Jaap Hock was betrokken bij het oprollen van een escortbureau van veertien- en vijftienjarige jongens in Amsterdam. "De baas had contacten op een soort ambachtsschool. Hij liet leerlingen met vriendjes naar hem toekomen. Ze mochten een stickie roken, pilsje erbij drinken en er werd een pornofilm opgezet. Vervolgens observeerde hij hun reactie. Speelden ze met hun lid, dan begon hij ook met zijn lid te spelen. En het zette zich voort in de slaapkamer. Voor geld, soms zo'n 250 gulden, waren de jongens bereid het ook met anderen te doen. Eén knul was geestelijk onvolwaardig en die konden ze alles laten doen wat ze wilden. Tegen hem zeiden ze steeds: 'Volgende week krijg je een Nintendo.' "Een andere jongen lijmden ze met de toezegging dat er 60.000 gulden voor zijn studie gereserveerd zou worden: 'Als je mijn vriend wilt blijven.' " Vijftien klanten van deze escorts-service zijn de afgelopen maand veroordeeld voor ontucht en verkrachting van minderjarigen. De meeste kregen vier maanden voorwaardelijk en stonden dus meteen weer op straat.

Volgens de Antwerpse wethouder Patsy Sörensen, die zich veelvuldig inzet tegen misbruik van kinderen, is het netwerk van Said en de Amsterdamse escortclub niet uniek. "Wij hebben getuigenissen van Belgische kinderen van veertien jaar die in Nederland rondreisden in pedo-circuits. De klanten zijn belangrijke mensen die veel geld hebben, grote auto's rijden en er een zekere levensstijl op na houden. De jongens krijgen een dak boven het hoofd en warm eten en er wordt

Man in cel wegens seks met jongens

ROTTERDAM (ANP) - De rechtbank in Rotterdam heeft gisteren een Amerikaanse bezoeker van jongensbordelen in de Maasstad veroordeeld tot een celstraf van één jaar, waarvan zeven maanden voorwaardelijk. Het openbaar ministerie eiste twee weken geleden tegen de 42-jarige Amerikaan vijftien maanden cel, waarvan vijf voorwaardelijk. De man kwam speciaal over uit Amerika om seks met minderjarige jongens te hebben. Ook had hij een financieel belang in de sekshuizen.

Celstraf voor Amerikaanse bezoeker jongensbordeel

ROTTERDAM - De rechtbank in Rotterdam heeft vandaag een 42-jarige Amerikaanse bezoeker van jongensbordelen in deze stad veroordeeld tot een celstraf van een jaar, waarvan zeven maanden voorwaardelijk.

Officier van justitie mr P. Oskam had vijftien maanden gevangenisstraf geëist, waarvan vijf voorwaardelijk. De Amerikaan kwam speciaal over naar Nederland om seks met minderjarige jongens te hebben. Ook had hij een financieel belang in de sekshuizen.

Tegen een andere klant, een 35-jarige Fransman, werkzaam bij het Europees Octrooibureau in Rijswijk, was achttien maanden cel geëist, waarvan zes voorwaardelijk. De Europees ambtenaar besteedde 120.000 gulden in de sekshuizen. De zaak tegen

deze klant is aangehouden omdat de rechtbank vindt dat er nog een persoonlijkheidsonderzoek moet komen.

"Het openbaar ministerie in Rotterdam doet er alles aan om het sekstoerisme naar de stad een halt toe te roepen," zei Oskam tijdens de behandeling van de strafzaak tegen de buitenlandse bezoekers van bordelen in de Maasstad, waar minderjarige jongens werkten.

Een 46-jarige Rotterdamse bedrijfsleider en boekhouder van een sekshuis, A. van D., is vandaag vrijgesproken. Volgens de rechtbank sloot hij zich pas bij de organisatie aan toen de jongens al werden uitgebuit en kan hij daarom niet worden vervolgd wegens mensenhandel. Tegen hem was achttien maanden celstraf geëist, waarvan zes voorwaardelijk.

De 44-jarige J. A. uit Rotter-

dam, die toestond dat haar veertienjarige zoon een relatie met de bordeelhouder onderhield, werd veroordeeld tot acht maanden waarvan zes voorwaardelijk. Tegen haar was vier maanden celstraf geëist, waarvan twee voorwaardelijk.

Twee bordeelhouders werden al eerder veroordeeld tot gevangenisstraffen van vijf en zes jaar. In hun twee sekshuizen werkten vijftien minderjarige jongens, van wie enkelen net veertien jaar oud waren. Met name vermogende buitenlandse mannen maakten gebruik van de diensten van de kinderen.

De jongens in het bordel waren vooral afkomstig uit sociaal zwakke milieus. Een aantal van hen is in de criminaliteit geraakt. Anderen werken nog steeds als prostitué. Sommigen zijn onder behandeling gesteld van een psychiater. (ANP)

een tegenprestatie verlangd. De jongens bellen wel eens naar België, maar het is erg moeilijk ze te lokaliseren. Alles gebeurt ondergronds, en ze worden regelmatig verplaatst naar een ander huis. De jongens krijgen een pseudoniem en ook de klanten zeggen dikwijls hun echte naam niet. Er worden symbolen gebruikt, ze herkennen elkaar bijvoorbeeld door een zakdoek die uit een broek hangt of het dragen van bepaalde sieraden. En codes: de druk op de jongens om te zwijgen is zeer groot. En ze worden bedreigd. Als ze weigeren mee te doen, krijgen ze te horen: 'Dan bellen we naar je huis.'

Ontwikkelingspsycholoog Raphaël Beth doet onderzoek onder jongens in de homo-prostitutie in Nederland. Hij omschrijft de circuits als de Olympische ringen die elkaar deels overlappen. "Binnen elk netwerk zijn er altijd één of twee mannen die een ingang hebben in een ander netwerk. Zo worden adressen van bordelen in binnen- en buitenland, home made-videobanden en knaapjes doorgesluisd. Zonder dat buitenstaanders er ooit zicht op krijgen. Verschillende malen dacht ik minderjarigen te herkennen in een homo-bordel. De eigenaar trok dan een ongeloofwaardig gezicht en sputterde: 'De jongen zei tegen mij dat hij zestien was.' Dat is op zich al fout. Want officieel mochten ze achttien zijn, willen ze als prostitué kunnen werken. De eigenaar beloofde vervolgens dat-ie het na zou trekken. Maar in plaats daarvan belde hij klanten

Netwerken

De pedo-prostitutie neemt toe in West-Europa nu de maatregelen in vroegere pedo-paradijzen als Thailand en Sri Lanka strenger worden. Ook in Nederland en België groeit vraag en aanbod.

De vragende partij bestaat steeds meer uit mannen met angst voor aids-besmetting. Het aanbod wordt gevormd door een steeds groter wordende klasse van jonge, meestal allochtone drop-outs. Samen vormen ze de nauwelijke op te rollen pedo-netwerken.

Over slachtoffer Said, dader Alain G. en wanhopige politie-rechercheurs.

Door Arnold Karskens

die op jonge jongens vallen en zei dat ze snel hij was te jong. Ik heb hem weggestuurd. Vaak moesten komen, omdat hij op dat moment zo'n naar een ander bordel in een andere stad. Want aardige boy had. Toen iedereen eroverheen was vergeet niet dat bijna alle homo-bordelhouders geweest, gaf hij tegen mij toe: 'Je had gelijk, elkaar kennen.'

Uit de foto albums van Alain G. (links op de foto) Hij fotografeerde veel van de minderjarige kinderen met wie hij contact had

Volgens John Staps van de Rotterdamse jeugd- en zedenpolitie vormen de circuits voor minderjarigen vaak een gedwongen toevluchtsoord. "Individueel werken in de prostitutie betekent rondhangen op ontmoetingsplaatsen als een centraal station. Ze zijn wel eigen baas, maar de risico's zijn natuurlijk groot. Je weet nooit waar je terecht komt. Werk je in een club en word je naar een klant gestuurd, dan is het telefoonnummer van die klant wel bekend. Bijkomend voordeel van een club is de anonimiteit. Klanten leiden een dubbelleven en zijn gebaat bij geheimhouding. De jongens kennen elkaar van vornaam en hebben allemaal een reden om hun mond te houden."

Volgens John Staps zijn de netwerken geen geoliede organisaties zoals die in de drugs- en wapenhandel bestaan. "Er gaat geen mailing de deur uit van: 'Kom! We hebben een nieuwe jongen.' Ik zie zo'n netwerk eerder als een groep van bevriende pedofielen die elkaar tippen en zorgen dat de jongste jongens regelmatig verkassen om de pakkans kleiner te maken."

De CRI, de Centrale Recherche- en Informatiedienst in Rijswijk, spreekt evenmin over georganiseerde criminaliteit. Daarvoor ontbreken de voorwaarden zoals een hiërarchie, het witwassen van inkomsten en het straffen van loslippige leden. De politiedienst, die alle landelijke gegevens verzamelt, spreekt wel over groepsriminaliteit waar nog lang niet alles van bekend is. Ook weet de CRI niet om hoeveel mensen het gaat. Wel zijn de laatste jaren vijf netwerken opgerold, waaronder twee in Rotterdam en een in Amsterdam. Justitie was daarvoor afhankelijk van de aangifte van slachtoffers. "Door alle publiciteit verdwijnt de pedo-prostitutie uit de taboesfeer en wordt de bereidheid tot aangifte groter," aldus de CRI.

Over het aantal minderjarigen in de prostitutie variëren de cijfers. Wereldwijd zijn er volgens de Verenigde Naties twee miljoen kinderen onder de achttien jaar werkzaam in de sex-business, als prostitue(e), als slaaf of als 'acteur' in de kinderporno.

Steeds meer mannen grijpen uit angst voor aids naar minderjarigen. De groei neemt zulke onrustbarende vormen aan dat de VN-kinderorganisatie Unicef in augustus in Zweden het eerste wereldcongres over de commerciële sex-uitbuiting van kinderen organiseert. De markt neemt niet alleen toe, ze verschuift ook. Bekende pedo-landen als Thailand, Filippijnen en Sri Lanka krijgen door strengere wetgeving en opsporing concurrentie van Oost-Europese landen als Tsjechië, Roemenië en Rusland. Het eiland Madeira is een nieuwe favoriete bestemming. Groei zit ook in West-Europa zelf.

Een onderzoeker van de Koning Boudewijnstichting in België stelt dat daar één op de vijftig minderjarigen zijn lichaam verkoopt. Op sommige plaatsen, zoals in de oude binnensteden is dat één op de 25. Volgens de Verenigde Naties zijn er in Nederland meer dan duizend kinderprouwen. Raphaël Beth schat "het zichtbare deel van jongens in de prostitutie tussen de 300 en 400, alleen al in de regio Amsterdam. Het pedo-prostitutiecircuït lijkt aanmerkelijk groter." Zekerheid kan hij moeilijk geven. Daarvoor bestaat te weinig onderzoek. Lange tijd was er zelfs helemaal geen interesse voor, zegt Beth. "In Nederland is nooit onderzoek gedaan naar vormen van pedo-prostitutie. De verloederings slaat om ons heen toe. Blijkbaar tillen de autoriteiten er niet zwaar aan. Voor jonge inbrekers wordt wel geld uitgetrokken, want die zijn de maatschappij tot last. Maar een jonge prostitue richt vaak alleen zichzelf te gronde."

Beth noemt het een grove onderschatting van de gevaren. De vroege seksuele agressie waaronder de jongens én meisjes gebukt gaan, hollen normen en waarden uit. "Ze vluchten vaak in misdaad of drugs, of gaan op latere leeftijd zelf kinderen misbruiken." Vooral allochtone kinderen en LOM-kinderen behoren tot de risicogroep. "In Amsterdamse wijken als Oud-West, het centrum en de Transvaalbuurt zijn Marokkaanse hoerengroepjes werkzaam. Ze ronselen

elkaar."

Tuis ontbreken de structuur en controle, voegt de Rotterdamse rechercheur van de jeugd- en zedenpolitie John Staps hieraan toe. "Daardoor krijg je veel vroegtijdige schoolverlaters en spijbelaars op straat. Ze zijn op zoek naar een bepaalde status. Ze willen een Aussie-trainingspak dragen, een blowtje roken en een brommer of scooter rijden. Ze willen ruig stappen en de bink uithangen."

De pedo-prostitutie, die hij in de Maasstad meemaakt, kent een professioneel karakter. "Sommige kinderen wachten thuis met een semafoon tot ze opgepiept worden door de club-eigenaar. De jongens bellen de club op voor het adres en daar gaan ze dan heen. Tegen hun ouders zeggen ze: 'Ik ben huiswerk aan het maken bij een vriend,' of: 'Ik ben stappen.'"

Raphaël Beth: "Juist de minderjarigen worden met elektronische apparatuur als buzzers en telefoons uitgerust omdat ze door strengere controles niet meer in clubs kunnen werken en nu vooral via escortbureaus hun klanten krijgen."

Voor de herenliefde moet betaald worden. Kost een nummertje trekken in de vrachtlift op het Centraal Station van Amsterdam tussen de 25 en vijftig gulden, voor privacy thuis of in een bordel liggen de bedragen aanmerkelijk hoger. Het hangt ook af van de klasse van de klanten.

De Amsterdamse rechercheur Jaap Hoek: "Opmerkelijk was dat de klanten van de escortclub van hoog niveau waren: een hoofdverpleegkundige, een koster van een kerk, een zakenman. Allemaal met een goed inkomen en daardoor in staat tweemaal per maand een jongen voor 500 gulden voor een paar uurtjes te huren. De man in de volkswijk op tweehoog achter heeft dat geld niet."

Bij een gerucht makende pedofielenzaak in Rotterdam, waarbij vorig jaar twee bordelen werden opgerold, werden artsen, een topmedewerker van een Londense bank, een werknemer van het Europees merkenbureau en een adviseur van het ministerie van OCW in het klantenbestand gevonden. Een Engelse liefhebber van knapenliefde vloog bijna elk weekend over voor de sex en een andere cliënt vergreep zich in tweënhalf jaar tijd aan zo'n 400 knapen à raison van 300 gulden per bezoek.

Rechercheur Rien Noordermeer van de Rotterdamse jeugd- en zedenpolitie hielp mee met het oprollen van dit netwerk. "Die klanten weten dat ze omgang met minderjarigen vanwege hun functie absoluut niet kunnen maken. Het moet stiekem en onzichtbaar gebeuren. Eén man kwam zelfs met een jas over zijn hoofd binnen."

De Rotterdamse bordelen werden ontmanteld door getuigenissen van de jongens die daar gewerkt hadden. Volgens collega John Staps is dat onontbeerlijk voor de aanpak van de netwerken. "Je gaat niet een club binnen om contact te hebben met minderjarigen, want dat laten de club-eigenaars nooit toe. Door de forse straffen (twee bordeelhouders zijn veroordeeld tot zes en vier jaar) zullen veel club-eigenaars even oppassen. Maar het is ook big business. De kans wordt groter dat het meer ondergronds plaatsvindt."

Met kinderprostitutie wordt al geruime tijd meer geld verdiend dan met kinderporno. John Staps: "Wat we nu aan Nederlandse porno vinden, is veelal van oude makelij. De groei zit 'm in de kinderprostitutie."

Pedo-prostitutienetwerken kunnen soms jarenlang bestaan zonder dat ze worden opgerold. Zelfs al zijn er voldoende aanwijzingen. Het recent opgerolde netwerk van Alain G. is daar een voorbeeld van. Samen met een Belgische rijkswachter verhuurde hij Joegoslavische minderjarigen als escort. Eén telefoontje volstond en de auto met jong vlees reed uit in België en Nederland voor wat in sappig Vlaams 'een snelle poepslag' heet.

De veertigjarige ingenieur Alain G. is een lange, tengere man met zwart krullend haar en woonde samen met een vriendin in de Brusselse deelgemeente Sint-Lambrechts Woluwe, een dure

wijk met veel appartementen voor ambtenaren van de Europese Unie. Het stel heeft twee dochters. Op een dag ontdekte zijn vriendin een pak kleurenfoto's van Afrikaanse jongens van rond de twaalf jaar. Zij poseerden op bed, op het balkon of in de vrije natuur. Alain G. was slechts in een slijpe gekleed waar hij bovendien een zaklantaarn in had gestoken. De vriendin besloot een punt te zetten achter hun relatie, maar Alain G. eiste een omgangsregeling met zijn twee dochters, die destijds vier en twee jaar oud waren. Eens in de veertien dagen vertrokken de twee dochters een weekend naar hun vader. Ze kwamen verward terug. De oudste gedroeg zich als een jongen en sprak vrijelijk over het geslachtsdeel van haar vader. Ook stopte ze een borstel in haar broek. "Net als papa," gaf ze als commentaar. Tegen haar grootvader zei ze dat papa een vinger bij haar binnen bracht en dat het pijn deed. Ook vroeg papa of de dochter hetzelfde bij hem wilde doen.

Alain was in de tussentijd al een bekende van de politie. Want hij zat niet alleen achter zijn dochters aan: tussen 1992 en 1995 werden maar liefst vijftien processen-verbaal tegen hem opgemaakt wegens verboden contacten met minderjarige jongens, voornamelijk Joegoslaven. Feiten die de rechter, die over de omgangsregeling oordeelde, naast zich neerlegde. Zelfs na het oprollen van het pedo-netwerk bleef de bezoeksregeling van kracht. Wanneer Alain G. vrijkomt, kan hij wettelijk eisen zijn dochters te zien.

Alain G. is volgens zijn vriendin jarenlang beschermd door het gerecht. Zodoende kon hij doorgaan met het uitbreiden van zijn prostitutienetwerk over Nederland en België. Hij waande zich met zijn compagnon ongreijbaar. De rijkswachter fotografeerde jongens in een parkeergarage in hartje Brussel. Die foto's gebruikte Alain G. weer bij zijn colportage langs geselecteerde klanten die geld in overvloed hadden.

Wethouder Patsy Sörensen van Antwerpen, een kruispunt in het pedo-verkeer tussen Nederland en België, spreekt zelfs van klassejustitie: "Wanneer je geld hebt en een zeer goede advocaat, dan kan je wat krom is recht praten." Enkele maanden geleden gaf Sörensen bekendheid aan de zaak André van D., een ere-voorzitter van de Antwerpse Young Men's Christian Association: een wereldwijd opererende vereniging voor jongens. Na de zaterdagse bijeenkomsten op zaterdag op de YMCA nam Okapi, zoals hij bekend staat, jongetjes mee, feteerde ze in dure restaurants om ze vervolgens thuis tijdens SM-spelletjes vast te ketenen in een schandblok met een leren kap over hun hoofd. Eenmaal in de boeien geklonken, nam hij foto's. Okapi gaf als wederdienst ruime donaties voor reizen en kleding aan de YMCA. Politiek was hij eveneens gedekt. Okapi kende wethouders van de Scheldestad persoonlijk en had ook veel kennissen in de advocatuur. De zeventigjarige Antwerpenaar bleek zijn sexspelletjes al veertig jaar te organiseren. In 1986 werd een onderzoek gestart dat in 1990 weer werd gestopt omdat er 'onvoldoende bezwarende elementen' zouden zijn.

De Amsterdamse politiefchef Jaap Hoek: "Kinder-misbruik vindt plaats in alle lagen van de bevolking. Tot in de rechterlijke macht, het openbaar ministerie en de politiek. En als je geld hebt, kun je betere advocaten betalen om een proces te begeleiden. Dat is niet zozeer klassejustitie, maar de verdachten zijn beter in staat gebruik te maken van alle wettelijke mogelijkheden."

De Amsterdamse bordeelhouder Alex -in de hoofdstad bekend als Alex Privé- is zelf recentelijk veroordeeld wegens het laten prostitueren van twee vijftienjarigen en gelooft op zijn manier in de hardnekkigheid van het verschijnsel van de netwerken: "Pedo-prostitutie blijft, net zoals er altijd heroïne zal zijn. Hoe meer je erop jaagt, hoe illegaler, hoe criminel, hoe meer gesloten het wordt."

Ook rechercheur Rien Noordermeer van de Rotterdamse jeugd- en zedenpolitie ziet de jongerenprostitutie in de toekomst niet verdwijnen. "Dan zou je wel een idealist zijn."

De politie slaat af en toe haar slag, want de commercieel opererende netwerken moeten adverteren in blaadjes, via Internet of door mond op mond-reclame. Die vallen op, bij zowel de klanten als de politie. Maar het gaat om een klein aantal opgerolde netwerken. En de Amsterdamse politiefchef Jaap Hoek ziet geen afname van het verschijnsel pedo-prostitutie. "Bij de jeugd- en zedenpolitie hebben we pas sinds twee jaar zicht op de pedo-netwerken. Maar we weten nog lang niet alles. Je sluit je ogen als je zegt: 'Ze kunnen niet meer richting Manilla of Bangkok. Dus ze doen het niet meer.' Dat is niet zo! Er zal in die behoefte moeten worden voorzien. Maar hoe groot die groei zal zijn, weet ik niet. Het valt wel op dat elke zaak al gauw dertig tot veertig aangiftes telt. Mijn zorg is beleidsmakers in de Tweede Kamer en de korpsleiding ervan te overtuigen dat we hier aandacht aan moeten besteden. Maar waar ligt de prioriteit? Je scoort beter met de inbeslagname van 68 containers met drugs dan met de redding van 68 kinderen uit een netwerk." ●

Na zijn zestiende verjaardag, Saïd is dan zijn halve leven actief in de prostitutie, komt de kinderrechtter tot de conclusie dat het nooit meer goed komt met hem

De ontuchtkaart van Nederland

De hausse aan berichtgeving over seksueel misbruik roept de vraag op in welke regio's dit het meest plaatsvindt

Een seksueel gefrustreerde natie. Dat lijkt het beeld anno 1996 van Nederland. Leraren die hun leerlingen de eerste beginselen van het masturberen bijbrengen, coaches die hun handen niet van hun pupillen kunnen afhouden, predikanten die zich naast de zielzorg vleeslijk over hun schaapjes bekommeren. De berichtgeving over ontucht in

onder meer Rijssen, Amersfoort en op Schiermonnikoog tuimelen over elkaar heen en lijken iconen uit het verleden als Oude Pekela, Epe en Zetten in omvang te overtreffen.

Cijfers dekken de laatste 'schone' plekken op de landkaart. De Onderwijsinspectie meldt voor het afgelopen jaar 106 klachten over seksuele intimidatie. De omroepastoraten van

Ikon en KRO kregen in een paar jaar tijd vierhonderd klachten binnen van seksueel misbruik. Een landelijk onderzoek door incestdeskundige Nel Draijer, in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken, geeft aan dat één op de drie vrouwen voor het zestiende jaar ongewenste seksuele ervaringen heeft.

Toch zijn ontucht en incest geen nieuwe fenomenen. Aan het begin van de eeuw beschreef psychiater S. van Mesdag een aantal ontuchtzaken. Een daarvan betrof een onderwijzer die werd ontslagen omdat 'de normale man bij sterke begeerte de meisjes uit zijn klas betast'. Na Jolanda — het middelpunt van de veelbesproken Epese incestaffaire — barstte in de jaren negentig een storm aan berichtgeving los. Al het seksueel misbruik dat jarenlang was ondergestopt, etaleerde zich.

Het misbruik blijkt zich overal te manifesteren. Het landelijk onderzoek van Sociale Zaken constateert geen verschil in opleidings- en beroepsniveau van de ouders, in religie en regio. Wat op de scholen in Rijssen en Amersfoort gebeurde, is niet typerend voor de cultuur van reformatorische scholen.

Het blijkt voor slachtoffers en direct betrokkenen moeilijk te zijn om het misbruik naar buiten te brengen. Het gedraai van de rector van de Amersfoortse school, die de ontucht binnenschools wilde houden, werkt niet. Te veel openheid, en vooral te vroeg, kan echter desastreuze gevolgen hebben. Een Giessenburgse psychiater benam zich begin dit jaar het leven omdat hij verdacht werd van intieme omgang met een ex-patiënt.

Niet alle aangiften berusten op werkelijke gebeurtenissen. Deskundigen schatten het aantal valse aangiften op tien procent. In die gevallen is geen sprake van seksuele frustraties van de dader, maar van aandacht vragen, fantasie, jaloezie en haat van het 'slachtoffer'. *Peter Donk*

Misbruik

AD Lisette Thooft 3/2

WAT EEN GOLF van seksueel misbruik spoelt er door de pers. Er gaat bijna geen dag voorbij of je leest over een of andere leraar, politiemans of therapeut die zijn driften heeft uitgeleefd waar dat niet had gemogen. Nadat enkele jaren geleden incest als gezinsdrama in de schijnwerpers was gezet, worden nu her en der blikken daders opengetrokken met een openbare functie. We kunnen ons wentele in gerechtvaardigde morele verontwaardiging.

Seksueel misbruik heb ik altijd zo'n rare term gevonden: hij impliceert immers dat er ook zoiets bestaat als seksueel GEbruik. Sterker nog, dat het seksueel GEbruiken van kinderen, leerlingen, patiënten en andere soorten afhankelijk en/of zwakkere medemensen wel legitiem zou zijn. Bij nader inzien moet ik constateren dat dit inderdaad het geval is. De halve wereld hangt van het seksueel gebruiken van zwakkeren aan elkaar en dat wordt niet alleen openlijk gedoogd, er wordt zelfs flink op verdiend. En niet alleen door louches onderwereldfiguren, ook door uiterst keurige dames en heren.

Wat een volkomen schizofrene maatschappij hebben wij toch. De rechter die het vonnis moet uitspreken over de schuldige aan seksueel misbruik bijvoorbeeld kan een partijtje aandelen KPN hebben. Die zijn in trek: deels dankzij de lucratieve nul-zes lijnen gebaseerd op het seksuele gebruik van vrouwen en meisjes, soms heel jonge meisjes. De officier van justitie kijkt misschien gretig 's avonds naar het seksuele gebruik op de televisie van allerlei jonge mensen die niet de opleiding of achtergrond hebben om op minder treurige wijze hun brood te verdienen. De advocaat van de verdachte gaat wellicht regelmatig met zijn maten naar een sjeik bordeel en gebruikt daar behalve veel te dure drankjes ook allerlei medemensen seksueel. Allemaal volstrekt legitieme en geaccepteerde vormen van seksueel gebruik.

Het publiek dat tut-tuttend toekijkt en zichzelf feliciteert met de eigen rechtschapenheid, laat zich verleiden door reclame die slim gebruik maakt van seks, zorgt voor hoge oplage van bladen met naakte of halfnaakte vrouwen erin en erop, leest met rooie oortjes de artikelen over het seksuele gebruik van kinderen in verre landen, vergaapt zich aan de seksshops en de meisjes met de rode lampen, kortom, houdt met die massale opgewonden en profijtelijke belangstelling voor seksueel gebruik het seksueel gebruik in stand. En overall ter wereld worden vrouwen ondertussen onopzettelijk gebruikt als seksuele

kwispel door geile, liefdeloze mannen — het meest voorkomende seksuele gebruik. Gebruik en misbruik gaan hand in hand, het zijn de twee kanten van een en dezelfde medaille. Het eerste slachtoffer van seksueel misbruik op aarde moet gevallen zijn in dezelfde tijd dat het oudste beroep ter wereld voor het eerst werd uitgeoefend. Waar iets verkocht en verkwanseld wordt dat uit vrije wil en liefde gegeven hoort te worden, is corruptie onherroepelijk een feit. Want als je iets kunt kopen, kun je het ook stelen. Pakken, gewoon omdat je sterker of sluwder of machtiger bent. Protesteert de gepakte niet, bijvoorbeeld omdat zij of hij ermee heeft leren leven of zelfs overleven in deze liefdeloze wereld, dan kraait er geen haan naar. Protesteert de gepakte wel, dan noemen we het misbruik. Het heeft natuurlijk geen zin te pleiten voor het sluiten van de seksshops, het verbieden van porno, het vervolgen van prostitutie enzovoort. Door onderdrukking is nog nooit iemand bewust geworden. Wel door pijn. Seksueel misbruik doet pijn — aan de slachtoffers, aan de vervolgde daders, aan de geschokte omstanders. Aan de maatschappij als geheel. Misschien dat de pijn van het seksuele misbruik, als hij groot genoeg wordt, ons uiteindelijk bewust kan maken dat seksueel gebruik al net zo min wil deugen.

Database voor verkrachters van kinderen Onze Juh. 96 Wereld
De bestrijders van seksueel misbruik van kinderen vinden dat de internationale politie-organisatie Interpol een database moet opzetten met gegevens van mensen die zich hebben schuldig gemaakt aan seksueel misbruik van kinderen met commerciële grondslag. De kans om internationale netwerken te identificeren of seksuelen op te sporen wordt groter als alle veroordeelden en verdachten in één bestand zijn opgenomen, vinden organisaties voor de rechten van het kind.

De organisatie ECPAT, die in Nederland campagne voert tegen kindersekstoerisme, vindt dit een goed idee. 'Wij willen geen pedofielengicht', aldus woordvoester Lilian Peters. 'maar op dit moment werkt de politie alleen bilateraal samen met opsporingsdiensten in andere landen om de daders achter kinderprostitutie en kinderporno aan te pakken. Die aanpak moet wereldwijd worden.' Het opzetten van de database is een van de voorstellen waarover in augustus in Zweden op een internationaal congres over seksuele exploitatie van kinderen zal worden beslist. In samenwerking met de Raad van Europa is een actieplan opgesteld dat daar aan de orde komt.

Een van de aanbevelingen is strengere wetgeving. ECPAT vindt dat de Nederlandse wetgeving er niet slecht vanaf komt. Zo is het mogelijk iemand te vervolgen die in het buitenland, bijvoorbeeld Thailand, kindprostituties heeft bezocht, al worden in de praktijk hoge eisen gesteld aan de bewijsvoering. Er is nog nooit een sekstoerist na terugkeer in ons land aangepakt.

'Verleng verjaringstermijn seksueel misbruik kinderen'

Van onze verslaggever

MIDDELBURG — De verjaringstermijn voor seksueel misbruik van kinderen moet worden verlengd. De termijn zou vijftig jaar moeten zijn en moeten gelden vanaf dat iemand meerderjarig is geworden. Daarvoor pleit de Stichting Petra 'Geknakt Riet', die hulp biedt aan vrouwen met een trauma, vooral incest-slachtoffers. Volgens de Middeburgse stichting worden de meeste gevallen van incest nooit aangegeven. Maar als een vrouw toch aangifte doet, is het delict meestal verjaard.

De verjaringstermijn bij seksuele delicten met minderjarigen begint pas op het moment dat het slachtoffer meerderjarig (18

jaar) is geworden. Jonge kinderen die misbruikt worden, verzwijgen dat dikwijls. De verjaringstermijn is, afhankelijk van de ernst van het misdrijf, twee tot vijftien jaar. In de praktijk heeft het slachtoffer maximaal tot de 33e verjaardag de mogelijkheid om aangifte te doen. Het delict is echter meestal verjaard tegen de tijd dat het slachtoffer volwassen en sterk genoeg is om de dader aan te geven en de confrontatie met hem aan te gaan, aldus de stichting. „De druk om te zwijgen is vele malen groter dan de stimulans om het recht zijn loop te geven. De meeste gevallen van incest worden dan ook nooit aangegeven en het aantal veroordeelde daders steekt schril af bij het aantal ongestrafte incestplegers.”

Ben je dertig? Oh, dan kan het nog net...

komt er gerechtvaardigde boosheid los", zegt M. van der Feen.

Volgens haar leidt de huidige verjaringstermijn er toe dat de meeste vrouwen geen aangifte kunnen doen. „Bijna altijd is het delict verjaard. Ben je dertig? Oh dan kan het nog net. Zo gaat het nu", zegt ze. Ze wijst erop dat aangifte doen voor vrouwen die toch al kwetsbaar zijn, heel zwaar is, maar ook gezondezand werkt. „Er komt dan duidelijkheid en gerechtigheid. Jij bent niet de schuldige. Die man is de kwaate pier.”

Preventie

Petra 'Geknakt Riet', die ook traumaverwerkingsworkshops organiseert, krijgt dagelijks gemiddeld tien vrouwen

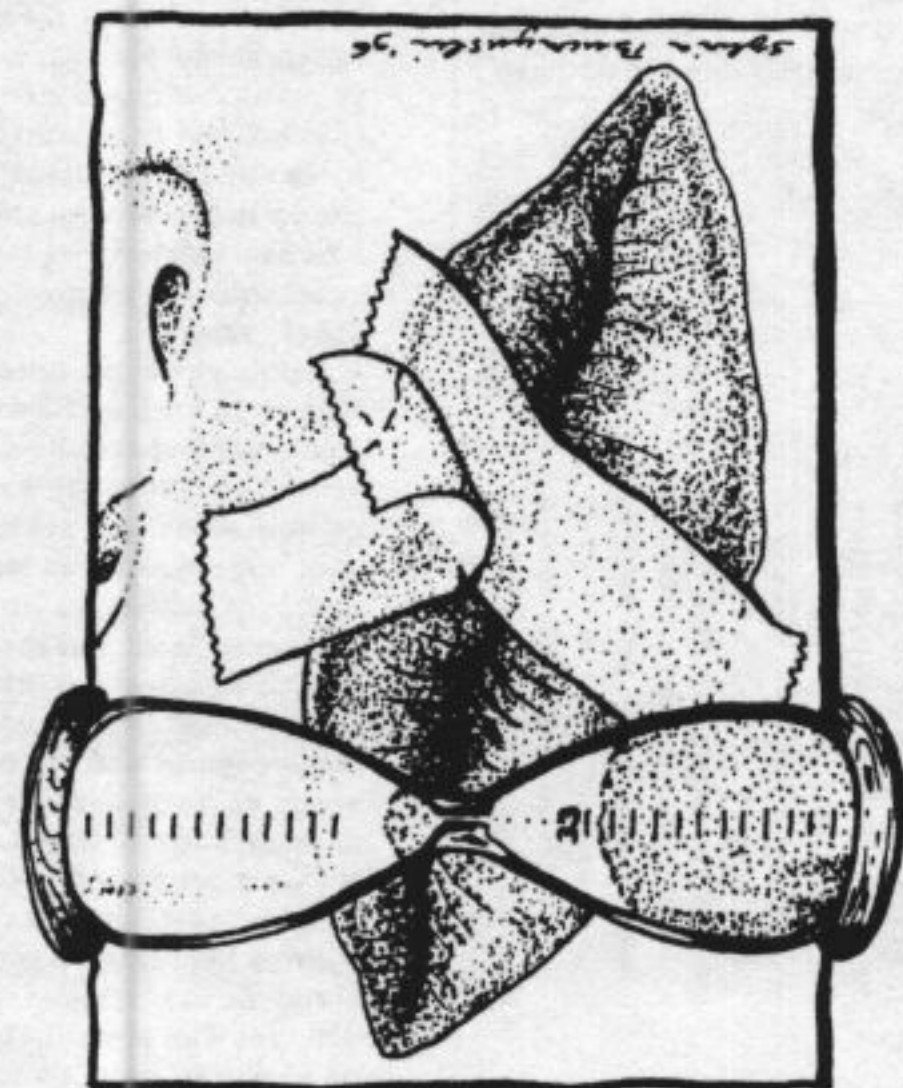
minderjarigen verlangd door deze pas te laten beginnen als het slachtoffer 18 jaar oud is. Voorheen was het zo dat slachtoffers slechts tot twaalf jaar na het misdrijf een aanklacht konden indienen. Een termijn van onbepaalde tijd is volgens de stichting niet mogelijk in verband met het Europees recht en daarom pleit zij voor vijftig jaar.

Als tegenargument om de termijn langer te maken wordt vaak het probleem van de bewijslast genoemd. „Maar of je nu een termijn van twaalf of vijftig jaar hebt, de bewijslevensring is altijd moeilijk. Meestal langere termijn pleit dat vrouwen dan volwassener zijn, misschien meer genezen en daarvoor overtuigender.”

aan de lijn. „We horen hier zo veel verhalen. Je wordt er spugzot van als je hoort wat er met kleine kinderen gebeurt.”

Zaterdagmiddag 22 juni houdt Petra 'Geknakt Riet' een congres in de Zuidwijkkapel in Amsterdam met als thema de noodzaak tot verlenging van de verjaringstermijn. Ook uit het oogpunt van preventie is dit belangrijk. „Een veroordeelde dader kan een afschrikwekkend voorbeeld zijn om potentiële daders te remmen.” De getraumatiseerde slachtoffers zijn vaak levenslang beschadigd. Ook voor hun behandeling is het van groot belang dat er een mogelijkheid tot aangifte blijft bestaan, vindt de stichting.

In 1994 werd de verjaringstermijn bij seksuele delicten met

Pédophilie

LONDRES. Un répertoire des pédophiles reconnus à l'étude. Le gouvernement britannique envisage de créer un registre répertoriant les noms et les adresses des pédophiles reconnus pour pouvoir suivre leurs déplacements et les empêcher d'obtenir un emploi auprès d'enfants, rapportait samedi The Times. Les noms et les adresses de tous les pédophiles connus des services de police seront rassemblés dans un ordinateur central auquel la police d'Angleterre et du pays de Galles aura accès. Les pédophiles auront l'obligation de communiquer à la police, à chaque déménagement, leur nouvelle adresse, selon cette proposition du ministre de l'Intérieur Michael Howard. Les services criminels britanniques ont actuellement une liste de 4.500 noms de pédophiles reconnus ou soupçonnés de l'être, mais n'ont pas leurs adresses.

LDH 20.05.96

Kinderverkrachter in VS komt nooit van zijn stigma af

Van onze correspondent Hans de Bruijn

WASHINGTON

Op een zondagmorgen in januari vorig jaar drongen twee mannen een huis in een buitenwijk van Phillipsburg in de staat New Jersey binnen. „Waar is de kinderverkrachter?”, schreeuwden ze terwijl ze kamer na kamer doorzochten. De eerste die zij tegenkwamen, een oudere man, werd door de twee grondig in elkaar geslagen. Daarna verlieten zij snel het huis.

De man die zij hadden afgevuurd was geen kinderverkrachter. Hij had de 'pech' te wonen in het huis, waarin een wegens seksuele misdrijven veroordeelde man had gewoond, nadat hij uit de gevangenis was vrijgelaten. Een misverstand dus. Net als een week eerder, toen in een ander dorp in New Jersey een betoging plaatsvond voor het huis van de moeder van een andere kinderverkrachter.

Ook die woonde er niet, maar dat was geen beletsel voor buurtbewoners die woedend waren over geruchten dat de man, die zijn gevangenisstraf had uitgezeten, weer in de wijk wilde komen wonen. Zij zetten borden met 'Beware' (pas op) in de tuin van zijn moeders huis, en bedreigden de vrouw. Haar zoon moest maar een andere buurt uitkiezen om de rest van zijn leven te slijten.

„Uitwassen”, zeggen critici van een nieuwe wet in New Jersey, die politie en justitie verplicht buurtbewoners in te lichten als een voor seksuele misdrijven veroordeelde, die zijn straf heeft uitgezeten, in hun omgeving wil gaan wonen. De buurt heeft er volgens die wet recht op te weten dat zich in hun midden iemand bevindt die een bedreiging voor hun kinderen kan vormen.

New Jersey is allerminst de enige staat met zo'n wet. In 47 van de 50 Amerikaanse staten moeten veroordeelde plegers van seksuele misdrijven zich na hun vrijlating uit de gevangenis melden bij de politie van de stad of het dorp waar zij zich willen vestigen. En in twintig van die staten hebben de autoriteiten de plicht om de buurtbewoners daarvan meteen op de hoogte te stellen.

Advocaten en strijders voor burgerrechten zijn daar tegen. Zij vinden dat de betrokkene zo dubbel gestraft wordt voor zijn misdrijf. Na het uitzitten van hun straf wordt het hen immers onmogelijk gemaakt een normaal leven te leiden.

En er wordt vanuit gegaan dat wie eens fout was, dat zal blijven. Voorstanders menen echter dat de bescherming van kinderen voorrang heeft.

'Megan's Law' wordt deze wet in New Jersey genoemd, naar de 7-jarige Megan Kanka uit Trenton, die in 1994 werd vermoord door een buurman die eerder, zonder dat de buurt het wist, wegens seksuele misdrijven was veroordeeld. Na het uitzitten van zijn straf keerde hij terug in de straat waar hij jarenlang had gewoond, om zich vervolgens aan het meisje te vergrijpen.

Sindsdien is in Amerika een nationale beweging op gang gekomen om de duizenden plegers van seksuele misdrijven, al hebben zij hun straf uitgezeten, in de gaten te houden. En kinderen weg te houden bij adressen waar deze mensen zijn gaan wonen.

Federale wet

Het Congres wil van Megan's Law een federale wet maken. „Plegers van seksuele misdrijven zijn anders”, zei de Democratische afgevaardigde Charles Schumer deze week. „Wat we ook doen, zodra zij weer op vrije voeten zijn hervatten velen van hen hun jacht op slachtoffers, op onschuldige kinderen, teneinde aan te randen, te misbruiken en in het ergste geval zelfs te doden”.

Seksuele misdrijven worden in de VS zwaar gestraft. Met minder dan vijf jaar cel kom je er zelden van af. Het aantal veroordeelden wegens seksuele vergrijpen is gigantisch. Alleen in de staat New York, met 17 miljoen inwoners iets groter dan Nederland, zitten tienduizend mensen in de gevangenis wegens seksmisdrijven, terwijl nog eens vijfduizend voorwaardelijk zijn vrijgelaten.

"Jodenster"

Volgens Megan's Law moet de rechtbank een maand voor dat iemand wordt vrijgelaten bepalen of de betrokkene een groot, middelmatig of gering risico vormt. Bij een groot risi-

co worden alle bewoners ingelicht, bij een middelmatig risico wijkorganisaties en hulpverleners, en bij een laag risico alleen de politie. De betrokkenen kan zijn 'indeling' voor de rechter aanvechten.

Elke vrijgelatene is verplicht om zich bij de politie te melden in de plaats waar hij wil gaan wonen, ook al is dat in een andere staat. Dat is natuurlijk moeilijk te controleren, omdat de VS geen burgerlijke stand kennen en het opgeven van een vals adres erg makkelijk is. Maar als je toevallig bij een verkeerscontrole tegen de lamp loopt, volgt een nieuwe zware straf.

Juristen buigen zich nu het hoofd over de grondwettelijkheid van deze wetten. Een rechter in New Jersey wees Megan's Law onlangs af, maar werd door een hof van beroep in het ongelijk gesteld. Rechter Nicholas Politan vergeleek het met de 'jodenster' uit de Nazi-tijd, „omdat iemand voor het leven wordt gebrandmerkt”, al heeft hij zijn schuld aan de samenleving voldaan.

Het verhindert de terugkeer naar een normaal leven, zei de rechter. Ook in de staat Washington herriep een hof van beroep een uitspraak van een lagere rechter. Maar het sprak tegelijk de hoop uit dat de betrokkene zijn strijd zou voortzetten tot het Opperste Gerechtshof, zodat er een uitspraak op het hoogste niveau komt over de aanvaardbaarheid van de meldingsplicht.

De gebeurtenissen in New Jersey van januari vorig jaar bewijzen volgens critici dat de meldingsplicht, hoe goed bedoeld ook, uit de hand kan lopen als mensen alsnog genoegdoening gaan halen. In New York bestaat zelfs het plan om een speciaal 06-nummer in te stellen, dat je kunt bellen om de namen en adressen van net vrijgelaten plegers van seksuele misdrijven te horen.

Antwerpse politie klist pedofiel

zo lang geleden twee kinderen seksueel heeft aangerand.

De man is geen onbekende voor het gerecht, want hij werd in het verleden al eens veroordeeld voor gelijkaardige zedenfeiten. De onderzoeksrechter beval zijn aanhouding.

■ Blz. 9: "Laat kinderen nooit alleen naar huis komen"

Van onze redactrice GVA
Annick Grobben 31-5-96

De pedofiel die begin mei in het centrum van Antwerpen een negenjarig meisje wilde ontvoeren, is twee weken na de dinsten door de politie gevat. Het blijkt te gaan om een vijfendertigjarige kerel, die ook opbiechte dat hij nog niet

"Laat kinderen nooit alleen naar huis komen"

Antwerpse politie waarschuwt na oppakken van pedofiel

■ Vervolg van blz. 1

Van onze redactrice

Na grondig speurwerk kliste de politie de pedofiel die begin mei probeerde om in Antwerpen een negenjarig kind te ontvoeren. De man, een 35-jarige Belg, komt verder ook in aanmerking voor seksueel misbruik van twee kindjes van vier en zeven jaar oud. In het verleden liep hij al eens een veroordeling wegens zedenfeiten op. De politie herhaalt nogmaals haar oproep aan ouders om hun kinderen nooit alleen naar huis te laten komen.

De politie kreeg lucht van het bestaan van de pedofiel toen op maandag 6 mei een

negenjarig kind in de buurt van de Antwerpse Nationalestraat door een man werd meegelokt. Het meisje was op dat moment te voet op weg naar huis nadat het naar school was geweest. De kerel was op het meisje toegestapt en had haar onder bedreiging van een pistool bevolen met hem mee te gaan.

De kleine deed wat van haar werd gevraagd, maar merkte al snel dat het pistool waarmee ze onder bedwang werd gehouden vals was. Die ontdekking was voor haar het moment om luidkeels te beginnen roepen en schreeuwen.

De pedofiel liet het kind in paniek los en vluchtte weg. Het meisje leverde de politie een beschrijving van de dader en kort na de feiten werd een

robotfoto verspreid onder alle politiediensten. Ook startte de politie in de omgeving met een uiterst gericht buurtonderzoek.

Twee kinderen van ex-vriendin

De sporen van het onderzoek leidden zondag 19 mei naar de woning van de 35-jarige Steven T. uit Antwerpen. Hij bekende het meisje te hebben willen ontvoeren. En hij gaf eveneens toe dat hij de twee kinderen van de vrouw met wie hij tot voor enkele maanden had samengeleefd, seksueel heeft misbruikt. Het gaat om kleintjes van vier en zeven jaar oud. Ook deze feiten hebben zich vrij recent afgespeeld in het Antwerpse.

Steven T. werd ter beschikking gesteld van het Antwerpse parket en blijft door de onderzoeksrechter aangehouden. De politie raadt ouders aan hun kinderen nooit alleen van school naar huis te laten komen.

"Druk hen op het hart dat het veel veiliger is als ze zich door andere kinderen laten vergezellen. Een gouden raad is ook bij kinderen de reflex aan te kweken dat ze zich moeten afvragen of er nog wel iemand is die weet waar ze zijn als iemand hen zou meenemen. Als ze zich die vraag stellen, is de kans groter dat ze inzien dat het verkeerd is om met vreemden mee te gaan", aldus nog de Antwerpse politie.

A.G.

Une carte destinée aux enfants victimes d'abus est désormais facilement disponible. (Doc. DH)

LDM 23.05.96

Pédophilie

CONTRE LES ABUS. Qui s'y frotte s'y pique! Voici quelques semaines, Marie-France Botte et le dessinateur Pascal Lemaître présentaient une première dans le domaine de la prévention des abus sexuels contre les enfants: une B. D., *Mimi fleur de cactus*, très bien conçue, destinée aux 4-8 ans. Collée à la fin du livre: une petite carte de confiance, destinée à aider les enfants qui se trouveraient dans des situations délicates. Celle-ci porte le nom de l'enfant, le numéro d'appel des parents, mais aussi le numéro de téléphone de la ligne *Ecoute-enfant* et celui des forces de l'ordre. Durant tout le mois de juin, le délégué général aux Droits de l'enfant, Claude Lelièvre, prolonge cette opération, appelée *Qui s'y frotte s'y pique*. La carte seule, format carte de banque, sera disponible au secrétariat du délégué général, WTC tour I, bd Jacquain, 162, à 1000 Bruxelles, moyennant une enveloppe timbrée. 100.000 cartes sont disponibles.

Online Playgrounds

Parents have some new ways to confine their kids to the Web's safer neighborhoods. But beware of sites handing out candy

By TY BURR

AS FAR AS PARENTS ARE CONCERNED, the World Wide Web is still the Wild West. Plenty of sites are settled and civilized, but you never know when your kid is going to wander into the equivalent of Dodge City and goggle at the hookers hanging out on Main Street. The recently passed Communications Decency Act—a vague U.S. federal law that could hypothetically land an American in jail for sending blue E-mail—is, as I write, being contested in a federal court (you can find details at <http://www.cdt.org>). With any luck, free speech will win out and the law will be overturned as unconstitutional, but that just puts parental fears back to Square 1. The questions remain: Where can your children go on the Web, and how do you keep them from checking out www.penthousemag.com?

The best place to start is with directories that link to other sites, such as Yahoo's new, child-friendly *Yahooligans!* (<http://www.yahooligans.com>). But when it comes to specific kids' Websites, it's use-

ful to distinguish between the corporate-promotional—such as *disney.com* and its soon-to-be-launched sister site, *family.com*—and the truly creative. One of the most creative is the acclaimed Kids' Space (http://plaza.interport.net/kids_space/), a nonprofit Japanese-U.S. venture that enables children around the world to collaborate on online picture books or send in sound clips of their musical prowess (I especially liked hearing the two-year-old kid in Hong Kong sing *Michael Row the Boat Ashore*). Kids' Space's engagingly childlike graphic design is the icing on the cupcake.

Parents should be aware, though, of the wolves out there in sheep's clothing. KidsCom (<http://www.kidscom.com>) calls itself a "communications playground for kids" and offers up a mix of entertainment similar to Kids' Space's: collaborative stories, art, online chat. But the "KidsKash" questionnaire, which children are asked to fill out, smells like a covert ploy to amass demographic information; the fact that kids can win prizes from the "Loot Locker" for answering just adds to the bait-and-switch sleaziness. Poke around a bit, and

you'll find that KidsCom has been created by SpectraCom, a market-research company based in Milwaukee, Wisconsin, long on Web skills and short on scruples.

Of course, you can't hover over your children forever—and since they can end up at Bianca's Smut Shack with one errant click of the mouse, what are you supposed to do? One answer is the new wave of parental filtering software. These products, available either at computer stores or for downloading from the manufacturers' Websites, work on the principle that if you lock Dad's dirty magazines in the closet, little Johnny can't get at them. Many of the programs are available in only PC versions, and since my office uses

Macs, I could test only SurfWatch (\$49.95; <http://www.surfwatch.com>) and Cyber Patrol (Microsystems; \$49.95; <http://www.microsys.com>).

The two work similarly: once you install the software, it blocks your Web browser (or chat software or news reader) from accessing any sites deemed naughty by the company's panel of experts. (Since the Web is in constant flux, you can subscribe to regular updates.) Although SurfWatch is by far the best-known of the smut blockers, I found Cyber Patrol to be more useful and effective. For one thing, it can be customized (you may add to or override the "Cyber-NOT list" of banned sites—even if, unfortunately, you can't look at the list itself). You can also lock out Internet access entirely in half-hour increments or track your family's online usage via weekly graphs—pretty scary, but hey, if you want to run your home like a police state, that's your business.

SurfWatch, on the other hand, can't be modified as yet, so you have to rely on the company's judgment—which means that even such mildly hubba-hubba sites as the cybersoap *The Spot* aren't accessible. Much worse, I tried installing SurfWatch on two different Macs, and both times it froze my browser, then crashed the machine. That's a pretty effective way to keep your kids out of Dodge City, admittedly, but I doubt it's the intended one. —From ENTERTAINMENT WEEKLY

Kautio n für Päd o-Professor

USA. Prominente Kollegen haben eine Kautio n von 350.000 US-Dollar für den Medizin-Nobelpreisträger Daniel Carleton Gajdusek hinterlegt, der des sexuellen Mißbrauchs von Jungen beschuldigt wird. 59.000 Dollar stammen allein von dem berühmten Aids-Forscher Robert Gallo. Der 72jährige Gajdusek war am Karfreitag festgenommen worden. Er soll Minderjährige von Forschungsreisen aus Mikronesien und Neuguinea in die USA gebracht und mißbraucht haben. Verklagt hatte ihn ein jetzt 23jähriger, der als 14jähriger bei dem Forscher gelebt hatte.

R02 05.96

Child abuse team lay down rules

The team which spent two years investigating widespread child abuse in North Wales has laid down ground rules over publication of its suppressed report, writes Roger Dobson. The inquiry team wants to see the legal advice which Clwyd County Council obtained before making its decision not to publish the report, whose findings were detailed in the *Independent* earlier this week. Members of the team have also made clear in a letter that although they are prepared to look at the report again, they will not alter the main findings or recommendations which include a call for a full judicial inquiry

into what went on in children's homes in Clwyd over 21 years. William Hague, Secretary of State for Wales, who is under increasing pressure to hold such an inquiry, has told the councils which took over from Clwyd in local government reorganisation, to produce a timetable for publication of the report. John Jillings, former director of social services in Derbyshire who chaired the inquiry said: "We have not yet had sight of the legal advice about our report. I have now written to the council saying we are prepared to look at our report and setting out our requirements. We will not fundamentally alter it ..."

IND 10.05.96

Gefilmt Kindergärtner war ein Kinderschänder

Sex-Skandal im Kindergarten - 33 Mädchen und Jungen mißbraucht! Ein vorbestrafter Kinderschänder wurde in der norwegischen Kleinstadt Bjugn als Kindergärtner beschäftigt. Das traurige Ergebnis: Die Kinder wurden von ihm systematisch sexuell mißbraucht. Er filmte sich sogar beim Geschlechtsverkehr mit Mädchen. Polizisten fanden die Videokassetten.

B1L 13.05.96

Sex killing accused's attempts at suicide

One of the alleged killers of nine-year-old Daniel Handley tried to commit suicide after being accused of the schoolboy's murder, an Old Bailey court heard yesterday. Brett Tyler, 30, said he had attempted to overdose, cut his wrists and made a noose to try and hang himself after police flew to the Philippines to see him. He was living 200 kilometres outside Manila on the edge of the jungle in a mixed household, which included children. He had fled there with Timothy Morss after Daniel's body was found buried in woodland near Bristol, it is alleged. Morss, 33, admits strangling the boy, but Tyler denies murder. When told by a detective that police suspected him and thought the crime was tearing him up inside, Tyler broke down in tears and confessed to strangling Daniel with Morss, the court heard. He gave graphic details of the abduction, abuse and killing of Daniel on a video recording made by the officers in the Philippines. Jurors became so distressed as they watched Tyler telling police how he and Morss abducted Daniel, who was riding his bike near his home in Beckton, east London, that the judge stopped proceedings for a short while. Daniel was buggered by both men, driven along the M4 to a lay-by where he was strangled with a knotted rope, and then buried in woods on a golf course near Bristol, the prosecution claim. Tyler told police in an interview in England that his feelings had been a mixture of fear of being caught and "excitement that we might get away with it". Tyler said that Morss had put the rope around Daniel's neck with the knot at his throat. "He could not do it. He gave me a piece of the rope and told me to pull. I said I could not. He said I'd got to, so I started pulling it. I kept telling him I was sorry until he was dead." Tyler later retracted his confession and denied he took part in strangling Daniel. But he has admitted buggering the boy, and falsely imprisoning him - as has Morss. The case continues.

IND 10.05.96

Bundestag beschloß neues Sexualstrafrecht

Sexuelle Nötigung und Vergewaltigung in der Ehe unter Strafe - Opfer bekommen Widerspruchsmöglichkeit

Sexuelle Nötigung und Vergewaltigung sollen künftig auch bestraft werden, wenn der Täter mit dem Opfer verheiratet ist. Der Bundestag hat am 9. Mai mit 318 gegen 306 Stimmen bei 2 Enthaltungen einem von den Koalitionsfraktionen CDU/CSU und F.D.P. vorgelegten Gesetzentwurf (13/2463) in der Fassung der Beschlussempfehlung des Rechtsausschusses (13/4543) zugestimmt. Die Regelung sieht für das Opfer die Möglichkeit vor, mit einem Widerspruch die Strafverfolgung des mit ihm verheirateten Täters zu beenden. Das Verfahren kann dann nur in besonderen Fällen weitergeführt werden.

Mit der Änderung des Sexualstrafrechts werden nicht nur die Anwendung von Gewalt oder die „Drohung mit gegenwärtiger Gefahr für Leib und Leben“ unter Strafe gestellt, sondern auch die Nötigung zu sexuellen Handlungen durch das „Ausnutzen einer Lage, in der das Opfer der Einwirkung des Täters schutzlos ausgeliefert ist“. Als besonderer schwerer Fall wird unter anderem angesehen, wenn das Opfer besonders erniedrigt wurde. In der neuen Regelung sind die bisherigen Strafgesetzbuch-Paragrafen über Vergewaltigung und sexuelle Nötigung zusammengefaßt und geschlechtsneutral formuliert.

Mit der jetzt getroffenen Entscheidung des Bundestages wurden gleich-

zeitig Gesetzentwürfe des Bundesrates (13/199), der SPD-Fraktion (13/323) und der Gruppe der PDS (13/536) sowie einen Antrag der Bündnisgrünen (13/3026) zur Reform des Sexualstrafrechts abgelehnt. Dasselbe geschah mit Änderungsanträgen der Oppositionsfraktionen von SPD und Bündnis 90/Die Grünen.

Die SPD hatte ihren Gesetzentwurf, ohne eine im Verlauf der Ausschüßberatung zurückgezogene Versöhnungsklausel, zum Gegenstand ihres Änderungsantrags (13/4561) gemacht. Die Bündnisgrünen verlangten mit einem Änderungsantrag (13/4571) unter anderem, daß die Mindeststrafe für sexuellen Mißbrauch widerstandsunfähiger Personen der Regelung angeglichen wird, die für die sexuelle Nötigung einer nicht widerstandsunfähigen Person gilt, und mit einem gemeinsamen Änderungsantrag (13/4562) wollten SPD und Bündnisgrüne die Widerspruchsklausel der Koalition streichen.

Diese Widerspruchsklausel war während der Beratung zur Reform des Sexualstrafrechts von seiten der Koalitionsfraktionen modifiziert worden. Vorgesehen ist nunmehr, daß die Tat nicht verfolgt werden kann, wenn das mit dem Täter verheiratete Opfer widerspricht, es sei denn, daß die Strafverfolgungsbehörde ein besonderes öffentliches Interesse an der Strafverfolgung für gegeben hält. Ein

Widerspruch ist persönlich bis zum Beginn der Hauptverhandlung vor dem Staatsanwalt oder nach Klageerhebung vor dem zuständigen Richter zu erklären und kann nicht zurückgenommen werden.

Die Einwände der Opposition gegen die Widerspruchsklausel wurden mit der Notwendigkeit eines strafrechtlichen Schutzes für die Opfer ehelicher Gewalt begründet. In der Möglichkeit der Verfahrenseinstellung beim Widerspruch durch das Opfer sahen SPD und Bündnisgrüne die Gefahr, daß vergewaltigte Frauen von ihren Männern unter Druck gesetzt werden, das Verfahren zu beenden. Rechtspolitisch sei nicht akzeptabel, daß mit einer Widerspruchsmöglichkeit eine unterschiedliche Behandlung von Gewalttätern verbunden sei.

Das geänderte Sexualstrafrecht sieht bei sexueller Nötigung und Vergewaltigung eine Strafe nicht unter einem Jahr vor, in weniger schweren Fällen zwischen sechs Monaten und fünf Jahren. Nicht unter 2 Jahren liegt die Mindeststrafe bei besonders schweren Fällen. Beim Tod des Opfers muß der Täter mit einer Freiheitsstrafe von über fünf Jahre rechnen. Bis zu zehn Jahren kann die Freiheitsstrafe in besonders schweren Fällen bei sexuellem Mißbrauch widerstandsunfähiger Personen betragen, in den übrigen Fällen droht eine Strafe bis zu 5 Jahren oder eine Geldstrafe.

Cruel world of the paedophiles

INDEPENDENT ON SUNDAY
12 MAY 1996

We don't know much about them, and we like it that way. Yet even the little we think we know is probably wrong. By **Andy Beckett**

ANNE BANNISTER is a cheery middle-aged lady from Manchester who has spent the past 20 years meeting child abusers. For the past nine, she has run a consultancy compiling profiles of paedophiles for the NSPCC; before that, she sat with offenders for thousands of uncomfortable hours as a psychotherapist and a social worker.

She knows precisely how they operate: "I could take a paedophile into a school playground and say, 'Show me the vulnerable children.' In two minutes he would have picked them out: 'This child is lonely, that child is a bit isolated, that one is not going to scream and shout and run home to Mum...'"

This is how we think of paedophiles: male, predatory, snatching victims at random. Last week the Old Bailey heard allegations of just such a case. In October 1994 Daniel Handley, a nine-year-old boy from Beckton, east London, was out playing on his BMX bicycle when Brett Tyler and Timothy Moss allegedly pulled up in their car, bundled him in, and drove him across the capital to a flat above the office where they worked.

There, the court heard, they took turns assaulting him, filmed the act, and drove off down the M4, where Handley was strangled in a lay-by and his body buried in a wood near Bristol. On Thursday the evidence was such that jurors wept.

Yet, for all the familiar horrors of stories like this, so guiltily compelling to newspapers and their readers, we are far less clear about their context. As a result, responses to tales of child abuse swing wildly between paranoia when the practice is uncovered, as it has been recently in the children's homes of Clwyd, and denial that it exists at all whenever an investigation collapses, like the infamous inquiry into satanic activity in the Orkneys in 1991.

Slowly, however, an approximate science of child abuse is being developed. Anne Bannister has been one contributor to it; Art O'Connor, a forensic psychiatrist at the Central Mental Hospital in Dublin, is another. Their developing conclusions, as Dr O'Connor explains, do not tally at all with the picture of paedophilia suggested by, say, the news pages of the tabloid newspapers: "What's reported is the dramatic abuse, the murders, and everyone assumes that's the norm. But cases like those are very rare."

IN TRYING to discover what "the norm" for abusers is - by examining their numbers, methods and motivations - Dr O'Connor and his fellow psychiatrists first face a problem of definition.

By law, any adult having sex with someone under 16 is committing paedophilia. But it is clear that many teenage sex lives, whether involving peers or older partners, start a year or two earlier - without automatically being considered paedophilic. In practice, therefore, psychiatrists now believe that the common characteristic of victims of paedophilia is that they have not yet reached puberty, rather than simply that they are under 16.

Yet uncertainty about the act of abuse itself still reigns: "Child abuse spans a whole spectrum, from inappropriate touching to penetration," says John Rea Price, director of the National Children's Bureau. In addition, victims are often sexually ignorant and, whether through fear or shame, reluctant to describe their experiences. Thus the incidence of paedophilia has proved difficult to catalogue and quantify.

Last year the NSPCC tried, interviewing 1,032 people between the ages of 18 and 45 about their sexual histories as children. One in six of them recalled "sexual interference", one in nine actual physical contact (the rest remembered incidents of indecent exposure). Currently, the charity's helpline receive around 15,000 calls a year reporting suspected child abuse.

The number of tormentors of children remains equally vague. The National Criminal Intelligence Service inherited a card index of convicted and suspected paedophiles from the Metropolitan Police when it was set up in

O'Connor calls the "standard paedophile", an abuser whose entire sexual history has involved assaulting children. The third is the "young offender", often a teenager abusing a younger sibling.

All three categories of abuser are usually male, although the proportion of women is rising. Beyond this, their collective profile differs sharply - indeed is the opposite - of its popular conception. "There's a lot of suggestion that it's homosexual men who attack boys," says Anne Bannister, "but the vast majority are heterosexual, and the gender of the child is immaterial."

Far from being dark strangers, most paedophiles know their victims, and vice versa: assaults usually come from within supposedly protective institutions such as the family.

When they occur, they are carefully planned: "Paedophiles rarely pick off children at random," says Ms Bannister. "That's the paedophile's excuse: 'I don't know what came over me.'" Instead, abusers identify likely victims and draw them closer by "grooming" - offering gifts, favours, and friendly company over what may be weeks or even months. Sometimes the treats they offer are illicit, like cigarettes or invitations to play truant, giving the paedophile an ability to blackmail their victim into keeping quiet in the future.

A similar malign ingenuity frequently marks paedophiles' efforts to gain access to children in the first place. Ms Bannister has encountered abusers befriending

then, as they grew older and more knowing, were co-opted into silence by being made to abuse the most recently arrived victims.

The abusing careers of individual paedophiles can have a grisly professionalism, too. A few may assault hundreds, even thousands of children during a lifetime.

"Most child abusers are emotionally as well as sexually drawn to children," says Ms Bannister. "They convince themselves they're doing no harm... that the child led them on."

Last month, this newspaper received a letter from a "frustrated paedophile", complaining that coverage of police operations against child pornography ignored the "fact" that "the stars" are only too eager to take part in whatever is required of them... are kept in safe houses and provided with domestic and medical care... Most of these unfortunate children have been rescued from life on the streets by their porno-photographers. Life before the camera lens is preferable to prostitution and an early death from Aids."

SUCH sentiments usually seep from a variety of psychological wounds. Many abusers have been abused themselves, often repeatedly (although most victims, of course, do not become paedophiles). Paedophiles can lack the sexual confidence to approach other adults, or simply find a mature sexuality repulsive and an immature one attractive. Or, as Anne Bannister explains, "Anger comes into it; people want to punish their existing partner or they've been rejected by their existing partner."

There is also a category known as fixated paedophiles, men who abuse only boys of a certain age, and this is usually the result of some experience they themselves suffered at that age.

Like the whole subject of paedophilia, the motivation of abusers is still only dimly understood. The reasons for being a paedophile may be almost as numerous as the paedophiles.

Given the strength of their desires, and the sheer numbers of available victims, measures to prevent paedophilic activity are not advanced with confidence. Imprisonment is not favoured, as it often creates new rings of abusers, passing child pornography around behind bars.

The National Institute for Social Work has been lobbying the Government to create a central register and code of conduct for professional carers, so that their backgrounds can be more thoroughly checked. The Government is moving towards the more populist solution of a national paedophile register, along the lines

of the existing police database, including compulsory tracking of addresses. But this has problematic civil liberties implications: should suspects as well as those convicted be watched? And if so, how could the system guard against smears, blackmail and the victimisation of innocent people?

There is more support among those examining paedophilia for educating children earlier about the threat. "You can teach them not to get into strangers' cars, to say, 'No, this is my body,'" says Mike Berry, a clinical psychologist who works with abusers. In Ireland, a successful "Stay Safe" campaign has been run in schools for five years, with teachers passing on warnings and advice to pupils about how to avoid abusers.

But it is hard to be too optimistic. In Britain the emerging academic consensus about paedophilic behaviour has yet to achieve popular credence. Indeed, there are still signs that we prefer to fear the largely mythical random pervert than confront the real enemy closer to home. In 1993, for instance, an American professor called James Kincaid was hounded across British newspaper columns for suggesting in a book on Victorian literature that child abuse sprang from the same culture of "child-loving" as more acceptable forms of affection.

Yet Anne Bannister agrees with him. "Inside us all there is an abuser, a bit of a bully. A vast amount of us never let that surface, and like to think that the abuser is totally different, an absolute weirdo... He isn't."

**'Inside all of us is an abuser,
a bit of a bully. Most
of us never let that surface'**

1992; with information from other forces added, the service now has a database of between 3,000 and 4,000 names. But this includes publishers of paedophilic pornography, too - the 1978 Children Act made it an offence "to take or permit to be taken, distribute, or show, or possess with a mind to distribute any indecent photograph of a child under the age of 16" - and they may in turn have hundreds of customers.

It is in dividing these tentative figures into types of paedophile that psychiatrists are making headway. Dr O'Connor identifies three categories. The first is the "incest offender", typically a father who abuses his daughter while maintaining an outwardly "normal" relationship with his wife. In about half of these cases alcohol plays a part, although less so as the pattern of abuse is established. The second type Dr

mothers and fathers of desired children, and even marrying single parents: "When I see those advertisements for dates with 'children wanted', my heart sinks."

Paedophiles also favour infiltrating public institutions. Schools, children's homes and even in one case, as Mr Rea Price recalls, the National Children's Bureau, have all been used as cover for obtaining victims. Once ensconced, abusers may form networks, exchanging information about "available" children - "They can be meticulous in the details they keep," says Mr Rea Price - and, if investigated, providing each other with alibis.

These networks can be horrifyingly complex. In one, discovered by a Liverpool psychologist, children who ran away from homes were lured to London by a "safe" name and address, forced into a paedophile ring,

Pedofiel naar Filippijnse cel

OLONGAPO, 8 MEI. Een rechtbank in de Filippijnen heeft de Australische zakenman Victor Keith Fitzgerald wegens ontucht met minderjarigen tot een gevangenisstraf van acht tot zeventien jaar veroordeeld. De 66-jarige Australiër is de eerste buitenlander die wordt veroordeeld op grond van een wet die in 1992 werd ingevoerd om kinderen tegen seksueel misbruik te beschermen.

Fitzgerald werd ervan beschuldigd dat hij in 1993 een twaalfjarig meisje had geboden in ruil voor seksuele gemeenschap. De Australiër, die al twee jaar gevangengen zit, werd vorige maand vrijgesproken van verkrachting.

In de Filippijnen loopt op dit moment ook een proces tegen een 23-jarige Nederlandse student die begin dit jaar samen met een Duitse man was gearresteerd op verdenking van perverse handelingen met twee minderjarige meisjes. De Nederlander was echter niet aanwezig bij de opening van het proces tegen hem. Hij zou naar Nederland zijn teruggekeerd nadat hij op borgtocht was vrijgelaten. (Reuter, ANP)

Doodstraf op ontucht met minderjarigen op Filippijnen

MANILA - Het parlement van de Filippijnen heeft gisteren een wet goedgekeurd die de doodstraf mogelijk maakt voor het bedrijven van ontucht met minderjarigen.

Dat gebeurde een dag nadat een Australische zakenman tot 17 jaar was veroordeeld wegens het hebben van seks met een 13-jarig meisje. De doodstraf werd in 1994 weer ingevoerd op de Filippijnen voor zeer ernstige misdrijven, waartoe nu ook ontucht met minderjarigen behoort.

Onder de nieuwe wet vallen ook mensen die kinderen tot prostitutie aanzetten of handel drijven in kind-prostituties. De straffen lopen uiteen van boetes van 500.000 pesos (ongeveer 33.000 gulden) tot de doodstraf als het kind ziek wordt of doodgaat.

Parlementsvoorzitter Joé de Venecia zei dat de nu aangenomen wet een oorlogsverklaring inhoudt tegen pedofielen die de Filippijnen tot een toevluchtsoord hebben gemaakt.

Parlement van Filippijnen stelt doodstraf op sex met kinderen

EFE, Reuter, ANP
MANILA

Het parlement van de Filippijnen heeft woensdag een wet goedgekeurd die de doodstraf mogelijk maakt voor het bedrijven van ontucht met minderjarigen.

Het Huis van Afgevaardigden stemde unaniem voor de wet, die pedofilie rangschikt onder de categorie van zeer ernstige misdrijven. Voor deze categorie, waartoe onder meer ontvoering, drugshandel en verkrachting behoren, geldt dat de doodstraf kan worden toegepast.

Onder de nieuwe wet vallen ook mensen die kinderen tot prostitutie aanzetten of handel drijven in kind-prostituties. De straffen lopen uiteen van boetes van een half miljoen pesos (ongeveer 33 duizend gulden) tot de doodstraf als het kind ziek wordt of doodgaat.

Dinsdag was een 66-jarige Australiër als eerste buitenlander wegens misbruik van kinderen veroordeeld tot zeventien jaar op grond van de uit 1992 daterende wet op de bescherming van kinderen.

Er loopt nog een proces tegen een 23-jarige Nederlandse student, die in januari samen met een Duitser werd aangehouden wegens het bedrijven van sex met twee minderjarige meisjes. De student, die op borgtocht is vrijgelaten, is naar Nederland teruggekeerd.

Ambassade hielp gevluchte sekstoerist

DEN HAAG (ANP) - De Nederlandse ambassade in Maleisië heeft begin dit jaar een Nederlander die in de Filippijnen terecht moest staan wegens misbruik van minderjarige meisjes, aan een reisdocument geholpen. Met deze laissez-passer kon de man terugreizen naar Nederland.

De Filippijnse politie arresteerde de 23-jarige man begin dit jaar op verdenking van seksueel misbruik van minderjarigen. Ook een Duitser werd aangehouden. De twee kwamen na inlevering van hun paspoort op borgtocht vrij. Via allerlei omwegen wisten zij uit de Filippijnen te ontkomen en kwamen zij terecht in Maleisië.

Volgens een woordvoerder van Buitenlandse Zaken is het gebruikelijk dat de ambassade laissez-passer verstrekt aan Nederlanders die geen geldig reisdocument meer hebben.

honderdduizend en vijftigduizend pesos. Maar begin februari waren de twee gevloden naar Europa.

In Australië lekte enkele weken geleden uit dat diplomaten sex hadden met kinderen. De eigen geheime dienst wist het al meer dan tien jaar, maar had het niet kies gevonden onderschept obscene materiaal door te geven aan de regering. Nu lopen tegen negen diplomaten onderzoeken, onder wie de oud-ambassadeur in Cambodja, John Holloway.

Duitsland, Frankrijk, Zweden, Noorwegen, Amerika en Australië hebben wetten, die het hebben van sex met minderjarigen in het buitenland strafbaar stellen. In Nederland, Nieuw-Zeeland, Japan, Canada, Italië en België wordt gewerkt aan vergelijkbare regelingen. De VN en hulporganisaties hopen na een groot congres in Stockholm in augustus dat een groot aantal regeringen kinderprostitutie hard gaat aanpakken.

Filippijnse hulpverleners bewijzen of dat veel zal veranderen in Malate, een oude wijk dicht bij het centrum van Manilla. Freddy, door zijn vrienden Big Boy genoemd, zwervt 's avonds rond de kerk van Malate. Het slecht verlichte kerkplein aan de drukke Roxas-boulevard is een ontmoetingspunt, waar pooiers voor de juiste contacten zorgen. Zij slenteren in de schemer onder de bomen bij de bloemen en etenskraampjes. In het koude briesje dat vanaf de baai waait, zoekt een enkeling verpozing op een bankje. Op een groot geel bord staat in vette blauwe letters dat de straatverlichting in deze buurt wordt verbeterd. Het project geniet speciale bescherming van president Fidel Ramos en burgemeester Alfredo Lim.

Freddy, groot en stevig voor zijn leeftijd, voorspelt lachend dat het niets wordt. Te veel mensen hier gedijen niet bij licht. Hij was tien toen hij voor het eerst met een buitenlander sex had. Dat gebeurde in het tuintje naast de Spaans-barokke kerk: 'De man beloofde me geld en cadeautjes.' Drie jaar nu leeft Freddy van de sex met medeweten van zijn moeder, die een paar straten verderop een armzalig bestaan als deeltijdhoer leidt. Ze vindt het al lang best dat Freddy wat geld binnenbrengt. Hij vangt meestal twee- tot vijfhonderd pesos per keer (veertien tot 35 gulden). Zijn zusje zit ook in het vak.

Als hij overdag geen klanten heeft, brengt hij de tijd door met bedelen. Soms snuift hij lijm, voor de kick. Stelen? 'Nee, dat doe ik niet.' Maar zijn kameraden protesteren: 'Je steelt toch uit auto's, Big Boy?' 'Nou, soms dan', geeft hij grootmoedig toe. Het liefst laat hij zich door klanten zelf oppikken, maar steeds

Unicef schat dat in Azië meer dan een miljoen kinderen werkzaam zijn in de sex-industrie. Sex-toerisme bloeit als nooit tevoren, ook op de Filippijnen waar ooit Amerikaanse soldaten om Rest and Relax verlegen zaten. Een aantal landen hebben wetten waarin sex met minderjarigen in het buitenland strafbaar wordt gesteld. Deze week voerde de Filippijnse overheid de doodstraf in.

VK 11-5
door Tolne Berbers

VERTROUWELIJK en alleen voor de topdirectie staat boven de fax, die enige tijd geleden circuleerde op de burelen van grote bedrijven in Hongkong en Groot-Brittannië. Maria Verdes en haar 6♥14 reisbureau bieden 'fantastische dagen en opwindende nachten met knappe Europese en Aziatische schoolmeisjes onder de kokospalmen op het mooiste eiland ter wereld'. Belangstellenden kunnen een nummer in Manilla draaien.

Maria belooft haar klant een moordtijd. Bij aankomst in Manilla staat een knap meisje te wachten om hem naar de binnenlandse luchthaven te begeleiden. Op Boracay, 'het mooiste eiland', staat alweer een piepjonge schoonheid klaar die samen met andere meisjes onmiddellijk met hem gaat zwemmen, snorkelen, waterskiën, motorrijden of tennissen.

De enige zorg die de zich ontspannende topmanager in zijn bungalow aan het strand heeft, is dat hij het juiste meisje moet uitkiezen voor de erotische massage. Meer dan één mag ook. Reserveringen kan hij maken onder een codewoord. Privacy strikt gegarandeerd. De prijs van het verblijf op Boracay is opgegeven in Hongkong-dollars: per dag vijftienduizend (ruim duizend gulden) exclusief reiskosten.

De fax kwam in handen van een Filippijnse vrouw die een eenheid van de politie inschakelde. De Filippijnen kennen strenge wetgeving tegen kinderprostitutie. Maar het spoor naar Maria Verdes liep volgens de politie dood bij een verdwenen telefoniste van een hotel in de wijk Santa Cruz. De hoteldirectie ontkende iets met de georganiseerde ver-

De fax is geen uitzondering. Als gevolg van de snelle economische groei bloeit in Azië de sex-industrie als nooit tevoren. Bordelen en souteneurs springen in op de sterk toenemende vraag, die gepaard gaat met steeds vervaander wensen. Een van de gevolgen is dat meer en meer kinderen in handen van koppelaars vallen, die feilloos de goedbetaalende clientèle weten op te sporen. Via contactadvertenties, pedofiele netwerken of Internet kan de liefhebber op maat gesneden sexreizen boeken.

Unicef, het VN-kinderfonds, schat dat in Azië meer dan een miljoen kinderen werkzaam zijn in de sex-industrie. De stormachtige groei is niet alleen toe te schrijven aan de komst van pedofielen en andere sekstoeristen uit het Westen. Volgens hulpverleners speelt Aziatisch bijgeloof ook een grote rol. Veel mannen denken dat sex met minderjarigen een verjongingskuur is.

Een treurig gevolg van de aids-campagnes is de wijdverbreide misvatting dat het met een minderjarige veiliger vrijen is. De werkelijkheid is dat jongens en meisjes veel gevoeliger zijn voor verwondingen en een grotere kans hebben op besmetting. Hulpverleners in Aziatische hoofdsteden melden een alarmende stijging van kinderen met het HIV-virus in hun bloed. Van de jeugdige prostituties die uit Thaise bordelen worden gered, is bijna de helft besmet.

Maar deze tijdbom leidt geenszins tot instorting van de sex-industrie. Al voor de Tweede Wereldoorlog waren Shanghai en Hongkong berucht om hun bordelen. De huidige infrastructuur is geschapen door het Amerikaanse leger. In de jaren zestig groeiden Bangkok en Manilla uit tot topattracties voor GI's die om hun Rest and Relax verlegen zaten. Uncle Sam is intussen ver-

trokken, maar de westerlingen, die de weg gevonden hadden, bleven komen.

Op Fields Avenue in de Filippijnse stad Angeles beheersen ze het straatbeeld: de iets te dikke, kalende blanken met een Filippijnse schoonheid aan de arm. Ze flaneren met hun verovering langs de vier kilometer bars en hotels die pal naast de gesloten luchtmachtbasis Clark ligt. Het stadsbestuur vreesde dat het vertrek van de Amerikanen in 1991 de 120 duizend inwoners van Angeles tot de bedelstaf zou veroordelen, maar reisbureaus in Manilla brachten uitkomst. Ze begonnen geregelde diensten op de bordelen.

De sekstoerist die het in Manilla wel gezien heeft, vindt in Angeles nieuw vertier. De bus doet er maar twee uur over. Op reizigers die 's avonds terugwillen, is niet gerekend. De sex-industrie kreeg nog een onverwachte injectie met de campagne tegen de prostitutie van Alfredo Lim, de populaire burgemeester van Centraal-Manilla. Bordelen die in de hoofdstad dicht moesten, openen hun deuren een paar dagen later in Angeles.

Op de binnenplaats van Sunset Garden vloeit het San Miguel-bier 's middags al rijkelijk. Enkele Zwitserse veertigers praten aan de bar in Alpenduits over thuis. De Filippijnse vriendinnen kunnen het niet volgen, maar blijven geïnteresseerd kijken. Als de Zwitsers het uitschateren, lachen ze beleefd mee.

Ullrich, die alleen is, maakt zich op om te gaan bar-hoppen, de grote attractie van Angeles. 'Een kroegentocht met waanzinnig veel meisjes', vertelt de 34-jarige chef in een supermarkt uit Nieder-Weningen bij Zürich. Hij komt al voor het derde jaar in dit hotel, dat Zwitserse specialiteiten voert op de menukaart.

Ulli vindt het stom dat zijn vrienden soms twee weken aan één meisje blijven hangen. 'Ze worden al wat ouder', zegt hij spottend, 'maar je moet Angeles veel beter uitbuiten'. Er is volgens hem geen andere plek waar je in drie weken zo veel meisjes kunt bezitten. En Ulli wil ze graag zo jong mogelijk. 'Dat is pas waanzinnig.' Niet dat hij een pedofiel is, want 'die zijn vies', maar gewoon, omdat ze jong 'het lekkerst zijn'.

Angeles' bevolking heeft zich met veel verve op het diversiteitsgestort. Jongens trappen op Fields Avenue en MacArthur Highway in wolven uitlaatgassen hun benen lam op fietstaxi's. Hun moeders drijven tot diep in de nacht winkels van Sinkel. Oudere mannen brengen in bandjes sentimentele Amerikaanse top-hits ten gehore op satirisch-Hawaiiaanse wijze.

De Filippijnse overheid heeft de sex-industrie altijd oogluikend toegestaan, maar de laatste jaren komen de politici onder druk van de publieke opinie vanwege het oprukken van kindersex. Het Filippijnse ministerie van Sociale Zaken schat dat zeventigduizend kinderen in de prostitutie zitten. Hulpverleners vrezden dat dit aantal in werkelijkheid ver boven de honderdduizend is.

Enkele recente schandalen hebben politici wakker gemaakt. Tot nu toe staat op het hebben van sex met minderjarigen een gevangenisstraf van zeventien jaar tot levenslang, maar in het parlement gaan stemmen op voor invoering van de doodstraf.

'Het klinkt misschien logisch met zware middelen de uitwassen te bestrijden, maar wij vrezden een averechtse werking', zegt Elizabeth Pucate van Ecpat, de actiegroep End Child Prostitution in Asian Tourism. Pucate's organisatie voert campagne in heel Azië en Europa. Nu al heeft Ecpat grote moeite om misbruikte kinderen zo ver te krijgen dat ze een klacht indienen. 'Je kunt die kinderen niet vragen een doodvonnis tegen klanten uit te spreken.'

Pucate zoekt het in perfectionering van de bestaande wetgeving, want veel gevallen van pedofilie die zij aanbrengt bij de politie blijven ongestraft. Acties tegen bordelen met minderjarigen zijn nauwelijks effectief. 'De waarheid is dat de prostitutie machtige, hoogeplaatste vrienden

heeft', zegt Pucate.

Zelfs zonder bescherming van hogerhand ontlopen schulden hun straf. Hisayoshi Maruyama, een gerespecteerde kinderarts uit Tokyo, liep in 1991 tegen de lamp. Hij had sex met tien- tot twaalfjarige jongens en meisjes, die hij vastbond en fotografeerde. Een van de slachtoffers alarmeerde de politie, die bij een inval in Maruyama's luxe hotelkamer stapels video's van zijn sex-avonturen vond. Dit bewijsmateriaal kon niet verhinderen dat de rechter de borgsom op vierduizend pesos bepaalde (driehonderd gulden). De kinderarts was binnen de kortste keren verdwenen.

Maar hij kwam terug. In maart dit jaar betrapte de politie Maruyama na een tip opnieuw met een tienjarig meisje. De moeder bekende later dat Maruyama haar twee dochters ingehuurd had om foto's te maken voor een adoptie-organisatie. Omdat de aanklacht nu verkrachting luidt, is borgtocht niet toegestaan. Toch is Pucate niet zeker van haar zaak. 'We zien zo vaak dat de rechter overstelpende bewijzen negeert en de pedofiel vrijspreekt.' In het geval van Maruyama dreigt de familie van het meisje de aanklacht in te trekken. Pucate kan het niet bewijzen, maar denkt dat er geld geboden wordt.

Een groot succes boekten de hulpverleners met de veroordeling van een Australische zakenman (66), die kinderen op zijn jacht lokte. Ook hij zat vast op beschuldiging van verkrachting, maar de rechter achtte dat een maand geleden niet bewezen. Deze week werd hij tot minimaal acht en maximaal zeventien jaar veroordeeld wegens pedofilie. Pucate vindt dit 'een grote doorbraak', omdat hij de eerste is die onder strengere wetgeving uit 1992 wordt aangepakt. Maar ze waarschuwt dat het juridische gevecht nog niet ten einde is. De Australiër heeft hoger beroep aangetekend.

EN andere geruchtmakende zaak is die van de Nederlander L. van E., die met een Duitse vriend begin januari op het eiland Boracay werd gearresteerd. De 23-jarige Nederlander moest aanvankelijk een borgtocht van zestigduizend pesos (4.500 gulden) betalen, de Duitser zeventienduizend. Districtsrechter Andrade, kennelijk bevreesd voor ontsnapping, verhoogde de bedragen nog naar

vaker bemiddelt de pooier. Er zijn er ook steeds meer. Tot zes uur verkopen ze sigaretten of werken ze als automonteur. Daarna vind je ze op het plein. Een pooier bedingt wel een betere prijs, maar houdt veel voor zichzelf. Sommigen willen zelf ook sex: 'Dat moet dan voor niks', en dat vindt Freddy niet eerlijk. Een enkele keer mag hij met een volwassene mee naar een kamer. Dan wordt hij verwend met lekker eten en krijgt hij een aansteker of een zakmes. Maar soms ziet hij op tegen die bezoeken. De volwassenen, Filipijnen en buitenlanders, 'doen onaangename sex'. En ze nemen hem op video op. Hij griezelt bij de gedachte dat hij aan het andere eind van de wereld in de kast staat op een videoband.

Dan dwalen zijn ogen af. Hij heeft er genoeg van. Achter de bomen schuifelen potentiële klanten heen en weer. Hij mofte het gekregen geld snel weg en begeeft zich met een omtrekkende beweging naar de bloemenstand om het laatste nieuws van het plein te horen. In de zijstraten worden voorbijgangers aangesproken: vrouwen, meisjes, jongetjes. Allemaal in de 'speciale aanbieding' vanavond. De campagne van burgemeester Lim is duidelijk aan het verlopen.

Wat Freddy op de hotelkamers moet doen, heeft Nick Arriola op foto. Arriola runt het opvanghuis Bahay Tuluyan op honderd meter van het plein. Een van zijn kinderen heeft een klant beroofd. In zwart-wit en kleur is te zien hoe vastgebonden jongens van achteren worden besprongen. Op naaktportretten kijken meisjes van tien droefgeestig de camera in. Op een serie contactafdrucken sabbelen dikke mannen op de piemels van jongetjes.

Arriola maakt zich het meest zorgen over de brutaliteit van pedofielen, die vanuit naburige hotels het plein onveilig maken. Hij laat een zelfgemaakte foto zien van een bankierstype van rond de vijftig. 'Een Duitser die schaamteloos rondzwerft en onder onze ogen kinderen meeneemt naar zijn hotel.' Soms schakelt hij de politie in. Niet de reguliere, want die zit tot diep over de oren in de prostitutie, maar de speciale presidentiële eenheid Zebra. Die is weliswaar onderbemand, maar hij vertrouwt er zes à zeven agenten.

Zelfs bij hen is het echter moeilijk aanklachten over te brengen. 'De kinderen schamen zich en worden snel verlegen. Dat ze hun vertrouwen geven aan hulpverleners, is al een enorme stap. Dan moeten ze daarna nog eens naar de politie, waarmee ze veel slechte ervaringen hebben. Als het al tot een aanklacht komt, weten ze de naam van de verdachte maar half. Het verhoor is gênant. Medisch onderzoek van seksuele organen is nog erger.'

Arriola weet zeker dat bijna alle kinderen een ander leven zouden willen. 'Sommigen doen het zonder medeweten van hun ouders. Die schamen zich diep.' Edward Soto en Anton Domingo hebben de overstap van prostitutie naar hulpverlener gezet. Zij kennen Malate door en door. Freddy's geval is niet uniek. Domingo kent kinderen die door hun ouders zijn misbruikt en daarna in de prostitutie belanden. De familie wil geld zien. 'Ik weet van een meisje dat werd vastgehouden door haar vader en oudere zus, terwijl de klant crover heen ging.' Soto vertelt over moeders die hun dochters aan koppelaars verkopen, die de bordelen en girliebars van verse aanvoer voorzien.

Naar My Fair Lady bijvoorbeeld, een van de zes clubs in een splinternieuw complex tegenover het luxe Heritage-hotel. De gasten uit dit kolossale, moderne gebouw steken met bosjes de brede Avenue Edsa-extension over voor een duik in het nachtleven. Uitsmijters trachten onder het roepen van 'fine young girls' klanten hun tent in te lokken.

My Fair Lady is berucht onder hulpverleners, want er werken veel minderjarigen. Binnen beweegt op twee verhogingen die het midden houden tussen bar en toneel, een twintigtal meisjes in zwarte broekjes en lichtgevend, roze topjes. Een alles door-dringende discodreun verijdt diepgaande gesprekken. Klanten op barkrukken beloven de modellen, die over een hoge loopbrug van het ene naar het andere podium schuifelen. Een Japanner van rond de vijftig wijst een teer schepseltje aan dat vliegenvlug naast hem komt zitten.

De meeste meisjes zien er uit als vijftien, maar Anita loopt al veel langer mee. Zij werkte tot de zedencampagne van burgemeester Lim in Ermita. Nu probeert ze als gezelschapsdame de drankrekeningen van bezoekers op te jagen en hoopt ze zelf ook af en toe een klant te kunnen meepikken. Anita is jaloers op die jonge meisjes, die veel meer geld verdienen. Haar tijd is geweest. Ze vindt het helemaal niet gek dat ouders hun kinderen de clubs insturen, want er is veel geld te verdienen. 'Sommige meisjes halen in één nacht tienduizend pesos binnen. En als je mee mag naar Boracay, leid je een rijkeluisleven.'

Anita is nostalgisch over het verleden. Vroeger in Ermita was alles veel leuker. De pooiers waren minder gespannen en met de politie kon je lachen. Nu wil iedereen snel rijk worden, ook de agenten. Want 'er is zo veel geld te verdienen'. Anita's ogen glinsteren.

DE hulpverleners van Manilla maken zich geen illusie. In een nog niet gepubliceerd rapport wordt voorgerekend dat een gemiddeld etablissement op een avond rond de twintigduizend pesos verdient (vijftienhonderd gulden). Dat is voor Filipijnse begrippen een fortuin. Grote clubs met veel verschillende meisjes vangen een miljoen pesos per maand. Zulke hoge inkomsten vragen 'extra beveiliging'. Een politieman incasseert al gauw honderd gulden beschermingsgeld per avond, een veelvoud van het dagloon. Sommige clubs betalen verschillende koppes bij elkaar vijfhonderd gulden per avond.

De sex-industriële zijn miljoenairs geworden met politieke connecties in de hoogste kringen. De campagnes die van tijd tot tijd gehouden worden, sterven steevast een stille dood. Arrestanten komen vrij, hebben andere adressen of laten hun faxen uitgaan met gewijzigde telefoonnummers.

'Ik help de meisjes toch omdat ze heel arm zijn?'

Jonge Thaise en buitenlandse meisjes op de trappen van een speciaal politiebureau voor prostitutie in Bangkok, nadat ze gered zijn uit bordelen in het zuiden van het land. / © Reuter

Deze week werd in het Filipijnse parlement een wet goedgekeurd, die de doodstraf mogelijk maakt voor het bedrijven van ontucht met minderjarigen. Het is een eerste stap in het betugelen van de kinderprostitutie, die welig tiert in arme Aziatische landen. Westerse sekstoeristen reizen sinds jaar en dag af naar 'erotische paradijzen' als Thailand en de Filipijnen. En de onderwerpen van hun lust worden steeds jonger. Een

verslag uit de krochten van NVHM II-5 de sex-industrie.

Imco Lanting
Jacques Hermus

Helmut uit Beieren heeft nog geen seconde op het strand gelogen, terwijl hij hier al enkele weken is. Het water en de tropen trekken hem niet. Elk jaar verblijft hij bijna twee maanden in Pattaya, aan de golf van Thailand. Voor de meisjes, die pas beginnen te leven als de zon allang onder is. Zijn budget is toereikend voor vijf meisjes per week. "Dat wijffie van vorige week was pas achttien, maar ze had al heel wat ervaring," zegt hij vergenoegd.

De 35-jarige Helmut voldoet wat leeftijd betreft niet aan het vooroordeel, dat sekstoeristen meestal oud, verlopen en erg zielig zijn. Maar de realiteit is, dat ook hordes westerse mannen van jongere en middelbare leeftijd naar Thailand en de Filipij-

nen gaan voor goedkope sex. Het voorbeeld van de 24-jarige Nederlandse student Lennart van E., die onlangs op de Filipijnen bij verstek is veroordeeld voor misbruik van kinderen, spreekt boekdelen.

Helmut is voor de negende keer in Pattaya en weet precies de weg in Zuid-Pattaya, het brandpunt van de seksindustrie. Go-go-bars met namen als 'Super-pussies' en 'Tropical Heat' strijden om de aandacht, discotheken dreunen de mensen naar binnen en 'lady-men' (transseksuelen) versieren voorbijgangers.

In de Paradise go-go-bar is Helmut kind aan huis. De bar staat ook bekend als Baby-go-go, een naam die niets te raden overlaat. Officieel zijn ze 18 jaar, maar er wordt hier flink gesjoemeld met met de leeftijd, om problemen met de autoriteiten te voorkomen. Het veranderen van geboortedata is een simpele klus. En de exploitant weet dat kleine meisjes klanten trekken.

Helmut wil geen pedofiel genoemd worden. Hij vindt het een vies woord en ook niet

Sekstoerisme in Azië eist steeds jongere slachtoffers

Meta's moeder verkocht haar toen ze 9 jaar was aan seksbazen. Nu is ze teruggekeerd naar haar dorpje in de bergen van Noord-Thailand, 27 jaar oud en stervend aan aids. / © Gideon van Aartsen

Kinderen in Azië vormen een gemakkelijke pool voor sekstoeristen. De seksindustrie dra er (nog) op volle toeren. / © Gideon van Aartsen

echt van toepassing op hem, hij doet "alleen aan betaalde seks en ik wil ook geen problemen, dus ga ik meestal naar de baby-go-go. En trouwens, ik help de meisjes toch ook nog eens omdat ze heel arm zijn."

Helmut staat model voor duizenden mannen. Ze gaan op vakantie voor de seks. Naar Pattaya, maar ook naar bijvoorbeeld Phuket, een schiereilandje in Zuid-Thailand. Of naar de Filipijnen.

Kinderseks maakt een bijzonder onderdeel uit van de hele 'industrie'. Het is een gevoelig onderwerp en de meeste sekstoeristen zullen ontkennen dat ze voor de minderjarige kinderen komen. Cijfers spreken een andere taal: berekend is dat per jaar 75.000 sekstoeristen voor kinderprostitutie naar Thailand komen, soms zelfs georganiseerd door een reisbureau.

Berucht is het voorbeeld van de Amerikaanse reisorganisatie Real Man's Midlife Crisis Tour. De naam zegt al veel over de doelgroep: mannen die moeite hebben met hun eigen seksualiteit en daarvan problemen ondervinden. Een ander 'probleem' van westerse mannen, volgens de reisorganisatie, is de emancipatiegolf die ervoor heeft gezorgd dat vrouwen op gelijk niveau staan met mannen. De club organiseerde reizen naar "het land waar de vrouwen nog in harmonie met de natuur leven en niets hebben gemerkt van de emancipatiegolf". De informatie eindigt met de kreet: "Voel je weer een echte kerel!"

De meeste seksreizen naar Thailand worden niet zo openlijk gepromoot als door deze organisatie. Bovendien reist het gros van de sekstoeristen individueel.

Over de redenen voor mannen om naar Thailand te gaan om daar misbruik te maken van kinderen, bestaan uiteenlopende theorieën. Mannen zouden zich geen 'man' meer voelen in het westen en hebben er duizenden kilometers reizen voor over om de onderdanige kindvrouw te treffen. In Azië is de positie van de vrouw onderdanig. Andere redenen, zo blijkt uit verschillende onderzoeken, zijn bijvoorbeeld de anonimiteit en de morele waarden die vervagen als mensen ver weg van huis zijn. Verschillende sekstoeristen hebben in een onderzoek van de Vrije Universiteit van Berlijn aangegeven thuis nooit zo ver te gaan als op vakantie in Thailand. Het Engelse Save the Children Fund, dat studie deed naar het verband tussen seksueel misbruik van kinderen en de toeristenindustrie, concludeert in het verband daarvan dat "toeristen vaak niet alleen hun remmingen afwerpen, maar ook een deel van hun sociale bewustzijn en gevoel voor verantwoordelijkheid kwijtrafen". Eenzaamheid zou ook een rol spelen. Helmut bijvoorbeeld reist altijd alleen naar Pattaya, heeft geen contact met andere sekstoeristen en viert er kerst en oud en nieuw.

"Sekstoeristen zijn mannen, die in eigen land niet aan de vrouw kunnen komen," werd onlangs gesuggereerd in het RTL-4-programma Lief en Leed over sekstoerisme. Het onderzoek van de VU Berlijn, waarin onder meer 776 mannelijke sekstoeristen werden ondervraagd, gaf aan dat slechts negen procent van de (heteroseksuele) mannen gehuwd was.

Een enorme domper op het enthousiasme waarmee de hornden sekstoeristen naar Thailand afreizen, is het aidsprobleem. In het midden van de jaren tachtig kwam de ziekte bijna niet voor. Nu, tien jaar later, is één procent van alle Thai besmet met het HIV-virus. Absoluut zijn dat 500.000 mensen. Deskundigen hebben berekend dat

aan het einde van de eeuw per jaar 160.000 mensen in Thailand zullen sterven aan aids.

Het sekstoerisme is door aids van karakter veranderd, hoewel uit het onderzoek van de VU Berlijn blijkt dat "sekstoeristen die hun vakantie speciaal rondom seks hadden georganiseerd, vrijwel nooit een condoom gebruikten." De sekstoeristen reageren op een geheel eigen wijze op de alarmerende cijfers over aids: ze nemen 'gewoon' nog jongere prostituees, die zo jong zijn dat ze nog geen aids kunnen hebben. Tenminste, dat denken de toeristen. Ondertussen worden meisjes en jongens van acht, negen of tien jaar wel steeds vaker misbruikt.

"Buiten het feit dat het simpelweg misdadig is om jonge kinderen te misbruiken is de gedachte dat je daardoor besmetting voorkomt, buitengewoon naïef," zegt Prani. Zij is medewerkster van de stichting Terre des Hommes, die veel projecten in Thailand steunt waar risico-kinderen worden opgevangen en de mogelijkheid krijgen om naar school te gaan en een beroep te kiezen. "Kinderen van die leeftijd zijn fysiek absoluut niet bestand tegen een volwassen lichaam. Omdat de klant alles op alles zet om toch seks te kunnen hebben, ontstaan wonden en bloedingen, waardoor het HIV heel makkelijk kan worden overgedragen. De kans dat je HIV-besmet raakt door seks te hebben met een kind, is vele malen groter dan met een volwassen prostituee."

Thaise onderzoekers schatten dat 54% van alle jonge prostituees in Bangkok besmet is met HIV. Bij een recente test in een dorp in Noord-Thailand bleek dat van alle inwoners boven de twaalf jaar 55% HIV-geïnfecteerd was.

Veel van de kinderprostituees zijn afkomstig uit de bergdorpen in Noord-Thailand. Het gebied is bijzonder populair bij toeristen. Traditionele bergvolken als de Karen, De Himong en de Akha met elk hun eigen klederdracht, taal en gewoonten trekken jaarlijks miljoenen belangstellenden. Maar achter die schone schijn van folklorie gaat een tragisch bestaan schuil. Prani: "De bergvolken hebben in Thailand geen rechten, alleen plichten. Een enkeling heeft een identiteitskaart, die je nodig hebt om van overheidsinstellingen, zoals onderwijs, gebruik te maken. Bijna niemand gaat dus naar school. Bovendien wordt op een heel vervelende, willekeurige manier omgesprongen met hun land. Ineens kiest de overheid dan rijstvelden uit, waar de mensen van leven, om te herbebossen. Zo af en toe komt het zelfs voor dat hele dorpen verplicht moeten verhuizen omdat de autoriteiten andere plannen hebben voor het land waarop ze wonen. Het gevolg van dit alles is dat de armoede in de dorpen schrikbarend toeneemt. En dat wie de mogelijkheid heeft om te vertrekken naar vooral de stad, dat ook doet. De traditionele structuur is verdwenen, de moderne tijd wordt vermengd met tradities en zorgt voor veel verwarring en chaos. Een situatie waarin je bijzonder vatbaar bent voor misbruik."

Misbruik van kinderen begint in de dorpen waar ze wonen. Misbruik van hun onwetendheid en vertrouwen. In de loop van de tijd zijn veel methodes verzonnen om kinderen met leugens weg te krijgen. Een paar voorbeelden: de bordeelhouder komt naar de dorpen en lokt meisjes onder valse voorwendselen mee naar zijn sekshuis. Of ouders worden ingepalmd en krijgen te horen dat het allemaal wel meevalt en dat ze elke maand een flink geldbedrag overgemaakt krijgen. Een dochter in de prostitutie kan tot 25 keer meer opbrengen dan thuis. Zijn de ouders nog goedgeloviger, dan verkopen ze hun kind al direct na de

geboorte. Het komt meer dan eens voor en het heeft zelfs een naam: 'tok kiew' of 'groene oogst'. Of, en dat is iets van de laatste tijd, de bordeelhouder organiseert een missverkiezing in een bergdorp en de winnares wordt gouden bergen beloofd. In werkelijkheid wint ze een enkele reis bordeel.

Een nieuwe trend volgens de Task Force to End Child Prostitution in Thailand (TECST) is, dat buitenlandse sekstoeristen zelf naar de dorpen gaan om een kind te kopen, die vervolgens als tijdelijke minnares door het leven gaat. TECST zegt dat steeds meer ouders aan de kinderhandel meedoen en dat veel meisjes meerdere keren verkocht worden. Niet langer zijn de verkoop van bontgekleurde kleding, kralen sieraden en opiumpijpies de belangrijkste inkomstenbron van veel families, dat zijn inmiddels hun dochters geworden.

Het lijkt bijna onmogelijk iets te doen tegen de kinderhandel, vooral omdat steeds vaker ouders zijn betrokken bij de deals. Maar volgens Terre des Hommes heeft het geen zin om alleen de symptomen aan te pakken. De beste aanpak van elk probleem begint nu eenmaal bij de wortel, dus ook hier. Verschillende organisaties van bergvolken hebben projecten opgezet waarin kinderen en jongeren worden opgevangen. Ze krijgen onderwijs, leren voor een beroep en wat op z'n minst zo belangrijk is: ze worden gered uit de klauwen van de seks-exploitanten. Terre des Hommes steunt een aantal van dit soort projecten.

Prani: "De jongeren missen kennis van de wereld om hen heen en zelfstandigheid. De wereld en hun verantwoordelijkheid hield altijd op bij de grens van het dorp. En zo werkt

het gewoon niet meer en of ze willen of niet, op de een of andere manier moeten ze mee. Maar we steunen alleen organisaties die zich daarnaast ook inzetten voor de eigen cultuur. Het is niet de bedoeling dat de jongeren een keuze gaan maken: of de eigen cultuur of de Thaise. Die twee moeten geïntegreerd worden. De onwetendheid moet verdwijnen, de naïviteit en daarna is er een kans dat de armoede langzamerhand verdwijnt."

Een andere methode om de kinderprostitutie tegen te gaan, is degenen die sekshuizen exploiteren en de gebruikers ervan te straffen. In 1990 was de wereld geschokt door de onthullingen van een paar Aziatische onderzoekers, die als eersten de omvang van het steeds groter wordende probleem hadden onderzocht. De schok werd alleen maar groter, toen ze zeiden dat westerse pedofielen en sekstoeristen voor een deel verantwoordelijk waren voor de stijging van de kinderprostitutie.

'Harde actie', was de boodschap en dat leidde in de volgende jaren tot de oprichting van talloze actiegroepen, wereldwijd. De regering van Thailand wordt sindsdien bekogeld met kritiek op het tot dan toe gevoerde beleid. Ze luisterde wel maar bagatelliseerde het probleem want kinderprostitutie was toch verboden in Thailand.

Officieel is kinderprostitutie in Thailand inderdaad verboden en het klopt dat zo af en toe een arrestatie plaatsvindt van een westerse sekstoerist. De twee Belgen bijvoorbeeld, de heren Alfonse en Jacques, beiden 56, die vorig jaar april in een hotel in Bangkok onaangenaam verrast werden door de politie. Ze lagen naakt in bed met naast hen twee Thaise jongens van 17 en 13, toen een groepje agenten binnentrapte. Ze werden gearresteerd, hun

paspoorten werden ingenomen, maar ze wisten met een duplicaat het land uit te komen. De pedofielen lopen nu alweer bijna een jaar vrij rond. In België, net als in vrijwel alle andere landen, bestaat geen wet die vervolging toestaat van personen die buiten de landsgrenzen een kind misbruiken. Alleen Zweden heeft er een, en het land is er beroemd mee geworden. De zaak van de 69-jarige Zweed die enkele jaren geleden een jongen van 14 had misbruikt in een hotel in Pattaya, werd in 1995 breed uitgemeten in de pers. Het was de eerste keer dat dit gebeurde. Ook van de arrestatie van de man is veel werk gemaakt. De lokale politie van Pattaya ging, in gezelschap van een Deense filmploeg naar het hotel van de Zweed en de camera draaide toen de man werd aangetroffen in bed met een Thais jongetje.

Maar het zijn incidenten, want op veel plaatsen zijn de banden tussen seks-exploitanten en corrupte autoriteiten nauw verstrengeld. In heel

Their latest holiday destination

Tim McGirk tells a horror story from India, the country now favoured by sex tourists

THEY called him "Father Freddy", although whether he is really a priest remains in dispute. Freddy Peat, 71, is an Anglo-German who acted as a social worker with the Catholic church in the Indian beach resort of Goa.

Father Freddy was recently sentenced to life imprisonment in India for sodomy, procuring children for prostitution and selling obscene photographs of minors being sexually assaulted. He was linked to an "orphanage" where more than 150 boys and girls were sadistically abused and tortured, mostly by foreigners.

The case highlights a change in patterns of paedophile sex tourism, a phenomenon causing increasing concern both in the West and in Asia. India is rapidly replacing Thailand and the Philippines as the most popular paedophile sex destination and the organised abuse of Indian children is soaring.

Stringent new laws, along with the spread of Aids, are discouraging sex tourists away from Thailand and the Philippines. While India has many laws protecting minors, they are rarely enforced.

Activists claim that the number of child prostitutes in India has risen from an estimated 50,000 in 1991 to more than 250,000 today. Many of them were kidnapped from poor families and are locked in brothels in Bombay and Calcutta, while others are lured into the sex trade in Goa, Kovalam beach in Kerala state and Orissa's beach of Puri.

In Britain, campaigners want new laws passed so that paedophiles can be prosecuted for sex crimes committed abroad. Sweden, Germany and Canada have recently brought in similar legislation. Already a Bill has passed the Commons which will penalise organisers of paedophile "sex tours" abroad. But with so many desperate Asian children living in poverty, they will continue to be easy prey for paedophiles, activists say.

The Father Freddy story shows just what horrors this implies. A gaunt and white-bearded Goa resident, Peat was arrested after police raided his flat near Margao and found 2,305 obscene photographs. Sheila Barse, a Bombay child-rights activist, said many are scared in her memory.

The worst, she said, was of a two-and-a-half-year-old girl held by her hands and legs, "like a hammock". Ms Barse explained: "Another partially visible man holds her legs while his huge organ stabs and twists into her. The baby's mouth is stretched in an explosive expression of unbearable pain and shock. Her face is crumpled and you can tell she's

Azië zijn tussen 1991 en 1994 160 sekstoeristen gearresteerd op grond van misbruik van kinderen. Maar de eerste tekenen van verandering zijn zichtbaar. Deze week keurde het parlement van de Filipijnen een wet goed, die de doodstraf mogelijk maakt voor het bedrijven van onttucht met minderjarigen. Dat gebeurde een dag nadat een Australische zakenman tot 17 jaar cel was veroordeeld wegens het hebben van seks met een 13-jarig meisje. De Nederlandse student Lennart van E. ontsprong de dans: hij wist enkele dagen na zijn arrestatie wegens onttucht met een 9-jarig en een 13-jarig meisje het land te ontvluchten. Terre des Hommes probeert hem nu in Nederland voor de rechter te krijgen.

Voor meer informatie over projecten en de mogelijkheden tot het geven van steun kunt u terecht bij: Stichting Terre des Hommes, Van Speykstraat 3, 2518 EV Den Haag, telefoon 070-3637940.

screaming. The effect on me of that photo is traumatic enough, but think of what it was like for her - the baby." Ms Barse and police believe that Peat may have been selling the hard-core photographs through paedophile networks abroad. "Along the beaches in Goa you find an endless stream of sexual prowlers, but Peat was different. He was part of an organised ring," she said.

Interpol is investigating links between Peat's orphanages and several paedophile groups identified by the Federal Bureau of Investigation in the US, such as the Paedophile Information Network Exchange in London, the Paedo Alert Network (Pan) in Holland, the Lewis Carroll Collectors' Guild, the Childhood Sensuality Circle and the North American Man-Boy Lovers' Association.

In raids on Mr Peat's flat, police also found syringes, pain-killers and anti-spasmodic drugs which they believe were injected into the young boys in the attempts to give them erections. Another photograph from Mr Peat's collection shows a six-year-old boy blindfolded and strapped to the wall. Drugs are being pumped into his testes with a rubber tube attached to a needle.

Interpol is seeking two British men, Raymond Varley and AP Rebello, for questioning in connection with the Peat case. Both are thought to have left India. A third Westerner, Owen McBride, said to be either a Briton or a New Zealander, is also being sought.

Terre des Hommes in actie tegen kinderprostitutie

HILVERSUM - In de fondswervende week van Terre des Hommes zendt de TROS morgen (TV2, 23.02 uur) een documentaire uit onder de titel 'Zonder jeugd heeft een kind geen toekomst'. Deze film van Gert Berg, Tony Marriner en Gideon van Aartsen belicht het wereldwijde probleem van de kinderprostitutie. Eind augustus van dit jaar vindt in Stockholm een omvangrijke wereldconferentie plaats waar de wetgeving van de verschillende landen op dit punt onder de loep wordt genomen.

HOOGEREENSE COURANT
Van de zes miljoen mensen die naar onder andere Thailand op vakantie gaan, gaat naar schatting één miljoen als sextoerist. Steeds vaker gebeurt het dat mannen uit Europa, de Verenigde Staten, Japan en Australië zich vooral in het Verre Oosten vergrijpen aan kinderen. In Thailand alleen zijn er al zo'n 200.000 kinderen prostituee. Ze worden vaak op jonge leeftijd gekocht van arme ouders uit de bergdorpen in het noorden van het land. De kinderen worden meestal onder valse voorwendselen weggehaald.

In een aantal gevallen kunnen pedofielen in hun eigen land veroordeeld worden voor sex met kinderen in het buitenland. In Nederland is dat met de huidige wetgeving minder gemakkelijk, zodat pedofiele Nederlanders zich straffeloos kunnen vergrijpen aan kinderen in een ander land.

Terre des Hommes Nederland steunt in Thailand en de Filippijnen verschillende projecten voor meisjes die in de prostitutie terecht dreigen te komen. Zij geven onderwijs en leren de meisjes een vak.

De makers van de documentaire reisden naar Thailand en de Filippijnen. Gert Berg deed zich voor als pedofiel en maakte opnamen met een verborgen camera, die in een bril werd gemonteerd. Hij filmde in de rosse buurten van de Thaise stad Bangkok en van Pattaya. Hij bezocht er clubs en sprak met pooiers en sextoeristen. Hij laat kinderen aan het woord die tijdens politie-overvallen op bordelen werden bevrijd en die nu in opvanghuizen van Terre des Hommes wonen. In het noorden van Thailand bezocht Berg de zogenaamde hilltribes, die zeer populair zijn bij toeristen. De Thaise regering beschouwt ze echter louter als illegale vluchtelingen uit Laos, Birma en Zuid-China. De mensen in deze hilltribes hebben geen toegang tot overheidsvoorzieningen en zien zich vaak genoodzaakt hun jonge kinderen te verkopen aan sex-exploitanten. In de prostitutie verdienen ze doorgaans 25 maal meer dan wanneer ze thuis werken.

Terre des Hommes steunt in Thailand een aantal projecten waar kinderen en jongeren worden opgevangen. Ze krijgen er onderwijs en leren een beroep. Tony Marriner en Gideon van Aartsen spraken op de Filippijnen met jonge hoertjes in de havenstad Cebu. Elke nacht klimmen zij aan boord van buitenlandse schepen (met onder andere Japanse, Poolse, Russische, Nederlandse en Chinese bemanningen) om zo'n vijf zeelieden achtereen

te 'plezieren'. Op de Filippijnen nemen meerdere jonge prostituees deel aan het 'Young Dreamers' project van Terre des Hommes, dat hen misschien kan redden.

Charters vol uitgehongerde mannen worden over Pattaya uitgeschud. 20.000 hoertjes wachten ze op.
Een zinnetje uit het boek "Ze zijn zo lief, meneer." van Chris De Stoop. Pattaya is een stad in Thailand, waar haast alles rond sekstoerisme draait. Jongeren en kinderen zijn daarvan de grootste slachtoffers. Ze worden vernederd, gekwetst en misbuikt. Hun elementaire rechten worden geschonden.

STRAAL 8-5

In het Centrum Mundiale Vorming (Cemuvo) te Alken werkt FRANS SWARTELE al sinds jaren rond de problematiek van kinderrechten. Via interculturele programma's tracht hij Vlaamse kinderen en jongeren te informeren over en bewust te maken

van de onderdrukking die vele kinderen moeten ondergaan. Swartelé bezocht Pattaya en kwam geschokt terug. Hij trok twee weken rond met suster Michelle Lopez, een religieuze van de "De Goede Herder". Zij leidt "The Fountain of Life", een opvangcentrum voor jongeren die in de seksindustrie werken.

SWARTELE: "Het was een verrassende, schokkende, leerrijke, boeiende en bezinnende ervaring. De liefde en het respect van suster Michelle voor haar 'schapen' heeft me sterk getroffen. Zij beschouwt ze niet als hoeren, wel als sterke jonge mensen die omwille van hun armoede onderdrukt worden en trachten te overleven. Voor een non vond ik dat schitterend. Ze was verontwaardigd over het feit dat de sekstoeristen overal mooi buiten schot blijven. Wie zijn die kerels? Wat bezielt ze om in een ver land 'hun ding' te komen doen? Wat is er gaande in het Westen? Ze stelde me die vragen telkens weer."

Waaruit bestaat het werk van Suster Michelle?

SWARTELE: "Ze doet aan crisisopvang van jonge vrouwen en kinderen uit de seksindustrie. Ze is ook de spil van een vormingscentrum waar jonge vrouwen die uit het wereldje weg willen, een opleiding kunnen volgen. Ze werkt ook nauw samen met ECPAT ('Eend

Haar kunt u niet meer redden.

Meta Purmia (27). Werd al op haar 9de gedwongen tot prostitutie. Heeft sinds drie jaar aids.

Haar nog wel.

Apiradee (6). Haar grootmoeder is prostituee. Haar moeder is prostituee. Zij straks ook?

Stop de kinderprostitutie!
Bel 06-300 170.

Zonder jeugd heeft een kind geen leven. terre des hommes
Van Speljkstraat 3, 2518 EV Den Haag. Giro 25 25 25.

Kinderprostitutie in Thailand

Child Prostitution in Asian Tourism'), een internationale organisatie die het probleem op socio-economische basis aanpakt. Kinderen en jongeren uit de seksindustrie weghalen, kan suster Michelle natuurlijk niet. Ze tracht vooral hun positie te versterken door bijvoorbeeld hun taalkennis te verhogen, het gebruik van condooms te propageren, betere prijzen af te dwingen. Ze brengt hen de elementaire begrippen van menselijke waardigheid bij en maakt de kinderen weerbaarder. In de marge tracht ze ook alternatieve werkgelegenheid te scheppen. Maar dat is niet zo evident. Seks is voor de meeste jongeren immers een gemakkelijke en vaak de enige bron van inkomsten. Als je geen enkele scholing hebt en je bent jong, wat doe je dan om aan geld te geraken?"

Zijn die kinderen niet verloren?

SWARTELE: "Velen gaan er fysiek aan kapot, om van de psychische kwetsuren nog te zwijgen. Maar een aantal tracht zich toch te handhaven. Dat heb ik vastgesteld in een zelfhulpgroep van kinderen tussen 10 en 12 jaar. Vanuit hun eigen ervaringen en met veel zin voor realiteit, ontwikkelden ze strategieën om te overleven. Ze wisselden praktische tips uit en leerden elkaar technieken aan om zichzelf zoveel mogelijk tegen de sekstoeristen te beschermen. De methodiek van de zelfhulp blijkt ook bij kinderen efficiënt."

Hoe voel je je als man in een 'seksparadijs'?

SWARTELE: "Ik heb me vooral honderden keren afgevraagd in wat voor wereld we eigenlijk leven. Het viel me ook op dat die kinderen maar twee soorten blanke mannen bleken te kennen: de 'farang' of sekstoerist en de 'cumpaou' of priester. Omdat ik met suster

Michelle was dachten ze natuurlijk dat ik een priester was! Als je daar dan zo tussenloopt als man die geen priester is en ook niet op seks belust, heb je het wel moeilijk. 'Er zijn in het Westen ook nog wel normale mannen!', zou je dan willen uitschreeuwen. Telkens ik een sekstoerist tegenkwam, voelde ik de neiging om erop af te vliegen. Om hem mores te leren of hem eens flink de waarheid te zeggen. Het was een bevreedende ervaring."

Zal men het sekstoerisme ooit kunnen uitroeien?

SWARTELE: "Die plaag heeft alles te maken met de socio-economische situatie waarmee we sinds een aantal jaren geconfronteerd worden. Het neo-liberalisme, de afbraak van de sociale voorzieningen, de groeiende kloof tussen arm en rijk en de vervrouwelijking van de armoede, zijn de hoofdoorzaken van het probleem. Zij scheppen de voorwaarden waaronder vrouwen en kinderen misbruikt en verkocht worden. De structurele oorzaken van uitbuiting en onderdrukking zijn moeilijk te veranderen. Wel groeit alom verontwaardiging, krijgt men een beter zicht op het probleem, verbeteren de wetten in bepaalde landen, werkt men internationaal meer samen. Maar de plaag uitroeien is nog een andere zaak. De seksindustrie heeft te maken met heel veel geld, macht en corruptie. Daaraan paal en perk stellen is niet zo eenvoudig. We zijn nog heel ver weg van Rome!"

GREET MEULENAERE

F. Swartelé heeft zijn ervaringen in een boek gebundeld. "De prijs van lamsvlees. Sekstoerisme en misbruik van kinderen." kan besteld worden bij het Centrum Mundiale Vorming, Stationsstraat 135, 3570 Alken. Tel.: 011131.32.11.

Children Victimized by Asian Brothels

By NICHOLAS D. KRISTOF
THE NEW YORK TIMES, APRIL 14, 1996

SVAY PAK, Cambodia -- She giggled for a moment, a 13-year-old girl, all sparkling eyes and white teeth, her laughter washing over the grunts from a pornographic video playing a few feet away. Then the brothel owner strutted over.

The owner, a hearty, friendly woman in her late 20s, who paid good money to buy the girl, named Sry, cheerfully and explicitly recommended her anatomical features and said the \$10 fee was not so great because "she only just lost her virginity." In fact, that is a lie. Sry was sold into prostitution two years ago.

As if to prove her point, the brothel owner reached out and, pushing Sry's hand away, tugged down on the girl's dress to display her left breast, or rather the nipple of what will become a breast if Sry survives to maturity. "You like?" the owner asked in broken English. "You take girl?"

Sry endures these indignities, along with up to 10 customers a night, because she is considered the brothel owner's property. Sold by her stepfather to another brothel, which then sold her to this one, the girl must work until the debt is deemed to be repaid. Or until she gets AIDS.

If she tries to escape, she will be caught, severely beaten, perhaps starved, and locked inside her room, while still being forced to have sex with many customers a night.

A neighboring brothel burned down in mid-March, and the bodies of two girls were found in the wreckage. They had been locked up inside, forced to have sex with customers in their rooms and never allowed out, because they showed signs of wanting to escape.

Sry is one of tens of thousands of children in Asia who are slaves working in the plantations of the 1990s: the brothels of Cambodia, India, China, Thailand, the Philippines, Taiwan and other countries.

Americans and other Westerners helped build the child prostitution trade in Asia, and many of the brothel districts date from R&R breaks from the Vietnam War, or surround former U.S. military bases. Now they sustain it with an appetite for what at home would be child molestation and rape.

A result is a partnership between local people, who run the brothels, and Westerners like the one who posted an item on the Internet informing sex tourists that in Cambodia "a 6-year-old is available for US\$3."

Mother and Sister Pimp for the Kids

In the seedy Maleta district of Manila, the Philippines, near the waterfront and virtually under the shadow of a large church, lives a family with four daughters ranging from 8 to 18. Until a few months ago, social workers say, the mother and oldest daughter procured for the 8-year-old and a 12-year-old among foreigners.

When a customer was found, the oldest daughter would go to school to bring her sisters home early, telling the teachers that they had some family business.

The 8-year-old was raped by American, Australian and Japanese men. When the 12-year-old tried to resist, her sister held her arms and another pimp held the girl's legs so that American men could rape her more easily.

It was not supposed to be this way. Six decades ago, Asian cities like Shanghai, Hong Kong and Hanoi were notorious for their brothels, but it had seemed that economic development would allow countries to grow out of the worst of the squalor. Now Asia has enjoyed a historic economic boom, yet child prostitution is, by most accounts, increasing.

Information and reference • A letter to fax to politicians, with **Statements of support.**

• **Companies and products** art by Geof Darrow

• **Contacting DONT! BUY!**

• **Related links**

THAI!

By estimates of social workers and governments, more than a million girls and boys, aged 17 and younger, are engaged in prostitution in Asia, although all these figures are no more than wild guesses.

The slaves, in the sense of those who are locked up or owned by a brothel, are a minority of the total. But even among those teen-agers who now offer themselves on street corners, many first entered the sex trade unwillingly, sold by parents or simply kidnapped off the street.

Three factors seem to be aggravating the problem of child prostitution in Asia: rising economic development, which initially seems to increase the appetite for children more quickly than it reduces the supply; the rise of capitalism in places like China and Indochina, so markets emerge not just for rice and pork but also for virgin girls; and perhaps most important, the fear of AIDS, driving customers to younger girls and boys who are regarded as more likely to be disease-free.

All three factors merge in the person of a shy 14-year-old Vietnamese girl, Miss Nguyen, who one day recently was sitting in a brothel in the Cambodian town of Svay Pak, waiting to be sold for the very first time.

Her brothel is one of dozens in Svay Pak, all nice two-story brick buildings that contrast with the rutted dirt streets and open sewers of the surrounding neighborhood.

Miss Nguyen was wearing a long purple dress, and the other girls in Svay Pak were also dressed lavishly and adorned with cosmetics and jewelry that looked out of place on their tiny figures.

Miss Nguyen's story emerged only slowly, because the brothel owners often beat girls severely for telling anyone about their backgrounds and because this brothel owner was paying particular attention to Miss Nguyen to make sure she did not escape.

The owner, a dour woman in her 30s, had bought Miss Nguyen three days earlier and was holding her off the market until she found a foreigner willing to pay \$500 for her virginity.

"It's not so expensive," the brothel owner said sharply. "After all, she only loses her virginity once. This is a once-in-a-lifetime opportunity."

Miss Nguyen was smuggled across the border from Vietnam, where, as in Cambodia, the collapse of strict Communist ideology has been accompanied by the rise of a huge flesh trade.

The buyer of Miss Nguyen's virginity will probably be a foreigner, the owner said, most likely a newly prosperous ethnic Chinese from Taiwan, China or Singapore. A Chinese superstition holds that sex with a virgin helps make a man young again, or that it can cure venereal disease.

A 15-year-old Vietnamese girl who is also new to the brothel, having been sold by her mother, piped up to say that a Singaporean man paid \$500 for her virginity a few days earlier. It is eerie to hear the girls speak of these topics, because to Western eyes they look several years younger than their ages, not like sexual beings at all, more like American 10-year-olds than teen-agers.

"It hurt a lot and I cried," the girl added. "It still hurts me, several days later. But it's not quite so bad now."

Miss Nguyen, whom the brothel owner was watching closely to ensure that she does not escape, shuddered and leaned against the 15-year-old.

"I'm scared," she said softly. "I'm scared."

A Deadly Game of Sexual Roulette

In another Cambodian brothel a 14-year-old girl also said she was scared -- of AIDS. And with good reason. The girl was sold by her mother to the brothel a week earlier, she said.

In this case, a Cambodian, not a foreigner, purchased her virginity. A district police commander paid \$500, a sum that he presumably earned in bribes. The man, like many customers, did not use a condom.

Now the girl, as a fresh arrival, sells for \$10, but in another week she will drop to \$5 and then eventually to \$2 or \$3. She lay down on a bench, her long, pink dress flowing over her, full of anger and helplessness.

"My mother needed money, because she was sick," the girl said, looking up at the ceiling. "How can I be angry with her? She's my mom."

A decade ago, such a slight young girl would not have been in much demand. But now, men throughout Asia are turning toward younger and younger children, partly because they are deemed less likely to be infected with HIV, the virus that causes AIDS.

In fact, the children are greater risks because of their youth: Their vaginas and anuses are easily torn, creating sores and bleeding that permit the AIDS virus to spread.

"Most men I know want younger girls, the younger the better, because then they can scare the hell out of us," said Tisay, a 14-year-old streetwalker in Quezon City, the Philippines. "Older girls can set a price, can set conditions, but younger girls can't do that."

"I'd prefer safe sex," Tisay added. "But it's hard to insist that a man wear a condom. I'm small and I'm alone and I can't do anything about it if he doesn't want to."

Tisay has contracted gonorrhea, which increases the risk of acquiring AIDS, but she refuses to be treated. Partly she is afraid that if the other girls find out that she is being treated, they will tell her customers and drive them away. And partly her behavior is simply self-destructive.

"My life's worth nothing now," a social worker quoted Tisay as telling her. "It's better for me to die."

The AIDS virus is spreading extremely rapidly among prostitutes in Asia. India had its first AIDS case in 1986, yet already some 1.6 million Indians are infected with HIV.

Thailand may have 800,000 people infected with the virus, and Myanmar -- where condoms were banned until 1992 and are still rare -- has some 400,000 infected people. In Cambodia one study found that 39 percent of prostitutes are infected with HIV.

The virus spreads rapidly from country to country in part because of trafficking of prostitutes across borders, but also because customers tend to hop from place to place. Sex tours started in Japan, allowing groups of men to visit brothels in South Korea or Taiwan, and now other countries are doing the same.

Indeed, South Korean and Taiwanese men now are prosperous enough to travel on sex tours of their own to places like Bangkok or Manila.

Some Asian governments are beginning to prosecute foreigners caught having sex with minors, as Dr. Gavin Scott can attest. Scott, a tall, lean Briton who has lived in Cambodia practicing medicine since 1992, is still fuming over having to serve five months in a Phnom Penh prison last year on rape charges after paying five teen-age boys to have sex with him.

The police and court said that the boys were 14 to 16 years old, but Scott said that they were over 16 and that he simply engaged in sex with prostitutes.

"It was basically a case against homosexuality," said Scott, who is gay. "But it was misrepresented as a case about child sex, which it was not."

How do the customers regard their actions? From a conversation with Scott, who continues to practice medicine in Phnom Penh, and from materials published by pedophile organizations, it seems that customers sometimes offer two defenses.

First, they note that the age of consent in much of the world is 16 -- indeed, it is 14 in Pennsylvania and Hawaii -- and suggest that there is nothing wrong with people of such an age engaging in sexual acts.

Second, they sometimes suggest that young prostitutes are at least earning substantial sums to help their families, and that the alternative would be backbreaking jobs that would be even more demeaning and dangerous.

A growing number of Westerners are, like Scott, being arrested for sexual abuse of children in Asia, although usually they are simply fined and deported. Prison sentences are very rare.

Selling a Daughter for a Karaoke System

What kind of mother would sell her daughters?

Leonilla Olayres is a 33-year-old mother in a slum near Manila's airport. She sat on a plastic chair in her hovel, nursing her youngest child as other children scampered around the tiny room and the dirt street

police, or give the girl to the police, and the parents will lose."

At least, Sriy seems to think, her friend eventually has a home to go back to. Sriy hates her stepfather, who used to beat her and who took the initiative in selling her to the brothel. All she has is the memory of her mother, who died recently.

What does she think of her mother for allowing her to be sold into a brothel? Sriy's eyes grew distant as her 13-year-old mind sorted through memories of her mother.

outside. The stench of garbage and an open sewer wafted into the room.

Although the family is poor, it is not starving. An expensive new karaoke music system, costing hundreds of dollars, sits in a place of honor in the middle of the wall.

Where did the family get the money for such a purchase? Apparently in part from Mrs. Olayres' oldest daughters, aged 10 and 12. On five occasions over the last year, by Mrs. Olayres' own count, she handed over the two girls to a Japanese man, Hisayoshi Maruyama, for cash.

The most recent time was Feb. 23, when according to the police report, Mrs. Olayres delivered the 10-year-old to Maruyama's hotel room, accepted \$60 and left.

The police say that they responded to a complaint from a relative and found Maruyama and the 10-year-old girl, both naked, in his hotel room. The police report says that Maruyama had kissed the girl undressed her, sexually abused her, tied her up, photographed her and forced her to perform oral sex.

"I didn't know," Mrs. Olayres said matter-of-factly. She insisted that she had believed Maruyama's explanation that he wanted to take pictures for a Japanese foster-parents' organization. Anyway, Mrs. Olayres added, many neighbors had also hired out their daughters to Maruyama.

The two girls were taken to a government-run shelter, where, through a social worker, they declined to be interviewed about their mother. Maruyama, a 34-year-old with a mop of black hair and a modest paunch, who identifies himself as a medical doctor at a Tokyo institute that seems not to exist, insisted in an interview in the Manila city jail that he had been framed by the police.

Maruyama acknowledged that he had been arrested before in Manila, in 1991, in very similar circumstances. But he said he had been framed then, too.

Police reports from that time say that he forced a 10-year-old boy and his 11-year-old sister to engage in sexual acts together, and then further abused six young boys and a 7-year-old girl so he could take pornographic videos of them.

Maruyama argued that his main legal problem is that he did not have enough cash to pay a bribe. He said that when his hotel room was raided, he was not initially arrested, and police records confirm this. According to Maruyama's account, he was taken to a police office and asked for a \$4,000 bribe. Only when he could not pay, he said, was he arrested.

Poisoned Cookies, Silent Fury

The way a child's fortunes can suddenly collapse was underscored by the case late last year of four Cambodian girls who tried to help a middle-aged woman who appeared to be ill on the road. According to a social worker who works with Cambodian prostitutes, the woman offered the girls a cookie each, in a show of gratitude, but the cookie was drugged and the girls passed out.

Then the woman hired a taxi to take them to a brothel, which she entered to negotiate a sale. The taxi driver realized what was happening and felt bad because he recognized one of the unconscious girls. So he drove off and took the girls home before the woman came out. Otherwise they very likely would have finished their lives in the brothels.

The role of fate is fully evident in the Cambodian brothel that houses Sriy, the 13-year-old whose owner pushed down the neck of her dress to show off her chest. A moment later the owner did the same to Sriy's best friend, a 15-year-old Vietnamese girl who was sold to the brothel by a man who effectively kidnapped her.

That girl's mother finally tracked her daughter down in March and found her working in the brothel. But since the brothel owner had paid for the girl -- even if to a kidnapper -- the mother could not take the girl home.

Instead the mother had to settle for signing a contract with the brothel owner, stipulating that when the girl earned back enough money she would be returned to her family.

"If the mother tried to grab her daughter and take her out of the brothel, the owner would have them beaten up," said a Cambodian journalist who has written about the problems of child prostitution. "And if the mother takes on the brothel owner, she can't win. The brothel owner can just pay some money to the

"Mom was sick and needed money," Sriy finally said hesitantly. "She had a lung disease. I don't hate

her."

Sriy's peaceful expression did not change, and she seemed lost in thought. But she began to play with a piece of brittle plastic on the table, breaking it with her slender fingers, violently crushing it into smaller and smaller pieces.

Half jaar cel voor jeugdporno

HASSELT - De rechtbank van het Belgische Hasselt heeft twee Nederlanders tot zes maanden cel veroordeeld omdat zij in hun Vlaamse videotheken cassettes verhuurden met jeugdporno. Het duo, een 42-jarige man uit Helmond en een 40-jarige Eindhovenenaar, voerde voor de rechtbank aan dat de jongeren die in de films acteerden 17 jaar en dus bijna meerderjarig waren. Maar de openbare aanklager legde dat verweer naast zich neer. Volgens hem is België nog niet toe aan dat soort films. Naast de celstraf moeten de Nederlanders ieder een boete van ruim 4000 gulden betalen.

Eerste veroordeling voor bezit kinderporno

Rechtbank Brussel

Van onze redacteur

Rechter Claire De Gryse veroordeelde de Brusselse kok Michel (44) dinsdag tot de maximumstraf van 1 jaar en 200.000 fr. boete voor het loutere bezit van pornografie met acteurtjes onder de 16 jaar. In Michel's huis vond men een 60-tal cassettes, een honderdtal pornoboekjes en ook nog 8 albums met foto's waarop Michel zelf stond samen met jonge Aziaten. Het was de eerste veroordeling voor bezit van kinderporno sinds dat kan door de nieuwe wet op de mensen-

handel van 13 april 1995. Tot dan was het loutere bezit van kinderporno niet strafbaar.

Kok Michel krijgt wel een uitstel voor vijf jaar, maar hij moet zich psychiatrisch laten behandelen. De straf is toch zo zwaar omdat het "slechts het topje van de ijsberg is. Michel reisde immers veel naar Thailand om daar zijn driften te bevredigen zonder enige mogelijkheid tot bestraffing", zo vond De Gryse.

Michel stond ook nog terecht voor aanranding van de eerbearheid op Robert, een 17-jarige Roemeense prostitué. Hiervoor werd hij vrijgesproken omdat de klacht "door wraak" werd ingegeven en vaag is.

Actie op Internet tegen kinderporno

DOOR ONZE NIEUWSDIENST

Utrecht - De vereniging van Nederlandse Internetproviders (NLIP) heeft op het Nederlandse deel van Internet een meldpunt geopend voor kinderpornografie.

De toegangsverschaffers hopen door zelf normen en regels op te stellen te voorkomen dat de overheid gaat ingrijpen. Internet is een razendsnel groeiend, wereldwijd netwerk van onderling verbonden computers, waarop de gebruikers informatie kunnen vergaren of aanbieden.

De Internet-aanbieder XS4ALL uit Amsterdam heeft een pagina waar Internetgebruikers verspreiders van kinderporno kunnen aanmelden, die vanuit Nederland werken. Verspreiders van dit materiaal krijgen vervolgens een waarschuwing dat ze met het verspreiden van deze informatie moeten ophouden. Gaan ze desondanks door, dan doet het meldpunt aangifte bij de officier van justitie.

De verspreiding van kinderpornografische afbeeldingen wordt in Nederland bestraft met een gevangenisstraf van maximaal

vier jaar.

Het meldpunt is een initiatief van de Landelijke Werkgroep Racisme en Kinderpornografie. Voorzitter van de werkgroep F. Rodriguez (tevens voorzitter van de NLIP) hoopt dat van het meldpunt een preventieve werking uitgaat: „Nederlandse verspreiders moet duidelijk worden gemaakt dat wij geen kinderporno op Internet tolereren. Dat ze het verspreiden in besloten discussiegroepen, moeten ze zelf weten”.

De Landelijke Werkgroep Racisme en Kinderpornografie heeft bewust gekozen voor een meldpunt waar alleen gevallen van kinderporno kunnen worden gemeld.

Strafbaar

Rodriguez: „Kinderpornografie is in alle landen strafbaar. Bij racisme ligt dat veel ingewikkelder. Wat in de Verenigde Staten is toegestaan, mag hier niet en omgekeerd. We willen eerst ervaring op doen met het meldpunt kinderporno. Later kunnen we alsnog bekijken of we ook racistische uitlatingen op deze manier kunnen aanpakken”.

Festnahmen wg. Kinderporno

Frankreich. Nach Fahndungaktionen im ganzen Land hat die französische Polizei Anfang April mehr als hundert Personen festgenommen, die in eine Kinderporno-Affäre verwickelt sind. Ziel der beispiellosen Aktion war die Zerschlagung eines Rings, der mit Kindervideos aus Kolumbien handelte. Chef der Videohändler soll ein bereits seit mehreren Wochen inhaftierter Franzose sein, der nach Polizeiangaben seit mehreren Jahren durch die Firma Toro Bravo in

Bogota Pornofilme vor allem mit lateinamerikanischen Jungen drehen ließ. Im Rahmen der Aktion soll auch ein Verleger von Homosexuellen-Blättern mit Verbindung zu Neonazikreisen festgenommen worden sein.

Kinder pornos im Internet

Wegen der Verbreitung von Kinder pornos im Computernetzwerk Internet hat die Polizei bundesweit acht Wohnungen durchsucht. Drei Computerbesitzer wurden überführt. Einer von ihnen hatte hunderte Porno-Fotos auf seiner Festplatte gespeichert.

Internet-Pornos - endlich ein Urteil

Ein britischer Forscher (27) an der Uni Birmingham richtete im Internet ein Archiv für Kollegen und Freunde ein. Inhalt: Kinder-Pornos. Anzeige. Der Richter: „Pornografie, die obszöne Bilder von Kindern zeigt, ist teuflisch. Die Bilder regen die Phantasien von Menschen mit perversen Vorlieben an, animieren sie zum Kindesmißbrauch.“ 3 Jahre Gefängnis.

Bayern will das Dorf sauberhalten

TAL 23.05.96

Die Landespolizei ist überfordert, der Innenminister nicht

Als Bayerns Staatsanwälte ein Ermittlungsverfahren gegen die Firma Compuserve einleiteten, waren sich die deutschen Medien einig. Nicht etwa die allgegenwärtige Überwachung durch die Zusammenschaltung staatlicher Behörden, unkontrollierte Ganovenkommunikation über verschlüsselte E-Mail oder Bankencrashes durch Scheinüberweisungen seien die Gefahr der weltweiten Computernetze, sondern der Versand von pornographischen Bildern. Das Problem der modernen Computerkriminalität, da waren sich die Experten bei einer Diskussion auf dem „Münchner Werbegipfel 96“ (in Zusammenarbeit mit der CSU-Nachwuchsorganisation Junge Union) einig, liegt an anderer Stelle. Viel größerer Schaden werde angerichtet durch computerunterstützten Kredit- und Scheckkartenbetrug, warnte Rechtsexperte Ulrich Sieber, Professor an der Universität Würzburg.

Das stört den bayerischen Innenminister Günther Beckstein aber kaum. Er gibt zwar zu, daß er von der Materie überfordert ist („mein Sohn versteht zehnmal mehr davon“), meint aber trotzdem, der Fall eines Providers sei vergleichbar mit dem Fall eines Kioskbesitzers. Und der wiederum ist verpflichtet, nachzuprüfen, was in den von ihm vertriebenen Zeitschriften steht. Das Internet, schließt Beckstein, falle deswegen nicht unter den Schutz des Post- und Fernmeldegeheimnisses, weil die Daten frei zugänglich seien.

Der Internet-Provider: ein Postbeamter oder ein Kioskbesitzer? Es müsse ein Mittelweg gefunden werden, sagt Beckstein. Werner Paul, Kriminalhauptkommissar am Bayerischen Landeskriminalamt, und Henrik Fulda vom Hamburger Chaos Computer Club warnen in seltener Einigkeit wiederholt davor, die Kinder pornos im Netz allzusehr hochzuspielen - wenn auch mit untersch.

chen Begründungen. Fulda: „Das Netz reguliert sich selbst. Wenn ich keine Kinder pornos sehen will, dann muß ich das im Netz auch nicht. Das Internet spiegelt nur unsere Gesellschaft wider: Was es in der Realität gibt, das gibt es eben auch im Netz.“ Werner Paul dagegen machte der Runde klar, daß er und seine Kollegen ganz andere Sorgen hätten: „Es gibt 3.000 verschiedene Diskettenformate. Wenn Kriminelle ihre Datenbank auf einem etwas exotischen Format ablegen, dann können wir das schon gar nicht mehr lesen. Außerdem haben wir weniger als ein Dutzend qualifizierter EDV-Fachleute.“ Zuviel Inkompetenz wollte er dennoch nicht preisgeben: „Ich werde mich hüten, im Detail zu erzählen, was wir können und was nicht.“ Die Grenzen scheinen aber schnell erreicht. Schon wenn ein Gangster seine Daten beispielsweise in eine Mailbox auslagert, sind sie für die Polizei in fast unerreichbarer Ferne getückt. kuzzy

In 1993 publiceerde Homologie een port folio met een aantal foto's van schattige poedelnaakte meisjes. Drie jaar later blijken de afbeeldingen, en vooral die met het blonde brutale wezen-tje met lange haren en lippenstift, mikpunt van een dispuut. Weinig lezers waren zich er waarschijnlijk van bewust; volgens de nieuwe zedelijkheidswetgeving is de foto schadelijk voor de minderjarige. Kinderpornografie dus in de Homologie. Drie jaar later is het zoeken geblazen naar argumenten vóór en tégen publikatie van naakt afgebeelde kinderen. Welke standpunten zijn hierin mogelijk en wie zijn in dit verhaal winnaar of loser? Oriënteer u in de schimmige wereld van pedo's en zedenmeesters.

HOMOLOGIE

MEI/JUN 96

ZAPP GROOTENDORST

BEGIN FEBRUARI 1996 WERD DE NIEUWE AANGESCHERPTE WET OP DE KINDERPORNografie van kracht. In de nieuwe wet is sprake van een verzwaring van de strafmaat voor het verhandelen, in bezit hebben en vervaardigen van kinderpornografie. De politie kan op basis van deze strengere wetgeving verdachten van het misdrijf in voorlopige hechtenis vastzetten. Waar voorheen alleen seksuele handelingen met afgebeelde kinderen zonder schaamhaar het criterium kinderpornografie bepaalde, is nu ook schadelijkheid voor het kind als onomstotelijk criterium ingevoerd. Wat precies kinderpornografie is, wanneer er sprake is van schade voor of misbruik van een kind, blijft met de nieuwe wet onduidelijk. Het begrip 'misbruik' staat nu centraal in de regelgeving. De term 'kinderpornografie' kan nu ook toegepast worden op verder onschuldig lijkende afbeeldingen van naakte kinderen.

De gevolgen van de nieuwe wet zijn inmiddels merkbaar. Handelaars twifelen of ze pedobladen en fotoboeken nog wel moeten blij-

ven verkopen. Pedo's weten niet wat ze met hun foto's van kinderen aan moeten. En iedereen die met het onderwerp te maken heeft wacht in stilte af wat er verder zal gebeuren. Ondertussen veroordeelde de politierechter een handelaar tot duizend gulden boete op basis van de nieuwe wetgeving. Hij had onder de nieuwe wet strafbaar geworden beeldmateriaal in bezit om te verhandelen. Hetzelfde materiaal was al zes keer eerder in beslag genomen en de handelaar had dat vervolgens dan na een aantal maanden weer terug zien komen zonder verdere consequenties. De lauwloene reactie van de handelaar op de justitiële vervolging, werd nu door de politierechter afgedaan met de opmerking: 'U had uw vakliteratuur bij moeten houden'. Reden voor Homologie om in snelle belronden ons licht op te steken over wat wel en niet kan op blote kinderen gebied, seks met kinderen en aanverwante zaken.

EXP 11.05.96

BIL 28.05.96

Toedracht moord op driejarige meisje nog onduidelijk

Van onze verslaggever

BREDA

De toedracht van de moord op de driejarige Robin Bogers uit Breda is nog steeds niet duidelijk. Justitie verhoort sinds zondag zeven verdachten in de geruchtmakende moordzaak, maar een bekentenis heeft dat nog niet opgeleverd. De zeven verdachten zijn een overbuurvrouw van het meisje, haar partner en vijf familieleden en kennissen. Ze kunnen na een gerechtelijk besluit van gisteren nog zeker tien dagen worden vastgehouden en verhoord.

De 27-jarige overbuurvrouw heeft eerder deze week ontkend Robin Bogers vermoord te hebben. Het kind is voor het laatst bij haar gezien, op 24 april. De vrouw claimt dat het meisje naar huis is gegaan om iets op te halen. Daar is ze nooit

aangekomen. Robin was het speelkameraadje van het zoontje van de vrouw, dat eind vorig jaar plotseling overleed. Dat gebeurde kort na een bezoek aan Robins huis.

Zondagmorgen werden op een vuilstort in Zevenbergen stoffelijke resten en een schoentje van het kind gevonden. Enkele pelotons van de Mobiele Eenheid (ME) speuren op de stortplaats nog steeds naar stoffelijke resten van het kind. De politie in Breda denkt dat de ME'ers zeker tot vandaag nodig hebben om de twee miljoen kilo afval te doorzoeken die in Zevenbergen ligt opgeslagen.

Woordvoerder R. van Kuik wil niet in details treden, maar geeft aan dat er 'nog veel meer' dan het tot nu toe aangetroffene gevonden moet worden. Sinds zondag zijn geen nieuwe stoffelijke resten gevonden. De speurtocht wordt door groepen van vijftig ME'ers gedaan. Na twee dagen worden de ploegen afgewisseld.

Weer twee mensen aangehouden in zaak dode peuter

ANP

BREDA

De politie heeft opnieuw twee verdachten aangehouden in de zaak van de vermoorde driejarige peuter Robin Bogers uit Breda. Het zijn de moeder en aanstaande schoonzus van hoofdverdachte T.J.

Politie en justitie weten nog altijd niet wie Robin om het leven heeft gebracht, waar dat is gebeurd en hoe zij is weggevoerd. Het meisje verdween op woensdag 24 april, toen zij speelde bij de overbuurvrouw T.J.

Een stuk van haar been en een van

haar schoenen zijn teruggevonden op een regionale vuilstortplaats. Ondanks een zeer groot onderzoek is daar verder niets meer van Robin achterhaald.

De raadkamer van de rechtbank in Breda heeft deze week de gevangenhouding bevolen van zes verdachten in deze zaak. Een zevende verdachte werd vrijgelaten.

Verdwenen peuter mogelijk slachtoffer kinderporno

DOOR ONZE NIEUWSDIENST

Breda - Het politieteam dat de verdwijning en de mogelijke

moord op de Bredase Robin Bogers (3) onderzoekt, houdt er rekening mee dat de peuter slachtoffer is geworden van makers van kinderporno. Bij enkele verdachten zijn bij een huiszoeking videobanden en filmopnamen meegenomen. Of daar ook belastende opnamen bij zitten, is niet bekend.

De politie had gisteren een verbod gekregen van het Openbaar Ministerie om inhoudelijk te reageren op de stand van zaken in het onderzoek. Officier van justitie mr. W. Koops was niet bereikbaar.

Het politieteam wordt vrijwel dagelijks geconfronteerd met tegenstrijdige verklaringen van de twee hoofdverdachten, een 27-jarige vrouw en haar 34-jarige voormalige echtgenoot. Zij bekennen steeds andere zaken die regelmatig weer worden ingetrokken. „Ze kunnen fictie en werkelijkheid niet meer onderscheiden”, zegt een van de advocaten.

De vrouw is de overbuur van het gezin Bogers bij wie Robin op de dag van haar verdwijning omstreeks het middaguur pannenkoeken zou gaan eten. In een verklaring zou de verdachte hebben toegegeven dat het kindje dood is en dat ze het lichaam heeft weggevoerd.

De echtgenoot heeft volgens een betrouwbare bron bekend dat hij de peuter seksueel zou hebben misbruikt. Maar de verklaringen van de verdachten sluiten wat tijdstip betreft niet op elkaar aan. Er zijn binnen geen sporen van een misdrijf gevonden. Wel zijn in de auto van een 21-jarige andere verdachte vrouw sporen gevonden van bloed. De politie vermoedt dat het om bloed van Robin gaat.

Fotografe **Desiree Dolron** wilde de foto's die in 1993 in Homologie gepubliceerd werden niet opnieuw ter beschikking stellen. Desalniettemin verklaart zij nadrukkelijk dat haar werk niets van doen heeft met kinderpornografie. Kunst is haar uitgangspunt.

Jaap Hoek, leider van het kinderpornoteam bij de Zedenpolitie van Amsterdam reageert op een van de destijds gepubliceerde foto's: 'Volgens de nieuwe richtlijnen van de procureur generaal moet de foto als kinderpornografisch gezien worden. De jeugdige staat namelijk in een onnatuurlijke pose, met in de foto speciale aandacht voor het geslachtsdeel. Mijn kleinkinderen staan niet zó: mondje open, vagina in beeld. Als opsporingsambtenaar zou ik deze foto wel willen voorleggen aan het Openbaar Ministerie met de vraag of ze het willen vervolgen. Het is een strafbare foto. Maar de maker of de uitgever moet zo'n foto wel verkopen of aanbieden aan anderen, wil de rechter tot een veroordeling komen. Deze foto kan schadelijk zijn voor de jeugdige. De nieuwe wet zoals die nu geldt dreigde eerst te weinig rekening te houden met schadelijke gevolgen achteraf voor het afgebeelde kind. Ik ben nu toch tevreden omdat in de nieuwe wet van minister Sorgdrager uitgegaan wordt van de schade die het kind nu of later ondervindt. Dubieuze praktijken zoals het fotograferen en inzoomen op de vagina van een driejarig kind dat op het naaktstrand met de beentjes wijd speelt is nu gewoon strafbaar. Die beelden treffen wij van de zedenpolitie regelmatig aan onder de toonbank in sekswinkels. Kinderen kunnen daar op den duur schade van hebben. Een kind van bijvoorbeeld twee jaar heeft geen enkele mogelijkheid om te weten dat ze ten eerste op die manier is gefilmd en dat ze ten tweede op die manier verkocht wordt.

Ouders die naaktfoto's van hun kinderen thuis hebben hoeven zich niet bezorgd te maken over de nieuwe wet. Er moet ook iets gedaan worden met die afbeeldingen of films. Als ik bij een huiszoeking ergens naar binnen ga op grond van de zedenwetgeving omdat ik vermoed dat daar kinderpornografie te vinden is, en ik vind één foto, dan denk ik dat het te gek is om daar allerlei dingen aan te verbinden. Dat wordt wel eens gezegd, maar daar praten we niet over. Er moet, en daarin ben ik het met de minister eens, een enigszins naar buiten gericht gebeuren bij zijn. Met andere woorden: degene die de foto's heeft moet er iets mee willen doen. Dus gaan ruilen, gaan uitdelen. De zeventigjarige man die laatst bij me kwam en vroeg of het wel kon, dat hij soms twee fotootjes van naakte kinderen voor het slapen gaan bekeek, kijk, dat vind ik niet zo erg.'

Naast de justitiële opsporingskant een reactie van de hulpverlener **Lex van Naerssen**, hoofddocent klinisch psychologische aspecten van de seksualiteit aan de universiteit van Utrecht, en vanuit zijn functie tevens counsellor en therapeut voor mannen die vallen op meisjes en jongens tussen '6 en 15 jaar: 'Kinderporno, dat wil zeggen seksuele handelingen tussen en met niet-geslachtsrijpe kinderen, werd in beperkte oplage tussen 1975 en 1980 ook in Nederland gemaakt. (Onder de oude wet was dit materiaal ook al strafbaar, ZG). Dit materiaal hebben sommige mensen nog steeds in hun privécollectie. Mensen zijn nu als de dood voor het in bezit hebben van de porno gemaakt voor 1980 en zij vernietigen en dumpen het massaal.

Wat betreft de gevolgen voor de emancipatie van pedofielen vind ik dat homoseks met en tussen kinderen boven de dertien jaar geen pedo-emancipatie, maar homo-emancipatie is. De meeste homo's komen rondom hun dertiende jaar tot het besef dat ze op mannen vallen. Dat heeft niks met pedofilie te maken. Trouwens, je wordt in dit land veel te lang kind gehouden. In andere landen is dat wel anders. Pedo-emancipatie is nooit van de grond gekomen. Het zijn een beetje rare mensen, overigens. Ze hebben geen rechten op seks met kinderen jonger dan 13 jaar. Het is een fantasie van ze en daar emancipeer je niet op.'

'Volgens mij weet iedereen verdomd goed wat kinderporno is en niet', zegt **Anneke Reinders** van boekhandel Vrolijk. Zij verkoopt in

haar boekhandel afbeeldingen van blote en van geklede jongetjes, die ongetwijfeld voor sommigen erotisch zijn. Haar cliëntèle bestaat uit mannen van allerlei soort. 'Wat ik hier verkoop, daar sta ik voor. En als de pedo's nou zelf eens opkomen voor hun emancipatie en belangen, dan kan ik me vierkant achter hen opstellen. Dan ben ik er zelfs toe bereid voor deze handel in de bak te gaan.' Kinderpornografie is uit den boze bij deze boekhandelaarster. Wat naar haar idee naar seksueel misbruik neigt of in die richting wijst haalt ze direct van de schappen. Ze klaagt erover dat de pedo-organisaties zelf nooit duidelijk kinderpornografie en seksueel kindermisbruik veroordelen. 'Ze stellen zich als zielig op in plaats van duidelijkheid te scheppen.'

Theo Sandfort, voorzitter van de werkgroep homostudies aan de Faculteit Sociale Wetenschappen in Utrecht: 'Pedo's kunnen niks zeggen want ze zitten al in een verdomhoekje. Zelfs meer in het verdomhoekje dan 10 jaar geleden. Evenmin kan je van pedo's verwachten dat ze voortdurend roepen hoe erg seksueel misbruik is. Dat zou meehuilen met de wolven in het bos zijn.

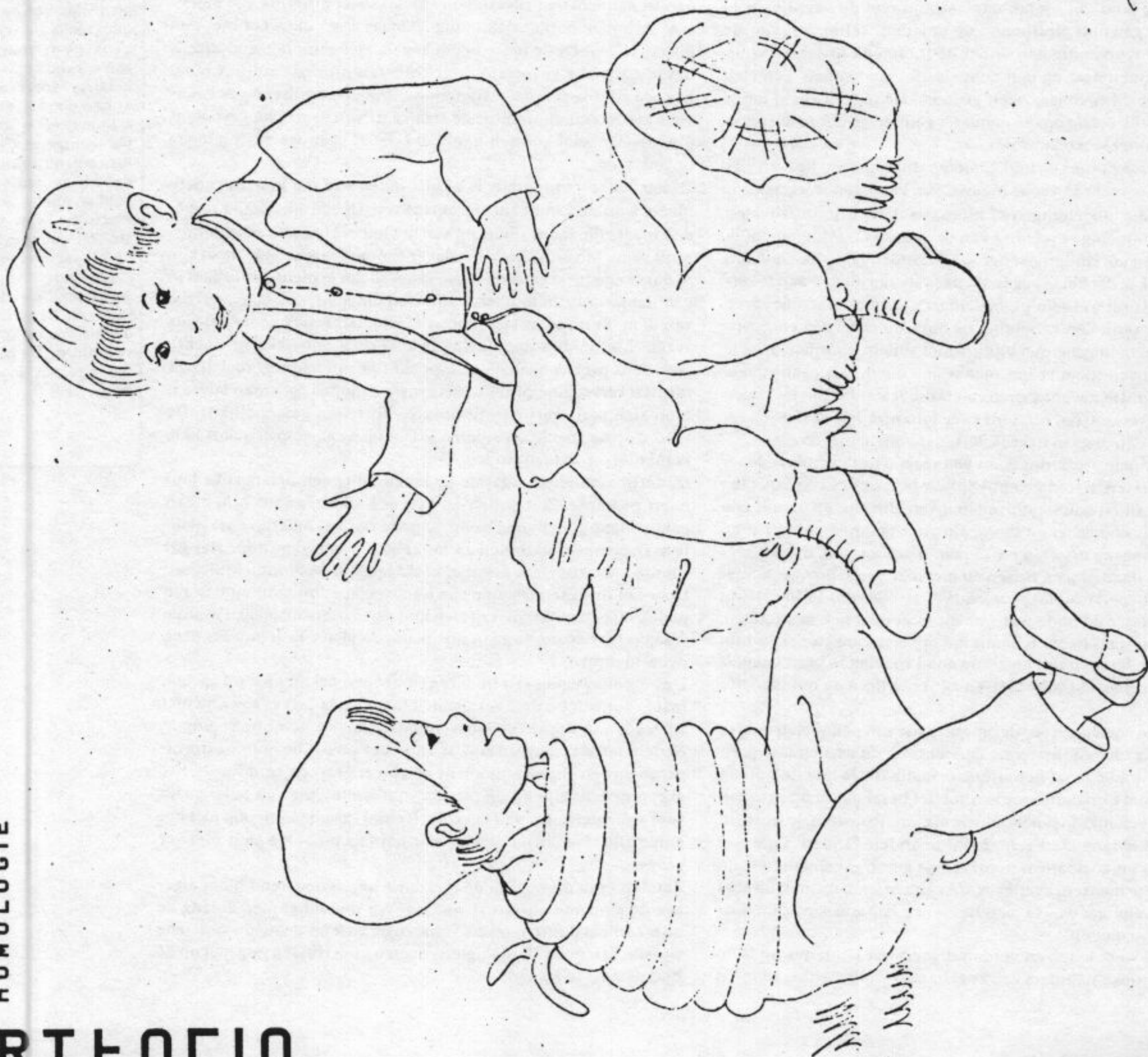
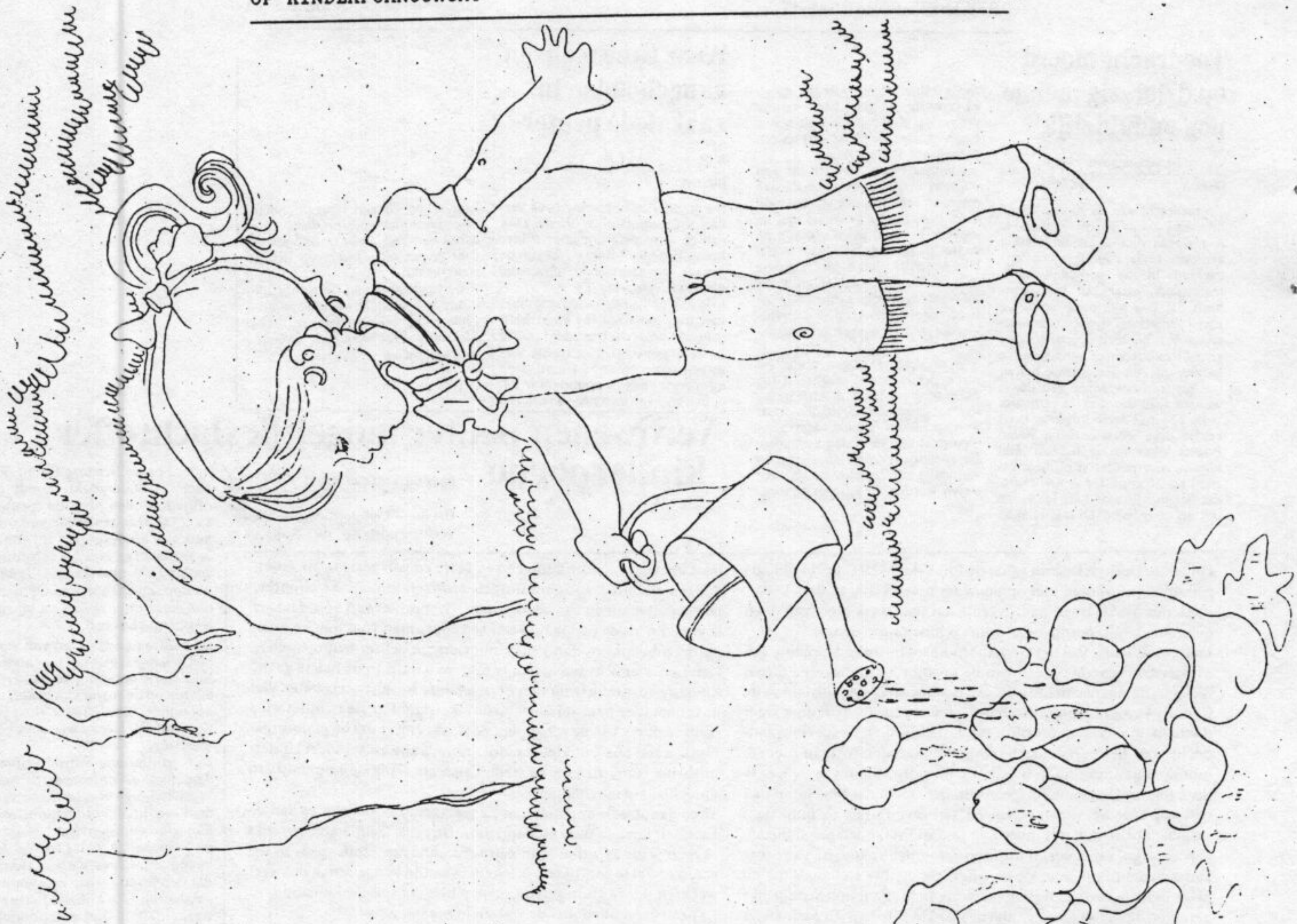
Het is niet misselijk wat er het afgelopen jaar allemaal gebeurd is voor pedo's. Hoek heeft vrij spel. De samenleving spreekt hem niet tegen. En de politie dreigt te vergeten waar het allemaal om begonnen is, namelijk het voorkomen van seksueel misbruik van kinderen. Ze hollen harder dan nodig is, maar doen dit weer niet met opzet en hebben de beste bedoelingen. Het achterliggend idee is dat je erotische gevoelens voor kinderen uit onze cultuur moet bannen. Dat is een naïef standpunt. Immers, erotische gevoelens voor kinderen behoren tot de staalkaart van erotische gevoelens die mensen zoal kunnen hebben. Daar is geen wetgeving tegen opgewassen.

Of iets kinderpornografie is of niet moet, wat mij betreft, gedefinieerd worden vanuit het afgebeelde zelf. Of een afbeelding verboden moet zijn, moet afhangen van het feit of kinderen er voor misbruikt zijn. Misbruik houdt in dat er aantoonbare schade moet zijn of dat er een reële kans op is. Nu is het zo dat je mensen die daar in geïnteresseerd zijn foto's van kinderen afneemt, met alle gevolgen van dien. Er ontstaat een repressief klimaat. Pedo's komen steeds verder buiten de samenleving te staan. Zij ontwikkelen slechte gevoelens over zichzelf die gekoppeld zijn aan schuldgevoelens. Er moeten vervelende of zelfs heel ernstige dingen gebeuren voordat men zich realiseert dat dit huidige optreden belachelijk is. De moord op de 16 schoolkinderen in Dunblane afgelopen maart 1996 komt niet uit de lucht vallen.

Ondertussen denk ik dat de pedobeweging een belangrijke fout heeft gemaakt. Ze hebben op een bepaald moment hun eigen emancipatie gericht op de emancipatie van de kinderlijke seksualiteit. Daarmee ontkennen ze hun eigen pedo-identiteit. Het gaf ruimte om alleen een negatief beeld te geven van ontuchtplegers. Door het niet manifesteren van hun eigen pedo-identiteit bestaan pedo's niet en ontzegden zij zich hun eigen bestaansrecht. De grote vraag is nu hoe om te gaan met pedogevoelens. Er is immers geen pedo-identiteit.

De homobeweging kan in deze kwestie een belangrijke rol spelen. Inzet voor een bredere seksualiteit is nodig. Ik ben er sowieso niet zo zeker van dat de verworvenheden van de homobeweging in Nederland al verankerd zijn. Ik sluit niet uit dat de homo-extravaganza op een gegeven moment niet meer geaccepteerd wordt. Het alleen gericht zijn op en pleiten voor wetten die van belang zijn voor twee personen van dezelfde leeftijd mag daarom ook niet het enige zijn. Een strijd alleen voor het eigen hachje gaat niet ver genoeg.'

Kunnen er in dit blad in de toekomst nog vertederend bloot afgebeelde kinderen afgedrukt worden? Wij weten het niet. Zolang de onzekerheid duurt, beraadt Homologie zich op de nieuw ontstane situatie. Uw oude Homologieën hoeft u ondertussen nog niet op de brandstapel te gooien!'

Ugo Rondinone
woont en werkt in Zürich, Zwitserland

HOMOLOGIE

Krantenbezorger verdacht van misbruik kleuters

LEEWARDEN - Kleuters in de buurt Welgelegen in Leeuwarden zijn de afgelopen maanden seksueel misbruikt door een 14-jarige krantenbezorger van het Friesch Dagblad. De jongen heeft een gedeeltelijke bekentenis afgelegd. De ouders van vijf kinderen hebben gisteren aangifte gedaan bij de politie. Meerdere kinderen vertellen dat de jonge man hen op diverse plaatsen in de wijk heeft gedwongen tot seksspelletjes. Daarbij bond hij de kleuters soms vast.

De 14-jarige heeft zich gisteravond zelf gemeld op het politiebureau. Hij heeft inmiddels bekend twee keer een jongetje seksueel te hebben misbruikt. Een keer moest een ander jongetje daarbij toekijken. De kinderen, allen vier of vijf jaar oud, zeggen dat ze op afgeschermde plaatsen zijn misbruikt en mishandeld. De man heeft hen ontkleed en gedwongen tot seks. Hij misbruikte voornamelijk jongens, meisjes werden gedwongen toe te kijken. Ook moesten de kinderen seks met elkaar hebben. De bezorger, die zich voordeed als een politieman, gaf hen speelgoed, flippo's en knikkers. Hij dreigde de kinderen en hun ouders „dood te schieten” als ze erover zouden praten.

De ouders zeggen dat hun kinderen sinds enkele maanden vragen of ze „toch echt niet dood hoeven”. Sommige kleuters hebben nachtmerries en durven niets te vertellen. Anderen klagen al geruime tijd over pijnlijke geslachtsdelen. Vorige week kwamen de ouders tot het besef dat al die afzonderlijke verhalen een sterke samenhang vertonen.

Jonge ontuchtpleger kan zware straf krijgen

LEEWARDEN - De 14-jarige jongen uit Leeuwarden die wordt verdacht van ontucht met twee kleuters van vijf jaar, kan daarvoor een zware straf krijgen. Afhankelijk van de ernst van het delict kan de verdachte zelfs tot zijn 21ste verjaardag ter beschikkingstelling worden opgelegd. Dat zegt het Openbaar Ministerie in Leeuwarden. Het OM kan inhoudelijk nog niet op de zaak ingaan, zolang het politieonderzoek loopt.

Verontruste ouders trokken vorige week aan de bel bij de politie. Ze hadden het vermoeden dat de jongen tijdens het rondbrengen van kranten hun kinderen seksueel mishandelde. De zedenpolitie stelde daarna een onderzoek in. Maandag hebben de drie ouders officieel aangifte gedaan. De jongen heeft zich dinsdag met zijn vader bij het politiebureau gemeld. Na verhoor mocht hij weer naar huis.

De jonge verdachte heeft inmiddels bekend twee keer een jongetje seksueel te hebben misbruikt. Eén keer moest een ander jongetje daarbij toekijken.

De politie meldde gisteren dat bij haar de voorzichtige indruk is ontstaan dat het bij die twee gevallen blijft. Maar bij de school waar de jongen zijn slachtoffers oppikte, wordt gesproken over in elk geval vijf gevallen van ontucht. „Toen wij deze geruchten opvingen, hebben we meteen actie ondernomen. De ouders hebben nog niet allemaal aangifte gedaan. De zaak ligt heel gevoelig”, vertelt J. de Jong, directeur van de Menno van Coehoornschool.

telt J. de Jong, directeur van de Menno van Coehoornschool.

Veertienjarige bekend ontucht met kleuter

ANP

LEEWARDEN

Een veertienjarige jongen uit Leeuwarden wordt ervan verdacht ontucht te hebben gepleegd met twee kleuters. De jongen heeft een gedeeltelijke bekentenis afgelegd. Hij heeft een kleuter bij school opgewacht en hem vervolgens meegenomen naar een braakliggend terrein. Daar heeft hij het jongetje twee keer seksueel misbruikt.

Op scholen in de buurt is onrust ontstaan. De directeur van de Menno van Coehoornschool heeft dinsdag zijn leerlingen een brief voor de ouders meegegeven. „Wij zijn bang dat er meer gevallen aan het licht komen”, aldus de directeur.

Tiener verdacht van ontucht

LEEWARDEN - Een 14-jarige jongen in Leeuwarden wordt verdacht van ontucht met twee kleuters. De jongen, die gedeeltelijk heeft bekend, zou de kleuters bij school hebben opgewacht en hen vervolgens hebben meegenomen naar een braakliggend terrein.

Judocoach Ooms aangehouden

Judoka's doen aangifte bij politie

Door onze verslaggever Geld 6/5

TILBURG - Ruim twee maanden na de eerste beschuldigingen over seksuele intimidatie heeft de affaire-Peter Ooms tot aanhouding van de (voormalige) judocoach geleid. Ooms (49) werd zaterdagmorgen om 6.10 uur in zijn woning te Hilvarenbeek aangehouden. Hij wordt verdacht van feitelijke aanranding der eerbaarheid.

Het politie-onderzoek werd circa drie weken geleden gestart nadat aangifte was gedaan door de judoka's Monique van der Lee en Irene de Kok. Het tweetal besloot daarop omdat Ooms in hun ogen nog steeds weigert toe te geven dat hij te ver is gegaan en direct betrokken blijft bij judo.

In een eerder stadium zagen de judoka's af van juridische actie. Op 22 februari kwamen Irene de Kok, Monique van der Lee en Anita Staps met hun beschuldigingen voor het eerst naar buiten. Van het drietal heeft Anita Staps geen aangifte gedaan. Haar ervaringen met Ooms dateren uit een periode dat eventuele strafbare feiten inmiddels zijn verjaard.

Na de aanhouding zaterdagmorgen vroeg door drie agenten werd Ooms voorlopig voor een termijn

van drie dagen en vijftien uur in verzekering gesteld. Binnen die termijn moet hij worden voorgeleid aan de rechter-commissaris, die beslist over verlenging van de in-verzekeringstelling. Gisteravond was nog niet bekend wanneer dit zou gebeuren.

Praktische redenen

„De aanhouding was om praktische redenen zo gepland in het overleg van politie en justitie. De aanhouding heeft geen problemen opgeleverd”, aldus politie-woordvoerder J. Clarijs. Het politie-onderzoek werd drie weken geleden op gang gebracht toen Irene de Kok en Monique van der Lee aangifte deden op advies van psycholoog Jan Looman, die aan de sportorganisatie NOC*NSF is verbonden.

„Door de eigen hulpverleners is contact gezocht met politie en justitie en gevraagd naar de mogelijkheden om de zaak aan te kaarten. Daar is vrijwillige aangifte uit voortgekomen”, licht politie-woordvoerder Clarijs toe. De afgelopen drie weken heeft de politie vervolgens besteed aan het verzamelen van feiten.

Ooms werd daarbij nog niet verhoord. Na overleg met justitie werd vervolgens besloten zaterdagmorgen vroeg tot aanhouding van de voormalige judocoach over te gaan. Afgelopen weekende is Ooms in het politiebureau te Tilburg uitvoerig gehoord.

Judocoach Ooms vast na aangifte van oud-pupillen

TILBURG (ANP) - De bekende Tilburgse judocoach Peter Ooms is zaterdag in zijn woning in Hilvarenbeek aangehouden. Ooms (49) wordt verdacht van „feitelijke aanranding der eerbaarheid”.

Daarvan is bij de politie aangifte gedaan door de judoka's Irene de Kok en Monique van der Lee, in het verleden pupillen van Ooms. De judocoach is in verzekering gesteld. Enige tijd geleden maakten de judoka's via de media bekend dat Ooms zich als hun judotrainer had schuldig gemaakt aan ongewenste intimiteiten. Daarna zochten beide judoka's via hulpverlenende instanties contact met politie en justitie.

Judocoach Ooms in cel wegens aanranding

Van onze sportredactie

AMSTERDAM

De Tilburgse judocoach Peter Ooms is zaterdag in zijn woning in Hilvarenbeek aangehouden. Ooms (49) wordt verdacht van „feitelijke aanranding der eerbaarheid”. Daarvan is bij de politie aangifte gedaan door de judoka's Irene de Kok en Monique van der Lee, in het verleden pupillen van Ooms. De judocoach is in verzekering gesteld.

Judocoach Ooms weer thuis na drie dagen politieel

ANP

TILBURG

Judotrainer Peter Ooms is maandagavond weer in vrijheid gesteld. Hij heeft drie dagen in een politiecel doorgebracht omdat hij wordt verdacht van „feitelijke aanranding der eerbaarheid” van de judoka's Irene de Kok en Monique van der Lee.

De politie in het district Tilburg heeft het tegen hem ingestelde onderzoek afgerond. Er is er geen aanleiding of onderzoeksgrond meer om hem nog langer vast te houden. Ooms ontkent alle beschuldigingen. Na overleg met de officier van justitie is besloten hem vrij te laten.

Ooms (49) werd zaterdag in zijn woning in Hilvarenbeek aangehouden nadat tegen hem door de beide judoka's, in het verleden pupillen van Ooms, aangifte was gedaan. Eerder hadden De Kok en Van der Lee hem in de media al beschuldigd van ongewenste intimiteiten.

Tegen Ooms wordt nu proces-verbaal opgemaakt. Hij blijft verdacht van aanranding. Het dossier met daarin alle verklaringen en achtergrondinformatie wordt naar de officier van justitie gestuurd.

Meisje van twaalf verzint verkrachting

Door onze verslaggever WITTEM - Een 12-jarig meisje uit Wittem heeft op 27 februari van dit jaar valse aangifte gedaan van verkrachting door een 15-jarige jongen uit Gulpen. Het meisje, dat meerdere keren werd verhoord, heeft tot enkele dagen geleden volgehouden door de jongen te zijn verkracht. Pas nadat uit onderzoek bleek dat de 15-jarige onschuldig was, biechtte het meisje op het hele verhaal te hebben verzonden. De 12-jarige deed samen met haar moeder aangifte bij de politie van de basiseenheid Krijtland in Vaals. Daarop werd de 15-jarige jongen aangehouden en in verzekering gesteld.

Een politiewoordvoerder zei gisteren niet te weten waarom het meisje het hele verkrachtingsverhaal uit haar duim heeft gezogen en waarom het kind daar niet van afweek tijdens diverse verhoren. Tegen de 12-jarige is inmiddels proces-verbaal opgemaakt. De Gulpense jongen en zijn familie worden momenteel door het bureau slachtofferhulp bijgestaan.

Teenager zwangen Kinder zum Sex

exp Brilon - Sexueller Mißbrauch von Kindern durch ein paar Jahre ältere Jugendliche: Das erlebten offenbar ein 13jähriges Mädchen und ein 12jähriger Junge im sauerländischen Brilon. Zwei 14jährige und ein 16jähriger Junge wurden als mutmaßliche Täter dingfest gemacht. In einem Wald hatte das Trio Ende April die Kinder nach deren Angaben gezwungen, sie oral zu befriedigen, das Mädchen vergewaltigt. Anfang Mai, so die Aussage der Opfer, fielen sie erneut über das kleine Mädchen her, fesselten ein zweites Mädchen an einen Baum und zwangen sie, der Vergewaltigung zuzusehen.

(XP 31.05.96

Elfjarige verkrachter niet vervolgd

OTTAWA - De verkrachting van een dertienjarig meisje door een twee jaar jongere jongen heeft in Canada tot grote verontwaardiging geleid. De dader gaat er prat op dat hij minderjarig is en dat niemand hem iets kan maken.

In Canada kan een kind on-

der de twaalf jaar niet vervolgd worden, ongeacht het misdrijf. Tijdens een verhoor door de politie in Toronto verklaarde de jongen: „Jullie hebben me. Maar wat denken jullie nu te doen?”

De verkrachter staat voorlopig onder toezicht van een spe-

ciale jeugdinstantie.

De elfjarige stond samen met drie kameraden van tien, dertien en vijftien het meisje langs haar weg naar school op te wachten. Het viertal nam het slachtoffer mee naar een woning, waar de elfjarige zich aan haar vergreep.

HLN 21.05.96

Een al te gehoorzame dochter in een gewone familie

NRC 2-1-5

De dochter is niet meegekomen, wel enkele familieleden die af en toe snuiven van verontwaardiging als de verdachte vader aan het woord komt. Een Brabantse familie. Gewone gezichten, gewone jassen. Wie van hen is zich bewust geweest van de tijdboom die bijna twintig jaar lang onder hun familieleden lag te tikken?

Veertien, vijftien jaar was Leontien toen de incest begon. Ze zat in de tweede klas van de Mavo. Als ze thuis kwam uit school begon haar vader haar te strelen en te tongzoenen. Ze kon protesteren wat ze wilde, hij ging gewoon door.

Dit wordt bij rechtbanken allang niet meer uitzonderlijk gevonden. Dat de zaak van Leontien Smarens en haar vader bij justitie toch de nodige opzien baarde, kwam door de duur ervan. Volgens Leontien — nu een vrouw van vijfentwintig jaar — is haar vader tot haar driehonderdste met de ontucht doorgegaan. Dat ze trouwde en een kind kreeg, maakte vader Smarens niets uit zolang hij maar aan zijn geroefde kon komen. „Dat kutje is alleen van

mij”, zei hij altijd. Aanvankelijk had de vader bij de politie en in de raadkamer een volledige bekentenis afgelegd wat betreft de hele periode: van 1975 tot 1993. Maar opeens bekende hij alleen schuld voor de periode van 1975 tot 1978 — juist de periode waarvan de feiten na twaalf jaar verjaard waren. Ook de aard van die (verjaarde) feiten heeft hij afgezwakt.

„Ik heb haar gevingerd, zij heeft me afgetrokken, meer heb ik nooit gedaan”, houdt hij tegen de Bossche rechters vol. „Dat is erg genoeg”, zegt de voorzittende rechter, mr. J. van Biesbergen. „U zou ook gemeenschap met haar hebben gehad. Het neken heeft volgens uw dochter pas op toen ze verkerd kreeg.” „Dat is nooit gebeurd.” De rechter begint aan een troosteloze inventarisatie. De sets ging

door toen de dochter getrouwd was en bij haar ouders inwoonde. Het neken duurde tot 1981, het pijpen hield op bij de geboorte van een dochtertje in 1985, aan de wederzijdse masturbatie kwam Leontien en haar man zelfstandig woonden bleef haar vader haar lastigvallen. Hij had een sleutel van het huis en kwam wekelijks even langs.

Leontien durfde geen weerstand te bieden. Zij was altijd een zeer gehoorzaam kind geweest. Bovendien was zij bang dat haar vader haar of haar dochtertje iets zou aandoen — hij zou daarmee gedreigd hebben. Achteraf houdt ze ernstig rekening met de mogelijkheid dat haar vader ook haar dochtertje heeft misbruikt. „Dus uw dochter heeft alles na 1978 verzonnen”, zegt de rechter op ongelovige toon. „Ja.” „Waarom zou ze dat doen?”

„Weet ik niet.” De rechter herinnert bem aan zijn aanvankelijke bekentnissen bij de politie. Hoe hij Leontien voor het eerst in de bossen 'gepakt' had toen ze vijftien was. Vinger in de vagina. Dat ze gezegd had: „Foeti, mag je niet doen papa.” En hij: „Je mag het niet tegen mama zeggen.” Later zei hij: „Je mag mij ook wel eens pakken. Nog bijna twintig jaar later misbruikte hij haar thuis terwijl zijn vrouw beneden voor de kleindochter zorgde. Hij was er zelf

„Waarom zou ze dat doen?”

verbaasd over geweest dat dat al leemaal zomaar kon. „Ik weet niet waarom ze het toeliet als volwassen vrouw”, zei hij tegen de politie, voordat hij dit deel van zijn bekentenis introk.

„Had u enig idee dat u een groot overwicht op haar had?” vraagt de rechter. „Nee. Ik heb haar ook nooit bedreigd. Ik heb trouwens altijd in drie ploegen gewerkt, ik was bijna nooit thuis.” „Zei u wel dingen als: 'Van wie is dit kutje?'” „Heb ik nooit gezegd.” Leontien durfde niemand te vertellen wat er gaande was. Ze was ervan overtuigd dat haar moeder haar toch niet zou geloven. Dat is inderdaad niet onaannemelijk, want haar moeder heeft haar na haar aangifte bij de politie met verwijten overladen. Ze had het nooit aan de grote klok mogen hangen, want daarom zat vader nu in het huis van bewaring.

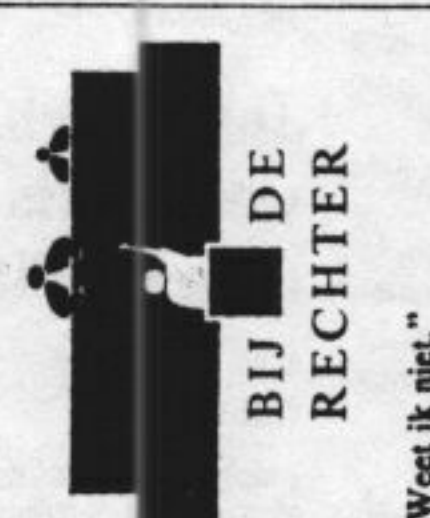
„Ik heb op het bureau onder dwang bekend”, zegt de vader. „Vindt u het mischien zo erg dat u het niet wilt toegeven?” vraagt een vrouwelijke rechter. „Ik heb niet méér gedaan dan ik heb gezegd.” „U heeft het ook in de raadkamer gezegd”, zegt de officier van justitie, mr. P. Frieimk, „en daar zat geen politie bij.” „Begrijpt u hoe moeilijk het voor uw dochter is dat u dit gedeelte ontkent?” vraagt de vrouwelijke rechter. „Ik was zo kapot”, zegt Smarens, „als de politie had gezegd dat ik haar vermoord had, had ik het ook bekend.” „Het meisje heeft wel eens tegen de Riagg gezegd dat er nooit gemeenschap is geweest”, valt zijn advocaat, mr. M. van Gelder, hem bij.

Op de gerechtelijke psychiater maakte Smarens een 'infantiel-primitieve' indruk. Maar hij heeft

voldoende verstandelijke vermogens om te beseffen waarmee hij bezig was. De psychiater houdt hem voor slechts licht verminderd toerekeningsvatbaar. De getuige-deskundige op incest-gebied die Smarens begeleidt, overhandigt de rechters een brief van zijn cliënt. Daarin schrijft hij onder meer: „Had ik mijn handen maar thuisgehouden, vierzeker die ik toen was. Ik verdien het niet dat mijn andere dochter en mijn vrouw me hebben vergeven.” Dat duidt op enig berouw, waar de psychiater nog maar weinig van had gemerkt. Maar ook de getuige-deskundige is nog lang niet tevreden over Smarens. „Ik ben nog zeker een half jaar met hem bezig.” De officier zat met de handicap dat het grootste deel van de belastende feiten verjaard was. Hij heeft zich in de tenuistelling moeten beperken tot de periode tussen december 1991 en juli

1993. Sinds 1991 is verkrachting ook strafbaar als er geen geweld is toegepast. Dat kwam goed uit, want de dochter heeft tegenstrijdige verklaringen afgelegd over het toepassen van geweld door haar vader. De officier vestigt de aandacht op de positie van het slachtoffer. Leontien is verbannen door haar moeder en zusster. Zij is volledig overstuurd, en loopt met zelfmoordplannen rond. De eis van de officier: een voorwaardelijke gevangenisstraf van een jaar. Als de zaal bijna is leeggestroomd, blijven een oudere vrouw en een man voor de rechters staan. De vrouw huilt. Het is de moeder van Leontien. „Ik wil mijn kind graag zien”, smikt ze, „maar het mag niet van de Riagg.” (Het vonnis, twee weken later: conform de eis.)

FRITS ABRAHAMS De namen van de verdachten en getuigen in deze rubriek zijn om redenen van privacy gefingeerd.

BIJ DE RECHTER

Onderzoek naar Geld misbruik in sekte 9/5

WADDINXVEEN (ANP) - De Raad voor de Kinderbescherming is begonnen met een onderzoek naar seksueel misbruik van kinderen door sekteleider Wim Griffioen uit Waddinxveen. Een woordvoerder van de Raad heeft dat gisteren desgevraagd meegedeeld. Volgens verschillende informanten en ex-sekteleden heeft de voorganger wel degelijk kinderen en vrouwen seksueel misbruikt. Hij zou zich zelfs schuldig hebben gemaakt aan een illegale abortus. Tot nu toe wilde de kinderbescherming nog niet tot een onderzoek overgaan, omdat er volgens de organisatie te weinig concrete aanwijzingen waren. Nadere informa-

Groninger (25) verdachte en slachtoffer incest

GRONINGEN/SCHIEDAM - De politie in Schiedam heeft een 25-jarige man uit Groningen aangehouden in verband met de omvangrijke incestzaak, waarvoor begin april een 68-jarige Schiedammer en diens twee zoons van 40 en 31 jaar werden aangehouden. De man zit in voorlopige hechtenis en heeft bekend één van de zeventien slachtoffers seksueel te hebben misbruikt. Volgens de woordvoerder van de regiopolitie Rotterdam-Rijnmond is de man niet alleen mededader, maar ook slachtoffer in deze zaak, evenals in een andere incest-affaire. De Schiedamse politie denkt de geruchtmakende incestzaak met de bekentenis van de vierde verdachte te hebben afgerond. De Schiedamse incestzaak kwam in april in de publiciteit, nadat de politie de vader en een zoon van een sociaal zwakke familie die voorheen in Rotterdam-West woonde, had aangehouden. Al snel bleek dat de twee verdachten zeker zeventien slachtoffers hadden gemaakt.

Deze man is behalve dader ook zelf slachtoffer geworden van een van de drie eerste verdachten. Ook is hij in een andere situatie seksueel misbruikt. Over die zaak kunnen wij geen mededelingen doen." De Schie-

Vader ziet seksueel misbruik in sekte

Par 13/5 drie jaar interesse heeft voor echt vieze porno/seksboekjes. Ik heb daar wat van gezegd. Nu ik alles op een rijtje heb gezet en weer helder kan denken, maak ik mij ernstige zorgen over de lichamelijke integriteit van mijn dochters." Volgens een woordvoerder van de raad loopt het onderzoek naar kindermishandeling bij de sekte al enige tijd, maar is daar donderdag pas formeel toe besloten, na 'een specificatie van de klachten'. "Volgens de wet moeten we eenklacht eerst verifiëren," aldus de woordvoerder. Tegenover de raad uitte de klagende vader in eerste instantie zijn zorgen over zijn eigen kinderen, zegt de woordvoerder. "In een later stadium gaf hij een nadere specificatie van de situatie waarin een aantal andere minderjarigen binnen de sekte verkeerde." En dat was voldoende basis om het onderzoek formeel te beginnen. Na een weekeinde met zijn kinderen belde de vader op 16 april de raad met de mededeling dat zijn drie dochters en zoon blauwe plekken en diepe sneeën op hun lichaam hadden. Sinds 1982 had het gezin contact met Griffioen; in 1986 sloot het zich aan.

Verdachte incest blijkt vroegere huisvriend

Vervolg van pagina 1 NVM 23-5 GRONINGEN/SCHIEDAM - De 25-jarige inwoner van Groninger is de vierde verdachte die is aangehouden in verband met de geruchtmakende Schiedamse incestzaak waarbij in totaal zeventien slachtoffers zijn betrokken. Onder hen bevonden zich dochters, kleinkinderen en vijf voormalig buurtgenoten van de eerder opgepakte vader en zoon. Een dochter raakte driemaal van haar vader in verwachting. De eerste zwanerschap werd via een abortus afgebroken, twee andere kinderen kwamen ter wereld. Deze twee familieleden zijn volgens de politie niet misbruikt. Twee weken na de eerste aanhoudingen maakte de politie bekend dat een tweede zoon van de hoofdverdachte was aangehouden, een 31-jarige Schiedammer. De Groninger is een vroegere huisvriend van het incestueuze gezin. Hij is verhuisd, maar heeft na een beschuldiging van één van de slachtoffers toegegeven één keer ontucht te hebben gepleegd met een van de familieleden.

De Texelaar had bekend ontucht te hebben gepleegd met verscheidene jongens. Twee van de misbruikte jongens (11 en 12 jaar) deden ook aangifte tegen een 18-jarige Texelaar, zelf slachtoffer van de hoofddader. Een van de slachtoffers van de hoofddader blijkt ook misbruikt te zijn door twee kennissen van de verdachte, een 48-jarige man uit Zandvoort en een even oude Texelaar.

Vrijgesproken van incest

ROTTERDAM - De 53-jarige J.H. uit Vlaardingen, die werd verdacht van jarenlange incest met zijn jongste dochter, is vrijgesproken. De rechtbank in Rotterdam achtte de aantijgingen niet bewezen. Twee weken geleden werd tegen hem vijf jaar cel geëist.

Arrestaties in Texelse zedenzaak

TEXEL - Met de arrestatie van een 55-jarige Texelaar in maart van dit jaar is van lieverlee een omvangrijke zedenzaak op Texel aan het licht gekomen. Er zijn nog drie aanhoudingen verricht.

De Texelaar had bekend ontucht te hebben gepleegd met verscheidene jongens. Twee van de misbruikte jongens (11 en 12 jaar) deden ook aangifte tegen een 18-jarige Texelaar, zelf slachtoffer van de hoofddader. Een van de slachtoffers van de hoofddader blijkt ook misbruikt te zijn door twee kennissen van de verdachte, een 48-jarige man uit Zandvoort en een even oude Texelaar.

De Raad voor de Kinderbescherming stelt een onderzoek in naar kindermishandeling bij de geloofsgroep Griffioen in Waddinxveen. Dat besluit is gebaseerd op een verklaring van één ouder, tevens voormalig sektelid. De politie heeft tot vandaag geen strafbare feiten geconstateerd. Justitie houdt de zaak wel scherp in de gaten.

Vader ziet seksueel misbruik in sekte

De Raad voor de Kinderbescherming stelt een onderzoek in naar kindermishandeling bij de geloofsgroep Griffioen in Waddinxveen. Dat besluit is gebaseerd op een verklaring van één ouder, tevens voormalig sektelid. De politie heeft tot vandaag geen strafbare feiten geconstateerd. Justitie houdt de zaak wel scherp in de gaten.

Gelovige Hindrik hoort 18 maanden cel eisen

Van onze justitievorslaggever Gerard de Kleine **NVHN 3-5**

GRONINGEN - 't Leek bij de 36-jarige Hindrik I.J. van L. de afgelopen vijf jaren wel De Zotte Inval. In zijn huisje aan de rand van Middelstum verwen- de de streng gereformeerde Hindrik heel wat opgroeiende jongens in de leeftijd van 10 tot en met pakweg 15 jaar oud. Met van alles en nog wat paai- de hij ze. Van chips tot patat, en van een potje bier tot een stiekem sigaretje of een verbo- den televisie-uurtje. Ook was-ie niet te beroerd om met de kna- pen naar het zwembad te gaan. In ruil voor zijn vrijgevigheid vroeg Hindrik seksuele gun- sten. In november van het vo- rig jaar vertelde een 18-jarige jongen zijn naargeestige erva- ringen uit een bijna verdrongen verleden aan een vriendin. Niet veel later werd Hindrik opge- pakt en stond Middelstum op z'n kop. Gisteren stond de schuchtere verdachte - die schoot schip maakte en ont- tuchtige handelingen met 15 kinderen heeft bekend - voor het hekje van de Groninger rechtbank.

Officier van Justitie mevrouw mr. A.H. Bronsvort wilde dat de gelovige Hindrik boete zou doen. "Onbetaalde arbeid is voor de maatschappij niet aanvaardbaar. De verdachte heeft het vertrouwen van de kinderen beschaamd en heeft grenzen overschreden." Als vergelding vorderde ze een celstraf van 18 maanden, waar- van zes maanden voorwaarde- lijk. Daarnaast meende ze dat een schadevergoeding van twee keer 1.250 gulden toewijsbaar is.

De officier acht de tijd nog niet rijp voor een terugkeer van Hindrik - die sinds de opheffing van zijn hechtenis elders in de provincie in een pension verblijft - naar de kleine gemeen- schap, waar praktisch iedereen elkaar kent. De vordering ont- lokte na afloop van de zitting

Ontucht met minderjarige jongens en heling bekend

ALKMAAR - De 30-jarige Alkmaarder A.K. heeft voor de Alkmaarse rechtbank bekend dat hij de afgelopen drie jaar opnieuw ontucht heeft ge- pleegd met minstens drie min- derjarige jongens. Zijn slacht- offertjes waren ongeveer der- tien jaar oud. Ook heeft K. toe- gegeven acht gestolen fietsen en een boormachine te hebben geheeld.

Officier van justitie E. Bueno eiste onder meer 200 uur dienst- verlening, drie maanden zitten en een zes maanden voor- waardelijke gevangenisstraf met een proeftijd van twee jaar.

Daarnaast moet K. een jaar lang drie dagen per week een poliklinische behandeling ondergaan om te leren om te gaan met zijn pedofiele voorkeur. Tenslotte mag hij niet terugke- ren naar zijn flat en moet hij bij zijn ouders blijven, tot de re- classering denkt dat hij weer zelfstandig kan wonen.

K.'s flatwoning was een poel van ontucht. Dertienjarige knapen vonden onderdak en gezelligheid bij de zwakbegaaf- de Alkmaarder, die in ruil daar- voor zijn seksuele behoeften botvierde. In tegenstelling tot wat hij de politie vertelde,

bij een geloofsgenote van de verdachte en tevens hulpverle- ner een opmerkelijke reactie: "De eis is veels te zwaar; God straft later wel."

Ter zitting bleek dat Hindrik - die zich ooit verdienstelijk maakte als vrijwilliger tijdens kerkelijke jeugdavonden - in- middels in therapie is. De voor- zitter van de meervoudige strafkamer, mr. F.M. Wieland, schetste aan de hand van vele belastende verklaringen het beeld van een man die lange tijd langs het randje van de af- grond heeft gebalanceerd. "U heeft een enorme sprong met die kinderen gemaakt. U hebt ze dingen opgedrongen, dingen aangedaan en dingen afgeno- men." Dreigen deed Hindrik soms ook. Tegen een van z'n slachtoffers zei hij eens: "Als je het je ouders vertelt, vertel ik dat je rookt."

Mr. Wieland tegen de ver- dachte: "Waarom nam u deze risico's?" Hindrik, die zijn ouders heeft verloren en een ongelukkige verkering achter de rug heeft: "Ik voelde mij een- zaam en alleen." Mr. Wieland: "Wat bent u nu wijzer gewor- den van de therapie?" Hindrik: "Dat die kinderen zelf weer slachtoffers kunnen maken." Zelf voelde hij zich ook een beetje slachtoffer, doordat hij voorlopig niet terug kan naar Middelstum. "Vergeving is mo- gelijk. Vergeten is moeilijk. Maar we zijn niet met haatge- voelens uit elkaar gegaan. M'n hele hebben en houden staat daar. Daarom wil ik ook terug."

Zijn raadsman, mr. E.J. de Mare, verzette zich tegen een mogelijk langdurige gevangenisstraf. "Mijn cliënt weet nu dat dit niet door de beugel kan en dat hij met zijn vingers van kinderen moet afblijven. Zo lang als ik hem nu ken, is hij aan het boeten." De advocaat drong aan op een voorwaarde- lijke celstraf, onbetaalde arbeid, reclasseringscontact en het afmaken van de therapie.

De rechtbank doet 20 mei uitspraak.

Dienstverlening voor pleger van zedendelicten

GRONINGEN - De rechtbank in Groningen heeft de 39-jarige Hindrik I.J. van L. uit Mid- delstum wegens tal van ont- tuchtige handelingen met jon- gens veroordeeld tot 240 uur dienstverlening. Die werkstraf komt in de plaats van zes maanden cel. Verder is hem een voorwaardelijke gevangenisstraf opgelegd voor de duur van zes maanden, met een proeftijd van twee jaar. De offici- er van justitie vorderde twee weken geleden een celstraf van achttien maanden, waarvan zes maanden voorwaardelijk. De rechtbank is voorts van oor- deel dat Hindrik een reeds in gang gezette therapeutische behandeling moet afmaken.

Om hem op het rechte pad te houden, is een handvol bijzon- dere voorwaarden opgelegd. Zo mag hij in de eerste vier maan- den van zijn proeftijd niet ver- schijnen in Middelstum en Lop- persum. Van een eventuele te- rugkeer naar zijn woonplaats kan alleen sprake zijn na in- dringend beraad tussen de kerk, huisarts en driehoeks- overleg. Bij dit laatste zijn politie, justitie en burgemeester periodiek betrokken. Tot slot is het Hindrik verboden telefo- nisch of schriftelijk contact te zoeken met zijn slachtoffers.

Levenslange dwangarbeid voor pedofiel

Bertrand **GVA**
3-5-96

Assisenhof Henegouwen

Bergen - Voor het hof van assisen van Henegou- wen is donderdag de in Charleroi wonende Frans- man Jean-Claude Bertrand veroordeeld tot levenslange dwangarbeid wegens aansla- gen op de eerbaarheid en verkrachting van in totaal negen kinderen, van wie sommigen nog geen tien jaar waren. De man is voor altijd zijn burgerrechten en politi- eke rechten kwijt.

Op het ogenblik dat de jury zich terugtrok voor be- raadslagingen zei Bertrand: "Ik verzet me zelfs niet tegen de doodstraf, als die maar wordt uitgevoerd. Ik heb een probleem dat ik niet geregeld krijg. De gevangenis is voor mij geen oplos- sing. Ik zou willen dat ik geholpen werd."

De jury antwoordde be- vestigend op 34 van de 37 gestelde vragen, voor één kind bleven er twijfels be- staan.

Ronsenaar wegens pedofilie veroordeeld

GVA 4-5-96
Oudenaarde - De 36-jarige Ronsenaar Jean-Paul C. is vrij- dag veroordeeld tot een gro- tendeels voorwaardelijke ge- vangenisstraf van 2,5 jaar en een boete van 19.000 frank wegens pedofilie. Gedurende vijf weekends vergreep de man zich vorig jaar aan een jongen van amper acht jaar. De feiten vonden plaats tussen 5 augus- tus en 15 oktober 1995. Tijdens die periode randde Jean-Paul

Hagenaar kickt op blote voeten van jonge jongens

Den Haag - Deskundigen zeg- gen dat een 63-jarige Haagse pedofiel geheel toerekenings- vatbaar is én dat voor herhaling van ontucht met jongetjes moet worden gevreesd. De man moest zich gisteren voor de vijf- de keer voor de rechtbank ver- antwoorden voor het plegen van seksuele handelingen met vier jongens in de leeftijd van negen tot dertien jaar. Hiervoor werd tegen de bekende ver- dachte drie jaar gevangenis- straf, waarvan een jaar voor- waardelijk geëist.

De man ontmoette de jongens meestal op straat, sprak ze aan en wist hen zo ver te krijgen, dat ze met hem mee naar huis gingen. De jongens moesten dan hun blote handen en voeten tonen. Daar werd de ver- dachte opgewonden van. De jongens kregen hiervoor geld. In grote trekken erkende de Hagenaar dit. Alleen was het in zijn visie zo, dat de jongens hém aanspraken en dan mee naar huis gingen.

Al vier keer eerder is de 63-jari- ge veroordeeld wegens ontucht met jongens. Hij erkent dat hij pedofiele neigingen heeft. Om zich te leren beheersen heeft hij al een aantal behandelingen on- dergaan. Behalve elektroshock-

therapie onderging hij een ope- ratie om de erecties in te tomen. Omdat dit niet bleek te werken, slikte hij vervolgens pillen. Vol- gens doktoren is de man onge- neeslijk. Weliswaar zijn er pe- riodes in zijn leven geweest dat hij uit de buurt van jongens wist te blijven, maar steeds ver- viel hij in zijn oude gewoonte. De man zou weer in zijn 'oude gedrag' zijn vervallen, omdat hij een nieuwe reclasserings- ambtenaar toegewezen had ge- kregen. Maar volgens de vrouw die hem nu begeleidt zijn er al- tijd wel redenen te bedenken waarom het tot recidive komt. De reclassering heeft nu een 'plan van aanpak' opgesteld, dat de kans op herhaling moet verkleinen. De 63-jarige is be- reid aan dit plan mee te werken. Officier van justitie mr. J. Ekel- mans vond echter dat eerst de 'ouderwetse vergeldingstheo- rie' moest worden toegepast. Dit ter bescherming van de maatschappij en daarom vond ze dat de Hagenaar eerst lange- re tijd naar de gevangenis moet. Ze gaf toe dat uit de rapportages een triest beeld van de man naar voren komt. Maar, zei ze: „Het is nu al de zoveelste keer". De rechtbank doet uitspraak op 15 mei.

Ontucht met kleinkind: negen maanden cel

Geld. 25/5
Door onze rechtbankverslaggever ARNHEM/ELST - Een 55-jarige in- woner van Elst is donderdag we- gens ontucht met zijn toen drie- jarig kleinkind door de Arnhemse rechtbank veroordeeld tot een ge- vangenisstraf van twaalf maanden, waarvan drie maanden voorwaarde- lijk. Tevens moet de Elstenaar 1500 gulden smartegeld betalen aan de ouders van het kind. De grootvader was er ook door een van zijn dochters van beschuldigd dat hij ontucht met haar zou heb- ben gepleegd toen zij 11 jaar oud was. Dat heeft de rechtbank niet bewezen geacht. Volgens de recht- bank was er te weinig bewijs om- dat alleen de verklaring van de dochter in het dossier zat. De grootvader heeft zowel de ont- tucht met zijn kleinkind als met zijn dochter ontkend. Tegen de man was vijftien maanden, waar- van vijf maanden voorwaardelijk, geëist.

Man (71) bekent ontucht met 13-jarige jongen

Geld. 21/5
NIJMEGEN - Een 71-jarige man uit Nijmegen heeft bekend vanaf vorige zomer ontucht te hebben gepleegd met een 13-jarige jongen. De zaak kwam aan het licht nadat de jongen zijn ouders had ingelicht. Zij deden aangifte bij de politie die een onderzoek startte. Volgens het slachtoffer had hij de man ontmoet tijdens het vissen. De 71- jarige haalde hem meermalen over mee te gaan naar zijn woning in Tol- huis waar vervolgens de ontuchthandelingen plaatsvonden. De verdachte is vorige week aangehouden. Na verhoor is hij een dag later weer op vrije voeten gesteld. De politie heeft het onderzoek afgesloten en de verdachte moet binnen- kort verschijnen voor de rechter.

Jaar cel jeugdleider voor misbruik zusjes

Door onze verslaggever ZUTPHEN - De Zutphense recht- bank heeft twaalf maanden gevangenisstraf waarvan zes voorwaarde- lijk en een proeftijd van drie jaar opgelegd aan een 32-jarige Zelhemmer. De man had in de pe- riode december 1991 tot december 1992 als kerkelijk jeugdleider een veertienjarige meisje en haar elfja- rige zusje seksueel misbruikt. De man moet bovendien een in- middels in gang gezette behande- ling bij de Riagg voortzetten en een schadevergoeding van 1.500 gulden betalen. De rechtbank volgt met haar uitspraak de eis van de officier van justitie.

Padvinderleider NRC beticht van ontucht

VENRAY, 18 MEI. Bij de politie in Venray zijn tien aangiftes binnengekomen van seksueel misbruik door een 32-jarige leider van een scouting-groep in Venray. De po- litie hield de inwoner van het Brabantse Breugel twee weken gele- den aan op verdenking van ont- tucht. Die pleegde hij vanaf 1988 vooral in zijn woning. De slacht- offers waren tussen de zeven en twaalf jaar. De man zit vast en heeft gedeeltelijk bekend.

Karaktermoord of harde aanpak van ontuchtzaak?

Het mysterie van Schiermonnikoog. Zo mag de affaire rond de voormalige politiechef van het eiland S.R.L.L. (45) onderhand wel worden genoemd. De actie tegen de politieman, die vorig week-einde met zijn vrouw, een dochter en een aanstaande schoonzoon met veel machtsvertoon door een arrestatieteam op verdenking van ontucht werd opgepakt, roept zeer veel vragen op. De inval blijft vooral in de vrij gesloten gemeenschap van Schier het gespreksthema. Maar naarmate de berichtgeving over de zaak vordert, neemt de raadselachtigheid slechts toe. Het mogelijke antwoord op het gros van de vragen, is echter nog beklemmender dan de vragen zelf.

NVHN 4-5
De hamvraag is natuurlijke volgende: waarom rukte Justitie op volle oorlogssterkte in het holst van de nacht uit naar Schier om een man in te rekenen, die nu formeel stafmedewerker is van de Friese regiopolitie maar sinds zijn onvrijwillige overplaatsing naar deze functie ziek thuis zat? Had L., die wordt verdacht van zedendelicten waar een 17-jarige dochter uit zijn gezin het slachtoffer van zou zijn geworden, niet op het politiebureau ontboden kunnen worden voor een gesprek, daarmee deze actie overbodig makend? En had de politie er niet op kunnen rekenen dat L. op een uitnodiging voor zo'n gesprek zou zijn ingegaan? De politieman wist toch wat er speelde? Hij was immers door zijn in Groningen wonende dochter meteen op de hoogte gesteld van een anonieme tip, die over de vermeende zedendelicten op haar school in Haren was binnengekomen. En op die school had hij volgens ingewijden toch ook al een gesprek over de kwestie gehad.

Opmerkelijk is (gezien haar leeftijd) verder dat de 17-jarige dochter vorige week vrijdag op last van het Openbaar Ministerie onder toezicht van de Raad voor de Kinderbescherming is gesteld en op een geheim adres is ondergebracht. Was dat om - zoals werd gezegd - haar te vrijwaren van eventuele wraak of om contact tussen het meisje en haar opgepakte familieleden onmogelijk te maken? Te denken geeft ook dat de waarnemend hoofdofficier van Justitie in Groningen, mr. M.A.A. van Capelle, erg heftig reageerde toen hem voor de zoveelste keer werd gevraagd zijn stelling te bevestigen dat het 17-jarige meisje zelf aangifte van de zedendelicten heeft gedaan. En hoe serieus moet de verklaring van mr. Van Capelle worden genomen dat er niet slechts op deze aangifte is afgestaan, maar dat er gedurende enkele weken bewijsmateriaal is vergaard, dat toereikend zou zijn om de actie van het arrestatieteam te rechtvaardigen? Dat bewijsmateriaal kon de rechter-commissaris maandag in elk geval blijkbaar niet voldoende imponeren om in te stemmen met verlenging van de gevangenhouding van drie van de verdachten. Alleen gezinshoofd L. zag zijn bewaring toen met voorlopig 10 dagen verlengd, terwijl de aanstaande schoonzoon mocht gaan, maar zich wel voor het onderzoek beschikbaar moet houden. De politieman is overigens opgesloten met beperkingen. Hij mag praten met zijn advocaat, maar blijft verder verstoken van contact met de buitenwereld. Justitie zou zo manipulatie van bewijsmateriaal willen voorkomen. Een maatregel, waarover in politiekringen verbazing zou heersen, is verder dat alle informatie over de zaak

Menno Hoexum en Bouwe van Norden

wordt afgeschermd en is voorbehouden aan het team dat het onderzoek doet.

Daarmee komt aan de vragen echter nog lang geen einde. Justitie heeft achteraf namelijk, zo lijkt het, getracht een rookgordijn te leggen om de indruk te wekken dat de inval op Schier is gebaseerd op zeer degelijk bewijs en niet op 'een flinterdunne zaak', zoals sommige ingewijden zeggen. Toen de raadsman van L., mr. J.H. Zuidema, maandag liet weten dat enkele verdachten waarschijnlijk 's middags waren vrijgelaten, ontkende mr. Van Capelle dat 's avonds rond half negen nog. Pas toen hem dinsdagochtend opnieuw werd gevraagd of ze op vrije voeten waren gesteld, bevestigde hij dit feit. Hij kon eigenlijk ook niet anders. De verslaggever confronteerde hem ermee, dat hij wist dat de drie al op een schuiladres zaten. Om de inzet van het arrestatieteam achteraf te rechtvaardigen, kwam Justitie woensdag tot veler verrassing ook nog eens op de proppen met een verzwarende omstandigheid. Een doorgeleden dienstwapen zou in de slaapkamer van L. zijn aangetroffen, verklaarde mr. Van Capelle toen. Dat gebeurde ondermeer nadat de Nederlandse Politiebond (NPB) er in de media op had aangedrongen dat Justitie een onderzoek zou instellen naar de actie op Schier en eilanders er verontwaardigd op hadden gereageerd. Over een doorgeleden wapen was eerder niets gezegd. Aanvankelijk zei mr. Van Capelle slechts dat er een arrestatieteam was ingezet, omdat verdachte L. als politieman over een dienstwapen kon beschikken dat in deze emotionele situatie mogelijk zou kunnen worden gebruikt. De NPB, die de operatie op Schier betitelde als een 'missie die zijn weerga niet kent', vindt echter alleen het feit dat een politieman over een dienstwapen beschikt onvoldoende reden voor het inzetten van een arrestatieteam. NPB-voorzitter H. van Duijn benadrukte daarbij geen mening te willen geven over de motieven voor de arrestatie op zich, omdat hij de achtergronden niet kent. De raadsman van L. heeft het inzetten van een arrestatieteam in deze zaak overigens ook 'heel afkeurenswaardig' genoemd. "Het laatste woord is hier wat mij betreft nog niet over gezegd," aldus mr. Zuidema.

Hoewel sommige ingewijden er sterk aan twifelen of deze zaak wel zo stevig is als Justitie (zonder bijzonderheden te willen geven) beweert, zijn er ook die stellen dat de beschuldigingen inderdaad van dermate ernstige aard zijn dat ze de aanhouding van L. en de verlenging van diens bewaring rechtvaardigen. Dat laat volgens diezelfde

bronnen echter onverlet dat nog onvoldoende zou zijn uitgezocht of ze op juistheid berusten. Toch zou de aanklacht eigenlijk loodzwaar moeten zijn. Navraag bij een voormalige Riagg-arts leert dat scholen (maar ook anderen) tegenwoordig bij incestzaken van dit soort instellingen doorgaans het advies krijgen heel terughoudend te zijn bij het doen van aangifte. "Dan moeten er wel erg lugubere dingen zijn gebeurd. Als ze aangifte doen, komen kinderen vaak gigantisch in problemen, omdat ze worden uitgestoten, volledig niet begrepen worden, door het gezin," zegt hij. Volgens de arts wordt nu daarom als het enigszins mogelijk is de voorkeur gegeven aan een therapeutische aanpak in plaats van een juridische.

Bij de manier waarop er met de verdachten is omgegaan na de arrestatie, zijn verder ook legio vraagtekens te plaatsen. Waarom werd het viertal bijvoorbeeld met zoveel machtsvertoon afgevoerd? Hoofdverdachte L. werd afgelopen zaterdag geboeid op de reddingboot van Schier gezet op hetzelfde moment dat de eerste veerboot uit Lauwersoog op het eiland arriveerde. Zo waren veel mensen getuige van het incident. En waarom moesten de vrouw van L. en zijn 19-jarige dochter ook geboeid worden afgevoerd? De verdachten hadden net zo goed naar het vaste land kunnen worden gebracht met de helikopters waarmee de arrestatie-eenheid was gekomen. Opgeteld wekt dit alles de indruk dat Justitie uit is geweest op beschadiging van het gezin L., dat al enige tijd geleden op het eiland in opspraak is geraakt. De operatie Schier heeft de schijn van karaktermoord.

Hoewel een verband tussen beide zaken door mr. Van Capelle met klem wordt ontkend, kwam de arrestatie van L. op een moment waarop hij nog steeds met steun van de NPB strijdt tegen zijn overplaatsing. Deze maand wordt een uitspraak verwacht in een interne bezwaarprocedure en volgens kennissen van L. ziet de zaak er voor de politieman redelijk gunstig uit. Mocht de beslissing toch in zijn nadeel uitvallen, dan wil L. naar de bestuursrechter stappen en op deze manier alles van zijn zaak (die al zo'n 15 maanden sleept) in de openbaarheid krijgen dat tot dusver geheim werd gehouden. "Ik wil rehabilitatie. De leugens die over mij zijn verkondigd, wil ik in de openbaarheid hebben. Laat de rechter maar beoordelen of ik het fout heb gedaan," zei L. een maand geleden nog tijdens een interview met deze krant. Ook liet hij toen doorschemeren dat hij beschikte over belastende informatie over onder andere prominente eilanders. L. werd van Schier overgeplaatst naar een staf functie bij de Friese regiopolitie in Leeuwarden wegens een 'vertrouwensbreuk' met het openbaar bestuur op het eiland. Hij

Culemborgse agent verdacht van ontucht

Door onze verslaggever Geld.
3/5
CULEMBORG - Een 49-jarige politieman uit Culemborg is gisteren aangehouden op verdenking van ontucht met zijn stiefdochter. Hij is ingesloten hangende het onderzoek van de rijksrecherche. De ex-vrouw van de politieman deed onlangs aangifte. Volgens haar zou hij ruim een jaar ontucht hebben gepleegd met het nu 13-jarige meisje. De politieman kreeg gisteren te horen dat hij zich moest melden op het bureau in Tiel. Daar werd hij geconfronteerd met de beschuldiging van zijn ex-vrouw. Hij zit nu in een politiecel van een ander regiokorps 'om maximale objectiviteit zowel in de behandeling als in het onderzoek te garanderen', zo stelt de politie.

Culemborgse agent bekend ontucht

Geld.
3/5
CULEMBORG (ANP) - De 49-jarige politieman uit Culemborg die woensdag is aangehouden op verdenking van ontucht met zijn stiefdochter, heeft bekend. De hoofdofficier van justitie, die de zaak door de rijksrecherche laat onderzoeken, heeft de man inmiddels op vrije voeten gesteld. Over eventuele vervolging is nog geen beslissing genomen. De ex-vrouw van de man had deze week aangifte gedaan van de ontucht met het nu 13-jarige meisje.

kwam in problemen nadat hij aan Justitie had doorgegeven dat wethouder J. Brands (Ons Belang) ongeoorloofde bezoeken aan dames-slaapkamers zou hebben gebracht. De politieman - die de NPB steeds namens hem het woord had laten voeren - verbrak zijn zwijgen in deze zaak eind maart toen Brands in de raad bleef zitten, nadat tegen hem een motie van wantrouwen werd ingediend. Twee raadsfracties kwamen daarmee, omdat de wethouder volgens hen onwaarheid heeft gesproken. Brands zou volgens beide partijen recent hebben toegegeven dat hij de ongeoorloofde slaapkamervisites wel degelijk heeft afgelegd. Zijn eerdere ontkenning van dit feit bracht L. echter in problemen. De politieman greep de motie dan ook aan om publiek kenbaar te maken dat Brands naar zijn mening had moeten opstappen.

Even later lekte de inhoud van rapporten van de rijksrecherche over L. en Brands uit, die voor beiden weinig strelend waren. De politiechef werd daarin afgeschilderd als een macho. In het stuk, dat door L. op tal van punten wordt aangevochten, stelt de rijksrecherche dat de wetsdienaar solistisch optrad, zich niet sociaal opstelde, moeilijk aanstuurbaar was, autoritair gedrag vertoonde met rechtse opvattingen, rechtlijnig en rancuneus was en de oorzaak van problemen altijd bij anderen legde. In het voordeel van L. voeren de onderzoekers aan dat de politieman 'slim is, consequent handelt, actief en ondernemend is en over vakkennis beschikt'.

Los van de op basis van de tot dusver beschikbare informatie niet te beantwoorden vraag of L. schuldig zou kunnen zijn aan de zedendelicten waar hij nu van wordt verdacht, kan op grond van dit alles worden geconcludeerd dat hij in zijn loopbaan veel mensen op de tenen heeft gestaan. Door zijn optreden heeft hij in bepaalde kringen op Schier en waarschijnlijk ook in de politiewereld mensen tegen zich in het harnas gejaagd. Mogelijk is dat ook mede de verklaring voor het inzetten van grof geschut bij zijn arrestatie. Toch zei L. in maart nog dat de publieke opinie op het eiland behoorlijk in zijn voordeel was bijgedraaid na de motie van wantrouwen tegen Brands.

Slechts weinigen op het eiland lijkten de actie van het arrestatieteam dan ook toe te juichen. Toch is de wijze van opereren van L. in strijd geweest met de ongeschreven regels van het zo'n 1000 inwoners tellende Schier. Al jaren sijpelen van dit eiland slechts die berichten door naar de vaste wal, die de goedkeuring

De zaak L.

Het Nieuwsblad van het Noorden berichtte op 28 april 1984, dat de toenmalige korpschef van Schiermonnikoog, opperwachmeester S.R.L.L. (toen 33 jaar) wegens "ernstig plichtsverzuim" op non-actief was gesteld. Een reden werd niet opgegeven, maar het was de eerste keer dat L. met de Rijksrecherche in aanraking kwam. Op 6 november 1984 werd bekend wat de reden was: hij zou zonder vergunning een privé-wapen hebben verkocht. Maar uit het onderzoek bleek, dat L. wél correct had gehandeld. L. zei de indruk dat hebben dat zijn superieuren in Leeuwarden hem aan de kant wilden zetten "om een eerlijk voor zijn mening uitkomende rijkspolitieaanpakker de mond te snoeren." Het Openbaar Ministerie bleef niet bij de pakken neerzitten en daagde L. voor de rechter. Op 16 april 1985 werd tegen hem een boete van 300 geëist. L. werd evenwel op 25 april 1985 van alle blaam gezuiverd: vrijspraak.

De tweede zaak, waarbij de naam van de korpschef werd genoemd, was in de affaire-Brands. Middels een geheimzinnig telefoontje naar deze krant, werd op 17 december 1994 gepubliceerd, dat wethouder J. Brands van Schiermonnikoog onder invloed van drank verschillende keren nachtelijke bezoeken had gebracht aan dames-slaapkamers. In de raadsvergadering van 24 januari 1995 werd meegedeeld dat het onderzoek van de Rijksrecherche had uitgezeten, dat Brands niets te verwijten viel. In het verleden daarvan, volgens Brands had L. die geruchten over hem verspreid, berichtten wij op 17 augustus 1995 dat burgemeester J.W. Boekhoven de groepschef op non-actief had gesteld. De Rijksrecherche verscheen andermaal in het leven van L. Op 1 november 1995 schreven we, dat korpsbeheerder drs. H.H. Apotheker, ook burgemeester van Leeuwarden, op verzoek van Boekhoven L. met onmiddellijke ingang had overgeplaatst naar het hoofdbureau in Leeuwarden. Hoofdbestuurslid J. Bos van de Nederlandse Politiebond liet op 2 november 1995 weten, dat de

schuld van de vertrouwensbreuk tussen Boekhoven en L. niet eenzijdig bij de politiemag mag worden gelegd. L., die overigens tot inspecteur was bevorderd, moest volgens hem van alle blaam worden gezuiverd. Korpsbeheerder Apotheker stelde ook op 2 november 1995, dat L. niet alleen vanwege de zaak-Brands was overgeplaatst. Het onderzoek van de Rijksrecherche had volgens hem aangetoond, dat daar een reeks van incidenten tussen L. en Boekhoven aan was voorafgegaan. Apotheker verklaarde voorts, dat niet was aangetoond dat L. de bron van de geruchten over Brands was geweest. Op 9 november 1995 werd bekend, dat direct betrokkenen, L., Apotheker en Boekhoven, rond de tafel zouden gaan zitten om over de kwestie te praten. De Nederlandse Politiebond opende op 11 december 1995 de aanval op burgemeester Boekhoven. Hij zou bewust dan wel onbewust hebben meegewerkt aan "een spel", waarbij wethouder Brands gespaard diende te worden en waarbij politiechef L. diende te sneuvelen. Op de raadsvergade-

ring van 19 december 1995 werd bekend dat de affaire-Brands de gemeente al 16.000 gulden aan advocaatkosten had gekost. Op 19 maart 1996 overleefde wethouder Brands op het nippertje een motie van wantrouwen. Liberalen Schiermonnikoog en Schiermonnikoogs belang vonden dat Brands (Ons Belang) niet langer in zijn functie gehandhaafd kon worden. Ze vonden, dat ze door Brands waren misleid, omdat was gebleken dat hij wél ongevraagd bij vrouwen in de slaapkamer was geweest. Twee dagen later, 22

maart 1996, lieten beide partijen weten de affaire verder te zullen laten rusten. In een exclusief interview met deze krant op 26 maart 1996 sprak L. voor het eerst sinds 14 maanden. Hij legde uit, dat volgens hem Brands had moeten vertrekken toen er een motie van wantrouwen tegen hem was ingediend. En op 18 april 1996 werd bekend, dat L. op Schiermonnikoog wordt opgevolgd door W. Elzinga.

Bron: afd. Documentatie NvHN

van de bevolking hebben. Want hoe groot de conflicten soms ook zijn, uiteindelijk probeert iedereen - zoals ook op de andere kleine waddeneilanden het geval is - het goede imago voor de buitenwacht overeind te houden.

Politiechef L. heeft tot hij uit het zadel werd gewipt, moeten opereren in een moeilijke omgeving. Een klein eiland, waarop mensen met sterk tegengestelde belangen wonen. Zo zijn er een forse christelijke groepering met vertakkingen in de middenstand, een liberale groepering met dito vertakkingen, de natuurlobby die van het eiland een Landschapspark heeft gemaakt en is er een groep bewoners, die nergens bij hoort en alles gelaten over zich heen laat komen. Stromingen die als gemeenschappelijk kenmerk vooral hard werken en veel geld verdienen in het toeristenseizoen hebben. De tegenstellingen komen stevast pas in de rustige wintermaanden aan het licht. Dan blijkt het eiland al lange tijd een vruchtbare voedingsbodemp voor gerucht makende zaken. Binnen dat krachten spel van belangen heeft de plaatselijke politiechef een bijzonder belangrijke en verantwoordelijke positie. Hij weet alles van het reilen en zeilen op het eiland. Rijden met een kapot achterlicht en beschonken naar huis wandelen, alles is hem bekend. L. heeft zich echter altijd eerst opgesteld als politiemag en daarna pas als eilandder. Kon voor zijn komst een bonog wel eens in de prullenbak verdwijnen, onder hem was gesjoemel niet mogelijk. Dat zette kwaad bloed en tastte de populariteit van L. aan. Snelheidscontroles op het eiland, die altijd werden aangekondigd, werden bijvoorbeeld ineens in het geheim voorbereid, waarop talloze eilanders in de fuik liepen en boetes kregen.

Het lijken futiliteiten, maar in de kleine gemeenschap van Schiermonnikoog groeide de ergernis over het politie-optreden onder leiding van L.. Zelfs zijn collega's lieten zich in kleine kring wel eens ontvallen dat het soms wel erg streng toeging op het eiland en dat er bij kleine vergrijpen af en toe best een oogje mocht worden dichtgeknepen. Maar toch bleef dit alles vrij verdekt onder de mensen. L. doorbrak de ongeschreven wet van stilte met het door hem bij Justitie gemelde gedrag van wethouder Brands. Plotseling had de politiemag Schiermonnikoog weer op de wereldkaart gezet met een onverkwikkelijke affaire, die naar de mening van veel eilanders de vaste wal niet had mogen bereiken.

Van incest betichte politie-inspecteur vrij

Van een onzer verslaggevers
GRONINGEN - Politie-inspecteur René L. (45) is gistermiddag op last van de raadkamer van de rechtbank in Groningen onmiddellijk vrijgelaten. De vroegere groepschef en hulpofficier van justitie op Schiermonnikoog wordt door justitie verdacht van het plegen van ontucht met zijn dochter. Volgens de rechtbank zijn geen termen aanwezig voor zijn verdere gevangenhouding. Na een grootscheepse nachtelijke inval in de woning van de politiemag werden hij, zijn vrouw en dochter en zijn aanstaande schoonzoon ingerekend op verdenking van ontucht met het meisje. De beschuldiging

van het meisje dat zij zou zijn misbruikt door 15 familieleden en goede kennissen mist tot dusver elke grond. Zij heeft voortdurend verklaringen gewijzigd en aantijgingen aan het adres van verdachten afgezwakt of ingetrokken.

„Zoals de zaak er nu voor staat, kan het niet anders of mijn cliënt wordt vrijgesproken”, zegt zijn raadsman, mr. E.L. van Binsbergen.

Volgens het meisje is zij verkracht door haar vader waarna een abortus volgde. Medisch onderzoek in de Stimezo-kliniek heeft geen aanwijzingen voor een zwangerschapsonderbreking opgeleverd.

NYNK 31-5

GRONINGEN - Er is 'geen of in elk geval onvoldoende deskundig onderzoek gedaan naar de vraag of de aangifte tegen de voormalige politiechef van Schiermonnikoog, S.R.L. Lancee, voldoende steekhoudend was', voordat besloten is hem door een arrestatieteam te laten oppakken. Dat schrijft voorzitter H. van Duijn van de Nederlandse Politiebond in een deze week verstuurd brief aan minister van justitie Sorgdrager. Lancee wordt als gemeld verdacht van ontucht met een 17-jarige dochter.

In het schrijven dringt Van Duijn nu aan op een onafhankelijk onderzoek naar de aanpak van de ontuchtzaak door het Openbaar Ministerie (OM) in Groningen. Daarin zou volgens de bond ook het besluit het arrestatieteam in te zetten goed tegen het licht moeten worden gehouden. Lancee, formeel staffunctionaris van de Friese regiopolitie in Leeuwarden, werd samen met zijn vrouw, een 19-jarige dochter en een aanstaande schoonzoon met veel machtsvertoon door een dergelijk team op 27 april in alle vroegte van het eiland gehaald. Allen zijn inmiddels weer op vrije voeten.

Van Duijn wil nu van de minister weten of zij met hem van mening is 'dat de aanhouding met een arrestatieteam onnodig en buitenproportioneel is geweest'. Tevens stelt hij Sorgdrager de vraag of 'het onderzoeksverloop - en in het bijzonder het ontbreken van deskundige inbreng - niet mede tot gevolg heeft gehad dat betrokkenen onnodig ernstige schade is berokkend'.

De NPB-voorzitter is van mening dat er vanaf het begin in deze zaak in strijd is gehandeld met de richtlijnen van de commissie Beaufort voor de handelwijze bij aangiften van zedenmisdrivingen. "In het meest essentiële deel van de eerste fase is in deze zaak onderzoek gedaan door een (rijks)rechercheur zonder specifieke kennis en ervaring in dit zo specialistische vakgebied," luidt het verwijt van Van Duijn.

Dat er - zoals hij stelt - richtlijnen zijn genegeerd en er geen beroep is gedaan op beschikbare expertise, geeft volgens hem voedsel aan de bij sommigen levende gedachte dat het OM 'een rekening vereffende met de politiemag'. Tevens zou hier volgens Van Duijn uit kunnen

Had het Openbaar Ministerie in Groningen een rekening te vereffenen met de van incest verdachte oud-politiechef van Schiermonnikoog? De Nederlandse Politiebond wil opheldering van minister Sorgdrager over de rol van Justitie in de veelbesproken zaak-Lancee.

worden opgemaakt dat 'het OM van mening is dat een verdachte die tevens politieambtenaar is, veel minder zorgvuldig hoeft te worden behandeld dan een andere verdachte'. De NPB-voorzitter zegt dat deze gedachte ook bij hem opkomt. Hij vindt dat er in de zaak Lancee voor het OM 'in het meest gunstige geval sprake is van een geweldige blunder, die hoe dan ook lijkt te moeten worden gemaskeerd'. "Deze gedachte(n) worden versterkt door geluiden die er op wijzen dat het OM heeft voorkomen dat de (in vrijheid?) door de dochter afgelegde aangifte/verklaring (in vrijheid?) geheel of gedeeltelijk zou worden ingetrokken," aldus Van Duijn. Hij benadrukt dat de NPB geen voorkeursbehandeling nastreeft voor politieambtenaren, die worden verdacht van een misdrijf. "Wel beoogt deze brief het omgekeerde tegen te gaan," stelt Van Duijn. Volgens hem wordt de inzet van het arrestatieteam niet begrepen door ervaren rechercheurs. Van Duijn schrijft dat het gebruikelijk is verdachte politiemensen - maar soms ook andere verdachten - op het bureau uit te nodigen en ze vervolgens aan te houden.

De door het OM gehanteerde argumentatie dat het arrestatieteam op pad is gestuurd, omdat Lancee als politiemag over een pistool kon beschikken, noemt Van Duijn 'ongenuanceerd en onvoldoende'. "Zeker als het gaat om een politiemag die allerm minst labiel is en van wie het gedrag redelijk goed tot heel goed kan worden ingeschat. De veronderstelling dat hij volledig van de kook zou raken en het wapen bij de aanhouding tegen zijn collega's zou gebruiken, is nergens op gebaseerd. Als desalniettemin het blote feit dat betrokkene beschikt over een vuurwapen voldoende reden is om een arrestatieteam in te zetten, kunnen wij in ons land nog veel poppenkast verwachten," meent de NPB-voorzitter.

Levenslang veroordeeld zonder daadwerkelijke veroordeling. Dat ervaren mensen die valselijk zijn beschuldigd van seksueel misbruik.

Wraak, paniek of een plots terugkerende herinnering brengt sommigen ertoe iemand te beschuldigen van verkrachting of incest. Het is niet bekend hoe vaak aangiften van misbruik vals zijn. Zoals in alle zaken van seksueel misbruik is de bewijstlast vaak een groot probleem. Het verhaal van gekrenkte ex-verdachten.

PAR 25-5

door MARJON BOLWIJN en LOES DE FAUWE

MISBRUIK MISBRUIKT

VIJF BIERTJES had hij op. De remmen waren wat losser. Zo stapte V., in het dagelijks leven leraar op een openbare basisschool in Leersum, op een mei-avond in 1995 een tent vol luidruchtige jeugdige voetballers binnen.

"Ik was begeleider van een voetbalkamp. Het was niet zo'n leuk kamp. Ik voelde mij buitengesloten. De jongens doen altijd afstandelijk tegen mij als we een wedstrijd hebben verloren. Dat verklaart waarschijnlijk wat die avond gebeurde." In de tent voerde een aantal jongens een striptease-show op. Of de leraar wilde meedoen.

Een dag later deden twee ouders aangifte bij de politie wegens seksueel misbruik. V. erkende dat hij voor het oog van de jongens zijn broek naar beneden had gedaan ('heel even maar'), een mars uitloofde voor de voetballer met 'de grootste stijve', en dat hij een jongen die niet wilde meedoen aan de striptease had vastgehouden terwijl anderen zijn kleren uitrokken. Die jongen was een leerling van zijn school, De Bongerd in Leersum.

Een stroom van geruchten bracht de basisschool vervolgens in rep en roer. Het incident tijdens het voetbalkamp stond niet op zichzelf, meenden veel ouders. Een beerput leek open te gaan. Het regende klachten. V. werd geschorst. Een enkele ouder sputterde tegen en noemde hem een aimabele en goede leraar die het niet in zijn hoofd zou halen leerlingen te misbruiken.

V. werd niet vervolgd. Het openbaar ministerie zag in het 'voetbalincident' onvoldoende aanleiding tot vervolging over te gaan. De geruchten op de school bleven geruchten, want niemand deed aangifte.

Om de onrust op school te temperen, schakelde de burgemeester de onderwijsinspectie in voor een inventarisatie van de klachten. De ouders werden gehoord, niet de kinderen van wie de verhalen afkomstig waren. Het verweer van V. kwam niet in het rapport terecht, omdat, zo verklaarde de inspectie later, zij ervan overtuigd was dat de ouders de waarheid spraken. De inspectie concludeerde dat de omgang van V. met zijn leerlingen 'zeer vrij en seksueel getint' was. Het was onnodig en ongewenst dat hij na de gymles met de jongens ging douchen. Een keer zou V. zichzelf in het bijzijn van leerlingen onder de douche hebben bevredigd, hetgeen volgens de inspectie 'ontoelaatbaar' is.

Het rapport was voor het schoolbestuur aanleiding V. te ontslaan. Vorige maand vernietigde de rechtbank in Utrecht dat ontslag. De rechtbank meent dat de conclusies van de inspectie 'onvoldoende onderbouwd' zijn en dat de beschuldigingen 'onvoldoende vaststaan'.

Rehabilitatie

V. zit inmiddels elf maanden thuis. Hoewel het schoolbestuur in hoger beroep gaat tegen de uitspraak van de rechtbank, is 'rehabilitatie' van de leraar in voorbereiding. V. hoopt na de zomer weer aan de slag te kunnen. "Veel mensen begrijpen niet dat ik wil terugkeren. Maar mij krijgen ze niet klein. Ik kan iedereen recht in de ogen kijken, want alle beschuldigingen zijn uit de duim gezogen."

Welke verklaring heeft hij dan voor die berg klachten? "Mensen zijn geneigd te denken: waar rook is, is vuur. De rook was dat incident op het voetbalkamp. Daar heb ik spijt van. Een andere reden is mogelijk dat ik erg actief was op school. Ik organiseerde veel buitenschoolse activiteiten, zoals schoolavonden. Twintig keer heb ik de avondvierdaagse met de kinderen gelopen. Blijkbaar is dat tegenwoordig niet meer leuk, maar verdacht."

Zijn advocaat wil een civiele procedure beginnen voor een 'fikse' schadevergoeding. "V. en zijn gezin hebben enorme immateriële schade geleden. Het is om te huilen van deze mensen is aangedaan." Burgemeester Feith wil dat 'absolute duidelijkheid' komt over de vraag of de beschuldigingen tegen V. wel of niet op waarheid zijn gebaseerd. Mede daarom gaat de gemeente in hoger beroep.

Een van de fouten die volgens advocaat Werners in de zaak-V. zijn gemaakt, is dat de kinderen niet zijn gehoord. "In mijn praktijk heb ik wel vaker meegeemaakt dat na een verhoor door deskundigen niets overbleef van een klacht wegens seksueel misbruik."

Werners heeft het afgelopen jaar de verdediging gevoerd in vier echtscheidingszaken, waarbij de vrouw de man beschuldigde van incest. In drie zaken bleek de aanklacht bij nader onderzoek vals. "Zo'n beschuldiging komt ineens uit de lucht vallen. Ik kan niet anders dan concluderen dat het ter plekke verzonden verhaaltjes zijn. De moeder wil zo mogelijk voorkomen dat de kinderen aan de vader worden toegewezen."

Rechters zijn zeer alert op de mogelijkheid van valse beschuldigingen van incest bij echtscheidingszaken, stelt mr B. de Poorter. Zij is persrechter bij de rechtbank in Amsterdam en voormalig kinderrechtter. De rechtbank stuit in dit soort zaken vaak op de moeizame bewijstlast van seksueel misbruik. "Wie spreekt de waarheid, daar is moeilijk een vinger achter te

krijgen. De kinderrechtter is er voor de bescherming van het kind. Om het zekere voor het onzekere te nemen, krijgt een vader soms toch geen omgangsregeling, ook al is het misbruik niet aangetoond."

"Als de beschuldiging vals is, is dat vervelend voor de vader. Maar het ontbreken van overtuigend bewijs betekent niet altijd dat hij het niet heeft gedaan. Hoe dan ook: een ex-verdachte wordt nooit gezuiverd van alle blaam," zegt De Poorter.

Dat laatste drijft zakenman A. uit Haarlem ertoe alles uit de kast te halen om zijn reputatie te redden. Een jaar lang heeft hij rondgelopen met het etiket 'potentiële verkrachter'. Totdat zijn vermeende slachtoffer uiteindelijk erkende dat de aangifte op een leugen was gebaseerd. Binnenkort begint A. een civiele

procedure voor een schadevergoeding. Tevens wil hij dat de politie erkent dat hij onheus is behandeld.

Op een avond enkele jaren geleden besloot A. een einde te maken aan een kortstondige buitenechtelijke relatie. A.: "Voordat wij uit elkaar gingen, hadden wij nog geslachtsgemeenschap. De volgende dag hoorde ik dat zij die nacht nog naar de politie was gegaan om aangifte te doen van verkrachting. Aanvankelijk geloofde ik het niet. Zou ze wraak willen nemen omdat ik de relatie heb uitgemaakt, vroeg ik mij af."

Twee maanden later kreeg A. een oproep om op het politiebureau te komen. "Ik had geen bezwaar tegen een verhoor, integendeel. Ik wilde graag vertellen hoe het zat. Ik nam materiaal mee, waaronder een brief, waarmee ik kon bewijzen dat de beschuldiging onzin was. Maar op het bureau kon ik mijn verhaal niet doen. 'U bent aangehouden', kreeg ik te horen. Stropdas af, horloge af, zakken legen, veters uit de schoenen, een kamer in, deur op slot. Ik voelde mij behandeld als een crimineel."

Tijdens het verhoor dat een paar uur later volgde, speelde hij open kaart, zegt A. "Ik vertelde dat ik die avond gemeenschap had gehad met mijn ex-vriendin. De agent had echter geen interesse in de documentatie waarmee ik kon aantonen dat er geen sprake was van verkrachting. Tot mijn verbijstering werd ik tot de volgende dag opgesloten."

"Toen de rechercheur de volgende ochtend opnieuw niet naar mijn documentatie wilde kijken, raakte mijn geduld op. Ik snap dat de politie een aangifte van verkrachting serieus neemt. De tijd is gelukkig voorbij dat de politie een vrouw het bos in stuurt met de opmerking 'u zult wel aanleiding hebben gegeven'. Maar dit was het andere uiterste. 'Wij verplaatsen ons in de rol van het slachtoffer', zei de rechercheur toen ik om opheldering vroeg."

Een klein jaar later besloot de officier van justitie de zaak te seponeren. De aangeefster had, geconfronteerd met het verhaal van A. en zijn uiteindelijk toch bestudeerde documentatie, toegegeven dat haar beschuldiging onwaar was.

Drukmiddel

A.'s advocaat mr E.J. Spaans vindt dat de politie onzorgvuldig te werk is gegaan in deze zaak. De inverzekeringstelling was volgens hem overbodig. "Ik heb de indruk dat de politie deze toepast als drukk middel om een verdachte te laten doorslaan. Daarbij wordt geen rekening gehouden met het traumatiserende effect van opsluiting."

Hij noemt in dit verband een 77-jarige cliënt die drie dagen in een cel werd opgesloten na een aangifte wegens seksueel misbruik van een vierjarig jongetje. Nu, acht maanden later, is de man, die volgens Spaans 'ernstig lijdt onder deze verdenking', nog niet voorgekomen.

Spaans bepleit een grotere alertheid van politie en justitie in zedenzaken die spelen tussen mensen die een relatie hebben met elkaar. "De politie moet altijd onderzoeken of oneigenlijke motieven, zoals wraak, een rol spelen bij een dergelijke aangifte. Dat be-

tekent dat het verhaal van de verdachte net zo serieus moet worden genomen als dat van de aangever."

A. wilde dat zijn naam na het sepot zo snel mogelijk van alle blaam werd gezuiverd. "Ik wilde niet gerelateerd worden aan een zedendelict. Daarom kon ik niet leven met een sepot 'wegens gebrek aan bewijs'. Dat betekende namelijk dat ik nog wel met mijn kop in de kaartenbakken zat. Ik wilde af van het stempel 'zou hij het misschien toch gedaan hebben'."

Valse beschuldigingen van seksueel misbruik, hoe gering ook in aantal, zijn voor beschuldigten een bron van narigheid. De kans dat zo'n kwestie wordt opgelost is groter als het om recente zaken gaat, dan wanneer het gaat om beschuldigingen van feiten die zich in het grijze verleden hebben afgespeeld. Want de grote vraag, los van bewijzen en eventuele getuigen, is: hoe correct is die herinnering.

In Nederland is, in navolging van de VS, de laatste jaren weer aandacht voor het fenomeen van de 'hervonden herinneringen': jeugdherinneringen van volwassenen aan akelige, trauma-

tische gebeurtenissen, zoals (seksuele) kindermishandeling. Herinneringen die 'weg' waren, maar die in therapie en soms door hypnose terugkomen.

De Amsterdamse psychotherapeut prof. dr Onno van der Hart is ervan overtuigd dat de menselijke geest, bij wijze van defensief, het vermogen heeft al te verschrikkelijke waarnemingen ver weg te parkeren. Maar het fenomeen van de 'hervonden herinnering' en dus de werking van het menselijk geheugen, is onderwerp van heftige wetenschappelijke discussies.

Vorige maand verscheen een boek van de Limburgse hoogleraren prof. dr H.F.M. Crombag (rechtspsycholoog) en prof. dr H.L.G. Merkelbach (hoogleraar psychologische functieleer) waarin zij krachtig van leer trekken tegen deze theorie, en dus ook tegen de stelling dat zulke herinneringen teruggehaald kunnen worden. Traumatische gebeurtenissen, zo zeggen de twee auteurs die meer aan de theoretische kant verkeren, worden doorgaans juist extra scherp onthouden.

In Nederland bestaat inmiddels de 'werkgroep fictieve herinneringen'. Daarin zitten, naar zij zelf zeggen, valselijk beschuldigde ouders. Het zijn met name vaders die door volwassen dochters, op grond van in therapie hervonden herinneringen, zijn beschuldigd van incest. Bij deze werkgroep hebben zich tot nu toe zestig ouderparen aangemeld.

Deze ouders zijn er van overtuigd dat hun dochters - en zonen - door incompetent therapeuten een 'vals' incest-verleden aangemeten hebben gekregen. Dat deze jonge vrouwen die allemaal wegens een reeks van klachten zoals depressies in behandeling zijn gegaan, er ten onrechte als 'incestslachtoffers' weer uit kwamen.

Een vader, grijze zestiger, vertelt: "Onze dochter belde op: 'Kan ik vanavond even komen praten'. Ze kwam binnen en zei: 'Jij hebt mij vroeger misbruikt, ik wil je nooit meer zien'. Zomaar. Boem. Mijn vrouw en ik, wij zaten daar volledig overdonderd. Mijn ontkenning werd gepareerd met een: 'Jij hebt het ook verdrongen'. Mijn dochter heeft mij niet meer willen zien. Ons verzoek om met een onafhankelijke derde met haar en haar therapeut om tafel te gaan, is afgewezen."

Een andere vader: "Onze dochter is een tijdje opgenomen geweest in een psychiatrische inrichting. Na een half jaar werd het contact verbroken. Pas later hebben we gehoord dat in die periode tijdens een dramasessie het idee is geboren dat de problemen van onze dochter zouden worden veroorzaakt door incest."

Het duurde een paar jaar voordat een van deze vaders werd geconfronteerd met de aangifte van zijn dochter: "Op een gegeven moment stond 's morgens om half acht de politie aan de deur: 'Uw dochter beschuldigt u van incest'. Voor ik het wist, stond ik in een cel zonder veters in mijn schoenen. Ik heb daar drie dagen gezeten. Er blijkt een raar mechanisme te zijn, ook bij de politie: men gaat er van uit dat de verklaring van de aangeefster, het slachtoffer, waar is. Onze ontkenning maakte geen enkele indruk. Mijn vrouw, ik, onze andere kinderen, de hele familie, wij wéten gewoon dat het niet is gebeurd. De politie zegt: daders ontkennen altijd." De vader: "Het afschuwelijke is natuurlijk: het komt vaak voor, laat daar geen misverstand over bestaan. Ik heb van begin af aan gezegd: ik zit hier met een rustig geweten. Maar de politie zei: 'Beken nu maar, het is de enige manier om je dochter te redden'. Het is echt ongelooflijk, je wordt nog liever beschuldigd van moord. Het was afschuwelijk. Afschuwelijk ook voor onze dochter, die zich een verleden heeft laten aanpraten." Volgens de werkgroep fictieve herinneringen zijn de beroepsorganisaties maar deels bereid zich voor hen in te spannen: "Men zegt steeds: die foutjes zijn incidenteel." Harald Merckelbach, hoogleraar aan de Rijksuniversiteit van Limburg en een van de auteurs van het boek 'Hervonden herinneringen en andere misverstanden': "Wij hebben enig weerwerk willen geven tegen de grootschalige propaganda voor die theorie van de 'hervonden herinneringen'. Allerlei hulpverleners accepteren kritiekloos en naïef allerlei stellingen over de werking van het autobiografisch geheugen waarvoor in de wetenschappelijke literatuur geen bewijs is te vinden. Wij manen daarom alleen maar tot voorzichtigheid." Merckelbach hekelt de therapeuten die menen dat bepaalde symptomen (zoals depressies of

eetproblemen) per definitie duiden op een met seksueel misbruik belast verleden. "Het kan wel zo zijn dat incestslachtoffers bepaalde symptomen gemeen hebben, maar je kunt dat niet omdraaien: die klachten, dus er zal wel incest zijn geweest. Sommige therapeuten gaan dan met hypnotherapie die herinneringen 'boven halen'. Allemaal onzin."

Van der Hart, bijzonder hoogleraar in Utrecht, bestrijdt de bezwaren van Merckelbach en Crombag. Hij meent dat het wel degelijk voorkomt dat mensen trauma's kunnen 'vergeten': "Het merendeel van de mensen herinnert zich, al is het soms gedeeltelijk, de trauma's in hun leven. Het is maar een klein deel dat zulke herinneringen 'terugvindt'. Natuurlijk moet men voorzichtig zijn: het geheugen is niet feilloos, er kan vertekening zijn."

Wankel

Van der Hart bevestigt dat er therapeuten zijn die op wankel basis cliënten tot incest-slachtoffer bombarderen. Hij adviseert mensen dan ook om erkende therapeuten te zoeken en zich goed te laten voorlichten over methodes en werkwijzen.

De stichting Kwaliteitsbewaking Psychotherapie in Utrecht heeft dit jaar voor het eerst twee klachten gekregen van ouders van wie een familielid in therapie herinneringen aan incest heeft 'teruggevonden'. In deze zaken is nog geen uitspraak gedaan. De juriste Annet Frijlink, secretaris van het college van toezicht: "Eigenlijk kan het college alleen maar kijken hoe in zo'n geval de therapeut de ouders heeft bejegend, want naar de inhoud van de behandeling kan zonder toestemming van de cliënt en vanwege het beroepsgeheim niet worden gekeken. Een klachtenprocedure leidt dus niet tot een uitspraak over de vraag of iets wel of niet is gebeurd. Zo kan een dramatische patstelling ontstaan. Aan de andere kant: de beschuldigingen komen van volwassen vrouwen. Men kan niet alles op de therapeut schuiven."

De mogelijkheid en de bevoegdheid zaken uit te zoeken ligt vooralsnog alleen bij de politie. Maar dat geeft geen garanties.

"Valse aangiften wegens incest, laat staan aangiften op grond van 'hervonden herinneringen', zijn een zeldzaamheid," aldus projectleider seksu-

ele kindermishandeling Bauke Stelma van de Amsterdamse Sociale Jeugd- en Zedenpolitie. "Belangrijk is, zoals altijd, dat je een verhaal moet kunnen herleiden tot feitelijkheden. Dat is voor de aangeefster van net zo veel belang als voor de beschuldigde. Het probleem is natuurlijk dat je er vaker niet achter komt dan wel. Dus blijven er onoplosbare zaken doordat de feiten niet meer te controleren zijn. Tenzij een verdachte bekend. Dan is het duidelijk."

gebracht. Gelukkig is dat mogelijk, want - en dat is de vierde aanname - met behulp van speciale therapeutische technieken kunnen de herinneringen aan zo'n trauma alsnog voor het bewustzijn toegankelijk worden gemaakt.

Onbetrouwbaar

In *Hervonden herinneringen en andere misverstanden* proberen de auteurs aan te tonen dat geen van deze vier veronderstellingen houdbaar is. De resultaten van recent geheugenonderzoek vormen daarbij een belangrijk argument. De betrouwbaarheid van ons geheugen laat nogal wat te wensen over, blijkt uit dat onderzoek. Het overgrote deel van alles wat we maken vergeten we en de herinneringen die we hebben worden met de tijd steeds minder toegankelijk. Dat geldt zelfs voor de herinneringen aan gebeurtenissen die een diepe indruk maakten. Neem de vliegcrash van oktober 1992 in de Bijlmermeer. Wie herinnert zich niet de schokkende televisie-beelden van het vliegtuig dat zich in het flatgebouw boorde? Desgevraagd gaf meer dan de helft van ruim 100 proefpersonen te kennen zich te herinneren deze beelden gezien te hebben. Deze proefpersonen waren ook in staat om over die beelden een vraag te beantwoorden. Zij moeten vreemd hebben opgekeken toen zij achteraf te horen kregen dat hun herinnering onmogelijk kon kloppen: die tv-beelden bestaan namelijk niet.

Zo kunnen mensen op grond van misleidende informatie allerlei dingen 'onthouden' die er nooit geweest zijn. Die misleidende informatie is daarvoor niet eens noodzakelijk, want ons geheugen werkt niet als een passieve waarnemer, maar als een actieve instantie die het erin opgeslagen materiaal voortdurend door elkaar husselt, ontbrekende informatie moeiteloos aanvult en producten van de verbeelding zodanig bewerkt dat zij later tevoorschijn komen als herinneringen aan werkelijk gebeurde voorvallen. Ook herinneringen aan traumatische gebeurtenissen zijn vatbaar voor deze manipulaties. Wel onderscheiden zij zich van andere herinneringen doordat zij langer en makkelijker toegankelijk blijven. Schokkende belevenissen vergeet men niet snel. Dit komt waarschijnlijk doordat juist pogingen ergens niet aan te denken een conserverend effect hebben. Totale amnesie voor traumatische ervaringen is in geen enkele studie ooit gevonden.

Toch wordt die amnesie ten aanzien van incestervaringen door veel therapeuten en psychiaters voor waar gehouden. Het onderzoek waaruit zou moeten blijken dat deze ervaringen worden verdrongen, wijzen Crombag en Merckelbach echter als ondeugdelijk van de hand. Voor het bestaan van verdringing moet het eerste bewijs nog altijd worden geleverd. Al niet veel beter is het gesteld met dissociatie: het afsplitsen van delen van de persoonlijkheid onder invloed van traumatische gebeurtenissen. Deze delen kunnen zich ontwikkelen tot aparte persoonlijkheden, anders geheten, die de herinneringen aan de traumatische ervaring op een veilige maar onbereikbare plaats bewaren. Het getraumatiseerde kind beschermt zichzelf op deze manier, maar loopt tevens het risico dat dit reactiepatroon uitgroeit tot een ziektebeeld dat wordt aangeduid als meervoudig persoonlijkheidssyndroom (mps) of dissociatieve identiteits-

stoornis. Crombag en Merckelbach laten echter zien dat er geen empirische ondersteuning te vinden is voor de stelling dat traumatisering leidt tot dissociatie. Daarnaast is ook de diagnose mps met problemen omgeven: de criteria ervoor zijn even vaag als omstreden. De auteurs zijn dan ook van mening dat de ziekte een iatrogene oorsprong kent: ze wordt tijdens de therapie gegenereerd, wanneer de patiënte leert haar klachten te verwoorden in termen van het meervoudige persoonlijkheidssyndroom.

Dit betekent niet dat mensen met een incestverleden daar op latere leeftijd niet zwaar onder gebukt kunnen gaan. Lang niet iedereen die als kind seksueel misbruikt is, komt in de problemen, maar psychiatrische klachten komen in deze groep aanmerkelijk meer voor dan bij mensen met een onbezorgde jeugd. Het punt is dat die klachten van zeer uiteenlopende aard kunnen zijn en dat er onvoldoende aanleiding bestaat om op basis van bepaalde symptomen of een bepaalde diagnose een traumatisch verleden te veronderstellen. Ook mensen zonder zo'n verleden kunnen die symptomen vertonen.

Resteert het laatste punt: de gedachte dat men met bepaalde therapeutische technieken toegang heeft tot het onbewuste, waar de verdrongen of gedissocieerde herinneringen liggen opgeslagen, zodat deze, onaangestaan door de gebruikelijke slijtage en misvorming, te voorschijn kunnen komen. Belangrijkste van deze therapeutische technieken is hypnose, een methode waar inmiddels flink wat onderzoek naar gedaan is. Daaruit blijkt dat er geen enkele reden is om aan te nemen dat hypnose toegang verschaft tot 'onbewuste' herinneringen. Wel is duidelijk geworden dat mensen onder hypnose extra vatbaar zijn voor suggestie en veel makkelijker aan het fantaseren slaan dan in hun normale toestand. Vanwege de rijkdom aan details van de onder hypnose opgediepte herinneringen maken deze herinneringen de indruk bij uitstek betrouwbaar te zijn. In werkelijkheid zijn ze dat echter nog minder dan onze normale herinneringen.

De conclusie zal duidelijk zijn: hervonden herinneringen aan seksueel misbruik zijn pseudo-herinneringen en het is dan ook het beste om er geen enkel geloof aan te hechten. Zij berusten niet op de werkelijkheid, maar ontstaan gaandeweg een psychotherapeutische behandeling in een subtiel samenspel van verwachtingen van de therapeut en behoeften van de patiënt. Aanvallende steun voor deze opvatting ontlent Crombag en Merckelbach aan de herinneringen aan satanisch rituele praktijken, die op dezelfde manier hervonden worden als de herinneringen aan minder extreme vormen van misbruik. Hoewel er op basis van de getuigenissen van vermeende slachtoffers van satanische rituelen commissies zijn ingesteld en nauwkeurige naspelingen zijn gedaan, is er voor het bestaan van dergelijke praktijken nooit een spoor van bewijs gevonden. De geloofwaardigheid wordt verder aangetast doordat er inmiddels ex-patiënten zijn die hun hervonden herinneringen weer herroepen hebben. In Amerika bundelden deze ex-patiënten hun krachten in een belangenvereniging en hebben sommigen hun voormalige therapeuten voor het gerecht gedaagd.

Hervonden herinneringen en andere misverstanden is een belangrijk boek met een heldere betoogtrant en een krachtige stellingname. Toch laat het de lezer achter met de vraag: wat hiervan te denken? Crombag en Merckelbach hebben hun werk grondig gedaan, maar het door hen aangedragen materiaal leidt niet onontkoombaar tot de conclusie dat hervonden herinneringen niet kunnen bestaan, zeker wanneer men bedenkt dat de grens tussen vergeten en verdringen, tussen niet aan denken en niet weten in de praktijk vaak moeilijk te trekken zal zijn. Het reactiveren van sluimerende herinneringen achten ook zij wel degelijk mogelijk, al zullen de-

ze altijd onbetrouwbaar blijven. Zo blijft de vraag knagen of het ondanks de evidente onzin, de vervuiling veroorzaakt door therapeutische modes, de gretigheid waarmee de diagnose mps door velen ontvangen is, het gekoketteer met absurde aantallen alters, de fantastische stroom van gruwelijkheden die een getourmenteerde geest kan voortbrengen - of het ondanks dat alles niet toch noodzakelijk is rekening te houden met de mogelijkheid dat er jaren na dato alsnog waarheid wordt gesproken. Wat moeten we aan met de hervonden herinneringen van mensen aan wier integriteit we niet hoeven te twifelen en wat doen we hun aan door bij voorbaat al geen geloof te hechten aan hun woorden? Hier rust de bewijslast op de andere partij, zullen Crombag en Merckelbach antwoorden, en daarin hebben zij gelijk.

Het probleem is echter dat de evidentie die deze tegenpartij aandraagt en aan kan dragen voor het bestaan van hervonden herinneringen geen enkele indruk maakt op mensen als Crombag en Merckelbach. Zij kijken hier vanaf grote hoogte op neer. Zij schromen niet zo nu en dan naar zichzelf toe te redeneren en dat is ook niet vreemd: zij zijn partij in een debat en dus partijdig. Tegelijkertijd doen zij nogal opzichtige pogingen zichzelf tevens boven dit debat te plaatsen door herhaaldelijk te stellen dat het materiaal waarop zij hun standpunt baseren superieur is aan dat van de andere partij. Beide standpunten zijn dus niet even eerbiedwaardig, aldus de auteurs, het ene is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek, het andere op wat gevalsstudies en particuliere overpeinzingen. Therapeuten en mps-deskundigen moeten eerst maar eens kennismaken met de resultaten van wetenschappelijk onderzoek.

Wat de huidige discussie lam legt en vaak ook tot zo'n vermoeiende aangelagenheid maakt, is minder een gebrek aan kennis aan één van beide zijden dan hun volstrekt uiteenlopende denkwijzen. Beide partijen zijn simpelweg niet vatbaar voor elkaars argumenten, zij komen voort uit verschillende tradities en zijn tevens ontwikkeld in een oude wetenschappelijke rindlingenstrijd. Voor Crombag en Merckelbach zijn de resultaten van grootschalig, gecontroleerd en empirisch onderzoek het enige dat telt, terwijl hulpverleners zich baseren op klinische ervaringen met patiënten.

Te vrezen valt dat de harde kern van die hulpverleners voor de onderzoeksgegevens van Crombag en Merckelbach volstrekt immuun zal blijven. Dat zou jammer zijn, want het boek verdient het juist door psychiaters en therapeuten ernstig te worden genomen. Omgekeerd sluiten ook Crombag en Merckelbach zich op een tamelijk kortzichtige wijze af voor de visie en de argumenten van hun tegenstanders. Zo wordt de suggestie van een mps-specialist om de kloof te dichten door eens in contact te treden met een mps-patiënt door de auteurs verontwaardigd van de hand gewezen. Wat zich ook in de behandelkamer zou voordoen, het zou langs hen afglijden als water langs een pakje boter.

Het uitgangspunt van Crombag en Merckelbach - 'wat niet door gecontroleerd onderzoek kan worden vastgesteld, bestaat (vooralsnog) wetenschappelijk niet' - is respectabel, maar het heeft z'n beperkingen. Zij willen hun tegenstanders slechts ontmoeten op eigen terrein en daar wordt de dialoog in elk geval niet door bevorderd. Misschien was dat ook de bedoeling niet: "Wij verwachten dat dit boek tegenspraak zal oproepen", schrijven de auteurs in hun verantwoording. "Daar is niets tegen, zij het dat wie ons wil tegenspreken zijn of haar standpunt ten minste even goed zal moeten documenteren met de resultaten van empirisch onderzoek als wij gedaan hebben. In dat geval zullen wij zeker aan de discussie deelnemen. In het andere geval zullen wij die zijwind aan ons voorbij laten gaan." Wie zich zo opstelt, heeft eigenlijk al bij voorbaat voor dat laatste gekozen.

Annet Mooij NRC

H.F.M. CROMBAG & H.L.G.J. MERCKELBACH: *Hervonden herinneringen en andere misverstanden* 334 blz., Contact 1996, / 49,90 Annet Mooij is socioloog

Het is al bijna een cliché geworden: de vrouw die zich met een scala van onduidelijke klachten aanmeldt voor psychotherapie en tijdens de behandeling tot de ontdekking komt dat zij als kind het slachtoffer geweest is van seksueel misbruik. Let wel: het gaat hier niet om vrouwen die om welke reden dan ook jarenlang over hun ervaringen hebben gezweven, maar daarvan wel altijd weet hebben gehad. Ook bij hen kunnen er periodes zijn geweest dat ze er niet aan dachten, maar het feit dat hun wat afschuwelijks is overkomen, is voor hen geen nieuwe kennis. Anders is dat voor degenen bij wie iedere herinnering aan incest voorafgaand aan de therapie volstrekt afwezig was. Het spreekt voor zichzelf dat zo'n nieuw gewonnen inzicht het leven en lijden van de patiënt plotsklaps in een geheel ander licht plaatst.

Zo'n drastische herziening van het eigen verleden blijft natuurlijk niet zonder gevolgen. Op grond van dit soort hervonden herinneringen zijn er intussen al heel wat beschuldigingen geuit, families uiteengevallen, rechtszaken aangespannen en mensen in de gevangenis terecht gekomen. De vraag naar de status van dergelijke herinneringen is dus niet van belang ontbloot. Twee hoogleraren in de psychologie, H. Crombag en H.

Merckelbach, hebben er een boek aan gewijd.

Het idee van hervonden herinneringen is gebaseerd op vier veronderstellingen, zo betogen Crombag en Merckelbach. De eerste is dat kinderen geneigd zijn ervaringen die zij niet kunnen bevatten en waar zij emotioneel niet tegen opgewassen zijn, in hun geheel te vergeten. Het gaat hierbij niet om het alledaagse vergeten, maar om een specifieke, psychisch gemotiveerde variant ervan, zo luidt de tweede veronderstelling. Er zijn twee mechanismen die hierachter schuil kunnen gaan: verdringing en dissociatie. Waar gewone weggezakte herinneringen met de nodige inspanning vaak wel weer gedeeltelijk opgerakeld kunnen worden, zorgen deze mechanismen ervoor dat de persoon in kwestie wordt beschermd tegen de confrontatie met al te pijnlijke beelden uit het verleden. De herinnering aan het trauma wordt in een afgescheiden gedeelte van het bewustzijn opgeslagen en is verder niet toegankelijk, althans niet langs de gebruikelijke weg.

Opgeruimd staat netjes, zou men kunnen denken. Maar zo eenvoudig is het niet, want noch verdringing noch dissociatie leidt tot een probleemloze amnesie. Voor beide afweermechanismen betaalt men een prijs in de vorm van psychiatrische klachten, zoals eetstoornissen, depressie of seksuele problemen. De derde veronderstelling luidt dan ook dat er bepaalde symptomen zijn die het vermoeden rechtvaardigen dat de betrokken patiënt lijdt onder een verdrongen of gedissocieerd trauma. Om genezing te bereiken, is het noodzakelijk dat dit aan de oppervlakte wordt

Akkoord in VS over chip tegen tv-geweld

Door onze correspondent NCC
WASHINGTON, 1 MAART. Alle Amerikaanse televisieprogramma's worden vanaf januari volgend jaar geclassificeerd op geschiktheid voor kinderen. Ouders kunnen daardoor makkelijker van tevoren vaststellen welke programma's geweld en seks bevatten. De classificatie zal op den duur in het tv-signaal worden meegestuurd en kan thuis in het televisietoestel worden herkend. Aan de hand van de door de kijkers (bijvoorbeeld ouders van kinderen) tevoren ingeprogrammeerde criteria wordt een ongewenst programma dan automatisch onzichtbaar gemaakt.

Vertegenwoordigers van televisiezenders, kabelmaatschappijen en programmamakers zijn de classificatie-regeling onder druk van de Amerikaanse regering onderling overeengekomen. Zij zullen de beoordeling van de programma's in eigen hand houden. Dertig topmannen van de industrie maakten het akkoord gisteren bekend in een bijeenkomst met president Clinton in het Witte Huis.

Voor het hanteren van de classificatie moeten televisietoestellen voorzien zijn van een speciale schakeling, de zogenaamde V-chip (de V staat voor violence, het Engelse woord voor geweld), die programma's elektronisch herkent en blokkeert als ze een gewelddadige (of erotische) classificatie hebben.

Overigens heeft eerder deze maand het Europese Parlement bepaald dat in de toekomst alle in de Europese Unie verkochte televisietoestellen een dergelijke chip moeten hebben. Maar dat betekent nog niet dat die chip er ook komt. De raad van Europese ministers moet zich over het besluit buigen, waarna het voor tweede lezing teruggaat naar het parlement. Dan is daar — in het geval van een conflict met de ministers — een absolute meerderheid van stemmen nodig om het besluit onder de aandacht te brengen van een 'verzoeningscommissie', die met een oplossing moet komen.

De Amerikaanse filmindustrie zal de televisie-industrie helpen met haar classificatie-systeem. Jaarlijks worden nu al in de VS 800 bioscoopfilms beoordeeld en voorzien van een leeftijdsaanduiding. De televisie-industrie staat voor een operatie die logistiek veel complexer is, al was het maar omdat jaarlijks zo'n 600.000 uur tv beoordeeld moet worden. Nieuws- en sportuitzendingen komen niet onder het systeem. Nog niet duidelijk is of tekenfilms, die vaak veel al dan niet komisch geweld bevatten, en soap sitcoms, waarin seksuele toespeelingen dikwijls het voornaamste ingrediënt zijn, onder de regeling vallen. Evenmin staan de criteria vast waarmee de programma's beoordeeld zullen worden.

In beide partijen in het Congres is aangedrongen op een dergelijk plan. De communicatiewet, die begin dit jaar is aangenomen voorziet al in de invoering van de V-chip in nieuwe televisietoestellen. Als de industrie niet binnen een jaar uit zichzelf de classificatie ter hand heeft genomen, zei de nieuwe wet, dan moet de overheid richtlijnen opstellen.

Clinton toonde zich zeer tevreden over de toezegging van de industrie, die vorig jaar nog ernstige bezwaren had tegen wat een inbreuk op de vrije meningsuiting zou zijn en bovendien een kostbare onderneming. De president is er ook een voorstander van dat de televisie-industrie ten minste drie uur per week educatieve programma's voor kinderen uitzendt. De maatschappijen zijn tegen een dergelijke afspraak.

Onduidelijk is nog hoeveel categorieën er komen. De Verenigde Staten hebben een betrekkelijk nauwkeurige classificatie van bioscoopfilms. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen films die voor alle leeftijden toegankelijk zijn, films waarvoor ouderlijke begeleiding nodig wordt geacht, films waarbij ouders ernstig

gewaarschuwd worden dat onderdelen ongeschikt kunnen zijn voor kinderen onder de dertien, films die alleen toegankelijk zijn voor kinderen onder de zeventien als er een ouder of begeleider bij is, en ten slotte films die helemaal niet toegankelijk zijn voor kinderen onder de zeventien.

Sorgdrager wenst tv-toestellen met chip tegen geweld

Van onze verslaggeefster VK
DEN HAAG 3-4

Minister Sorgdrager van Justitie wil dat televisietoestellen worden uitgerust met een zogeheten geweldchip. Deze chip moet kinderen beschermen tegen gewelddadige beelden op televisie. 'Kinderen vinden het vaak moeilijk om fantasie en werkelijkheid uit elkaar te houden', zei Sorgdrager dinsdag tijdens het wekelijkse vragenuurtje in de Tweede Kamer.

Minister Jorritsma van Verkeer en Waterstaat zei vorige week nog dat het kabinet niet van plan was het Amerikaanse voorbeeld van een geweldchip te volgen. Maar volgens Sorgdrager hebben ouders 'een steuntje in de rug' nodig bij het selecteren van geschikte tv-beelden voor hun kinderen. Een tv met een geweldchip kan bijvoorbeeld automatisch een zwart beeld vertonen als er geweld in een programma zit.

Staatssecretaris Nuis van Cultuur gaat op korte termijn met de publieke en commerciële omroepen rond de tafel zitten om een nieuwe afspraak te maken over 'het vaak stuitende' geweld op televisie. 'De omroepen moeten tot een gezamenlijk stelsel van zelfregulering komen', zei Nuis gisteren. De staatssecretaris waarschuwde er evenwel voor dat niet alle geweld op televi-

sie moet worden uitgebannen.

Ook het D66-kamerlid Roethof waarschuwde tegen een al te rigide uitbanning van geweld. 'Beperking mag niet in strijd zijn met de vrijheid van meningsuiting en de artistieke vrijheid van een programmamaker', zei het kamerlid. Roethof wil dat er naast toestellen met een geweldchip ook nog gewone tv-toestellen worden verkocht.

Het CDA-kamerlid Beinema drong aan op een wijziging van de Omroepwet. 'De gemiddelde kinderbedtijd in de Omroepwet is gebaseerd op de tijd waarop kinderen in de jaren vijftig naar bed gingen. Gaarne aanpassing van dit tijdstip in de wet als u toch met de omroepen gaat praten', zei hij.

Sorgdrager en Nuis schrijven samen een notitie over het geweld op tv. Binnen enkele weken hopen ze te weten wat de overheid hiertegen kan doen. Het kabinet is deels afhankelijk van de regelgeving van het Europees Parlement. De Europese Commissie is ook voorstander van een anti-geweldchip.

De discussie in Nederland over het geweld op televisie laaide weer op toen scholen begonnen te klagen over het kinderprogramma *Mighty Morphin Power Rangers*. Jonge kinderen imiteren deze vechtheelden op het schoolplein en schijnen iets te stevige klappen uit te delen.

Omgevingsgevaaren VICS-3

Onderzoek heeft uitgewezen dat voor een kind niets zo funest is als giftige ruzie tussen de ouders, zo'n ruzie die altijd ontstaat door problemen met de spaarhypothek. De aanmaningen van de bank-die-meedenkt buitelen binnen, juist nu moeder lekker op haar nieuwe Bouvrie-bankje zit (3999 gulden) en vader uit de band sprong met velgen voor de Opel Aurora (969 gulden per wic).

Zo begint het. Al snel strekt de ruzie zich uit tot het wekelijkse gemiddeld dubbel en het kroegbezoek. Er vallen termen als teef en hufter, lul, aflebben. Vader roept iets over sief en aids en over een loopbaan als hoer.

Moeder pareert met een analyse van het fenomeen droogneuken en wappert triomfantelijk met de *Playboys* uit zijn bureau. Zij voegt er fijntjes aan toe dat zijn kennis van het hoereren vast niet uit de lucht is gegrepen.

Het gesprek komt dus vanzelf op de scheiding. Voor alle duidelijkheid wordt meteen gesteld waar de ander bij die scheiding beslist niet aan hoeft te denken. Dan suist de eerste koffiekop voorbij om knalend tegen de muur te ontploffen. Drab druip dramatisch langs het stucwerk omlaag. Vloekend en trilend van drift haalt vader uit met een bloemvaas; moeder begint schril te schreeuwen.

Incens klinkt het gepiep van een ziek muisje. De vergeten kleuter zit bibberend ineengedoken achter de nieuwe driezitter, het favoriete beertje angstig tegen zich aan geklemd. Vader en moeder rollen over elkaar heen om als eerste het kleintje gerust te stellen. Ze leggen uit dat het maar gewoon een ruzie

was, dat morgen alles weer als vanouds is.

Voor de emotionele ontwikkeling van kinderen is zo iets funest. Zij moeten dringend hiertegen worden beschermd. Het plan was daarom ouders te voorzien van een chip. Die zou op eenvoudige wijze tussen de oren geïmplanteerd kunnen worden zodat kijkende ouders automatisch over iets anders beginnen — over de gezonde, vitaminen in appels, of de schattige hondjes in het dierenasiel.

Helaas. Deskundigen zagen in dat dit nooit afdoende kon zijn. Ouders zijn immers niet de enige bronnen van onrust, onzedelijkheid, geweld en gevaar. Televisieprogramma's, geile rubber- en leerkrachten, straatreclame, oorlogsfoto's, slechte vriendjes, Internet, vreemden met snoepjes, het dagelijkse radionieuws: om tot een pedagogisch verantwoorde wereld te komen zouden overal chips nodig zijn. En nog zou daar altijd iets tussendoor kunnen glippen.

Inmiddels wordt aan een betere oplossing gewerkt. Over een paar jaar lost de Kids' Chip in één klap alle problemen op. Die wordt in de kinderen zelf aangebracht. Hij reguleert onmiddellijk op elke uiting van geweld, bloot, vuile taal en wat dies meer zij: het kind wordt dan meteen in een diepe maar ongevaarlijke coma gebracht. Nadat het gevaar is geweken kunnen de ouders met een afstandsbediening het bewustzijn herstellen.

Voorlopig zullen we ons nog met lapmiddeltjes moeten behelpen. Die luide walkmans zijn dus toch niet zo gek: dan kunnen ze alvast niets meer horen.

Henk van Setten

Winkeliers beboet bij verhuren geweldsvideo aan jonge kinderen

Van onze verslaggeefster VK
AMSTERDAM 7-5

Winkeliers riskeren boetes tot vijfduizend gulden als ze videobanden of computerspelletjes met extreem geweld verhuren of verkopen aan jonge kinderen. Staatssecretaris Terpstra van VWS heeft hierover maandag afspraken gemaakt met de videobranche.

Bij de Raad van Toezicht Video-voorlichting kunnen klachten worden ingediend over videotheekhouders die zich niet aan de afspraak houden. Terpstra verwacht dat ouders, scholen en zelfs de pers naar de Raad stappen.

Een videotheekhouder die vijf keer is beboet, kan strafrechtelijk worden vervolgd. Na vijf keer wordt de zaak voorgelegd aan de officier van justitie. Bij de eerste overtreding wordt een waarschuwing gegeven. De naam van de videotheekhouder die meerdere keren de regels overtreedt, komt op een zwarte lijst.

Die lijst wordt afgedrukt in de vakbladen van de branche. 'Het is natuurlijk niet prettig als je naam op zo'n lijst voorkomt', zegt een woordvoerder van Terpstra. 80 Procent van de videotheekhouders is aangesloten bij de branchevereniging.

Het convenant is een reactie op de vorig jaar in omloop gebracht extreem gewelddadige video-serie

Faces of Death. Dit is een compilatie van authentieke geweldsbeelden, zoals de executie van een gevangene op de elektrische stoel. Deze band leidde tot het gisteren getekende convenant. Videotheekhouders moeten kinderen vragen zich te identificeren, zodat ze achter hun leeftijd kunnen komen.

De Raad van Toezicht Video-voorlichting begonnen maandag onder het motto 'Kinderen vergeten dat het maar film is' een campagne voor videoverhuur en -verkooppunten. Er komen ook brochures in omloop waaruit ouders tips kunnen halen voor verantwoord gebruik.

De raad gaat video's vooral toetsen op extreem geweld dat schadelijk kan zijn voor jongeren. Deze toetsing leidt tot drie categorieën: de leeftijden, twaalf jaar en zestien jaar.

Terpstra constateerde gisteren dat de omroepen zich op de televisie nauwelijks houden aan de Mediawet die voorschrijft dat geweldsfilms pas later op de avond worden uitgezonden. 'De wet dreigt een dode letter te worden.'

Een probleem is dat 'gewelddadig' verschillend uitgelegd kan worden. Daarom wil Terpstra dat een onafhankelijk advies- en service-instituut hiervoor normen en criteria gaat opstellen. Dit instituut kan de omroepen met raad en daad terzijde staan.

Verhuur van video's blijft voor alle leeftijden

Op de hoge balie van Videotheek Oosterpark in Amsterdam staat sinds kort een display van de Raad van Toezicht Video-voorlichting. Een driedelig foldertje met foto's van een Smith & Wesson-revolver, een setje rode lingerie en een stoffige grazerker maken duidelijk dat sommige films niet voor alle leeftijden geschikt zijn. Achter op iedere videodoos staan leeftijdsaanduidingen. Die staan er al acht jaar op, maar staatssecretaris Terpstra van VWS eiste vorige week van de ongeveer duizend videotheken in Nederland dat zij strenger gaan letten op de grenzen AL, 12 en 16. Ook cd-winkels en warenhuizen met video's worden opgeroepen mee te doen aan de campagne 'Kinderen vergeten dat het maar film is'.

'Als een vijftienjarige *Under Siege* (16) komt halen, doe ik daar niet moeilijk over. Maar horrorfilms worden voornamelijk door jonge meisjes gehuurd, en daar heb ik wel eens moeite mee', zegt bedrijfsleider Peuchen, wiens Oosterpark-winkel 25 duizend banden heeft. Hij schat het aantal huurders onder zestien op twintig per dag. Maar volgens hem groeit die groep, doordat videospelletjes steeds belangrijker worden. Die zijn meestal voor twaalf jaar en ouder, op een enkel spel als *Mortal Combat* (16) na. Hooguit drie à vier keer per week weigert hij de keuze van een jongere. 'Dat gaat trouwens nooit om pornofilms, want dat blijft meestal beperkt tot gegiechel in dat hokje achterin. Maar een film als *Reservoir Dogs* of *Pulp Fiction* weiger ik nog wel eens. Daar begrijpt een dertienjarige toch niks van.'

Videobazen die de leeftijdsregels overtreden, riskeren sinds vorige week een boete van vijfduizend gulden. Maar die sanctie lijkt een wasen neus, omdat kinderen alleen op heterdaad betrapt kunnen worden

en er geen inspecteurs tussen de uitstalkasten gaan posten. 'Oms probleem is dat meestal één pasje rouleert binnen een familie', zegt R. Verhagen, lid van de raad en vice-voorzitter van de Nederlandse Video Detailhandelsorganisatie (NVDO). Leeftijdscategorieën zijn alleen mogelijk door aan alle jonge klanten een legitimatie te vragen. Dat is volgens hem niet werkbaar. Een plan om een speciale jeugdpass te introduceren mislukte dit jaar, doordat de meeste leden dat administratief niet aankonden. 'Daarom

Erica Terpstra.

ILLUSTRATIE PAUL KUISTERS

hebben we folders en posters uitgedeeld aan de videotheken die bij ons zijn aangesloten. We mikken nu vooral op ouders die hun pasje uitlenen aan hun kind.'

In de winkels van Blokker, waar ook video's worden verkocht, hangen geen posters. Op een draaibare zuil staan uitsluitend films voor alle leeftijden. Maar de marsupilami-film *Houba! Houba!* en *The Lion King* interesseren een zesjarig meisje niks. Zij mag een film uitzoeken en grijpt meteen naar *mighty morph'n Power Rangers*.

Noël van Bemmel

Onderzoek naar mogelijkheden homohuwelijk

Door een onzer redacteurs **NRC**

DEN HAAG, 26 FEBR. Staatssecretaris Schmitz (Justitie) zal uitzoeken of homoparen in de toekomst een wettelijk huwelijk kunnen sluiten. De regeringsfracties PvdA, VVD en D66 willen die mogelijkheid creëren.

Het kabinet stelde in 1995 voor homoseksuele paren de mogelijkheid te bieden zich als samenwonenden te laten registreren. Daarmee zouden zij nagenoeg dezelfde rechten krijgen als gehuwden. De drie regeringsfracties vinden dat zo'n samenlevingscontract niet ver genoeg gaat. Hun overweging is van principiële aard, zegt het Kamerlid M. van der Burg (PvdA). „Het gaat om het gelijkheidsbeginsel." Een praktisch verschil tussen de partnerregistratie en het huwelijk is de juridische relatie tussen de niet-biologische 'ouder' en het kind van zijn of haar partner.

Schmitz heeft geen principiële bezwaren tegen het homo-huwelijk. Zij vindt dat het huwelijk om praktische redenen voorbehouden moet blijven aan heteroseksuelen. Eén daarvan is, aldus Schmitz, dat Nederland internationaal een uitzonderingspositie zou innemen als het huwelijk voor homoseksuelen officieel wordt erkend.

Als de meerderheid van de Tweede Kamer zijn zin krijgt, wordt Nederland het eerste land ter wereld waar homoseksuelen in het huwelijk kunnen treden. De wetgeving in Denemarken en Zweden, die internationaal het verst gaat, sluit huwelijken voor homoseksuelen nog steeds uit.

Afgezien van de principiële weerstand die binnen het kabinet bestaat tegen de mogelijkheid van homo-huwelijken, zijn er ook een aantal praktische bezwaren aangevoerd door Schmitz. Eén daarvan

is dat het huwelijk in de internationale regelgeving is voorbehouden aan heteroseksuelen. Of Nederland zich daaraan zou kunnen onttrekken is nog onduidelijk. Schmitz zal dat laten uitzoeken.

Een ander punt is de regeling voor adoptie van buitenlandse kinderen. Volgens de wet kan een echtpaar kinderen adopteren, homoseksuelen kunnen dat niet. Regeringen van andere landen zouden algemene bezwaren kunnen maken tegen adoptie van kinderen door Nederlandse paren, denkt het kabinet. Die landen staan dan Nederland mogelijk helemaal geen adoptiekinderen meer af. Maar dat bezwaar is volgens de drie 'paarse' fracties te omzeilen als Nederland bilaterale afspraken maakt met landen waarmee dergelijke nieuwe adoptie-overeenkomsten wel mogelijk zijn, aldus Van der Burg.

De regeringsfracties verwachten dat de mogelijkheid tot een homo-huwelijk rond de eeuwwisseling in de wet verankerd kan zijn. „Het is niet iets wat morgen is geregeld", zegt Van der Burg. „Het zal wel enige tijd duren voordat is uitgezocht hoe dit in internationaal verband past." Zij verwacht dat landen als België, Zweden en Denemarken veel interesse zullen hebben in de ontwikkelingen in Nederland.

Kamerlid Apostolou (PvdA) heeft principiële bezwaren tegen het voorstel van zijn fractie en vindt dat het voorstel van het kabinet ver genoeg reikt.

Adoptie straks ook voor ongehuwden

Door een onzer redacteurs **NRC**

DEN HAAG, 21 MAART. De voorwaarden voor de adoptie van Nederlandse kinderen worden gewijzigd. Het kabinet wil de eis schrappen dat voor adoptie van kinderen in Nederland man en vrouw getrouwd zijn. Dat houdt in dat ook twee personen van verschillend geslacht die duurzaam samenleven een kind kunnen adopteren. Dit staat in een wetsvoorstel dat staatssecretaris Schmitz (Justitie) gisteren naar de Tweede Kamer heeft gestuurd.

Schmitz wil verder dat het mogelijk wordt dat ook één persoon een kind in Nederland kan adopteren. Voor adoptie van buitenlandse kinderen blijven de voorwaarden onveranderd. Alleen gehuwden komen hiervoor in aanmerking.

'Paars' worstelt met adoptie homoparen

Door onze Haagse redactie

DEN HAAG - De steun in de Tweede Kamer voor adoptie door homoparen neemt af. De helft van de VVD-fractie heeft zich hier gisteren tegen uitgesproken. Daarmee heeft het voorstel van de 'paarse' coalitie nog maar een krappe meerderheid. Tegen een homo-huwelijk als zodanig heeft een Kamermeerderheid geen bezwaar. De drie paarse fracties VVD, D66 en PvdA kwamen eind februari overeen dat homo-paren voor de wet moeten kunnen trouwen en ook kinderen moeten kunnen adopteren. De VVD blijkt nu verdeeld in twee ongeveer even grote kampen voor- en tegenstanders.

het gezin van ouders van gelijke sekse. De sociale moeder uit mijn voorbeeld zou door de adoptie van het kind de familierechtelijke betrekkingen van de biologische moeder overnemen, die dan in plaats van de sociale ouder de rechteloze positie tegenover het kind heeft. Het kind wordt er in een dergelijke situatie niet wijzer van omdat hij zijn erfrechtelijke betrekkingen met zijn moeder dan kwijt is.

Een ander voorstel van Schmitz voorziet de eenpersoonsadoptie door een stiefouder. Leeft de moeder in mijn voorbeeld niet met een vrouwelijke, maar met een mannelijke partner samen, dan kan deze stiefouder het kind adopteren. De stiefouder-adoptie tast de familierechtelijke betrekkingen tussen moeder en kind niet aan, die blijven gewoon bestaan.

Voor een dergelijke adoptie is gehuwd zijn zelfs geen voorwaarde, een voorbeeld van de loskoppeling van adoptie van het huwelijksrecht. Voor deze adoptie is het bestaan van een heteroseksuele leefvorm echter wel voorwaarde. Daardoor kan het kind van de moeders in mijn voorbeeld niet door de sociale moeder geadopteerd worden: het domino-effect van de uitsluiting van de sociale ouder van het adoptierecht.

Het is vreemd dat de regering gelijke behandeling van lesbische vrouwen bij bevruchting door middel van KID gebiedt, zodat een kind in hun gezin geboren kan worden. Vervolgens krijgt dit kind een slechte rechtspositie toebedeeld van dezelfde regering, omdat het niet in een heteroseksuele leefvorm is terecht gekomen.

Naast de kinderen in de hierboven gegeven situatie van de lesbische moeders is gelijkgeslachtelijk ouderschap ook mogelijk na echtscheiding. Met name in de situatie waar de vader of moeder samen met een partner van gelijke sekse het kind verzorgen of opvoeden.

Ten slotte kan een kind ook nog worden opgevoed door twee pleegouders van gelijk geslacht, waarbij dus geen van de opvoeders de eigen ouder van het kind is. Allemaal situ-

aties waarvoor je het land niet hoeft. Het is dan ook vreemd dat de staatssecretaris zich voor de reden van de uitsluiting van de Nederlandse kinderen van het adoptierecht, zo vaak beroept op de dreiging van de adoptie-boycot door het buitenland.

Temeer daar de organisaties in het buitenland zelf bepalen in welk gezin hun kind terecht komt en daardoor de plaatsing bij een hetero- of homogezin zelf in de hand heeft. Als het waar is dat het buitenland geen kinderen in gezinnen van ouders van gelijke sekse zal plaatsen, dan zou het een gerechtvaardigde juridische regeling kunnen zijn de paren van gelijke sekse hiervan bijvoorbeeld uit te sluiten.

HET resultaat is namelijk met of zonder juridische uitsluiting gelijk: gelijkgeslachtelijke paren krijgen geen buitenlands pleegkind. Een bepaling in de wet op de buitenlandse pleegkinderen is daarvoor voldoende. Deze wet hanteert wel meer gerechtvaardigd geachte uitsluitingsgronden. Bijvoorbeeld op grond van de leeftijd van de degene die zich wil aanmelden.

Er is echter geen enkele rechtvaardiging te bedenken op grond waarvan de kinderen, die reeds in het gezin van ouders van gelijke sekse verblijven, mogen worden uitgesloten van het adoptierecht. Een kind heeft ongeacht de leefvorm waarin het opgroeit, recht op een volledig gewaarborgde rechtspositie. Een regering die zijn verantwoordelijkheid op het gebied van de rechtsbescherming van het kind serieus neemt, zal zijn voorstellen op dit punt moeten aanpassen.

Frieda van Vliet is beleidsmedewerker van de Emancipatieraad

'Verdrag uit 1993 sluit adoptie door homo's uit'

Geld. 20/3

DEN HAAG (ANP) - Lesbische stellen en homoparen mogen op grond van een internationaal verdrag geen buitenlandse kinderen adopteren. Dit stelt de vereniging Wereldkinderen, de grootste adoptie-organisatie in Nederland.

De directie herinnert eraan dat een flink aantal landen drie jaar geleden in Den Haag een verdrag heeft gesloten dat adoptie alleen toestaat door een man en een vrouw die zijn getrouwd of minstens vijf jaar samenleven.

De PvdA en D66 willen dat homoseksuele paren ook kinderen kunnen adopteren. De Tweede Kamer praat daarover maandag met staatssecretaris Schmitz van justitie. Die wil het niet.

Wereldkinderen huldigt het standpunt dat de opvoeding van een kind succesvoller verloopt in een gezin met een vader en een moeder. Dat zou volgens de vereniging wetenschappelijk zijn bewezen. Bovendien vindt de organisatie dat een kind recht heeft op een gezinsituatie die de buitenwereld normaal vindt.

Van onze verslaggeefster **VR**

DEN HAAG

Een ruime meerderheid in de Tweede Kamer is voor het openstellen van het huwelijk voor homoparen en het toestaan van adoptie door homoparen. Het kabinet is vooralsnog niet van plan die wens van de Kamer overkort te volgen. Staatssecretaris Schmitz liet dat blijken na afloop van stemmingen hierover dinsdag in de Tweede Kamer.

Van de aanwezige kamerleden stemden 81 voor het openstellen van het huwelijk voor homoparen en 60 tegen. Een motie van de kamerleden Van der Burg (PvdA) en Dittrich (D66) verlangt dat het kabinet voor augustus 1997 een wetsvoorstel daartoe indient. Dat wetsvoorstel moet worden opgesteld door een niet-ambtelijke commissie die tevens zal onderzoeken wat de internationale gevolgen zijn. Nederland zou het eerste land zijn waar het wettelijk verbod op het huwen door twee mensen van gelijk geslacht wordt opgeheven.

Een tweede motie verlangt dat het kabinet alleenstaanden en homoparen het recht op adoptie geeft met als argument dat 'er maatschappelijk behoefte is aan juridische bescherming van kinderen die opgroeien bij twee mensen van hetzelfde geslacht'. Gezien die motivering gaat het niet om het mogelijk maken van adoptie van onbekende (buitenlandse) kinderen door homoparen. Voor deze motie stemden 83 kamerleden voor en 58 tegen. In beide kwesties stemde de coalitiefractie VVD verdeeld. De liberale woordvoerder Van der Stoep had eerder dit jaar willen aansluiten bij PvdA en D66, maar kreeg daarvoor geen ruimte van haar fractie. VVD-leider Bolkestein stemde tegen.

Staatssecretaris Schmitz is door de moties met een politiek probleem opgezadeld. Het kabinet is tegen

Adoptiekind is met Schmitz niet geholpen

DE Tweede Kamer debatteerde op 25 maart over de notitie *Leefvormen in het familierecht* van staatssecretaris Schmitz. In de notitie wordt onder andere gezamenlijk gezag voor ouders van gelijke sekse mogelijk gemaakt, alsook de eenpersoonsadoptie ingevoerd.

Hans Wansink brak in zijn artikel 'Schmitz maakt homohuwelijk overbodig' (Forum, 28 maart) een lans voor het voorstel van de staatssecretaris. In zijn artikel weerlegt hij het bezwaar van voorstanders van het homohuwelijk die het adoptierecht en de voogdij betreffen. Volgens Wansink zouden mensen van gelijk geslacht die een kind opvoeden heel goed hun toekomst kunnen regelen met de voorstellen van Schmitz.

Ofschoon de notitie als uitgangspunt de bescherming van het belang van het kind hanteert, dekt de vlag de lading niet. In ieder geval niet voor kinderen van ouders van gelijke sekse. Te denken valt dan bijvoorbeeld aan het kind dat door middel van kunstmatige bevruchting in het gezin van de biologische en sociale moeder wordt geboren, de meest voorkomende situatie waar het om kinderen van ouders van gelijke sekse gaat.

Om verbetering in diens rechtspositie aan te brengen is het noodzakelijk dat het kind de kans wordt geboden met beide ouders in fami-

lierechtelijke betrekkingen te staan, zodat beide ouders volgens de wet de juridische ouders van het kind zijn. Slechts hierdoor is de rechtspositie van het kind volledig gewaarborgd, wat met name op het gebied van het erfrecht voor het kind van groot belang is.

Slechts ingeval er familierechtelijke betrekkingen bestaan, heeft het kind recht op de legitieme portie: een vast deel van de nalatenschap van de overleden ouder. Verder is van belang dat het kind het recht heeft in de plaats van de ouder te treden die eerder dan het kind overlijdt, zodat het kind ook in een erfrechtelijke lijn met de familieleden van de ouders staat.

Het kind van de lesbische moeders in mijn voorbeeld staat automatisch, door geboorte, in familierechtelijke betrekkingen tot de biologische moeder. Door middel van adoptie kan het kind in familierechtelijke betrekkingen tot de sociale moeder komen te staan. Deze mogelijkheid wordt echter door de staatssecretaris uitgesloten.

De toekenning van het gezamenlijk gezag aan ouders van gelijke sekse heeft niet de totstandkoming van de familierechtelijke betrekkingen tot gevolg, zodat deze enkele maatregel het kind blijft uitsluiten van een volwaardige rechtspositie.

Het voorstel van de eenpersoonsadoptie is evenmin een versterking van de rechtspositie van het kind in

Kabinet blijft bij afwijzing homohuwelijk

VERVOLG VK 17-4

het openstellen van het huwelijk en adoptie voor homoparen.

Schmitz zei dat de 'royale meerderheid een feit van belang is', maar dat ze nog binnen het kabinet wil discussiëren over de wijze waarop ze de wens van de Kamer zal uitvoeren. Ze is bereid een commissie in te stellen die de internationale gevolgen zal inventariseren als het huwelijk voor homo's in Nederland mogelijk wordt gemaakt. Maar veel verder wil ze vooralsnog niet gaan.

Het kabinet kan een motie naast zich neerleggen, maar riskeert dan een motie van wantrouwen. VVD-leider Bolkestein zei gisteren niet te verwachten dat de coalitie het zover laat komen. Hij steunt het kabinet wanneer het de moties niet uitvoert.

De indieners van de motie wijzen erop dat uit enquêtes blijkt dat een meerderheid (70 procent) van de Nederlanders het goed vinden als homo's mogen trouwen. Schmitz wantrouwt de waarde van de enquêtes en zal het kabinet voorstellen een onderzoek te laten uitvoeren door de justitiële onderzoeksinstituut WODC of het Sociaal en Cultureel Planbureau naar de maatschappelijke opvattingen op dit punt.

De Tweede Kamer steunt een voorstel van Schmitz om ouders voortaan te laten kiezen of hun kinderen de achternaam van de vader dan wel de moeder krijgen. Schmitz wilde dat kinderen de achternaam van de moeder krijgen als ouders er niet uitkomen. Een meerderheid wil echter dat het dan de naam van de vader wordt. Schmitz betreurt ook die kameruitspraak en wil de kwestie eerst nog in het kabinet bespreken.

Koningin mag een 'baaldag' nemen

Kan de Koningin één dag aftreden om zo de weg vrij te maken voor een wet die het huwelijk openstelt voor homo's? Een kamermeerderheid wil dat laatste. Het staatshoofd bekrachtigt met zijn handtekening alle door de Staten-Generaal aangenomen wetten. De Belgische koning Boudewijn deed in 1990 48 uur aan 'koningschapsonderbreking' omdat hij ondertekening van de abortuswet niet kon verenigen

met zijn geweten.

Elsevier meldde vorige week dat koningin Beatrix niets zou zien in openstelling van het huwelijk. 'Hare Majesteit doet moeilijk over dit soort dingen. Zij heeft daar uitgesproken opvattingen over,' zei een PvdA'er. De vraag of de Koningin een snipperdag kan nemen is opgeworpen in *PvdA-vlugschrift*, een blad gemaakt door een groep rond PvdA-voorzitter Rottenberg.

Lesbische partners willen voor beiden ouderlijk gezag afdwingen

Duomoederschap inzet rechtszaak

Van onze verslaggever VK 6-3
AMSTERDAM

Een lesbisch paar heeft dinsdag bij de Amsterdamse rechtbank geprobeerd het ouderlijk gezag over hun kinderen te krijgen. Omdat de zaak zo ingewikkeld is, heeft de rechter haar niet behandeld, maar doorverwezen naar de meervoudige kamer. Over twee maanden dient de zaak opnieuw.

Lesbische vrouwen krijgen, volgens de wet, niet allebei ouderlijk gezag. Alleen de biologische moeder heeft iets over haar kind te vertellen.

De 'sociale moeder', de vrouw die het kind mee-opvoedt, heeft geen rechten. Zij kan haar kind niet in haar paspoort laten bijschrijven, kan het niet opgeven voor een school en ze mag er geen girorekening voor openen.

Dat zijn nog slechts enkele praktische problemen, maar veel sociale moeders vrezen dat zij hun kind kunnen kwijtraken als de biologische moeder overlijdt. De sociale moeder heeft geen recht op de voogdij. Juridisch heeft zij geen enkele status. In de meeste gevallen heeft de biologische moeder wel een testament waarin zij de voogdij aan haar vriendin overdraagt.

Meestal zal die voogdij gewoon op de vriendin overgaan en zijn er geen problemen, maar als bijvoorbeeld de verwekker van het kind

Bijna helft Geld voor adoptie door homo's

DEN HAAG (ANP) - Bijna de helft van de bevolking (46 procent) vindt dat homoseksuele paren kinderen moeten kunnen adopteren. 42 Procent is hierop tegen. Dat blijkt uit een NIPO-enquête die deze maand is gehouden. Van personen onder de 35 jaar is zelfs ruim de helft (56 procent) voorstander. Onder oudere mensen daarentegen zijn veel minder voorstanders te vinden (33 procent). Tegenstanders zitten vooral onder de CDA-aanhanger (57 procent) en die van de kleine christelijke partijen (83 procent). Ruim de helft van de bevolking (52 procent) is voor een wettelijk homohuwelijk, waarbij de partners precies dezelfde rechten en plichten krijgen als bij een heterohuwelijk. Ook dit idee vindt grotere weerklank bij jongeren dan bij oudere personen. Van de mensen jonger dan 35 jaar is 62 procent voor zo'n huwelijk. Van de 55-plussers is 51 procent tegen. Vooral van de aanhang van het CDA (28 procent voor) en de kleine christelijke partijen (9 procent voor) krijgt dit idee weinig steun.

Kok wil 'grote rust' bij discussie over homohuwelijk

Van onze verslaggever VK 20-4
DEN HAAG

Premier Kok wil de discussie over het toestaan van het homohuwelijk 'in grote rust en met grote zorgvuldigheid' voeren. De minister-president zei vrijdag na afsloop van de ministerraad dat hij het zal toejuichen als staatssecretaris Schmitz van Justitie met een voorstel komt om een 'commissie van verstandige mensen' te vormen. Die commissie moet de nationale en internationale juridische gevolgen van het homohuwelijk gaan bekijken.

De afgelopen week heeft de Tweede Kamer met 81 stemmen voor en 60 tegen een motie aangenomen om het verbod op een huwelijk tussen mensen van gelijk geslacht op te heffen. Schmitz zal op basis van het advies van de commissie bij het kabinet een voorstel indienen.

De premier wilde niet zeggen wat zijn persoonlijke mening is over het homohuwelijk. Ook wilde hij niet ingaan op vragen over de mening van koningin Beatrix, die volgens geruchten tegen het homohuwelijk zou zijn. Tevens weigerde Kok te zeggen of hij met haar over het onderwerp heeft gesproken. Berichten dat de koningin een brief van die strekking heeft gestuurd, noemde Kok 'van a tot z onzin'.

Volgens de PvdA-kamerleden Mieke van der Burg en Peter Rehwinkel past een tijdelijk terugtreden niet in de Nederlandse politieke cultuur, maar kan het wel. Twee artikelen in de Grondwet maken dat mogelijk. Volgens artikel 35 kunnen Eerste en Tweede Kamer in verenigde vergadering bijeenkomen om, op voorstel van het kabinet, te besluiten dat 'de koning buiten staat is het koninklijk gezag uit te oefenen'. Zodra hij dat weer kan, wordt het bij wet verklaard. Volgens artikel 36 kan ook de koning zelf voorstellen het gezag tijdelijk neer te leggen. Ook daarover besluit het parlement.

Een 'koninklijke baaldag', zoals dr Ton Zwart het noemt, is nog nooit voorgekomen. Volgens deze Leidse jurist (die nu op Bin-

Treedt Beatrix in het voetspoor van koning Boudewijn?

nenlandse Zaken werkt) dreigt in zo'n geval een koningscrisis. Het tijdelijke terugtreden zou kunnen uitdraaien op het einde van de monarchie. Als Beatrix om prin-

cipiele redenen het gezag neerlegt, treedt Prins Willem Alexander op als regent. Heeft hij eveneens bezwaren, dan komt de Raad van State eraan te pas.

Ook Britse kranten wezen vorige week op de koninklijke bezwaren. Volgens *The Guardian* en de *Daily Mail* is Beatrix 'opgeschrikt' door het plan van de Kamer: zij acht het een horreur. In *The Times* zegt een Britse homo-activist dat duizend Britse homokoppels in Nederland willen trouwen, om daarna hun huwelijk om te zetten in Brits recht - desnoods via het Europese Hof voor de Rechten van de Mens.

Jaap Jansen

27-4-1996 ELS

Rechtbank wijst adoptierecht voor lesbiennes af

Van onze verslaggever VK 2-5
AMSTERDAM

De rechtbank in Amsterdam heeft woensdag het verzoek van twee lesbische stellen afgewezen om adoptierecht te krijgen voor de vrouwelijke partner van de biologische moeder. De vrouwen willen dat de 'sociale ouder' een formele positie krijgt ten opzichte van het kind of de kinderen. Nu kan de partner geen enkel recht doen gelden. De vrouwen gaan in hoger beroep.

De rechtbank vindt dat het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM), waarop de vrouwen zich beriepen, niet duidelijk stelt dat adoptie door mensen van gelijk geslacht mogelijk moet zijn. Ook verwijst de rechtbank naar de recente politieke ontwikkelingen.

De Tweede Kamer heeft de regering gevraagd een wetsvoorstel voor te bereiden over het homo-huwelijk en adoptie door onder anderen homoseksuele paren. De nieuwe wet zou de gewenste voorziening mogelijk kunnen maken. De rechtbank wil daarop niet vooruit lopen.

De vier vrouwen zijn volgens hun advocate, mr J. van der Winden, verheugd over de politieke ontwikkelingen maar willen die niet afwachten. 'De kinderen zijn nu klein, daarom proberen ze het via de juridische weg sneller voor elkaar te krijgen. Bovendien vinden mijn cliënten dat hun positie in de politieke discussie wordt onderbelicht. Het gaat steeds over homoseksuele stellen die buitenlandse kinderen willen adopteren.'

In deze zaak hebben bij het ene paar beide vrouwen ieder een eigen kind. Bij het andere paar is een vrouw de biologische moeder van drie kinderen.

Vooralsnog kan de vrouwelijke partner van de biologische moeder geen enkel recht doen gelden jegens de kinderen.

'Adoptietruc' mogelijk gebruikt in proefproces

Advocaten achten het onwaarschijnlijk dat de rechter in een voogdijzaak ooit de voorkeur zou geven aan familie boven de vrouw die de kinderen dagelijks heeft verzorgd. Zo'n zaak heeft zich in Nederland nog nooit voorgedaan. Evenmin is het ooit voorgekomen dat een sociale moeder de voogdij niet kreeg.

Advocaat M. Bonnema meent dat een rechter in zo'n geval vooral de belangen van het kind zal wegen. En die heeft waarschijnlijk meer be-

hoefte aan een moeder die hem dagelijks verzorgt, dan aan een familielid.

Hoving is verheugd dat de rechter in Amsterdam de zaak heeft doorverwezen naar de meervoudige kamer. 'We willen verliezen. We hopen dat we de zaak tot de Hoge Raad verliezen, dan kunnen we daarna door naar het Europese Hof. Als die een uitspraak doet, gaat die boven de Nederlandse wet, dan is het voor alle lesbo-vrouwen gergeld en niet voor één individueel geval.'

De zaak bij de Amsterdamse rechtbank werd 'achter gesloten deuren' behandeld. Twee paren stonden tegelijk voor de rechtbank. Twee sociale moeders hebben allebei gevraagd hun kinderen te mogen adopteren. Hun advocaat, J. van der Winden, wil niet met de pers praten. Zij is de advocaat die vorig jaar de adoptiezaak van de schrijfster Hannemieke Stamperius won. De alleenstaande Stamperius mocht een meisje uit Brazilië, voor wie zij al jaren zorgt, adopteren. Volgens de Nederlandse wet komen alleen 'echtparen' voor adoptie in aanmerking.

Waarschijnlijk hoopt Van der Winden dat zij in deze voogdijzaak ook de 'adoptietruc' kan gebruiken. Als de sociale moeder haar kind immers mag adopteren, krijgt zij dezelfde rechten als de biologische moeder.

Gedichten van Umberto Saba vertaald SDL 13.05.96

UMBERTO SABA
Serene wanhoop
Gedichten

Keuze, vertaling en nawoord van Ike Cialona
Amsterdam: Bas Lubberhuizen
64 blz., 798 fr.

UMBERTO SABA — pseudoniem voor Umberto Poli — werd geboren in Triëst op 9 maart 1883. Langs vaderskant was Saba Italiaan, langs moederskant jood. Zijn geboortestad Triëst was de levendige en kosmopolitische zeehaven van de Oostenrijks-Hongaarse dubbelmonarchie.

Na een Italiaanse periode werd Triëst de inzet van een lange territoriale ruzie met Tito, die pas in 1954, als gevolg van het Akkoord van Londen, werd bijgelegd. Van 1947 tot 1954 maakte de stad deel uit van het „vrije territorium van Triëst” en stond ze onder de voorlopige administratie van de Verenigde Naties. Vanaf 1954 behoort Triëst weer tot Italië. Hoewel de stad etnisch gezien overtuigend Italiaans is, bestaat er een Sloveense minderheid die politiek actief is.

De havenstad was een smeltkroes van culturen. Net als Umberto Saba, die als vele verdraagzame mensen aan de lijve ondervond wat territoriale en psychische ontworteling betekent. Saba's vader had vóór de geboorte van zijn zoon zijn joodse vrouw al verlaten en de moeder vertelde de piepkleine jongen dat zijn vader een schurk was.

Het pasgeboren kind werd bij een voedster ondergebracht. Die jonge Sloveense boerenvrouw, Peppa Sabaz, koesterde de kleine Berto liefdevol. Umberto hechtte zich erg aan haar. Later koos hij haar naam als zijn pseudoniem. Zijn jaloerse moeder haalde hem bij Peppa weg. Tot zijn tiende zou hij bij een tante in Padua wonen. Na een half jaar studie aan de academie voor handel en scheepvaart wilde Saba's moeder dat haar zoon geld in het laatje bracht en kwam hij als jongste bediende in dienst van een Duitse handelaar. In 1903 trok de dichter echter naar Pisa waar hij een gepassioneerde vriendschap onderhield met Ugo Chiesa, een concertviolist.

Van 1905 tot 1907 woonde Saba in Firenze. Hij maakte er kennis met de door hem aanbeden Gabriele D'Annunzio, toen een van Italië's bekendste dichters. D'Annunzio was aanvankelijk enthousiast over Saba's pennenvruchten, maar kwam zijn belofte niet na Saba bij zijn uitgever aan te bevelen.

VÓÓR Saba is 1908 naar Triëst terugkeerde, maakte hij in Firenze kennis met „zijn” literaire wereld, die allesbehalve uitsluitend Italiaans gericht was: Leopardi en Goethe, Heine — Saba's lievelingsdichter —, Baudelaire en Nietzsche.

De dichter Saba werd gevormd in de romantische school. In 1911 publiceert hij zijn eerste bundel. Over die „romanticus” schreef Ettore Caccia in 1967: „Hij verwijderd zich snel van de romantiek waarin hij gevormd is, maar vergeet haar uiteindelijk nooit. (...) De helderheid, het gezond verstand, de warme menselijkheid van de betere Saba wortelen diep in dit marginale provincialisme, in deze Triëstijnse romantiek.”

Saba zag zichzelf in relatie tot zijn geboortestad als een „randfiguur”. In 1948 schrijft hij daar zelf over: „Uit cultureel oogpunt was Triëst zeker dertig jaar achter bij andere steden. Toen Saba nog heel jong was en er in Italië net als in de rest van de wereld allerlei stilistische experimenten werden voorbereid of uitgevoerd, was het kleine beetje culturele leven dat er in Triëst bestond, gestopt bij de romantiek. (...) Saba heeft nooit meegedaan aan de opstand tegen de klassieke hendecasyllabe die, na de schipbreuk van het futurisme, met heel andere resultaten tot uiting kwam in de „techniek” van Ungaretti en Montale, vooral in het vroege werk van de laatste. (...) Hij is wat vorm betreft de minst revolutionaire dichter die er is.”

In het gedicht *Afscheid* zegt Saba: „gedichten schrijven is als bellen blazen; / één stijgt omhoog en één vervliegt als rook.”

Een herinnering

*Ik slaap niet. Onrust heeft mijn rust verdrongen.
Een weg zie ik, een bose waar wij kwamen
om met elkaar alleen te zijn en samen,
ik, jonge knaap, met net zo'n jongen.*

*Het was Paasvondag, met de vreemde, trage
rieten der ouderen. En als hij morgen
niets om mij geeft en niet meer op komt dagen?
dacht ik. Hij kwam die maandag niet. Ik leed
hartbrekend om die vriend die mij zo greefde,
daar het geen kameraadschap was, maar liefde,
naar ik inmiddels weet.*

*de eerste; en wat hield ik van die knaap
in Triëst, op de heuvels bij het water.
Maar waarom houdt een jaar of vijftien later
deze herinnering mij uit de slaap?*

Saba zou nog vaak uit Triëst moeten vertrekken: in 1915 naar Calsamaggiore waar hij krijgsgevangene van de Oostenrijkers is; in 1938 naar Frankrijk als politiek vluchteling; in 1939 naar Rome. Tijdens de Duitse bezetting verbergt hij zich in Firenze. Na de begrafenis van zijn vrouw trekt hij zich terug in een psychiatrische kliniek in Gorizia, waar hij op 26 augustus 1957 sterft.

Ook in literair opzicht was Saba een „ontwortelde”. Hij ging zijn gang, wars van avant-gardistische hoogstandjes. Niet toevallig ontmoette hij Sandro Penna, die andere

eenling uit de Italiaanse poëzie die in een heldere, ongekunstelde taal zijn liefde voor knapen bezong. Ook Saba had iets met jongens. Zijn homo-erotische verlangens maakten hevige angsten in hem los. Vanaf 1929 deed hij daarvoor vruchteloos een beroep op de psychoanalyse.

Saba was in 1909 getrouwd en had een dochtertje waar hij zielsveel van hield. In 1953 werd de schrijver opgenomen in een Romeinse kliniek en daar schreef hij over zijn homoseksuele ervaringen een pareltje van een Bildungsroman: *Ernesto* (in 1985 bij de Arbeiderspers in het Nederlands vertaald).

Die korte roman is het relaas van zijn jeugd: de eerste seksuele ervaringen van een zeventienjarige en zijn ontmoetingen met een jonge pakhuisknecht; het bezoek aan een prostituee; en de ontdekking van de schoonheid in de persoon van een jonge violist van zijn leeftijd, die hij tijdens een concert hoort en ziet.

Ernesto is ook de roman van Saba's geboortestad Triëst. De lezer herkent onmiddellijk locaties uit de *Bekentenissen van Zeno* van Italo Svevo, een andere literaire vriend van Saba. Svevo was overigens een dagelijkse gast in de boekhandel die Saba op 1 oktober 1911 in Triëst had gekocht en die tot aan zijn dood zijn tweede thuis zou zijn.

HET verhaal van *Serene wanhoop*, een beknopte keuze uit Saba's gedichten, begint in die boekhandel. Vertaalster Ike Cialona snelde bij haar eerste bezoek aan Triëst in 1993 naar die „Libreria antiquaria Umberto Saba”, gedreven door de zoon van Saba's winkelbediende, later ook compagnon en vriend Carlo Cerne.

Cialona vertelt: „Het is het ideale antiquariaat, twee kamers en suite met een krakende houten vloer, planken vol boeken langs alle muren en verschillende grote tafels en toonbanken waarop ordeloze stapels boeken en papieren liggen. Toen het gesprek op de gedichten van Saba kwam, toverde Mario Cerne uit een lade een stapel dikke schriften te voorschijn waarin Saba zelf al zijn gedichten van voor 1945 geschreven had. Uit die schriften zijn de hier afgedrukte handschriften afkomstig. Daarom ook gaat de kleine selectie in dit boekje maar tot 1943: van de vijf bundels die Saba na de Tweede Wereldoorlog gepubliceerd heeft, bezit Mario Cerne geen manuscripten.”

Saba's gedichten komen voort uit introspectie. Saba droomt met open ogen. Naast de heldere toon springt de ongekunstelde poëtische vaardigheid in het oog, waarmee de dichter het vers een tragische wending geeft. Soms brengt Saba slechts in de eindregels een perspectiefverschuiving teweeg, in de vorm van een korte anekdote of een herinnering die de dramatische gelaagdheid van zijn verzen spontaan en meesterlijk openbaart.

Saba zelf bracht zijn poëzie in verband met zijn psychische problemen. Kunst richt zich immers altijd op het verbodene, schrijft hij, en in haar ultieme essentie baseert ze zich op de magie. De magische wereld van Saba berust essentieel op een tragische ervaring.

De dichter is aan een sterk doodsverlangen onderhevig. Het liefst zou hij daaraan toegeven, maar het wrede leven eist hem op: „De groeve lijkt onzeker / nu jij weer naderbijkomt, eeuwig voorjaar, / dat meer dan alle andere getijden / zo wreed nieuw leven wekt en het vermoordt.” Alleen de gedachte aan de dood „helpt te leven”.

De beperkte keuze van de vertaalster (slechts 21 gedichten die accuraat vertaald zijn) geeft toch een interessant overzicht van wat Saba als dichter heeft gepresteerd. Dit zeer mooi uitgegeven boekje — de manuscripten staan links afgedrukt, de vertalingen rechts — doet de lezer reikhalzen naar een lijvige, representatieve bloemlezing van deze grote, maar in ons taalgebied nog vrij onbekende dichter.

door Sander Pleij en Mirjam Vosmeer ♦ Gesprek

met Hafid Bouazza, de schrijver van *De voeten van*

Abullah. Uitgeverij Arena, 140 blz., f24,90 ^{6A} 1-5

Ook de seksuele moraal van de bewoners moet er aan geloven. Jongens vergrijpen zich aan hun zusjes en worden op hun beurt weer gepakt door de imam. En voor wie verdere driften wil botvieren, biedt de veestapel nog altijd uitkomst.

Je kunt dat vergelijken met het victoriaanse tijdperk hier, waarin ook zo'n strenge moraal heerste. Ondergronds ontstaat er dan een enorm brocierige seksuele sfeer. Seks wordt dan iets wat niet te maken heeft met de intimiteit tussen man en vrouw. Het komt los te staan van de andere persoon, het is puur iets wat met jou gebeurt. „Ik leerde al snel dat een erectie een inwendig verschijnsel was”, schrijf ik ook ergens. En dat ik de imam zo afschilder...

Bouazza kijkt ons onschuldig aan. „Ach, ik vond dat wel grappig. Die imam is een soort sjabloon, het prototype van de vrome man die jongetjes betast. Maar ik heb er zelf niks over te klagen, hoor. De jongens daar lopen later ook niet rond met een seksuele identiteitscrisis of iets dergelijks. Zolang er geen *Rondom tien* in Marokko bestaat, zul je daar niemand over horen. Het is een soort publiek geheim.”

Kindmeisjes

'Nimfijnen' noemde Nabokov ze in *Lolita*, de twaalf tot veertienjarige meisjes met hun beginnende borsten en dito bewustzijn over hun seksuele aantrekkelijkheid. In galerie Aschenbach is nu een expositie te zien waarin werk bijeen is gebracht van elf vrouwelijke kunstenaars over dat vrouw worden. De titel, *Ma jolie bizarre enfant jolie*, is ontleend aan een gedicht van Apollinaire. Dat die rijping met veel angst gepaard kan gaan, blijkt bijvoorbeeld uit een kleine foto van Cindy Sherman. Tegen een boomstam in het bos zit daar een monsterachtige persoon — een kinderlokker, of de vleesgeworden angst voor (de eigen) seksualiteit? In de kleine schilderijtjes van de Cubaanse Jacqueline Abdala wordt in naïeve stijl de opgeslotenheid in het eigen lichaam of zelf geschetst; de ex-voto achtige voorstellingen doen denken aan de Mexicaanse schilderes Frida Kahlo.

Angst is vreemd genoeg verder opvallend afwezig in de tentoonstelling, veel kunstenaars hebben de dromerige, esthetische kant van het kindmeisje tot onderwerp genomen. De Californische Allison van Pelt bijvoorbeeld schildert in close-up een blozend, verdroomd meisjesgezicht, en Judith Fleischman bedrijft poëzie-album esthetiek door een ladder van nylonkousen op te hangen. De sluiërachtige foto's op linnen die de Tsjechische Annelies Strba maakte van haar opgroeiende dochters, lijken wel opgenomen in de negentiende eeuw. Enige humor is er in het Pippi Langkous-achtige meisje met vlechten van Cornelia Schleime, terwijl de *Lolita*-visie het dichtst wordt benaderd door mej. C. Tollens. Zij fotografeerde haar modelletje in onschuldig gebloemd onderbroekje, maar met een wulpse arm achter het hoofd en wervende lipstick op de kinderlippen.

Galerie Aschenbach Bilderdijkstraat
165c, Amsterdam. Wo 1/m za 13-18u.
Prijzen: 300 tot 6000 gulden. T/m 2 juni.

NRC 160596

POLITIKEN

FILMANMELDELSE

Af Anders Rou Jensen

DER VAR ENGANG en krig. I dette tilfælde 2. Verdenskrig under tyskerens besættelse af Holland. Fra det urolige og usikre Amsterdam bliver børnene i 1944 sendt ud til plejefamilier på landet, hvor de er sikret en mere rolig opvækst. En af de bortsendte er den 13-årige Jeroen (Maarten Smit), og over hans oplevelser fjernt fra familien og de velkendte kår i Amsterdam har den hollandske instruktør Roeland Kerbosch med vellykket og indtrængende lavmælt frembragt filmen *For A Lost Soldier*.

Afgørende for handlingen bliver det nemlig, at de canadiske tropper i 1945 bl.a. rykker ind i dén afsides landsby, hvor Jeroen er plejebarn hos en fattig og meget religiøs familie. Mellem Jeroen og den canadiske soldat Walt (Andrew Kelley) knyttes der nu en usædvanlig venskabsforbindelse, som Kerbosch skildrer i den ramme, der udgøres af den voksne Jeroens lange tilbageblik på barndommens begivenheder.

Her er krigen kun en fjern og abstrakt kulisse. Langt væsentligere bliver det for Kerbosch at beskrive Jeroens indadvendte ensomhed og savn i det ukendte, tilbagestående landmiljø, hvor den ellers velmenende og reelle plejefamilies fromme livsholdning alligevel ikke rækker til en dybere forståelse af den følsomme og undersøelige storbydreng.

DET ER DEN overbevisende

formidling af dette følsomme drengesind, dets finhed og uudgrundelighed, der bliver filmens emotionelle og stemningsmæssige klangbund. En nænsomhedens og antydningens kunst, som netop bliver mest virkningsfuld i skildringen af forløbet i Jeroen og Walts venskab. Også Walt er en enspænder, fornemmer vi. Og med kalvesfødsler og kirkegang til den ene side og billardspil og pigesjov til den anden finder drengen og soldaten nu sammen i et forhold, der fører dem tættere og tættere på den kridtstreg, hvor en vedtagen moral fordømmende begynder at tale om pædofili og homoseksualitet.

Det er imidlertid aldrig den moralske problemstilling, der interesserer Kerbosch. Han er optaget af det sammensatte spil af følelser, der er involveret i forholdet, og kunstnerisk benytter han sig konsekvent af det mindst mulige udtryk. Jeroen, der efter en ubekymret strandtur ser en kammerat slænge sig nøgen i græsset, så kroppens harmoniske linjer springer frem, og noget måske begynder at dæmre. Jeroen og Walt, der efter en løssluppen fest i det lokale forsamlingshus danser sammen i det mennesketomme lokale og gør det med en balletagtig ynde og skønhedsans. Jeroen og Walt, der langsomt nærmer sig hinanden på sidstnævntes seng og forenes. I seks? I kærlighed? Her bliver ord overflødige, men billedernes prunkløse omhed sætter sig fast. Hos betragteren i mørket og hos Jeroen, der i adskillelsens stund græder fortvivlet i mørket, men mange år senere må indse, at han altid har levet med lyset fra Walt i hjertet.

Jeroen og Walt nærmer sig hinanden i dansen

Lys og skygge

■ For A Lost Soldier. Instr.:
Roeland Kerbosch. Hollandsk.
92 min. Premiere i Vester Vov
Vov.

Nænsom skildring af et ømtåleligt kærlighedsforhold

Licht en schaduw

Omzigtige beschrijving van een prikkelbare liefdesgeschiedenis
(Filmrecensie door Anders Rou Jensen, Politiken (DK) 31 mei 1996)

Er was eens een oorlog. In dit toeval de tweede wereldoorlog tijdens de Duitse bezetting van Nederland. Uit het onrustige en onzekere Amsterdam worden de kinderen in 1944 gestuurd naar pleeggezinnen op het platteland, waar een rustigere groei verzekerd is. Een van de overgeplaatste kinderen is de 13-jarige Jeroen (Maarten Smit), en over zijn belevenissen ver weg van de familie en de bekende toestand in Amsterdam heeft de Nederlandse regisseur Roeland Kerbosch met geslaagde en binnendringende bedaardheid de film *For A Lost Soldier* geproduceerd.

Beslissend voor de handeling wordt namelijk het feit dat de Canadese troepen in 1945 o.a. trekken in het afgelegen dorpje, waar Jeroen pleegkind is bij een arm en zeer religieus gezin. Tussen Jeroen en de Canadese soldaat Walt (Andrew Kelley) ontstaan er nu een bijzondere vriendschapsverbinding, die Kerbosch beschrijft in het kader dat bestaat uit de volwassen Jeroens lange terugblik over de gebeurtenissen van zijn kindertijd.

Hier is de oorlog alleen maar een verre en abstracte coulisse. Heel wezenlijk voor Kerbosch wordt het beschrijven van Jeroens in zich zelf gekeerde eenzaamheid en gemis in het onbekende, achtergebleven platteland-milieu, waar de vrome levenshouding van het reële en welmenende pleeggezin toch niet reiken naar een dieper begrip van de gevoelige en beschroomde hoofdstadsjongen.

Het is de overtuigende bemiddeling van dit gevoelige jongensgemoed, zijn fijnheid en uitdenken, die de emotionele en stemmingmatige klank van del film worden. Een kunst van omzichtigheid en aanduiden, die net het meest effectief wordt in de beschrijving van het verloop van de vriendschap tussen Jeroen en Walt. Ook Walt is een zonderling, voelen we. En met kalfsgeboorten en kerkdienst aan de ene kant en biljartspelen en meisjesgrap aan de andere vinden de jongen en de soldaat elkaar in een relatie, die hen steeds dichter brengt bij die krijtstreep, waar een aangename moraal veroordelend begint te praten over pædofili og homoseksualiteit.

Het is echter nooit de morele problematiek, die van belang is voor Kerbosch. Hij is bezig met het samengevatte spel van gevoelens, die in de relatie geïnvolueerd zijn, en op een artistieke manier maakt hij consequent gebruik van de minste mogelijke uitdrukking. Jeroen, die na een onbekommerd strandtochtje een genoot ziet, die zich naakt op het gras laat neervallen zodat de harmonische trekken van het lichaam te voorschijn springen, en iets begint misschien te schemeren. Jeroen en Walt, die na een uitgelaten feestje in het lokale vergaderhuis samen dansen in het lege lokaal en dat doen met een balletachtige gratie en schoonheidsgevoel. Jeroen en Walt, die langzaam elkaar benaderen in het bed van de laatstgenomde en zich met elkaar verenigen. In seks? In liefde? Hier worden de woorden overbodig, maar de tederheid zonder praal van de beelden blijft vast zitten. Bij de kijker in het donker en bij Jeroen, die in het scheidingsogenblik wanhopig huult in het donker, maar veel jaar later moet inzien, dat hij altijd heeft geleven met het licht van Walt in zijn hart.

DE REPUBLIEK DER LETTEREN

PAUL CLAES' CATULLUSVERTALING

Gedraag je als een man, Catullus

WIM HOTTENTOT ■ Voor zover de dichters Catullus kennen, is die bekendheid beperkt tot de 'schoolcanon'. Nog pas voor de derde keer deze eeuw verscheen een integrale vertaling. De aartsproductieve Paul Claes bestemde zijn vertaling terecht niet voor de classici, maar voor de poëzieminnaars.

De dichter-classicus Herman Gorter noemde de verzen van de vroege Romeinse dichter Catullus (circa 84-54 voor Chr.) 'het volmaakste wat de Latijnse poëzie heeft voortgebracht'. En de volmaakste dichter die de Nederlandse poëzie heeft voortgebracht, J.H. Leopold, gaf aan een jeugdige collega het volgende advies: 'Als je werk wilt uitgeven, doe dan als Catullus, eerst wat lyrisch kleinged, daarna een aantal langere gedichten, en aan het slot weer korte.' Leopold deed het zelf ook zo, bij de enige bundel die hij bij zijn leven publiceerde.

Toch heeft men tot nu toe in de moderne Nederlandse literatuur niet veel invloed of navolging van de populaire Catullus kunnen aanwijzen. Het is meestal klein werk: een paar vertalingen van dichters als Jan Emmens, J.P. Guépin, Hans Sleutelaar en Jean Pierre Rawie. Een enkele verwijzing bij Lucebert, Jaap Harten, Hans Andreus, J. Bernlef en Willem Wilmink.

Catullus gold in onze eeuw, denk ik, als een typische schoolschrijver, wellicht zelfs als een beetje kinderachtig: zijn bekendste gedichten gaan over de vele duizenden kussen die hij van zijn vriendin Lesbia hebben wil

en over de dood van haar vogeltje:

*Treur, goden en godinnen van de liefde,
treur, mensen met smaak en gevoel!
Het musje van mijn meisje is dood,
dat musje, de lieveling van mijn meisje,
waarvoor ze haar ogen had gegeven...*

J.C. Bloem schreef in een melancholiek gedicht:

'Maar jonge meisjes gingen heen / en Lesbia's musje - heel alleen.' Ook Bordewijk kent het gedichtje, want bij de dood van een totaal vergeten dichter citeert hij de eerste twee regels van het Catullus-gedicht in het Latijn. En als P.N. van Eyck (de dichter van 'De tuinman en de dood') zich bezorgd maakt over het uitblijven van zijn benoeming tot professor, vraagt hij collega-literator Geerten Gossaert, die al wel professor is, in 1935 om een gunst. Die 'zal je vergolden worden aan het einde van de weg waar Catullus zijn meisje haar musje zo bevallig op tripte en piepte'. Het aantal verwijzingen naar Catullus is vooral in brieven en ander egodocumenten niet gering, al worden steeds dezelfde passages aangehaald. Het lijkt erop dat de literatoren alleen de paar eenvoudige gedichten uit de schoolcanon, vooral de Lesbia-cyclus, kennen.

Nu was het tot voor vrij kort ook lang niet gemakkelijk om de hele Catullus te leren kennen, want de eerste integrale Nederlandse vertaling van Catullus' gedichten verscheen pas in 1953. Die was van de bekende Haagse classicus, dr. A. Rutgers van der Loeff, en voor zijn tijd eigenlijk heel aardig, al zwakte Van der Loeff al te realistische passages af. Het einde van het gedicht over de dode mus (die bij Van der Loeff een 'sijje' werd) heeft bijvoorbeeld de gepaste ironische toon:

*O wandaad! O arm sijje! 't Is om jou,
dat nu de oogjes van mijn zoetelief
rood en gezwollen van de traantjes zijn.*

In 1986 verscheen er opnieuw een complete Catullus, van de hand van Lucette Oostenbroek, onder kenners bekend als dichte-

Muurschildering in een Pompejaans borddeel, illustratie uit Michael Grant, Eros in Pompeji (Amsterdam Boek, 1975)

res van haiku's. Oostenbroek gaf ook de obscene passages (die de oorzaak waren geweest van het lange wachten) onomwonden weer. Haar versie was mij soms wat erg parlando-achtig en daardoor te prozaïsch, al vond ik haar juist in de centrale lange serieuze gedichten op haar best.

En nu is daar een derde vertaling, van de aartsproductieve Vlaamse classicus, neerlandicus, literatuurwetenschapper, vertaler, dichter en romancier Paul Claes. Hij schrijft in zijn goede inleiding dat zijn vertaling niet is bestemd voor classici, maar voor poëzieliefhebbers. Hij heeft 'meer gestreefd naar idiomatische en stilistische equivalentie dan naar woordelijkheid'. Het bekende afscheidsgedicht na de breuk met Lesbia begint:

*Arme Catullus, doe toch niet zo dwaas:
een verloren zaak is een verloren zaak.*

Dan roept de dichter de zonnige dagen met Lesbia en beider wilde spelletjes van vroeger op. Nu wil ze hem niet meer: 'Gedraag je als een man, hou je taai.' Tenslotte krijgen gevoelens van gekwetsheid de overhand, Catullus spreekt zijn ex-geliefde sarcastisch toe, maar valt in de laatste regel door de mand:

*wie zal je nog bezoeken? wie je bewonderen?
wie zul jij nog liefhebben? en wie jou?
wie zul je zoenen? in wiens lippen bijten?*

Catullus, wees een vent en hou je taai.

'At tu, Catulle, destinatus obdura.' De liefdesdichter Catullus, de minnaar van de fatale vrouw die hij Lesbia noemt, dat is altijd de bekendste geweest. Dat de dichter niet alleen gedichten over Lesbia schreef, maar ook over een jongen Iuventius, is minder bekend. Een gedicht over de duizenden kussen die de dichter zou willen uitdelen:

*Iuventius, ik zou je snoezige ogen
zonder ophouden willen zoenen.
Na driehonderdduizend zoenen
zou ik nog niet verzadigd zijn,
al zou ik ook meer kussen oogsten
dan er aren rijpen in het koren.*

De knapenminnende Catullus heeft, voor zover mij bekend, alleen Jaap Harten weten te inspireren, in *Wie beweegt er nog in het Mausoleum* (1953) 'siste Catullus tegen / zijn averechtse efebe // "Veranius, lig je weer / met je kontje omhoog / bij de uitlaat van mijn Fiat?"

Misschien had Jacob Israël de Haan ook die averechtse Catullus op het oog, toen hij aan de tweede druk van zijn omstreden roman *Pijpelijntjes* (1904) als motto vijf van de eerste zes Latijnse regels van Catullus' zestiende gedicht toevoegde, het beruchte *Pedicabo ego vos et irrumabo*, dat bij Paul Claes de titel 'Woord en daad' kreeg:

*Ik ram hem in je kont en in je strot,
nicht Aurelius en slijker Furius.
Jullie dachten dat ik een mietje was,
omdat mijn verzen licht en stout zijn?
Een waar dichter is fatsocnelijk,
zijn verzen hoeven dat niet te zijn.*

De 'obscene' Catullus zal wel altijd met rode oortjes gelezen zijn, maar het schuine gedicht heeft geen grote traditie in Nederland. De al genoemde J.C. Bloem schreef een porno-ode onder het pseudoniem 'Ego Flos', de eerste twee woorden van een regel uit een langer gedicht van Catullus over Attis, die zichzelf gecasteerd had. In Bloems ode moet een mededichter, die een geslachtsziekte had opgelopen, zich aan een vlijmscherpe Muze onderwerpen: 'Muze, neem hem in uw hoede: / Snijd hem af, al is 't niet leuk, / Snijd hem af zijn vuile roede / - Dan is 't uit met dat geneuk!'

Ik denk dat Paul Claes er beter aan had gedaan om Catullus' ondeugende versjes, net als Bloem in zijn ode, op rijm te zetten. De vernuftige vertaling van de zogenaamde *Carmina Priapea*, die Harm-Jan van Dam een goed jaar geleden publiceerde, had een voorbeeld kunnen zijn. Zonder rijm vind ik de stoute verzen van Catullus plat of vervelend. Ik geef onmiddellijk toe dat het een raar argument is, maar ik denk dat Paul Claes te fijnbesnaard is om obscene gedichten te vertalen. Het best geslaagd is nog een boosaardig schimpdicht tegen Lesbia, dankzij de dubbelzinnigheid van het woord 'geslacht':

*Caelius, Lesbia, onze Lesbia,
die Lesbia die Catullus ooit meer
liefhad dan zichzelf, dan wie ook,
stroopt nu in straten en sloppen
Romes hoogverheven geslacht af.*

Als ik heel eerlijk ben, moet ik zeggen dat ik de oude Catullus-vertaling van Rutgers van der Loeff uit 1953, die vrijwel altijd rijmt, die soms oubollig is en die de driecletterwoorden natuurlijk wegwerkt, toch nog steeds de meest geslaagde vind. Ik word oud, geloof ik.

**VERZEN
door Catullus
Vertaling, inleiding en aantekeningen
door Paul Claes
Uitgever Athenaeum-Polak & Van
Gennep, 199 p., f55,-**

Kinderen maken voetballen voor EK en WK

ANP

AMSTERDAM

De officiële voetbal van het Europees kampioenschap wordt met kinderarbeid in elkaar gezet, net als de officiële ballen voor het WK. De internationale textielbond ITGLWF zegt filmmateriaal te hebben waarop te zien is dat Pakistaanse kinderen ballen met het Euro 96-logo erop in elkaar stikken.

De bond eist van de Europese voetbalunie UEFA en de wereldvoetbalbond FIFA dat zij een gedragscode opstellen die regelt dat alleen volwassenen de ballen produceren. Beide bonden hebben nog niet gereageerd.

FNV-voorzitter J. Stekelenburg vraagt vandaag in een brief aan de KNVB of die zich openlijk wil uitspreken tegen kinderarbeid. Ook vraagt de FNV'er of de KNVB de internationale bonden onder druk wil zetten om een eind te maken aan de kinderarbeid bij de voetballenproductie. De FNV doet dit in het verlengde van de ITGLWF-actie.

De ITGLWF baseert zich op verslagen van Noorse en Britse tv-teams. Die laten zien dat kinderen vanaf acht jaar in kleine kamertjes, waar de temperatuur tegen de vijftig graden loopt, de lapjes leer tot een voetbal aan elkaar stikken. De Nooren en Britten zagen ballen met het FIFA-logo erop en registreerden dat de officiële logo's voor het EK dit jaar en het WK in 1998 door de kinderhandeess gingen. Ook troffen ze er Select-, Adidas- en Umbroballen aan. Adidas is de hofleverancier voor de ballen bij beide toernooien.

Het centrum voor de productie van zulke sportspullen ligt in het Pakistaanse Sialkot, een stadje dat bijna volledig afhankelijk is van deze industrie. Volgens voorzitter N. Kearny van de internationale textielbond is de werkloosheid onder volwassenen daar erg hoog. Het zijn vaak de kinderen die voor het gezinsinkomen zorgen.

Speeltuig niet 'onder schrijnende omstandigheden' in Pakistan vervaardigd

Ballen-importeur ontkent kinderarbeid

Van onze verslaggever

NISTELRODE

De vierhonderdduizend kunstleren voetballen met het logo EK'96 die in heel Europa worden verkocht, zijn volgens de importeur niet 'onder schrijnende omstandigheden door kinderen vervaardigd'. Dat was gesuggereerd in vragen die de PvdA in de Tweede Kamer heeft gesteld aan minister Borst van VWS.

Directeur P. Smits van Smits Plastics in Nistelrode, die de voetballen voor Europa importeert, voelt zich beschadigd door de kamervragen en door de berichtgeving. Onder meer EO's *Tijdsein* heeft het bedrijf van Smit ervan beticht voetballen te verkopen die met behulp van illegale kinderarbeid in Pakistan zijn geproduceerd.

Volgens de directeur heeft hij er in contacten met zijn Pakistaanse producent persoonlijk op aangedrongen dat de wetten van het land niet worden overtreden. In Pakistan staat de wet toe dat kinderen van veertien jaar oud worden ingezet bij het arbeidsproces.

De kinderrechtenorganisatie ChildRight Worldwide greep vorige week het naderende EK aan om opnieuw de aandacht te vestigen op de kinderarbeid in Pakistan. De spelers van Ajax en het Nederlands elftal zetten hun handtekening onder een verklaring die zich uitspreekt tegen kinderarbeid. Volgens een woordvoerder van de KNVB betekent dit echter niet dat het Nederlands elftal in Engeland op enigerlei wijze actie zal voeren of niet zal spelen met de daar gebruikte voetballen.

De ballen die op het EK worden gebruikt, zijn overigens niet van Smits afkomstig. Ze worden geleverd door Adidas. Net als bijna alle andere grote sportmerken maakt deze fabrikant ook gebruik van producenten in Pakistan, met name gevestigd in en rond de stad Sialkot. Per dag worden daar tussen de honderd- en driehonderdduizend handmatig genaaid voetballen geproduceerd. Volgens ChildRight en andere (ook Pakistaanse) organisaties zijn alleen al in die industrie tussen de twintigduizend en vijftigduizend kinderen werkzaam, die worden

misbruikt en uitgebuit.

De EO liet begin deze week (BBC)-beelden zien waarop een link werd gelegd tussen de door Smits geïmporteerde ballen en kinderarbeid. Smits stelt dat hij in 1995 zelf in Pakistan een fabrikant heeft uitgezocht voor de ballen, waarmee afspraken zijn gemaakt. Ze zijn overigens niet op papier vastgelegd, erkent hij. Noch in de fabriek, noch in *units* in de dorpen rondom Sialkot waar de ballen in elkaar worden genaaid, is sprake van illegale kinderarbeid, beweert Smits.

'Ik ben hier zeer zorgvuldig mee omgegaan. Ik daag iedereen uit om te gaan kijken.' De omstandigheden in de fabrieken en *units* zijn volgens Smits 'normaal voor de standaard van het land'. De arbeidsinzet van kinderen van veertien jaar en ouder (wat de wet toestaat) vindt de directeur verdedigbaar. 'Het is een ander land met andere wetten.'

Dat erkennen organisaties als Childright ook. Zij willen echter naast de aanpak van illegale kinderarbeid ook betere arbeidsomstandigheden voor die kinderen van

veertien en ouder, mogelijkheden voor scholing en betere medische verzorging. Volgens schattingen van internationale organisaties zijn in heel Azië tussen de veertig en honderd miljoen kinderen werkzaam op het land, in de industrie, bij vervaardiging van tapijten sportartikelen en kleding.

De laatste jaren wordt in verschillende productiesectoren gewerkt aan een keurmerk. Volgens de Novib heeft invoering ervan echter alleen zin als dat op z'n minst in Europees verband gebeurt. In Duitsland bestaat zo'n keurmerk ('voor dit produkt is geen kinderarbeid gebruikt') al voor tapijt; Nederland volgt op dat gebied waarschijnlijk snel.

Voor sportartikelen bestaat dus nog geen keurmerk. Ballen-importeur Smits zegt dat het daarom geen enkele zin heeft om zijn waar van een dergelijke sticker te voorzien. Een woordvoerder van de Novib zegt: 'In het algemeen moet je enig vertrouwen in handclaren hebben. Velen vinden het echt vervelend als ze meewerken aan kinderarbeid.'

EK-souvenirs produkt van kinderarbeid

Van onze verslaggeefster

AMSTERDAM

Pakistaanse kinderen maken onder zware omstandigheden speelgoedvoetballen als souvenirs voor het Europees Kampioenschap Voetbal. De Nederlandse voetbalproducent Smits Plastics noch de UEFA voelt zich moreel verantwoordelijk voor deze kinderarbeid. Officieel bestaat er geen verbod op de import van produkten die door kinderen zijn gemaakt.

Smits Plastics is een van de drie Nederlandse bedrijven die een li-

centie hebben gekregen voor het gebruik van het officiële Euro'96-logo van het EK in Engeland. Smits importeert de speelgoedvoetballen uit Pakistan.

In een uitzending van EO's *Tijdsein* kwam zaterdagavond een nog niet gepubliceerd rapport van *Childright Worldwide* ter sprake. Daarin staat dat een kwart van de honderdduizend werknemers in de Pakistaanse voetbalindustrie bestaat uit kinderen onder vijftien jaar. Zij maken lange dagen en hebben ademhalingsmoeilijkheden en aandoeningen aan vingers en botten.

Directeur P. Smits ontkende in het tv-programma de schrijnende werkomstandigheden niet, maar zag geen reden om met de productie in Pakistan te stoppen. De UEFA heeft het licentie-recht verkocht aan een Zwitsers bedrijf en wijst daarom de verantwoordelijkheid af.

De FNV heeft vorige week een brief gestuurd aan de KNVB met de vraag of deze de kwestie bij de UEFA en FIFA wil aankaarten. Volgens FNV-woordvoerder J. Sprenger verdient de UEFA 'tonnen' op de voetballen. Van de KNVB is nog geen reactie op de brief vernomen.

In de race tegen kinderarbeid.

Naar schatting 200 miljoen kinderen in de wereld werken. En dit aantal stijgt nog steeds. Het komt voor dat kinderen al vanaf vier jaar aan het werk worden gezet, soms wel 12 uur per dag. Ze hebben geen contract, geen sociale voorzieningen of vrije dagen. Ze werken dikwijls in stoffige ruimtes en worden niet beschermd tegen gevaarlijke stoffen. De lasten die ze moeten slijpen zijn veel te zwaar voor hun lichaam. Regelmatig is er sprake van lijfstraffen, seksuele intimidatie en geweld tegen zowel jongens als meisjes. En dan zwijgen we nog over het gebrek aan geborgenheid en zorg.

De FNV organiseert in Utrecht (Neude) een landelijke actiedag tegen kinderarbeid op zaterdag 8 juni van 11.00 tot 16.00 uur. Deze landelijke actiedag is een onderdeel van de FNV-campagne 'Stop kinderarbeid'. De FNV doet mee aan de wereldwijde campagne tegen kinderarbeid van de Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen (IVVV). De FNV ijvert onder meer voor de introductie van een keurmerk voor tapijten die zonder kinderarbeid zijn gemaakt. Ook onderhandelen FNV en bonden met kledingverkopers over het invoeren van het 'Eerlijk Handels Handvest'. Als u wilt weten wat kinderarbeid écht betekent, moet u beslist meedoen. De opening van deze landelijke actiedag zal verricht worden door de Utrechtse burgemeester Opstelten

en Johan Stekelenburg in een riksja. Het programma biedt verder: De Rappende Rechters, poppenkast en medewerking van onder andere Jeugdtheaterschool Boemerang, politici aan het werk: Jan Pronk, Hedy d'Ancona en Anne Lize van der Stoep, Filipijnse dans- en zanggroep. Een daverende afsluiting wordt verzorgd door een Afrikaanse percussiegroep.

Voor meer informatie: FNV Internationale Zaken Andriette Nommensen, Astrid Kaag, R. Quakemaat: 020-5816300.

HANEEN 25/5

Driekwart kinderen Derde Wereld werkt voor bijna niets

DPA, Reuter, AFP

GENÈVE

Zeker een kwart van de kinderen in de Derde Wereld gaat niet naar school, maar werkt. De meesten maken dagen van negen uur of nog langer gedurende zes tot zelfs zeven dagen in de week, onder mensonterende omstandigheden en tegen een hongerloontje. Meisjes treft dit lot vaker dan jongens.

De Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) draait er niet omheen na een omvangrijk onderzoek in India, Ghana, Indonesië en Senegal. ILO-deskundigen concluderen dat er in de hele wereld 100 miljoen kinderen, maar eerder nog 200 mil-

joen, moeten ploeteren op het land, dan wel ondergronds in mijnen of in fabrieken zoals tapijtweverijen.

Anderen werken als straathandelaar, vuilnisophaler, hulp in de huishouding of schoenpoetser om het hoofd boven water te houden. Vaak is het hele gezin van hun schamele inkomsten afhankelijk.

De ILO publiceerde donderdag de resultaten van de studie in de vier landen, die onderdeel is van een internationaal onderzoek naar de ware omvang van kinderarbeid. De organisatie is anders te werk gegaan nadat een eerder onderzoek in meer dan tweehonderd landen uitwees dat de gebruikelijke methoden niet voldeden.

Kinderarbeid is vooral Frankrijk en de Verenigde Staten een doorn in het oog. Zij willen dat de Wereldhandelsorganisatie (WTO) zich op het onderwerp stort op haar eerste top in december in Singapore. Dat bleek de afgelopen dagen nog op een bijeenkomst van de zeven grootste industrielanden in het Franse Lille.

Ontwikkelingslanden zoals India zeggen echter dat zij misstanden bestrijden maar voorlopig niet buiten kinderarbeid kunnen. Een verbod is niet aan de orde. Zij willen hooguit praten over hoe het probleem in de hand te houden, en dan binnen de ILO en niet binnen de WTO.

Het onderzoek wees uit dat kinderen tot hun tiende jaar meestal niet aan de slag moeten, maar tussen hun tiende en vijftiende jaar des te meer. Veruit de meesten werken in familiebedrijven, en verdienen daar dus niets mee.

Als ze wel een betaalde baan hebben, gaat het loon naar hun ouders of andere familieleden. Die kunnen veelal niet zonder dat geld, waarvoor de kleintjes dag in, dag uit moeten werken, zon- en feestdagen vaak inbegrepen. Meisjes zijn vaker het slachtoffer dan jongens. In Ghana werkt 75 procent van de meisjes tussen 10 en 15 jaar, vooral als huishoudelijke hulp.

De verdiensten zijn laag. In Ghana

ligt het maandloon op 1,25 dollar, zegge en schrijve iets meer dan 2 gulden, vergeleken met het minimumloon van 7,70 dollar (12,70 gulden). In Indonesië verdienen kinderen die fabrieksarbeid doen gemiddeld 86 dollarcent of 1,40 per dag. In Senegal bedraagt het gemiddelde maandloon 9,25 dollar (15,25).

De ILO is zo eerlijk toe te geven dat kinderarbeid niet van de ene op de andere dag kan worden afgeschaft, maar de organisatie wil in stappen betere voorwaarden scheppen. Zo loopt in Bangladesh een proefproject waarbij gezinnen subsidie krijgen zodat hun kinderen naar school kunnen.

Seks voor beginners

„Marc van Bijsterveld Ik ben zo langzamerhand oud genoeg om met een vriend te gaan kamperen. Maar omdat je zoveel rare verhalen hoort, heb ik het boekje *Vakantie vieren voor beginners* gekocht. De achterflap belooft me te helpen 'een ongecompliceerd vakantieleven te ontwikkelen'. Dat is precies wat ik nodig heb. Vakantie hoort bij het leven, lees ik in een van de eerste hoofdstukken. "De vraag is: hoe hoort het bij jou? Welk deel maakt het uit van jouw leven? Vind je het leuk dat je op een leeftijd bent gekomen dat vakantie vieren erbij gaat horen? Misschien kijk je daar nog vreemd tegenaan. Misschien vind je vakantie niet zo interessant. Misschien staat de gedachte aan kamperen je wel tegen. Alles is mogelijk. Niets moet, alles kan. Vakantie is alleen leuk als je het leuk vindt." Goh, ik dacht dat vakantie vieren vooral lekker was, maar kennelijk is het niet zo simpel. Maar goed, mijn boekje heeft me een ongecompliceerd vakantieleven beloofd, dus ik houd moed. "Je hoeft de eerste keer niet leuk te vinden, je mag het zelfs een beetje eng vinden", lees ik een stukje verder. "En het hoeft de eerste keer ook niet meteen goed te gaan. Maar je moet je natuurlijk ook weer niet zoveel zorgen maken dat je van de zenuwen niet toekomt aan genieten. Als de tent de eerste keer niet staat, dan komt het de volgende avond wel, of de avond daarop. Dat komt heus wel goed." De twijfel begint me te bekruipen. Toch blader ik maar weer verder. "Bereid je voor op die eerste keer dat je met een vriend of vriendin gaat kamperen", staat er. "Fantaseer er maar eens over. En denk nog eens na: ben je er echt aan toe? Wil je graag? Wil je het met deze jongen? Met dit meisje?" Oh jee, zou ik er niet beter aan doen om gewoon thuis te blijven? "Veel ellende ontstaat bijvoorbeeld als de één kamperen hartstikke belangrijk vindt en de ander niet. Of wanneer ze op heel verschillende manieren vakantie vieren plezierig vinden. Ga pas met iemand op vakantie als je er echt aan toe bent; we willen je niet tot iets aanzetten wat je niet wilt, of wat je geloof je verbiedt." Nu weet ik het zeker. Ik blijf thuis en doe de gordijnen toe!

natte kut

Wie in de bovenstaande zinnen de woorden 'vakantie vieren' en 'kamperen' vangt door 'seks' en 'neuken', heeft *Seks voor beginners* in handen, een voorlichtingsboekje voor jongeren. Op de achterflap wensen de auteurs Willeke Bezemer en Inez van Eijk hun jonge lezers een ongecompliceerd seksleven toe.

In het boekje spreken ze onbekommerd over kussen en pikken, en kiezen ze voor het heldere 'neuken', in plaats van eufemistische termen als 'gemeenschap hebben'. Frappant is dan wel dat het woord 'geil' amper genoemd wordt, behalve dan

in een afkeurende passage over pornografie. Seks is voor de auteurs vooral 'leuk'. Alsof dat geen eufemisme is. *Seks voor beginners* is te gebruiken als een naslagwerkje. Via een register kunnen onzekere pubers opzoeken wat vaginale flora ook al weer is, hoe het zit met een 'ochtendpaal' en waarom voorspel zo handig is (een meisje krijgt er 'een natte kut' van en daardoor kun je lekkerder neuken). De auteurs noemen man en paard en dat heeft wel wat. Maar toch wringt er iets in dit boekje. Als een storende ruis klinkt voortdurend een waarschuwend toon in de tekst door. Natuurlijk, kamperen is iets anders dan neuken. Onvoorbereid met de tent op pad bezorgt je hooguit een verpeste vakantie, terwijl seks zonder een minimum aan voorzorgsmaatregelen een seksueel overdraagbare aandoening of een ongewenste zwangerschap kan opleveren. En natuurlijk is de sociale druk om aan seks te doen voor sommige jongeren te groot. Op zich kan het dan ook geen kwaad om te benadrukken dat seks alleen leuk is als je het echt wilt. Maar om dat nu steeds opnieuw te moeten lezen... De enthousiaste lezer gaat eraan twifelen of hij of zij seks eigenlijk wel leuk kan vinden. De auteurs stellen dat jongens en meisjes zodra ze geslachtsrijp zijn in principe met iemand kunnen neuken. "Maar of het nou zo leuk is om het al op je veertiende te doen, is een andere zaak. Je kunt het technisch wel uitvoeren, want je beschikt over de 'apparatuur'. Maar waarom zou je het al doen als je er nog niet echt zin in hebt." Een sterker staaltje van wat in de seksuologie 'behoedzame ontmoediging' heet, is amper denkbaar.

bezorgdheid

Voorlichters hebben het tegenwoordig niet eenvoudig. Seks moet immers heel gewoon zijn en vooral niet schuldbeladen zoals vroeger. Tegelijkertijd ontkomen we niet aan de behandeling van een paar grote problemen van deze tijd, zoals aids en seksuele intimidatie. Bezemer en Van Eijk zijn er redelijk in geslaagd om dergelijke zaken op een nuchtere toon aan te stippen. Meisjes mogen 'nee' zeggen, maar dan moeten ze dat wel duidelijk doen. De auteurs vinden het niet eerlijk om zachtjes 'nee' te zeggen, toch 'ja' te doen en de volgende dag te roepen dat je verkracht bent. Daarmee wijzen ze meiden op hun eigen verantwoordelijkheid en duwen ze haar niet in een loodzware rol van het willoze slachtoffer. Maar waarom toch steeds die bezorgdheid? In het boekje staat de vraag of masturbatie ongezond is. Het antwoord begint ontwapenend eenvoudig: "Nee. Was je handen even voor je begint." Maar dan komt de onvermijdelijke riedel weer: "Je moet niets, maar het mag elke dag. Masturberen is alleen maar prettig als je het prettig vindt. Als je er niets aan

vindt, masturbeer dan niet." En een stukje verderop gaat het over orale seks: "Zo vinden jongens (niet allemaal) het heerlijk als iemand hun piemel in de mond neemt en daarop sabbelt en eraan zuigt. Maar er zijn ook jongens die het niet prettig vinden. Seks is alleen leuk als je het leuk vindt. Laat je er niet toe dwingen. Een heleboel mensen vinden oraal contact niet prettig." Nou, laat dan maar zitten...

Seks voor beginners is een aardige informatiebron voor de doorzetters die zich niet te veel aantrekken van het zou-jedat-nou-wel-doen-toontje. De lezer moet daarbij overigens wel genoeg nemen met een paar missers. Zo verwijzen Bezemer en Van Eijk verschillende keren naar een tekening van een vagina, waarop de clitoris te zien zou zijn. Maar op het onduidelijke plaatje kunnen beginners die waarschijnlijk niet vinden (zie illustratie). En op een andere plek stellen de auteurs weliswaar terecht dat het aidsvirus in speeksel en in bloed zit. Maar twijfelachtig is dan hun advies om op te passen met zoenen als je een kapotte lip hebt. Is voetje-vrijen dan ook een onveilige techniek? Je moet er toch niet aan denken dat je vakantieliefde al zijn muggelbulten kapot heeft gekrabbd.

Het blijft tobben met de seksuele opvoeding van de jeugd. Wordt het geen tijd voor een mooi plaatjesboek waarin jongeren van vlees en bloed het gewoon voordoen? Dan mag de kijker zelf bepalen of hij of zij het echt leuk vindt. Wat mij betreft mogen Bezemer en Van Eijk daarin best onderschrijven als 'natte kut' of 'ochtendpaal' schrijven. Of zouden zij een dergelijk boek misschien te geil vinden?

Verkrijgbaarheid
Bezemer W. en I. van Eijk, *Seks voor beginners*. Contact Amsterdam, 1995. ISBN 9025411215. Het boekje kost /19,90 en is verkrijgbaar in de boekhandel.

M.A.J. van Bijsterveldt is medewerker Samen leven & Schoolgezondheid bij het Nationaal Instituut voor Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie.

Michaja Langelaan

Uit een inventariserend onderzoek dat uitgevoerd is onder alle 28 middelbare scholen in Utrecht blijkt dat het met de tolerantie ten aanzien van homoseksuele docenten en leerlingen bijzonder droevig gesteld is. Onderzoekster Annette van den Akker, als psycholoog verbonden aan de jeugdgezondheidsdienst van de Utrechtse GG&GD, typeert deze houding zonder meer als 'homohaar'. Het rapport waaruit een en ander blijkt komt een dezer dagen uit.

De intolerante houding tegenover homoseksualiteit is vooral te vinden onder allochtone jongeren op de lagere schooltypen zoals VBO en MAVO. Opvallend is bovendien, zo stelt onderzoekster Van den Akker vast, dat de afkeer van homoseksualiteit zich het sterkst manifesteert op grote scholengemeenschappen met relatief grote VBO- en MAVO-afdelingen die over het algemeen een hoog percentage allochtone leerlingen kennen. Op kleinere, categorale scholen met veel allochtone leerlingen is de weerstand tegen homoseksualiteit weliswaar ook aanwezig, maar deze neemt daar, zo blijkt uit het onderzoek, minder extreme vormen aan.

Een verontrustend bijeffect van deze anti-homohouding onder leerlingen is dat in docententeams de openheid over de seksuele gaardheid eveneens afneemt. "Je moet als docent wel heel stevig in je schoenen

Homohaar

staan om op school voor je homoseksualiteit uit te komen", concludeert Van den Akker, "de meesten besluiten weer net als vroeger dat het verstandiger is om het voor zich te houden." Niet eerder is uit onderzoek gebleken dat er door middelbare scholieren, zo expliciet en zo negatief over homoseksualiteit wordt gedacht, aldus Van den Akker. "We zijn erg van de uitkomsten geschrokken." Er is haar één geval bekend van een docent die vanwege zijn homoseksuele gaardheid weggepest is op de school waar hij les gaf.

De verklaring die Van den Akker geeft voor deze intolerante houding is dat allochtone leerlingen zich op grote scholengemeenschappen de onderdog voelen, en vanuit die positie op zoek gaan naar zondebokken. Een andere oorzaak kan liggen in de onveilige sfeer die op de massale onderwijsinstellingen heerst. Daarnaast speelt een rol dat er in de culturele achtergrond van allochtone jongeren een zwaar taboe op homoseksualiteit rust. "Vaak wordt opgemerkt dat de Koran homoseksualiteit als tegennaaturlijk veroordeelt", aldus Van den Akker. Niet de onbelangrijkste reden is ten slotte dat kennis onder allochtone jongeren over seksualiteit in het algemeen zeer gebrekkig, zo niet geheel afwezig is. "Bij de jongens stuit je op een muur van machismo, maar van seksualiteit weten ze niets." Het naar buiten brengen van deze conclusies wordt Van den Akker niet in dank afgenomen. "Men beschouwt het al snel als modder gooien naar allochtonen, het zijn bevindingen die men liever niet wil horen."

Deze opmerkelijke uitkomsten vormen overigens maar een onderdeel van een veel bredere studie die in de Domstad gedaan is naar het gehalte van de seksuele voorlichting op instellingen voor voortgezet onderwijs. Naast het inventariserende onderzoek onder de 28 scholen, dat met behulp van gestructureerde vragenlijsten werd uitgevoerd door de schoolverpleegkundigen, zijn er ook nog 800 meisjes uit de tweede klas van voornamelijk Nederlandse, Turkse en Marokkaanse ondervraagd over hun ervaringen met seksuele voorlichting op school en thuis. Deze laatste verkenning werd uitgevoerd nadat de schoolverpleegkundigen gesignaleerd hadden dat veel Turkse en Marokkaanse meisjes absoluut niets wisten over lichamelijke rijping en seksualiteit en het aantal abortussen onder deze groep stijgende was. "En dat terwijl er uitgebreid wordt voorgeleerd in het middelbaar onderwijs", aldus de onderzoekster, die over de inspanningen van de scholen op dit gebied weinig te klagen heeft. "Er wordt bij verschillende vakken zoals biologie, verzorging en maatschappijleer ruim aandacht besteed aan seksualiteit. In vergelijking met zes jaar geleden toen we ook op Utrechtse scholen geïnventariseerd hebben wat er aan seksuele voorlichting werd gedaan, is de aandacht alleen maar verbreed. Nu wordt er ook over aids en seksueel geweld gesproken." Van den Akker heeft de indruk dat vooral de invoering van het vak verzorging heeft bijgedragen aan de kwaliteitsverbetering.

Hoe is het dan mogelijk dat meisjes van allochtone afkomst zo weinig kennis hebben op dit gebied en moeten leven met 'angsten en mythische vooroordelen'? Van den Akker geeft er een eenvoudige verklaring voor: "Het niveau waarop de voorlichting op scholen begint is voor deze meisjes te hoog, want ze missen de meest basale kennis over hun eigen lichaam, menstruatie en voortplanting die Nederlandse meisjes wel van huis uit hebben meegekregen. Daarnaast wordt de manier waarop seksualiteit op school wordt behandeld door hen vaak als schaamtevol ervaren. Wanneer je een film van de Rutgersichting in een klas met allochtone leerlin-

Klage wegen Sex

London (AP) - Ein britischer Teenager hat beim Europäischen Gerichtshof für Menschenrechte Klage gegen die Diskriminierung von Homosexuellen eingereicht. Er will ihnen in Großbritannien Sex offiziell erst zwei Jahre später als Heterosexuellen erlauben ist. Das

25 Jahre Knast

Roz
für Homosex 5-96
Australien. Der Premierminister des australischen Teilstaates Tasmanien hat gefordert, die maximale Gefängnisstrafe für gleichgeschlechtliche Handlungen von 21 auf 25 Jahre heraufzusetzen.

mende homohaar onder middelbare scholieren. De onderzoeksresultaten hebben er eveneens toe geleid dat een verzoek om subsidie voor voorlichtingsprojecten over homoseksualiteit op middelbare scholen door de Utrechtse gemeenteraad is gehonoreerd.

beeld, adviseert Van de Akker. "Allochtone kinderen durven nu de folders en boekjes absoluut niet mee naar huis te nemen. Ze laten het op school in hun kluisje liggen." Intussen hebben de D66-Tweede Kamerleden B. Dittich en U. Lambrichts aan staatssecretaris Netelenbos van Onderwijs en minister Dijkstal van Binnenlandse Zaken gevraagd actie te ondernemen tegen de toene-

heeft opgezet bleken dan ook een schot in de roos en droegen bij tot een groter begrip van elkaars seksuele normen en waarden. Het gebrek aan kennis over seksualiteit bij de allochtone jongens is wat lastiger op te lossen omdat ze hun onwetendheid verhuilen door machogedrag. In elk geval moet voorlichtingsmateriaal multicultureel van opzet worden en veel minder expliciet zijn in woord en

ontploffen; alle zintuigen gaan op slot." Uit het Utrechtse onderzoek is gebleken dat Turkse en Marokkaanse meisjes overigens graag voorgeleerd willen worden. Op school, door een vrouw en het liefst in aparte meisjesgroepen. De praatgroepen met Nederlandse, Turkse en Marokkaanse meisjes die Van den Akker als proef-

Illustraties uit 'Seks voor beginners'.

TAZ 20.05.96

Aantal klachten over seksuele intimidatie in vijf jaar verviervoudigd

Vrouwen VS zijn billenknijpers beu door de beugel kan

Van onze correspondent **Oscar Garschagen**

WASHINGTON **g-5**
Honderden vrouwen op de fabrieken van Chrysler in Missouri en Mitsubishi in Illinois werden dag in dag uit in hun billen en borsten geknepen, bepoteld, beledigend toegesproken, uitgescholden en in een klein aantal gevallen onder bedreiging van messen en luchtpistolen verkracht.

Bij RJR Nabisco, producent van levensmiddelen, mochten vrouwen niet tussentijds de lopende band verlaten en werden ze gedwongen pampers te dragen. 'Oral Sex - 25 cents' luide de tekst van een bord dat was opgehangen op de heftruck van een vrouwelijke werknemer van Space Center Distribution in Minnesota.

De vrouwen bij Astra, de geneesmiddelenfabrikant uit Zweden, werden geselecteerd op uiterlijk, soms huidskleur ('Zweedse managers houden van zwarte vrouwen') en bereidheid met de top van het concern in de VS het bed in te duiken of mee te doen aan intieme feestjes op de hotelkamers van de president-directeur.

In nog geen vijf jaar is het aantal klachten verviervoudigd van 4000 in 1990 tot zestien duizend in janua-

ri van dit jaar. Dat is een spectaculaire stijging, zegt Ellen Varyas, advocate van de Equal Employment Opportunity Commission (EEOC). Deze federale organisatie ziet toe op de uitvoering van de positieve actiewetten, onderzoekt klachten en voert processen tegen bedrijven en personen. Sinds de juriste Anita Hill naar buiten trad met klachten over de huidige opperrechtter Clarence Thomas wordt de EEOC overspoeld met klachten.

De EEOC heeft onlangs namens 29 vrouwelijke werknemers van Mitsubishi een klacht ingediend tegen de Japanse autofabrikant en een schadevergoeding geëist van 150 miljoen dollar. Volgens de EEOC is het aantal vrouwen dat bij Mitsubishi op een schandalige manier is behandeld veel groter, vermoedelijk rond de driehonderd.

De zaak heeft een golf van reacties losgemaakt. Uit alle hoeken van het bedrijfsleven komen klachten, telefoontjes en verhalen over ongewenste seksuele intimidatie los. Analyse van de klachten wijst uit dat vooral vrouwen in fabrieken, mijnen, wegvervoer en de bouw het slachtoffer zijn van zeer opdringerige, handtastelijke mannelijke collega's en bazen.

De fabrieken en de bouw waren mannelijke bolwerken, in tegen-

stelling tot de overheid, de gezondheidszorg en de dienstensector. 'We maken grote sociale veranderingen mee en we zien dat vrouwen in toenemende mate werkzaam zijn in de produktie-industrieën. Helaas zien wij daar ook veel verzet van mannen, die zich bedreigd voelen en vinden dat vrouwen niet op een fabriek, een heftruck of een bestelwagen van United Parcel Service thuis horen', aldus Varyas.

Voor bedreigde vrouwen is het allermindst eenvoudig met hun klachten in de openbaarheid te treden. Er zijn tal van psychologische, financiële en juridische hindernissen. Het feit dat bij Mitsubishi een relatief groot aantal vrouwen dat toch heeft aangedurfd is een signaal dat de situatie in deze fabriek onhoudbaar werd.

Sandra Rushing, een 21-jarige monteur, durfde samen met een groep andere vrouwen pas in actie te komen nadat zij uit pure angst voor verkrachting door een van de opzichters van de lopende band ontslag had genomen. 'Ik was doodsbenaamd na alle beledigingen en bedreigingen dat zij mij zouden verkrachten en zouden slaan. Ik was niet eens van plan juridische actie te ondernemen voordat ik hoorde van een initiatief van andere vrouwen', aldus Rushing, die zich

gedwongen voelde een baan van 60 duizend dollar (inclusief overuren) op te geven. Ook andere klaagsters hebben hun goedbetaalde banen, die overigens steeds schaarser worden, opgegeven.

Of het werkelijk tot een rechtszaak komt is nog de vraag. In de afgelopen vijf jaar zijn bedrijven opmerkelijk toeschietelijk geweest in het uitkeren van schadevergoedingen. Gelijklopend met het aantal klachten is ook het bedrag aan schadevergoedingen gestegen: van 7,1 miljoen dollar in 1990 tot 24,3 miljoen dollar in 1995. De leiding van Mitsubishi in Tokio vreest dat een rechtszaak gevolgen zal hebben voor het hele concern en heeft daarom president-directeur Makihara opgedragen de zaak onderhands te regelen.

Voor de EEOC gaat het niet alleen om schadevergoedingen en disciplinaire sancties tegen mannen, maar ook om bedrijven te dwingen een duidelijk beleid tegen ongewenste seksuele intimiteiten te voeren.

Varyas: 'De meeste ondernemingen in de VS hebben geen helder, schriftelijk geformuleerd beleid. Vaak is onbekend wat juridische begrippen als ongewenste seksuele intimiteiten en vijandige werkomgeving precies betekenen'.

Rechter bepaalt wat porno grafische films die vandaag in de Belgische videotheek worden aangeboden schaden het rekbare begrip „goede zeden” en welke niet? Een vraag waarop de rechters tot nog toe geen duidelijk antwoord hadden. Daarin is verandering gekomen na twee arresten van het hof van beroep in Antwerpen. Die geven gedetailleerd aan wat door de beugel kan.

TURNHOUT — Welke pornografische films die vandaag in de Belgische videotheek worden aangeboden schaden het rekbare begrip „goede zeden” en welke niet? Een vraag waarop de rechters tot nog toe geen duidelijk antwoord hadden. Daarin is verandering gekomen na twee arresten van het hof van beroep in Antwerpen. Die geven gedetailleerd aan wat door de beugel kan.

De advocaten van een groot aantal Kempense videotheekuitbaters, kregen gisteren vanwege het openbaar ministerie een handleiding mee met daarop de onderwerpen en afbeeldingen die het parket als strafbaar beschouwt. De gerechtelijke politie bij het parket van Turnhout stapte in het najaar van 1995 zowat elke videohandel van de Kempen binnen, op zoek naar films die strijdig zouden zijn met de goede zeden. Eigenlijk waren de speurders op zoek naar kinderporno, maar sinds de publicatie van een arrest van het Antwerpse hof van beroep hadden ze ook een leidraad voor wat in het ruime erotische aanbod in de videohandels illegaal is.

Tientallen videotheekhouders die straffe pornofilms aanboden, verschijnen de volgende weken voor de correctionele rechtbank in Turnhout. Of de andere parketten ook dit vervolgingsbeleid zullen hantieren, valt nog af te wachten. Tot nader order mag in Antwerpen en Brussel veel meer dan in de Kempen of de Westhoek.

Menselijk

Het arrest beschouwt als strijdig met de goede zeden „alle praktijken die indruisen tegen het collectief bewustzijn en de hedendaagse maatschappelijke gedragingen.” Daarbij gelden niet alleen seksuele, maar ook menselijke normen.

Hard core porno waarbij anale excessen te zien zijn, „st-fucking”, seks met dieren, extreem sadomasochisme, folteringen en zware, blote slavernijtoestanden zijn strafbaar.

In zijn dagvaarding ging substituu-procureur Rudy Broeckx nader in op de problematiek. Hij hanteerde vier criteria om mensen voor de rechtbank te dagen en gaf aan, met de Antwerpse arresten in de hand, welke zaken volgens hem niet (meer) door de beugel kunnen en die het parket wenst te vervolgen.

Het gaat over het tonen van gedetailleerde beelden van het verminken en zwaar mishandelen van mannelijke en vrouwelijke genitaliën, seksuele handelingen met dieren, het in beeld brengen van seksuele handelingen die erge pijn veroorzaken en het tonen van beelden waarbij mensen fecaliën opeeten.

Gezien de omzet die veel videotheekhouders met de verhuur van dergelijke films realiseren — vaak beslaat de pornoafdeling 25 procent van het aanbod — vorderde het openbaar ministerie in de meeste gevallen een fikse geldboete. Uitspraak op 26 juni.

Marc HELSEN

Turkse jonge liefde in vijf delen op tv

Door onze correspondent **FROUKJE SANTING**
ANKARA, 9 MEI. Musa Kömeç, de 18-jarige kelner uit het Anatolische stadje Kahramanmaraş die eerder die jaar grote opschudding in Engeland veroorzaakte door een religieus huwelijk aan te gaan met de 13-jarige Britse Sarah Cook, is sinds gisteravond ook een televisiepersoonlijkheid. Hij speelt zichzelf in een vijfde serie, die de uitzonderlijke liefdesgeschiedenis van het jonge paar uit de doeken doet.

Het eerste deel van de serie werd gisteravond onmiddellijk na het nieuws door het Turkse particuliere televisiekanaal ATV uitgezonden. Daarin werd getoond hoe Musa en Sarah elkaar vorig jaar in een hotel in Alanya, aan de Turkse zuidkust, ontmoeten, en hoe de gezette en enigszins vervuld ogende Sarah hem onder het oog van haar bezorgde ouders langzaam maar zeker om haar vingers vindt. Ze valt op hem omdat hij haar dikte als een uiting van gezondheid opvat, terwijl haar schoolvrienden in Essex in Noord-Engeland, waar de familie woont, haar daarom alleen maar pesten.

De rol van Sarah wordt gespeeld door de Turkse Banu Kaptanoğlu, eveneens een vroegrijpe meisje met rood haar en sproeten. Musa vertelde de Turkse pers niet te weten hoe Sarah hierop zal reageren. „Ze is stinkend jaloeers.” De twee maanden dat het jonge paar in Kahramanmaraş woonde, wilde ze alles weten over Musa's schoolvriendinnen.

Sarah is op bevel van de Britse autoriteiten naar Engeland teruggehaald door haar moeder. Ze moet tot haar vijftiende wachten, voordat ze in Turkije officieel in het

huwelijk mag treden met Musa. De relatie tussen de twee werd in Engeland als barbaars omschreven: hoe is het mogelijk dat een 13-jarig meisje een volwaardige relatie onderhoudt? Dat Sarah zich bovendien had bekeerd tot de islam en een hoofddoek droeg, was voor de Britse pers volstrekt onbegrijpelijk. De Turkse media namen vervolgens een defensieve houding aan. Sarah en Musa werden zowel door hen als door de lokale bevolking geadopteerd. Sarah werd zelfs uitgeroepen tot de 'bruid van Turkije'.

Dat kon evenwel niet verhinderen dat Musa voor enkele weken achter de tralies verdween omdat hij een seksuele relatie onderhield met een minderjarig meisje. Hij is inmiddels op vrije voeten, mede op grond van medische rapporten die aantonden dat Sarah fysiek zeker 16 jaar oud is, maar de rechtszaak is nog niet afgerond. Ook zijn vader en de imam die het paar in de naam van God in de echt verbond, zijn aangeklaagd.

Om de kinderlijke onschuld van beiden aan te geven loopt Sarah in de televisiefilm met een teddybeer rond en hinkelt ze stiekem met Musa in de gangen van het hotel. Zowel Musa als Sarah klaagt tegenover een Engelse journalist over de vijandige houding van de Britten met betrekking tot hun liefdesaffaire. „Zo weten wij in Turkije bij voorbeeld wel wie Romeo en Julia zijn”, merkt Musa op, „maar jullie kennen onze literatuur op dit punt niet”. De televisiefilm is dan ook vooral een afrekening van Turkije met de sensationele manier waarop de relatie tussen Sarah en Musa door de Britse kranten werd afgeschilderd.

Roze Zaterdag gaat toch door in Haarlem

Van onze verslaggever **HAARLEM**

Roze Zaterdag, de jaarlijkse demonstratie van homoseksuele mannen en vrouwen, zal toch doorgaan. Enkele weken geleden liet het landelijke COC weten dat de financiering van Roze Zaterdag waarschijnlijk niet rond zou komen. De dag wordt op 29 juni in Haarlem gehouden.

Voorgaande edities in Amsterdam en Hilversum eindigden met het faillissement van de organiserende stichting. Ook de organisatie in Haarlem had aanvankelijk grote moeite met het vinden van sponsors.

Organisatie jongerenprostitutie 5 jaar

Belga

Adzon vzw, de organisatie die zich bezighoudt met de begeleiding van jongeren die in de prostitutie zijn verzeild geraakt, heeft in Brussel haar vijfjarig bestaan gevierd. Van de gelegenheid werd gebruik gemaakt om hun nieuw tehuis met "aanloopkamer" voor te stellen alsook het prostitutiepreventieboek "Ommekeer ommekeer".

Adzon staat voor 'Adolescenten Zonder Naam' en tracht door middel van straatwerk in contact te komen met jonge prostitue(e)s die vaak van Oosteuropese origine zijn. Die kunnen opgevangen worden in de nieuwe "aanloopkamer" aan de Brusselse Anspachlaan waar ze kunnen praten, eten, een douche nemen, juridisch advies krijgen enz. Adzon doet ook aan preventie

Gordon en Overmars winnen geding van Story

Van onze verslaggever **AMSTERDAM**

De Amsterdamse rechtbank heeft het weekblad Story opgedragen een artikel over zanger Gordon en Ajaxvoetballer Marc Overmars te rectificeren. Story had suggereerd dat de twee een homoseksuele relatie met elkaar onderhouden. Gordon en Overmars spanden daarop een kort geding aan.

Naast de rectificatie moet het blad een schadevergoeding betalen. De rechtbank stelde vast dat de geruchten waarop het roddelblad zich baseerde, niet op feiten zijn terug te voeren. Story moet de rectificatie over de volle breedte van de voorpagina afdrukken.

Transsexueel mag lesgeven
LUXEMBURG - Geslachtsverandering van een transsexueel mag geen reden zijn voor ontslag. Dat heeft het Europese Hof van Justitie in Luxemburg besloten na de klacht van een Britse schooldirecteur. De directeur vertelde zijn werkgever, de Cornwall County Council, in april 1992 dat hij door middel van een chirurgische ingreep van geslacht wilde veranderen. Na de eerste behandelingen, in september van dat jaar, werd de man ontslag aangeboden. De definitieve ingreep had plaats voor het ontslag. De Cornwall County Council beweerde dat het schrappen van de baan niets te maken had met de geslachtsverandering.

ELSEVIER

Volkszanger Gordon werd van marktkoopman tot nationale vedette. Een half miljoen schijfjes verkocht, tot nu toe. Maar hij lijdt nog steeds onder Story's bewering dat hij iets zou hebben met Marc Overmars van Ajax. Gordon spuugt het uit:

■ Hoofdredacteur Evert Santegoeds, deze hypocriet die nota bene de herenliefde zelf zo ongeveer heeft uitgevonden, is te ver gegaan. Voor mijn vriend was het ultieme kwetsend, en voor Marc Overmars natuurlijk ook. Want, nog los van de vraag of Overmars homo is, die voetbalwereld is meedogenloos. Dat zijn beesten. Ik vrees voor die jongen dat hij geen leven meer heeft, als-ie straks weer op de velden rondhuppelt. En dat heeft die Santegoeds allemaal op zijn geweten. Daarvoor verdient hij straf. Daar ben ik heel duidelijk in.

1:RL 4-5

Intussen deed Michael Jackson elf ook een poging een breuk te herstellen, namelijk die met zijn ex-vrouw Lisa Marie Presley. Hij nodigde de dochter van Elvis uit op zijn landgoed Neverland in Los Angeles, waar hij haar een zelfgeschreven gedicht voorlas. Lisa Marie's moeder, Priscilla Presley, die nooit een groot voorstandster van het huwelijk van haar dochter met de zelfgenoemde King of Pop was, was na het gebeure naar verluidt in alle staten. Een troost voor haar is misschien dat Michael Jackson deze week ook hand in hand is gesignaard met een onbekende vrouw.

Politieaanpak bekent moord op Braziliaanse straatkinderen

Brazilië in de ban van proces wegens moord zwerfkinderen

Geld 29/4

Door onze correspondent
Frans Lindenkamp

SÃO PAULO - Onder grote internationale belangstelling en in een klimaat van opperste verwarring begint vandaag in Rio de Janeiro de rechtszaak tegen vier van de acht verdachten, die op 23 juli 1993 zes slapende straatkinderen voor de Candelaria-kerk in Rio vermoordden.

Twee andere jeugdige slachtoffers waren enige momenten daarvoor uit de weg geruimd in het nabijgelegen Flamengo-park. Mensenrechtenorganisaties betitelen het proces als een testcase voor de Braziliaanse rechtspraak. Het land kent een diepgewortelde cultuur van straffeloosheid.

De beschuldigen die vandaag in het beklagenhankje zitting nemen zijn drie leden van de militaire politie en een slotenmaker, die in zijn vrije tijd bijverdiende als

particuliere bewaker. Het viertal kon enkele dagen na het bloedbad worden aangehouden op basis van getuigenissen van de overlevenden.

Een van hen was de destijds 21-jarige zwerfwerper Wagner dos Santos. Dos Santos heeft twee van de verdachten herkend als inzittenden van de auto waarin hij samen met twee metgezellen onder bedreiging van revolvers werd ontvoerd. Dos Santos overleefde de aanslag op zijn leven in het Flamengo-park, omdat hij zich dood hield. Zijn twee collega-zwerfwerpers hadden minder geluk.

Kroongetuige

Na de liquidatie zouden de verdachten naar de Candelaria-kerk zijn gereden. Daar zaaiden ze dood en verderf onder een groep van 45 zwerfkinderen die onder de markiezen sliepen. De moordpartij zou een vergelding zijn geweest, omdat enkele jeugdige schoffies eerder op de dag een politieauto met stenen hadden bekogeld.

Kroongetuige Dos Santos is het afgelopen weekeinde vanuit Zwitserland gearriveerd. Hij geniet daar de bescherming van Amnesty International, omdat onbekenden hem na het bloedbad tot tweemaal toe getracht hebben het zwijgen op te leggen. Zijn deels verlamde gezicht verraadt wat hij tot nu toe heeft doorstaan. Dos Santos stapte zaterdag in een kogelvrij vest uit het vliegtuig.

Minister Nelson Jobim van justitie staat persoonlijk in voor zijn veiligheid en heeft opdracht gegeven voor diens permanente bewaking door vijftien federale politieagenten. De ex-zwerfwerper zal de komende

dagen opnieuw oog in oog worden gebracht met de verdachten, omdat de officier van justitie in diens getuigenissen enkele 'onvolkomenheden' zegt te hebben ontdekt.

Of het evenwel tot straffen komt moet nog blijken. In de voorbije week is in Brazilië onzekerheid ontstaan over de afloop van de rechtszaak. Uit verklaringen van de straatkinderen van de Candelaria-kerk blijkt dat twee auto's hebben deelgenomen aan het bloedbad. Daaraan is ernstige twijfel ontstaan, omdat zich woensdag tot ieders verrassing een voortvluchtige ex-politieagent vrijwillig bij de justitie heeft gemeld.

In zijn versie van het bloedbad zegt hij dat drie van de verdachten die vandaag voor de rechter komen niet hebben deelgenomen aan de wraakactie, terwijl de vierde vrijuit gaat omdat die tijdens de slachting voor de kerk in de auto is blijven zitten. De agent, Nelson Cunha, heeft opgebiecht dat hij Dos Santos per ongeluk heeft verwond, toen de auto in de buurt van het Flamengo-park door een diepe kuil reed waardoor de trekker overging. Ook geeft hij toe later van dichtbij op de groep voor de kerk bivakkerende kinderen te hebben geschoten. De politie heeft zijn revolver ingemetseld aangetroffen in het huis van zijn moeder.

De officier van justitie en de advocaten van de kinderen menen dat Cunha een rookgordijn optrekt om de jury te misleiden met zijn verklaring dat slechts één auto van de partij was. Grote vraag blijft evenwel: waarom heeft Cunha zich aangegeven, terwijl hij weet dat zijn schuldbekekenis hem vrijwel zeker dertig jaar celstraf oplevert?

Dieptepunt

Tijdens zijn toespraak in het Planalto Paleis te Brasilia benadrukte Cardoso dat een tragisch dieptepunt is bereikt. Brazilië telt naar schatting 20.000 zwerfkinderen. Per dag worden gemiddeld vier pubers vermoord, terwijl drie miljoen van hen in de leeftijd van 10 tot 14 jaar kinderarbeid verrichten, hoewel dit bij de grondwet verboden is.

Op het platteland zijn de afgelopen dertig jaar bijna 1700 mensen vermoord bij landconflicten. Een groot deel hiervan betreft politieke moorden. Elk jaar komen gemiddeld 40 indianen om het leven bij de invasies van hun reservaten. Het stedelijk geweld heeft enorme proporties aangenomen. Sinds 1981 is het aantal moorden verdubbeld tot boven de 30.000 mensen op jaarbasis. Brazilië is na Colombia het meest gewelddadige land ter wereld. **6110 14-5**

RIO DE JANEIRO - Het proces tegen drie Braziliaanse politiemannen en een metaalarbeider die worden verdacht van het vermoorden van acht straatkinderen in Rio de Janeiro, heeft op de eerste dag een verrassende wending genomen. Een van de politiemannen, de 29-jarige Marcos Vinicius Emmanuel, bekende gisteren een van de jongens te hebben gedood.

De bekentenis kwam zo onverwacht dat zijn advocaat direct om een schorsing vroeg. "We waren verrast", aldus advocaat Sandra Bassio. "We hadden geen bekentenis verwacht."

Emmanuel, de eerste van de vier verdachten die een getuigenverklaring moest afleggen, erkende dat hij op de avond van 23 juli 1993 een van de jongens had gedood. Drie jaar lang had hij ontkend schuldig te zijn. "Het drukte op mijn geweten. Ik kwam tot de slotsom dat ik de straf voor deze misdaad moest aanvaarden", aldus Emmanuel. Hij zei dat hij met drie metgezellen naar de Candelaria Kathedraal was gegaan, waar tientallen kinderen op de stoep lagen te slapen. Ze wilden jongens die stenen naar de politie hadden gegooid 'een afrommeling' geven.

Emmanuel zei dat de vier mannen drie jongens met een auto meenamen naar de haven. De jongens werden tijdens de autorit geslagen. Plotseling klonk er een schot. "Eentje is er niet meer", zei een van de man-

nen volgens Emmanuel. De neergeschoten jongen, Wagner dos Santos, werd in de haven uit de auto gehaald. De twee andere jongens begonnen te schreeuwen en werden vervolgens doodgeschoten. Later bleek dat Dos Santos niet dood was. Hij is nu kroongetuige in het proces tegen de politiemannen.

Gisteravond legde Dos Santos een verklaring af. De jongen had een kogelvrij vest aan met daaroverheen een grote regenjas. De rechterkant van zijn gezicht is verlamd, het gevolg van een kogel die sinds de schietpartij in zijn hersens is ingebed.

Dos Santos werd vorig jaar voor zijn veiligheid overgebracht naar Zwitserland, om daar het begin van het proces af te wachten, nadat pogingen waren ondernomen om hem te vermoorden. De verklaring van de jongen kwam in grote lijnen overeen met die van Emmanuel.

In Rio de Janeiro leven 2000 à 3000 kinderen op straat. Ze houden zich in leven met bedelen en diefstal. Volgens mensenrechtenactivisten worden politiemannen regelmatig door winkeliers betaald om straatkinderen te doden. Volgens cijfers van de politie werden vorig jaar 596 minderjarigen in de deelstaat Rio de Janeiro vermoord. Mensenrechtenactivisten zeggen dat daarbij niet de vele kinderen zijn gerekend die op clandestiene kerkhoven zijn begraven.

dingsregelingen en andere voorrechten die hij als militair geniet. Als hij daarvan kan profiteren zou het erop neer komen dat hij over anderhalf jaar vrij over straat kan en zich slechts 's nachts in de kazerne moeten melden. "Dat zou absurd zijn", zei de socioloog Herbert de Souza, oud-ombudsman van Rio de Janeiro. "Als dit justitie en de wet is, moeten we beide reorganiseren. Zo beloon je de misdadiger."

Er zijn in totaal acht verdachten, Emmanuel meegerekend. Een van hen, een ex-agent die bekend stond onder de bijnaam Vrijdag de Dertiende, kwam twee jaar geleden bij een schietpartij om het leven. De zes anderen zitten in voorarrest. Volgens Emmanuel zijn vier van hen onschuldig. Datzelfde beweerde Nelson Cunha, ex-collega van Emmanuel zich die vorige week onverwacht meldde en schuld bekende. Volgens hen is de overleden Vrijdag de Dertiende de grote boosdoener was.

Op 27 mei moeten drie andere verdachten voorkomen. Zij zijn volgens de twee bekentnissen die er nu liggen onschuldig. Ook de verklaring van kolonel Brum, destijds korpschef, wijst in die richting. Brum, een man die aanzien geniet bij mensenrechtengroeperingen en maandag een van de getuigen was, zei dat er geen aanwijzing is dat er meer dan vier agenten hebben meegedaan aan het bloedbad.

Het wordt op 27 mei een kwestie van woord tegen woord. Volgens de kinderen waren er twee auto's en acht mannen. Wagner dos Santos, een 24-jarige autowasser die een kogel in zijn hoofd overleefde, zegt er zeker van te zijn dat een luitenant die door Emmanuel en Cunha wordt vrijgepleit, er wel bij was.

■ Straatkinderen protesteren in Rio de Janeiro tegen geweld door de politie. De demonstratie viel samen met de start van het proces tegen drie politiemensen, die in totaal acht straatkinderen zouden hebben doodgeschoten. © ANP

Moordenaar kinderen Rio krijgt 30 jaar

Van onze correspondent
Ineke Holtwijk

RIO DE JANEIRO

Marcus Vinicius Borges Emmanuel, een van de agenten die verdacht worden van de moord op acht straatkinderen in Rio de Janeiro, is dinsdagmiddag veroordeeld tot dertig jaar gevangenisstraf. Maar omdat iedereen die veroordeeld wordt tot meer dan twintig jaar in Brazilië recht heeft op een tweede proces, zal de agent van de militaire politie nogmaals worden berecht.

Zijn advocaat heeft beroep aangekend. De jury van zeven burgers had drie uur nodig om tot een besluit te komen. In het vonnis dat rechtstreeks op de Braziliaanse televisie werd uitgezonden, bevonden zij Emmanuel schuldig of medeschuldig aan de 'wrede' moord op alle acht minderjarigen en poging tot moord op zes anderen, die gewond raakten.

Maandag bekende Emmanuel, agent van de militaire politie dat hij drie jaar geleden twee schoten had gelost op een van de jongens die bij de Candelaria-kerk sliepen. De verklaring verraste de aanwezigen. Maar volgens de meeste deskundigen was de bekentenis een tactische manoeuvre om minder straf te krijgen. De jury liet zich niet overtuigen.

Voor alles wat hem te laste was gelogd, werd hij veroordeeld tot 309 jaar celstraf, maar de maximumstraf in Brazilië is dertig jaar. Er was blijheid en opluchting over het vonnis, al rees onder mensenrechtenactivisten direct twijfel.

Het bleef namelijk in eerste instantie onduidelijk of Emmanuel gebruik kan maken van kwijtscheld-

DNA-onderzoek wijst in richting Nijmegenaar

Mogelijk tweede dader in moordzaak Marokkaans jongetje in Nijmegen

Geld. 1/3

Door onze rechtbankverslaggever ARNHEM - Er is een grote kans dat de 46-jarige Nijmegenaar, die verdacht wordt van de moord op het zevenjarige Nijmeegse jongetje Nasr-Eddine Achouitar, inderdaad de dader is. Dat zou blijken uit het DNA-onderzoek, dat in een zeer modern Duits laboratorium in Münster is verricht. Slechts een op de 45.000 blanke Nederlandse mannen bezit dezelfde DNA-kenmerken als de Nijmegenaar. Tijdens de rechtszitting van gisteren werd ook bekend dat er getuigenverklaringen zijn die reppen van een mogelijke tweede dader. Daarmee zou bedoeld worden op een buurman van de 46-jarige Nijmegenaar, die in dezelfde flat woont. Opmerkelijk is dat officier van justitie mr. G. van de Vegt gisteren de dagvaarding wijzigde, waardoor de mogelijkheid werd ingebouwd dat er een tweede man bij de moord betrokken is. Het Marokkaanse jongetje ver-

dween op 29 juni 1993 van het Nijmeegse Pieter Postplein. Op 2 juli werd het kind gewurgd aangetroffen in het Maaswaalkanaal. Het jongetje bleek seksueel misbruikt. In zijn mond werd een minieme hoeveelheid sperma aangetroffen. Daarna werd de 46-jarige buurtbewoner gearresteerd. Hij was eerder wegens zedendelicten met kinderen ter beschikking gesteld en was van 1986 tot 1991 in de Nijmeegse Pompekliniek onder behandeling geweest. Maar de man ontkende in alle toonaarden. Omdat het bewijs zwak was, moest de man in vrijheid worden gesteld.

Analyse

De techniek van het DNA-onderzoek was toentertijd niet zover dat de minieme hoeveelheid sperma met kans op een redelijk resultaat kon worden onderzocht. De Arnhemse rechtbank besloot daarop de zaak een jaar aan te houden. Gehoopt werd dat de DNA-techniek zo snel zou voortschrijden dat een bruikbare analyse van de kleine hoeveelheid sperma te maken was.

Inderdaad blijkt de techniek grote vorderingen te hebben gemaakt. Onderzoek in een laboratorium in het Duitse Münster, waarvan de resultaten onlangs binnenkwamen, heeft aangetoond dat de Nijmegenaar zeer waarschijnlijk het jongetje heeft misbruikt. Er werden vijf punten van overeenkomst met het DNA van de Nijmegenaar aangetroffen.

Aan het begin van de zitting vroeg advocaat mr. F. Huijbers aan de rechtbank om de officier van justitie niet ontvankelijk te verklaren. Hij vond dat de nu 28 maanden durende zaak veel te lang had geduurd. Het rapport van het Duitse laboratorium werd door de advocaat 'verwarrend, dubieus en onduidelijk' genoemd. De onderzoeksmethode van het Duitse lab zou volgens de Neder-

landse wet niet goedgekeurd zijn en het lab zou niet aan de standaardeisen voor DNA-laboratoria voldoen. Ook vond de advocaat dat de Nijmegenaar eigenlijk nooit toestemming voor het afstaan van DNA-materiaal heeft gegeven. De officier wees alle verweren echter van de hand en dat deed daarna ook de Arnhemse rechtbank.

Wetenschappers

De rechtbank hoorde gisteren twee wetenschappers van het gerechtelijk laboratorium in Rijswijk, die hun visie gaven op het Duitse onderzoek. Een van de twee wattenstaafjes met sperma is in het Duitse onderzoek gebruikt. Het tweede wattenstaafje bevat zo weinig materiaal, dat daarmee geen tweede onderzoek kan worden verricht. Een tegenonderzoek is dus niet meer mogelijk. De rechtbank besteedde tenslotte enige uren aan het verhoor van de Nijmegenaar, die heftig ontkende iets met de dood van het jongetje te maken te hebben. „Zal ik het eens ordinaar zeggen? Ik vind dat ik hier genaaid word. Ik ben het zat.”

Vervolgens werd de Nijmegenaar geconfronteerd met tientallen verklaringen van mensen die door de politie zijn gehoord. Achttien van hen menen de man op het Pieter Postplein te hebben gezien op het moment dat het jongetje verdween. Enkele kinderen pikten de foto van de Nijmegenaar uit een setje foto's die de politie hen voorhield. Zij herkenden in de Nijme-

genaar de man die naar de spelen de kinderen had staan fluiten en wenken.

Er werden gisteren nog tal van aanwijzingen en vermoedens uit het dikke dossier gehaald, die allemaal in de richting van de Nijmegenaar wijzen. Zijn relatie was enkele weken voor de dood van het jongetje uit gegaan, hij was toen ook gaan drinken. Op de dag dat Nasr-Eddine werd gevonden, reisde de man af naar zijn zus in Almelo, waar hij niet bij Teletekst was weg te slaan.

Ook had de man zijn haardracht veranderd, waardoor een Oslo-confrontatie onmogelijk werd. En er waren verklaringen van mensen, die uitspraken van hem over de dood van het jongetje zouden hebben gehoord. Maar de man bleef gisteren ontkennen en wees alle verdachtmakingen van de hand. Enige keren kwam hij bij het gedetailleerde verhoor in het nauw en sprak hij zichzelf tegen.

De Nijmegenaar werd in november 1993 op voorwaarden vrijgelaten. Nu er via het DNA-onderzoek nieuw bewijs tegen de man is, vroeg de officier van justitie aan de rechtbank om de man opnieuw in hechtenis te nemen. Die eis werd ingewilligd. Verder gelastte de rechtbank dat de man onderworpen wordt aan een onderzoek door een psychiater en een psycholoog.

De zaak is verder voor nader onderzoek terug verwezen naar de rechter-commissaris. De zaak is aangehouden tot 10 mei.

Aanklager vraagt rechter: genoeg bewijs?

Door onze verslaggever DEN BOSCH - De officier van justitie in Den Bosch heeft gisteren tegen de 40-jarige verdachte van de moord op de achtjarige Manon Seijkens uit Helmond voor een zeldzame procesgang gekozen. De officier van justitie, mr. A. Willemssen, wil dat de rechtbank eerst oordeelt of het bewijsmateriaal voldoende is.

De rechtbank moet de verdachte eerst vrijspreekken of schuldig verklaren aan de dood van Manon Seijkens. In het eerste geval is de verdachte Helmonder binnen enkele dagen op vrije voeten; in het tweede geval zou de verdachte, die in de jaren tachtig al eens in een tbs-kliniek werd opgenomen, nog aan het psychiatrisch onderzoek moeten worden onderworpen, waarna de officier alsnog een straf zal eisen.

Volgens de raadsman ontbreekt tegen zijn cliënt het wettig en overtuigend bewijs voor de moord.

Nijmegenaar gedwongen naar Pieter Baan

Arnhemse rechtbank houdt zaak moord op Marokkaans jongetje in Nijmegen weer aan

Geld. 11/3

Door onze rechtbankverslaggever ARNHEM - De 46-jarige Nijmegenaar die verdacht wordt van de moord op het zevenjarige Marokkaanse jongetje Nasr-Eddine Achouitar, zal medio juni gedwongen worden opgenomen in het Utrechtse Pieter Baan Centrum. De man zal daar door psychiaters worden geobserveerd. Zelf voelt de man, die de moord ontkent, niets voor de zeven weken durende opname in de kliniek, maar de rechter-commissaris in Arnhem heeft de opname bevolen. Het Marokkaanse jongetje verdween op 29 juni 1993 van het Nij-

meegse Pieter Postplein en werd enkele dagen later in het Maaswaalkanaal gevonden. Hij bleek te zijn misbruikt en vermoord. Op het kind werd een minieme hoeveelheid sperma aangetroffen. Een 46-jarige buurtbewoner, die eerder voor het misbruiken van kinderen tot tbr was veroordeeld, werd als verdachte gearresteerd. Maar de man moest worden vrijgelaten omdat het bewijs tegen hem minimaal was. Nadien lag het onderzoek een jaar stil in de hoop dat de DNA-onderzoeksmethoden dermate verfijnd zouden kunnen worden dat de minieme hoeveelheid gevonden sperma met kans op suc-

ces onderzocht zou kunnen worden. Inderdaad bleek de wetenschap te zijn voortgeschreden. Het DNA-onderzoek van het sperma, dat in het Duitse Münster was verricht, wees in de richting van de Nijmegenaar, die prompt weer werd gearresteerd.

Rede

Toch zitten eraan de zaak nog de nodige haken en ogen, zo bleek gisteren tijdens de voortgezette rechtszitting tegen de Nijmegenaar. De vraag of het Duitse laboratorium volgens de Nederlandse wetgeving bevoegd was het sperma

te onderzoeken, wordt door dr. P. de Knijff van de Leidse universiteit met nee beantwoord. Maar de onderzoeker wijst daarbij wel op een rede van de Nijmeegse hoogleraar Tak, die vindt dat grensoverschrijdende informatie-uitwisseling in het kader van de criminaliteitsbestrijding wel is toegestaan. De vraag of het laboratorium in Münster betrouwbaar is, wordt door De Knijff met ja beantwoord. Het laboratorium is een van de meest vooraanstaande op DNA-gebied. De Leidse onderzoeker gaat binnenkort naar Münster en zal zijn indrukken van de Duitse werkwijze aan de Arnhemse recht-

bank rapporteren. Dan zal ook opheldering moeten komen over een nog onduidelijk punt. De DNA-kenmerken van het gevonden sperma duiden dan wel in de richting van de 46-jarige Nijmegenaar, maar de verdachte blijkt een bepaald sperma-kenmerk te hebben - aangeduid als type 10 A - dat niet op het jongetje is gevonden. Voorts wil de Arnhemse rechtbank ook nog dat deskundigen van het gerechtelijk laboratorium de onderzoeksresultaten van De Knijff toetsen. De zaak werd terugverwezen naar de rechter-commissaris en wordt op 17 juli voortgezet.

Howard will fight High Court ruling on Bulger killers

TWT 8-5-96

NEW laws strengthening the Home Secretary's powers to fix prison terms for young murderers were foreshadowed by Michael Howard last week.

He threatened to legislate after the High Court quashed the 15-year minimum sentence he imposed on the killers of two-year-old James Bulger.

Mr Howard said that, if necessary, he would ask Parliament to uphold his right to determine at the outset the length of time juvenile murderers should be locked up before parole was considered.

He lodged an immediate appeal against the "extraordinary" ruling that he acted unlawfully when he set a 15-year sentence for Jon Venables and Robert Thompson,

By Phillip Johnston
Home Affairs Editor

who were 10 years old when they abducted James from a shopping centre in Bootle, Merseyside, and murdered him in February 1993.

Mr Howard said he had taken into account the wishes of "the ordinary man in the street" in imposing the 15-year term.

The trial judge had recommended eight years and the Lord Chief Justice, Lord Taylor, 10 years. In increasing the tariff, Mr Howard said he had used powers provided by Parliament since the last century and invoked 400 times since 1983 without challenge.

A final decision may rest with the European Court of Human Rights in Strasbourg,

which could overturn any legislation the Home Secretary plans to bring forward.

The judgment was the latest in a series of clashes between Mr Howard and the judiciary over sentencing policy. It has implications for 230 juveniles held during Her Majesty's pleasure, including 85 whose minimum sentence is greater than that recommended by the trial judge.

The court said that Mr Howard had acted illegally in setting a minimum and ruled that Parliament, by establishing a specific sentence for murder committed by young people, wanted them to be treated differently from adults.

Lord Justice Pill, sitting with Mr Justice Newman, said that Mr Howard might at

times feel that he was "sailing upon a stormy sea", having to balance Acts of Parliament, English and European law, media pressure and expressions of public outrage.

Despite these pressures, where a child was involved the Home Secretary should not act as if the offender were an adult.

Lawyers for the two boys had claimed that detention during Her Majesty's pleasure was intended by Parliament to be an exclusively preventative and reformative sentence, that it was wrong to fix a minimum period at the outset, and that the punitive period should be the minimum possible and not exceed the judicial recommendations.

Lord Donaldson, former Master of the Rolls, said the High Court had upheld the wishes of Parliament, which had peppered the statute book with provisions intended to treat young people differently.

But the Home Secretary said that there had never been any secret about the way holders of his office had set tariffs in similar cases. While the offender's age was a consideration, there also had to be an element of punishment if public confidence was to be

maintained.

Denise Bulger, the murdered boy's mother, whose family raised a petition calling for a longer sentence before Mr Howard made his decision, urged the Home Secretary to fight the court's judgment "right to the end".

She said: "If it was me, I would give them a lot longer. They would never get out."

Sir Ivan Lawrence, chairman of the Commons home affairs select committee, said: "It looks like another judicial challenge to the supremacy of Parliament."

Twee meisjes (13) aangehouden na doodtrappen meisje

LONDEN, (AP) - In Midden-Engeland zijn gisteren twee 13-jarige meisjes voor ondervraging aangehouden nadat een ander meisje van dezelfde leeftijd was doodgetrapt. Het slachtoffer, Louise Allen, werd maandagavond aangevallen in de buurt van de kermis die ze had bezocht in de plaats Corby, zei het hoofd van de school die het meisje bezocht. Ze raakte zwaar gewond. Het meisje werd in het ziekenhuis aan een beademings-

machine gelegd, maar deze werd dinsdagmiddag afgezet. Volgens het schoolhoofd werd het meisje getrapt toen ze vechtende leeftijdsgenootjes uit elkaar wilde halen.

■ WAPENBEZIT De Britse regering zal in het najaar met nieuwe wetten indienen om het bezit van semi-automatische wapens nog sterker te beperken dan al het geval is. De regering, zo heeft premier Major in een interview met de BBC gezegd, wil echter eerst het rapport afwachten van de commissie die een onderzoek instelt naar het bloedbad in de Schotse plaats Dunblane waar een man zestien scholieren en hun onderwijzeres doodschoot, voordat hij zelfmoord pleegde. 4 K 13-5

Gymzaal school in Dunblane wordt gesloopt

Geld. - De gymzaal van de school van het Schotse plaatsje Dunblane, waar vorige maand 16 kinderen en hun juf door een gestoorde man werden doodgeschoten, zal worden gesloopt. Dat hebben de plaatselijke autoriteiten donderdagavond bekend gemaakt. Volgens experts in ruwwerking is sloop van de gymzaal het beste voor de nabestaanden van de slachtoffers en voor de overlevenden.

De tragedie voltrok zich op 13 maart toen Thomas Hamilton de gymzaal binnenkwam en in het wilde weg op het klasje kinderen schoot, om vervolgens de hand aan zichzelf te slaan.

Toen premier Major twee dagen later een bezoek aan Dunblane bracht, zei hij dat het het beste was als de gymzaal zou worden afgebroken. Hij beloofde dat Londen geld ter beschikking zou stellen om de zaal te slopen en een nieuwe te bouwen. Woensdag wordt met de sloop begonnen.

NR 20-3-96
Paul van Gageldonk

gekeken naar de hommage aan de zeventien slachtoffers van Thomas Hamilton. De duizenden bloemen, kleurige stukken, teddybeerjes, gremlins en andere speigoedjes, vergezeld van hartbrekende gedichten, oproepen en levensgrote vraagtekens. 'Mijn hart is bij jullie allemaal.' 'Waarom?' 'Ik hoop ooit weer met jullie te kunnen spelen, ooit in de hemel.' Afzender: Andrew.

De Schotten leggen bloemen en teddyberen, ze schrijven briefjes, steken kaarsen aan en omhelzen elkaar. Ze zwijgen en schudden het

hoofd: hoe kon dit in godsnaam gebeuren? Waar was God, op 13 maart, 9.30 uur?

Dit lijkt op een déjà vu. Drie jaar geleden stond ik ook tussen de bloemen, de teddyberen en de huilende locals. De plaats des onheils heette toen Liverpool. Om precies te zijn: Bootle, een arbeidersgetto vol met kansarmen en losers. Nu sta ik in Dunblane, een prachtig plaatsje aan de voet van de Schotse hooglanden en woonoord van de geslaagde middenklasse. Toen werd Jamie Bulger doodgeslagen door twee jongens van twaalf jaar, nu zijn zestien kleuters plus één juf doodgeschoten door een 43-jarige maniak. Andere daders, andere motieven, andere omstandigheden, hetzelfde trauma: wij Britten leven in een ontwrichte maatschappij.

De exponent van zo'n maatschappij was Thomas Hamilton.

Ik ga op zoek naar de roots van het 'monster', de 'perverseling', de 'sicko', zoals hij zelfs door gerenommeerde kranten in Engeland wordt genoemd. Thomas Hamilton was een geboren verliezer, gedoemd om roemloos ten onder te gaan. Zijn moeder Agnes was een buitenechtelijk kind dat geadopteerd werd door een onderwijzersgezin uit Stirling, een stadje op tien kilometer van Dunblane. In de grote stad Glasgow leerde ze de 21-jarige buschauffeur Thomas Watty kennen, met wie ze in december 1950 trouwde. Op 10 december 1952 resulteerde dat huwelijk in de geboorte van Thomas jr. Toen de kleine Thomas nog maar achttien maanden oud was, ging Thomas sr. er vandoor, om met de buschauffeuse Margaret McGil te gaan samenwonen. Het werd Agnes allemaal te veel: nog maar 21 jaar en dan al een gebroken huwelijk. Ze ging terug naar het ouderlijk huis in Stirling, samen met de kleine Thomas. Omdat Agnes geestelijk snel aftakelde, besloten de ouders van Agnes om Thomas te adopteren.

Thomas Watt werd Thomas Hamilton. Tot drie jaar geleden wist Thomas niet beter dan dat Agnes zijn oudere zus was, en dat zijn grootouders zijn ouders waren.

Thomas Hamilton groeide op als een uitermate schuw kind dat nooit vriendjes had. Door kinderen uit de buurt werd hij volkomen genegeerd omdat hij altijd probeerde de baas over ze te spelen, zonder dat hij beschikte over iets als natuurlijk leiderschap. Dán moest het maar afgedwongen worden. Toen hij 21 was, meldde Thomas zich bij de plaatselijke padvindders. Hij had wel oren naar de functie van assistent-leider van de scouts. Eindelijk was hij waar hij al een tijdje wilde zijn: onder jongens, hele jonge jongens.

Kent Road is een smal straatje in een saaie buitenwijk van het verder fraaie stadje Stirling. In een poging de minder bedeelde te voorzien van een woning, heeft men hier in de jaren vijftig tientallen vierkante blokkendozen neergeplant. De bunkers zijn aan de buitengevels voorzien van een geel/grijs gestuct kleurtje. Op het eerste gezicht heeft Thomas nog geprobeerd er iets van te maken. Voor de ramen van zijn slaapkamer

hangen roze, satijnen gordijntjes, en die vinden we ook terug in het tuinhuisje achter de woning. In de achtertuin schittert het edelkitsch: een kabouter, een stenen konijn, en een gipsen ezel met mandje dat gevuld is met bloemen. Graag had ik ook een kijkje binnenshuis genomen, maar, drie dagen na de tragedie, blijkt dat onmogelijk: stalen platen voor deuren en ramen zorgen voor een onneembare vesting. Volgens de buurvrouw van nummer 5, een grijze dame met rode bril, zou ik niet veel gemist hebben. Zij is de enige local die ooit bij Thomas binnen is geweest. Het stonk er en het was er smerig. Eén kast was haar opgevallen: een blinkende archiefkast. Gevuld met honderden, keurig gerangschikte dia's van jongens in zwembroek. Op alfabetische volgorde.

Omdat hij in de leiding van de scouts zat en omdat hij zei dat hij er trots op was als hij zag hoe deze jongens uitgroeiden tot echte knapen, had de buurvrouw er maar niets achter gezocht. Ze kijkt verstoord op als een stationwagon zes keer achter elkaar het erfje van nummer 7 op- en afrijdt. Het is een ploeg van Granada TV, die nu al bezig is met een gedramatiseerde documentaire. De bedoeling is dat de kijker in de huid van Thomas Hamilton kruipt, dat men in de auto stapt, wegrijdt en vervolgens een stem hoort zeggen: 'Die dag vertrok Thomas Hamilton vroeg in de morgen vanuit zijn bescheiden woning aan Kent Road.' Et cetera.

De buurvrouw is het zat. De hele buurt is het mediacircus zat. "Wat moet ik nou vertellen?" verzucht ze. "Hij ging 's morgens weg, in die gele Ford Fiesta van hem, en 's avonds laat kwam hij pas terug. Hij was geen prettig soort mens. Hij groette niet en vermeed oogcontact."

Ik spreek een journalist van The Scotsman, een regionale krant. Hij heeft tien uur lang overal in de buurt aangeklopt en doorgevraagd. Niemand wist iets of wilde iets weten. Schaamte? Thomas, zoveel werd duidelijk, had alleen contact met wat kinderen uit de buurt. Die gaf hij soms wat geld voor snoep.

Maar veel kinderen behandelden hem de laatste jaren als een dorpsgek: ze jouwden hem uit en soms gooiden ze zelfs stenen naar hem, waarop Thomas razend werd en dreigde hen aan te geven bij de politie. Zijn isolement werd daardoor alleen maar groter. Hij liep 's avonds met zijn handen op zijn rug, hardop in zichzelf pratend.

Agnes, zijn moeder, van wie hij het grootste gedeelte van zijn leven dacht dat ze zijn zuster was, had het huis aan Kent Road toen al lang verlaten. De buurt was daar niet echt rouwig om geweest. Moeder Agnes werd massaal gemeden. Een vreemd type, met een voorkeur voor gewelddadige films. Ze had een enorme verzameling Kung Fu-films en noemde haar poedelje Bronson, naar haar held Charles Bronson, uit de *Death Wish*-filmcyclus. Toen kort daarop ook nog zijn grootmoeder Stirling voor gezien hield, bleef Thomas alleen achter met zijn bejaarde grootvader.

Thomas was de verpersoonlijking van Murphy's Law. Alles wat fout kon gaan, ging fout. Een jaar na zijn aanstelling bij de scouts als assistent-leider werd Hamilton van de padvinddersorganisatie verbannen. Hamilton zou met een groep jongens twee weekends doorbrengen in een natuurgebied. Hij en de acht jongens zouden in een jeugdherberg overnachten, maar in werkelijkheid brachten Thomas en zijn jongens de nacht door in Hamiltons busje. De jongens moesten van hun leider diepe sneeuwholen graven en vertoonden bevriezingsverschijnselen. Er waren ook klachten van kinderen gekomen over betastingen. De politie kon niets bewijzen, maar voor de scouts was de maat vol.

Hamilton was furieus over zijn uitsluiting. Hij

diende een klacht in bij de plaatselijke ombudsman en mede dankzij de steun van een aantal ouders in Stirling werd hem toegestaan zelf jongensclubs op te richten in andere plaatsen in de omgeving. In Dunblane richtte hij de Dunblane Boys Club op. Hamilton was door de plaatselijke autoriteiten uitgenodigd zich aan te sluiten bij de bestaande club, maar daar had hij geen zin in, naar verluidt omdat ook meisjes lid waren van de club. Hamilton wilde een exclusieve jongensclub en hij kreeg die ook.

Hamilton gebruikte de jongensclub bij zijn twee andere grote passies: fotograferen en schieten.

In de winkel van Tom Dickson in Stirling liet Hamilton in een paar jaar tijd vele honderden foto's ontwikkelen. Toen de winkel sloot, probeerde hij het bij een andere fotozaak in het stadje. Maar de eigenaar weigerde mee te werken en lichtte in plaats daarvan de politie in.

Hamiltons foto's lieten geen twijfel bestaan over zijn voorkeuren. Het waren stevast foto's van jongens in strakke zwembroekjes, poserend als modellen op een catwalk. De politie van Stirling liet hem echter ongemoeid en dat stimuleerde Hamilton om er nog een schepje bovenop te gooien. Jongens moesten zich tot hun middel uitkleeden voordat hij ze filmde, tijdens voetbalpartijtjes of gymoefeningen. Hamilton zei tegen de jongens dat hij niet hield van zwetende lichamen en dat de bestgebouwde jongen aanvoerder van het voetbalteam zou worden. Na een tijdje nodigde hij ook jongens bij hem thuis uit, om zijn wapenverzameling te komen bekijken. Hoewel de politie hem verdacht van pedofilie en twee schietverenigingen in de buurt hem als lid geweigerd hadden omdat ze hem een weirdo vonden, werd zijn schietvergunning toch elke drie jaar verlengd. Zo kon hij een verzameling opbouwen van vier wapens: twee 357 Magnum pistolen en twee 9 mm semi-automatische wapens. De Stirling Gunclub was de enige schietvereniging in de omgeving die hem uiteindelijk als lid accepteerde. Al had men wel problemen met zijn gewoonte een geladen pistool voor de grap tegen de slaap van een medelid te zetten.

Thomas Hamilton tartte het noodlot.

Loch Lomond is een groot meer, zo'n zestig kilometer verwijderd van Dunblane. Een prachtig meer in een schitterend natuurgebied en daarom voor veel Schotten hét terrein voor een vakantie of een weekendje kamperen. Zo ook voor Thomas Hamilton. Na een mislukte carrière bij de dienst publieke werken en de jammerlijke mislukte van een eigen winkeltje in keukenapparatuur, besloot Hamilton begin jaren tachtig zich geheel aan zijn jongens te wijden. Hij richtte een groep op van tien uitverkoren jongens, die hij de Sea Rovers Patrol noemde. Jongens van tien tot veertien jaar, die hij ondermeer trainde in het gebruik van geweren en handwapens. De trainingen waren Spartaans. Om de jongens te 'harden' sloeg hij ze met ijzeren staven en smeerde vervolgens bijtende lotion in de wonden. Keith McGowan (26) behoorde als 11-jarige tot deze groep van uitverkorenen. Hij noemde Hamilton 'Big Tommy'. Keith leerde omgaan met de Luger die van Hamiltons vader was geweest. De jongens vonden dat een hele eer: dat zij uitgekozen waren en dat een volwassene hen met wapens liet spelen. In de weekenden reed Hamilton ze met zijn busje naar Balmaha, een dorpje in een baai van Loch Lomond, waar zijn bootje lag. Een houten motorjachtje, de Tropical Linda. Met dat bootje voeren ze meestal naar het eilandje Inchmoran, een onbewoond Robinson Crusoe-achtig eiland waar Hamilton zijn favoriete boek *Lord Of The Flies* naspeelde: hij behandelde de jongens als zijn slaven en liet ze jagen op konijnen voor 't avondeten'. 'Tommy' moedigde ze ook aan op elk d

staat te janken, bij de bloemenzee voor de toegangsweg naar de Dunblane Primary School.

Mijn verbazing valt op.

"U bent niet van hier?" vraagt de vrouw met de klapper.

"Nee," zeg ik, "ik ben een collega uit Nederland."

"Frick," zegt de cameraman, zo luid dat passanten verstoord opkijken. De cameraman draait de lens naar de vrouw. Voor hem besta ik niet meer.

Waarschijnlijk heb ik net iets te lang en net iets te onprofessioneel

"Dit moet een droevige dag voor u zijn, meneer," zegt een zachte stem achter mij. Ik draai me om en kijk recht in het kunstlicht. De cameraman duwt zijn lens bijna in mijn gezicht. Rechts van hem staat een vrouw met een klapper onder haar arm. Links staat de man die de vraag stelde: trenchcoat, een jonge versie van anchorman David Frost. 'Sky News' lees ik op een sticker op de camera. Naast mij staat een jonge Schotse vrouw, het donkere haar in een dikke staart, leren jasje, rok tot op de enkels. Dát is het dus. Voor Sky News ben ik de man van de vrouw die al een paar minuten hartstochtelijk

dat ze zagen te schieten. 's Avonds pikte Hamilton er twee jongens uit die naar een speciale strafrent moesten waar ze nog 'ns flink bewerkt werden, meestal met een grote haarborstel. Aan het eind van elk weekend kregen de jongens vijf pond van Thomas om thuis hun mond te houden.

Het ging mis voor Thomas toen een moeder van een van de jongens, Doreen Haggart, tijdens een van de weekeinden een kijkje kwam nemen. Haar zoon had haar, ondanks de vijf pond, verhalen verteld over de praktijken van Hamilton op Inchmoran. Doreen nam haar camera mee, maakte foto's en ging daarmee naar de politie. Opnieuw kwam er geen officiële aanklacht. Het was niet bewezen dat de jongens seksueel waren betast en er waren nog steeds ouders in Dunblane te vinden die van mening waren dat Hamilton goed werk met de jeugd verrichtte.

Maar de geruchtenmachine over wat er op het eiland gebeurde, kwam nu goed op gang en Hamilton zag Haggart als de kwade genius. Dat gevoel werd nog sterker, toen Haggart, die de laksheid van de politie zat was, op een dag het recht in eigen hand nam. Samen met een vriend gooidde ze een emmer gevuld met eieren, olie, sham poo en bloem over het hoofd van Hamilton heen. Toen moet er iets in hem zijn geknapt. Vernederd, op klaarlichte dag, als in een Middel-eeuws oordeel.

Twee dagen later kwam zijn reactie. Hamilton reed in zijn busje op Haggart af en hield haar aan. Hij haalde zijn geweer onder de stoel vandaan en zei tegen haar dat het wapen geladen was. Met veel gevoel voor sarcasme had hij ook nog tegen haar gezegd: 'Grappig, hoe mensen door zo'n ding opeens anders over bepaalde zaken gaan denken.' Er waren geen getuigen. Hamilton kwam er opnieuw mee weg. Totdat George Robertson besloot zich ermee te bemoeien.

George Robertson is parlamentslid en een man van aanzien in Dunblane. Toen hij zijn twee zoons terugtrok van een club die Hamilton runde op de Dunblane Primary School, begon tot de inwoners door te dringen dat hier misschien iets ergs aan de hand was. Robertson kreeg foto's in handen die hem onder andere waren toegestopt door Doreen Haggart. We zien een kalende, gezette man in trainingspak in actie in de inmiddels beruchte gymzaal van de school: hij houdt de arm vast van een jongen die net over de bok gesprongen is en die, ondanks het winterweer, slechts gekleed is in een sportbroekje. Op een andere foto zien we Hamilton zittend op een campingstoel voor zijn tent bij Loch Lomond, met een vreemde geforceerde lach de lens inkijkend. Robertson werd nieuwsgierig en ging een kijkje nemen bij het Loch. Nu zegt hij: "Het leek daar op het vormen van de Hitlerjugend." Hij zag een groep kleine jongens die voortdurend tot het middel naakt moesten lopen en op Spartaanse wijze gedruild werden.

Robertson haalde zijn zoons van de club, vertelde andere ouders van zijn angsten en haalde ze over ook hun zoons niet langer onder de hoede van Hamilton te laten. Hamilton was ziedend, bedreigde Robertson herhaalde malen en riep bij voortdurend dat de jongens zelf moesten beslissen of ze bij hem wilden blijven.

Het werd een bittere strijd tussen enerzijds de groep van Robertson en anderzijds Hamilton die nog steeds kon rekenen op de steun van een groepje ouders. De gemeenteraad van Dunblane verbande Hamilton uit het gymzaaltje maar kon niet beletten dat hij elders zijn activiteiten voortzette. Hamilton startte een informatie-offensief en liet regelmatig pamfletten maken over zijn uitstapjes.

Daarin werd uitgelegd wat voor nobele bedoelingen hij had met de jongens. Hij vergewiste zich er altijd persoonlijk van dat de pamfletten ook bij Robertson door de brievenbus gleden en meestal liet hij, pesterig, deze vergezellen van foto's van jongens uit zijn privé-collectie. Hamilton misbruikte de jongens niet. Althans, niet volgens de letter van de wet.

In april '93 nam Hamilton een achtjarig jongetje mee naar de Stirling Highschool, voor een voetbalwedstrijdje. Dat dachten de ouders van het jongetje tenminste. In plaats daarvan zonderde Hamilton zich in de gymzaal met het jongetje af. De verontruste moeder die van andere moeders had gehoord dat er helemaal geen voetbalwedstrijd was gepland, snelde zich naar de school en vond de deur van de gymzaal op slot. Na lang bonzen deed Hamilton open. Hij grinnikte, terwijl hij een fotocamera in zijn hand hield. Naast hem stond het jongetje, slechts gekleed in een door Hamilton aangeschaft zwembroekje. Wéér kon de politie niets doen, maar de bevolking van Dunblane had inmiddels schoon genoeg van Thomas Hamilton.

Naar de climax.

Hamilton had een paar jaar lang zijn dure hobby's -schieten en fotograferen- kunnen bekostigen uit de opbrengsten van zijn winkeltje in keukenapparatuur. Maar door alle geruchten bleven uiteindelijk de klanten weg. Hij moest de winkel sluiten en moest voortaan leven van de bijstand en de contributie van de jongensclub. Hamilton was een paria geworden. De stoppen sloegen door. Thuis maakte hij enorme ruzies met Jimmy, zijn grootvader. Hij begon hem zo te haten dat hij twee pogingen deed de man 'uit te schakelen.' Eenmaal door in Jimmy's slaap op diens borst te springen. En ook een keer door urine in Jimmy's koffie te gooien. Jimmy overleefde, en verliet twee jaar geleden het huis aan Kent Road. Thomas Hamilton was nu alleen op de wereld.

Al zijn energie en ook een deel van zijn toorn richtte hij nu op de enige groep mensen met wie hij nog contact had: de jongetjes van Dunblane en Stirling, verenigd in de Rovers Club. Gary Stewart, destijds twaalf jaar, herinnert zich hoe Thomas hen meenam naar de lege fabriek op het industrieterrein van Stirling. Daar zette hij twaalf lege limonadeflesjes op een rijtje en schoot ze ijzingswekkend kalm één voor één om. Toen het karwei geklaard was, had hij zich omgedraaid en bij wijze van grap de rook van de loop weggeblazen: Clint Eastwood in Stirling. Wie het hardst klapte, mocht met zijn wapens schieten, waarbij Hamilton achter de jongens ging staan, zijn armen om hen heen, de hand zo vasthoudend dat die niet meer trilde.

Voor de meeste mensen was Thomas Hamilton inmiddels een *outcast* geworden die op straat werd uitgescholden en in winkels werd weggekeken. Vorig jaar startte hij een brieven campagne om kwaadaardige laster over zijn seksuele gaardheid de kop in te drukken. 'Ik ben geen perverse-ling,' schreef hij in de brieven aan de autoriteiten. Elke brief verraadde zijn bitterheid en paranoia. Hij schreef aan politici, politiciemensen, advocaten, ouders en uiteindelijk zelfs aan de koningin, in een ultieme poging om zijn naam voorgoed te zuiveren. Hij vond dat de politie geobsedeerd was door kindermisbruik en dat hij nu het slachtoffer werd van een twintigste-eeuwse heksenjacht.

In een brief van 7 maart van dit jaar, gericht aan de koningin, vertelt hij haar over de gevolgen van de heksenjacht; dat hij zijn publieke waardigheid verloren heeft, dat hij zijn inkomstenbron is kwijtgeraakt en dat hij niet meer de straat op kan

gaan zonder de angst gemolesteerd te worden. 'Ik richt mij tot U als laatste toevluchtsoord en vraag U om één of andere poging tot bemiddeling, waardoor ik mijn plaats in de maatschappij weer terug kan krijgen,' besluit hij.

Op 11 maart krijgen vele huishoudens in Dunblane een pamflet in de bus, waarin Hamilton nogmaals een oproep doet om hem te rehabiliteren. Daarin verwijst hij zelfs nog naar de moord op Jamie Bulger in Liverpool. 'Er wordt naar aanleiding van deze gebeurtenis veel gediscussieerd over jeugdcriminaliteit,' schrijft Hamilton. 'Het werk van mijn groep bestaat er nu juist uit om zo iets te voorkomen en de energie van jonge mannen om te zetten in waardige doelen.' Die avond had Hamiltons Boys Club de wekelijkse bijeenkomst in het gymlokaal van de Thomas Muir Highschool in het nabijgelegen dorp Bishopbriggs. In Stirling en Dunblane was hij niet langer welkom en van de gemeenteraad van Bishopbriggs had hij een vergunning gekregen, op basis van een referentie uit een andere gemeente. De referentie werd niet nagetrokken.

Die avond brulde hij extra hard tegen de jongens die niet goed naar hem luisterden en beloofde hij ze hard te zullen straffen als ze zo zouden doorgaan. De ultieme straf echter bewaarde hij voor zestien kleuters en hun juf, zesendertig uur later.

Doune Road, Dunblane, achtenveertig uur na het bloedbad.

Samen met de wereldpers wacht ik op de komst van premier John Major die samen met zijn politieke rivaal Tony Blair de school zal bezoeken. Omdat het gezelschap pas over twee uur zal arriveren, loop ik door de wijk waarin de school is gesitueerd: een welgestelde buurt met mooie *cottages* en keurig onderhouden gazons en prieeltjes. Omdat ik wat observaties inspreek op mijn recordertje word ik plots aangezien voor een veiligheidsagent.

"Meneer?" vraagt een dame op leeftijd als ze haar groene Rover de oprijlaan uitrijdt en mij bemerkt. "Meneer, mag ik de wijk wel uit? En kom ik er dan nog wel in?" Ik stel haar gerust. "Natuurlijk," antwoord ik, zonder nadenken.

Op Strathmore Avenue passeer ik wat politieposten, ik loop langs een speelveld, ga de hoek om en opeens sta ik op slechts tien meter van het gewraakte gymlokaal. Technische specialisten zijn bezig met sporenonderzoek. Onderhoudsmensen smeren de kogelgaten met een pasta dicht. Ik zie kogelgaten in de ruiten. Een man met een stierennek en een indrukwekkende snor nadert. "Fuck off!" roept hij woedend.

Hij is gekleed in regenjas, heeft oordopjes in en draagt een witte draad, die langs zijn jas naar beneden loopt en incens in z'n schoenen verdwijnt. Op het dak van het schoolcomplex, een verzameling prefab noodlokalen, zit een man met een geweer, kijker in de hand.

"Laat ons met rust!" zegt een man, die in de deuropening staat van de woning achter mij.

Ik *suck off* en loop terug, richting grappen en grollen-makende wereldpers, melig geworden van het lange wachten. Om de hoek, op Kinoull Avenue, parkeert een man zijn oude rode Vauxhall. Hij is vergezeld van zijn dochttertje. De man is ergens in de veertig, mager, kalend. Hij heeft een rossig baardje en een hoornen bril. Onder zijn arm draagt hij een groot schetsboek. De man loopt richting wereldpers en kijkt nerveus om zich heen.

Hier gaat iets gebeuren.

Ik loop hem achterna. Aan de overkant van waar de wereldpers staat, stopt de man. Het schetsboek gaat open. Met grote rode letters is op het eerste vel geschreven: 'One legal gun for every twenty

Farlane met zachte stem. "Maar u bent niet van de Britse pers. Ik zeg u: het groepje maakte altijd wel gaan zeggen dat hij een beest was," zegt Scott, "maar dat vond ik toen niet. De kinderen waren idolaat van hem." Ik vraag de oude MacFarlane waar de Tropical Linda nu aangemeerd ligt. "Die is er niet meer. De boot is twee jaar geleden in-brand-gevlagen. Een ongelukje met benzine."

Het woeste water, via andere Lochs afkomstig van de oceaan, beukt tegen de oevers van de baai, bij het dorpje Balmaha. Hier, op de werf van MacFarlane & Zoon vertrok de Tropical Linda van Thomas Hamilton regelmatig voor de uitstapjes naar het eiland Inchmoran. Als ze terugkwamen, brachten ze vaak de nacht door in tenten, op de nabijgelegen camping Millarochy. "Ik mag het eigenlijk niet zeggen," zegt de oude Mac-

hebt. Het slaat nergens op. Het is gevaarlijk. Dit is toch het bewijs? Dan draait de man zich resoluut om. Hij heeft zijn statement afgelegd; in ongeveer drie minuten. Even lang als Thomas Hamilton nodig had voor zijn statement. Loch Lomond, tachtig uur na de Dunblane-tragedie.

people in the UK: Hungerford, Dunblane. Next? De boodschap is duidelijk. Maar wie is de man? Hij komt helemaal uit Edinburgh, waar hij een anrickwinkel drijft. Zijn naam wil hij niet geven. "Ik ben maar gewoon een vader," zegt hij kortaf. "Ik heb zelf ook een geweer gehad. Toen Hungerford plaatsvond, die maniak die zestien mensen vermoordde, toen heb ik mijn geweer verkocht. Ik ging me afvragen ja-zo'n ding rōdig